YTÜ

Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi

9. Yıldız International Social Sciences Congress

9

26 - 27 ARALIK 2022

26 - 27 DECEMBER 2022

Bildiri Özetleri Kitabı

ISBN: 978-975-461-608-8

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Graduate School of Social Sciences

IX. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

26-27 Aralık 2022

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Tamer Yılmaz, Rektör

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Murat Donduran
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur
Prof. Dr. Turan Sağer
Prof. Dr. H. Gülru Yüksel
Doç. Dr. Yasin Şehitoğlu
Doç. Dr. Tolga Aksoy
Doç. Dr. Fulya Memişoğlu
Arş. Gör. Dr. Mahmut Bilgetürk
Arş. Gör. Anıl Tuğral
Arş. Gör. Ayça Düldül
Arş. Gör. Burak Yerlikaya
Arş. Gör. Hacer Yıldız Öztürk
Arş. Gör. Hicran Yücel
Arş. Gör. İbrahim Engin Kılıç
Arş. Gör. Nermin Banu Süer
Arş. Gör. Nurullah Esendemir
Arş. Gör. Sergül Balsever
Arş. Gör. Sümeyye Çiçek Vural
Arş. Gör. Tuğba Özbek
Arş. Gör. Volkan Güngör
Arş. Gör. Yunus Emre Özcan

Bilim ve Hakem Kurulu

Prof. Dr. Alexandre Toumarkıne, Institut National Des Langues Et Civilisations Orientales (Inalco), Fransa

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. A. Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Çiğdem Şahin Taşkın, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Prof. Dr. Emel Esen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Esim Gürsoy, Uludağ Üniversitesi

Prof. Dr. Grażyna Zając, Jagiellonian Üniversitesi/Polonya

Prof. Dr. Gürbüz Gökçen, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Halil Emre Akbaş, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Irshad Hussain, The Islamia University Of Bahawalpur, Pakistan

Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Faik Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Murat Anıl Mercan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Başaran, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Onur Köksal, Selçuk Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Oya Levenoğlu Öner, Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Özden Zeynep Oktav, Medeniyet Üniversitesi

Prof. Dr. Robert Elliott, Tennessee State University, USA

Prof. Dr. Sait Özervarlı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Salih Durer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Seval Şahin, Mimar Sinan güzel Sanatlar Üniversitesi

Prof. Dr. Stephanie Schwerter, Université Polytechnique Hauts-de-France, Fransa

Prof. Dr. Suat Undan, Trabzon Üniversitesi

Prof. Dr. Tevfik Yoldemir, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Timothy Rasinski, Kent State University, USA

Prof. Dr. Turan Sağer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Yavuz Erişen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Çaksu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Antonio Masala, University Of Pisa, Italy

Doç. Dr. Arda Eden, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Beki Haleva, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Christiane Czygan, Bonn Üniversitesi

Doç. Dr. Didem Ardalı Büyükarman, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Didem Tuna, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Doç. Dr. Ergin Jable, Priştine Üniversitesi, Kosova

Doç. Dr. Fatma Tunç Yaşar, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Fulya Memişoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Genç Osman İlhan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. H. Gülru Yüksel, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Lale Arslan Özcan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Beşikçi, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Onur Güneş Ayas, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Senem Öner Bulut, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Suzan Kavanoz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Şerif Esendemir, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Yasin Şehitoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Dinçer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Fazıl Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Pattamawan Jimarkon Zilli, University of Stavanger

Davetli Konuşmacı

"Pozitif Teori, Normatif Teori ve İktisat Politikaları"

Prof. Dr. Fatma DOĞRUEL
Marmara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi

Açılış Oturumu Video Kaydı

İÇİNDEKİLER

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI 1

AHMED MİDHAT EFENDİ'NİN NİZÂ-I İLM Ü DÎN - İSLÂM VE ULÛM ADLI ESERİ ÜZERİNE ÇEVİRİ(BİLİM) ODAKLI GÖZLEMLER 2

BİLİŞİM İLE ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ TARİHİNİN ORTAK NOKTALARI 3

ÇEVİRİBİLİMDE POSTMODERN PARADİGMANIN ÇEVİRMEN GÖRÜNÜRLÜĞÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ: JOHN FOWLES'UN ABANOZ KULE ADLI KISA ROMANININ İKİ FARKLI TÜRKÇE ÇEVİRİSİ ÖRNEĞİ 4

DECODING SEVGI SOYSAL'S TANTE ROSA FROM A LACANIAN PERSPECTIVE 5

ELEVATION OF MOTHERHOOD AND DOMESTICITY IN THE SELECTED POEMS OF FELICIA HEMANS 6

LOCALISED MELANCHOLY IN THE POEMS OF THOMAS GRAY AND RECAIZADE MAHMUT EKREM 7

MICHEL HOUELLEBECQ'İN "KUŞATILMIŞ YAŞAMLAR" ADLI ROMANINDA YABANCILAŞMA VE DEĞERLER KRİZİ 8

THE DEATH OF THE AUTHOR AND THE BIRTH OF AI AS A SCRIPTOR 9

THE DOUBLE LOSS AND RECUPERATION IN CHAUCER'S "THE BOOK OF THE DUCHESS" 10

THOMAS HARDY'NİN TESS OF THE D'URBERVILLES BAŞLIKLI ESERİNİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ ÜZERİNDEN KADIN SÖYLEMİ 11

TRANSLATING BRITISH DRAMA INTO PUPPETRY IN A TURKISH SETTING: AN ANALYSIS THROUGH AN ECOLOGICAL THEORETICAL PERSPECTIVE 12

EĞİTİM BİLİMLERİ 13

8. SINIF MATEMATİK ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ 14

AHMET MİTHAT EFENDİ VE ZİYA GÖKALP'İN EĞİTİM HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 15

AVRUPA'DAKİ AKADEMİSYENLERİN GENETİK UYGULAMALARA YÖNELİK ETİK SINIRLARI 16

BİR GRUP İLKOKUL VE ORTAOKUL ÖĞRENCİSİNDE TEKNOLOJİK ARAÇLARDAN FAYDALANMA VE İNTERNET KULLANIM ÖZELLİKLERİ 17

COVID-19 PANDEMİSİNDE AİLE DESTEĞİNİN ÖZEL GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUNA ETKİSİ: BAKIM VERME YÜKÜNÜN ARACI ROLÜ 18

ÇEVRİM İÇİ ARKADAŞLIK İLE ÇEVRİM İÇİ İHTİYAÇ DOYUMU, ÇEVRİM İÇİ KENDİNİ AÇMA VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ 19

DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ 20

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN BAĞLAM TEMELLİ ÖĞRETİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 21

INVESTIGATION OF THE DIYADIC EFFECTS OF COPING BEHAVIORS OF COUPLES WITH DISABLED CHILDREN ON MARITAL ADJUSTMENT 22

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MİLLÎ VE KÜLTÜREL DEĞER ALGILARI 23

KÜLTÜREL MİRASA YOLCULUK 24

MODEL OLUŞTURMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE ELEŞTİREL DÜŞÜNMELERİ ÜZERİNE ETKİSİ 25

ÖĞRETMEN ADAYLARI ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİ SEÇMEYE NASIL KARAR VERİYORLAR? BİR Q-METODOLOJİ ÇALIŞMASI 26

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISIZLIK SÜREÇLERİNDE SOSYAL SERMAYE 27

PANDEMİ SÜRECİNDE ÖĞRETMENLERİN ALGILADIĞI AŞIRI İLETİŞİM YÜKÜ İLE MESLEKİ DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 28

UZAKTAN EĞİTİMLE ÖĞRETMENLERE EĞİTİM VEREN EĞİTİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR, İHTİYAÇLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 29

YÖNETİŞİM ÖRNEĞİ OLARAK OKUL AİLE BİRLİKLERİ 30

YÜKSEKÖĞRETİMDE DENEYİMSEL PAZARLAMA: ÜNİVERSİTE ADAYLARINA "TADIMLIK DERSLER" 31

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE ALGISININ İNCELENMESİ: İSTANBUL'DA BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 32

İKTİSAT 33

"TEKNOLOJİK DEĞİŞİMİN DİYALEKTİĞİ" VE MERKEZSİZLEŞME: BİTCOİN, KRİPTO PARA VE BLOKZİNCİR ÖRNEĞİ 34

AJAN BAZLI MODELLEME İLE YATIRIMCI DAVRANIŞLARININ TAHMİNİ 35

EUROZONE INFLATION: WHY IS IT INCREASING AGAIN AND WHAT IS THE SOLUTION? 36

FATİH İLÇESİNDE SUÇ VE DÜZENSİZLİKLERİN GAYRİMENKUL FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ANALİZİ* 37

GELECEKTE HAFTADA DÖRT GÜN MÜ ÇALIŞACAĞIZ? SOSYAL POLİTİKA AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME 38

HOW DID BREXIT IMPACT LABOR MARKET EFFICIENCY IN THE UK? 39

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAKİ POLİTİK RİSKLERİN TÜRKİYE'DEKİ ALTIN FİYATLARI ÜZERİNDEN OKUNMASI: 1940-1946 40

KÜRESELLEŞMEDEN GÜNÜMÜZE REFAH DEVLETİ: GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE 41

LATİN AMERİKA SAĞLIK SİSTEMLERİNİN KÜMELEME ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ 42

MÜŞTEREKLER: KAVRAMSAL RAFİNELEŞTİRME İHTİYACI ÜZERİNE 43

NEGATİF DIŞSAL OLARAK SUÇ VE DÜZENSİZLİKLERİN GAYRİMENKUL FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI 44

OSMANLI DEVLETİ'NDE POLİTİK İKTİSADA İLİŞKİN FİKİRLERİN EVRİMİ: ŞERİF MARDİN ÖRNEĞİ 45
SPOR YATIRIMLARININ VERİMLİLİK ANALİZİ-İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ 46
ŞEHİRLERDE DEMOGRAFİK YAPININ BELİRLEYİCİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ 47
TÜRKİYE'DE 1980'DEN GÜNÜMÜZE TARIMSAL DESTEK POLİTİKALARININ NİTELİĞİ 48
VAKIFLARI YÜZYILLARA TAŞIYAN OSMANLI UYGULAMALARI: ARŞİV BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME 49
YÜKSEKÖĞRETİMDE EĞİTİM HARCAMALARI 50
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ 51
"BİREYCİLİĞİN" KARŞISINDA "BİREY" 52
AİLELERİN ALZHEİMER'LI YAŞLILARDAN ETKİLENME DÜZEYİ ÜZERİNE SOSYOPSİKOLOJİK BİR İNCELEME 53
ANADOLU DÜŞÜNÜRLERİNİN ÖĞRETİLERİ İLE BEZENMİŞ PSİKOLOJİK İYİLİK HALİNİ GELİŞTİRME PROGRAMI: KÜLTÜRE DUYARLI MINDFULNESS 54
ANTI-SPECIESIST ANIMAL ADVOCACY IN TURKEY: AN ETHNOGRAPHY OF ANIMAL ADVOCATES 55
BİLİM VE GELENEK KARŞITLIĞINDA TOHUM SÖYLEMLERİ: BİR ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ 56
BİR SUÇ ÖNLEME YAKLAŞIMI OLARAK MAHALLE İZLEME 57
COĞRAFYA, AİDİYET, HAFIZA BAĞLAMINDA 1989 BULGARİSTAN GÖÇÜNÜN KİMLİKLERİ 58
COVID RELATED CONSPIRACY THEORIES ON TURKISH TWITTER 59
DÜŞMAN İMGESİ VE IRKÇILIK: VİDEO OYUNLARINDA KÖTÜLÜĞÜN TEMSİLCİSİ OLARAK RUSLAR 60
EXAMINING THE PROLIFERATION OF THERAPEUTIC DISCOURSE THROUGH MEDIA: THE CASE OF IN TREATMENT 61
FARKLI BİR AYRIMCILIK TÜRÜ OLARAK SURİYELİLERE YEREL BAKIŞ (THE HOST GAZE) 62
GERONTEKNOLOJİ KABULU: BİLGİ VE İLETİŞİM TOPLUMUNDA YAŞLI OLMAK 63
İSTİKLAL CADDESİ'NİN PANDEMİ VE DİĞER KRİZLERE KARŞI DAYANIKLILIK DEĞERLENDİRMESİ 64
KAMUSAL ALAN VE HANNAH ARENDT'İN "İNSANLIK KOŞULU" ÜZERİNE 65
KENTLİLEŞME SÜRECİNİN SOSYOLOJİK BİR ANALİZİ: İSTANBUL ŞİRİNEVLER MAHALLESİ ÖRNEĞİ 66
LİNÇ KÜLTÜRÜNÜN BİR ÜRÜNÜ OLAN SİBER ZORBALIĞIN GENÇLER ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİSİ 67
OSMANLI TOPLUM SAĞLIĞI VE NÜFUS POLİTİKALARI BAĞLAMINDA ÇOCUK 68
OSMANLI'DA TURİST REHBERLİĞİNİN KURUMSALLAŞMASI 69

OYUN BAHÇESİ Mİ? İŞYERİ Mİ? DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇOCUK İŞÇİLİĞİ 70
TANRISIZ AHLAKIN İKİ ÖRNEĞİ: NİETZSCHE VE SARTRE 71
TERÖRİZMİN FİNANSE EDİLMESİ VE NARKO-TERÖRLE MÜCADELE KAPSAMINDA DENİZ YOLUYLA UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞININ ÖNLENMESİNDE İNSANSIZ HAVA VE DENİZ ARAÇLARININ ÖNEMİ: TÜRK SAHİL GÜVENLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME 72
THE PROTOPIAN PERSPECTIVE VIS-À-VIS THE THEORY OF TECHNOLOGICAL DETERMINISM 73
TÜRBÜLANS DÖNEMİNDE MİZAH VE DİN 74
TÜRK HALK İNANIŞ VE UYGULAMALARINDA NAZARA YÖNELİK İNANIŞ VE UYGULAMALAR: SİİRT VE İLÇELERİ ÖRNEĞİ 75
TÜRKİYE'DE POLİTİK SÖYLEMİN "YABANCI"SI OLARAK SURİYELİLER 76
TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUM KAVRAMININ ELE ALINIŞI: İDRİS KÜÇÜKÖMER VE ŞERİF MARDİN KARŞILAŞTIRMASI 77
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ ADAYINA VE EVLİLİĞE İLİŞKİN BEKLENTİLERİ 78
İŞLETME 79
ADİYAFORİK SALDIRGANLIK: ÖRGÜTLERDEKİ GİZLİ SALDIRGANLIK TÜRLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 80
ANALİST TAHMİN YANLILIĞINA YAPAY ZEKÂ ÇÖZÜMLEMESİ 81
ANONİM ORTAKLIKLARA TEMSİL VEYA YÖNETİM KAYYIMI ATANMASI 82
BAKIM HİZMETİ SUNAN KURUMLARIN MEDYADAKİ TEMSİLİNE VE TEMSİLİN ETKİLERİNE YÖNELİK BİR İNCELEME 83
BİR SPOR DALIYLA HAYATA GEÇİRİLEN ÜÇ GİRİŞİMCİLİK: ERZİNCAN'DA RAFTİNG 84
BİR YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE KARŞILAŞILAN VARDİYA ÇİZELGELEME PROBLEMİNİN KARMA TAMSAYILI PROGRAMLAMA İLE MODELLENMESİ 85
BORSA İSTANBUL LİKİT BANKA ENDEKSİNDE YER ALAN BANKALARIN FİNANSAL PERFORMANSLARININ ALTMAN Z-SKOR VE BANKOMETER YÖNTEMLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI 86
COVİD 19 SALGINI DÖNEMİNDE ESNEK ÇALIŞMANIN İŞ YAŞAM DENGESİ ÜZERİNDE YARATTIĞI ETKİLER VE BU İLİŞKİ ÜZERİNDE ÇALIŞAN BİREYLERİN ÖZYETERLİLİĞİNİN YERİ 87
DESTİNASYONA İLİŞKİN ANKSİYETENİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ 88
DİJİTAL ÇAĞDA ÇEVİK BİR KÜLTÜRE SAHİP OLMAK 89
DİJİTAL İŞLETMELERDE YENİ NESİL PAZARLAMA: DİJİTAL PAZARLAMA ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ 90
FİNANSAL ÖNEMLİLİK PERSPEKTİFİNDEN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSI VE FİRMA DEĞERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA 91
HAVACILIKTA KOLEKTİF FARKINDALIĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ 92

HOFSTEDE'NİN SERBESTLİĞE KARŞI SINIRLILIK KÜLTÜR BOYUTUNA AİT ÖLÇEĞİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI 93

İFLÂS DIŞI KONKORDATODA MÜHLETİN KİRA SÖZLEŞMELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 94

İŞ ZANAATKÂRLIĞININ AKIŞ DENEYİMİNE ETKİSİNDE ÖZNEL İYİ OLUŞ VE İŞE ADANMIŞLIĞIN ARACI ROLÜNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ 95

İŞLETMELERDE ÇALIŞANLARIN YAPAY ZEKA ALGISI ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ARAŞTIRMA 96

İŞLETMELERDE ÖZÜMSEME KAPASİTESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 97

İŞVEREN MARKASININ BİBLİYOMETRİK ANALİZ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ 98

KOOPERATİFLERDE EŞİTLİK İLKESİNE YARGITAYIN YAKLAŞIMI 99

KRİPTO PARA SAHİPLİĞİNİ VE KULLANMA NİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 100

LİDERLİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÜZERİNDE ETKİSİNİ KONU EDİNEN YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 101

MAHREMİYET VE DİJİTAL PAZARLAMADA GELİŞİMİ 102

MATERYALİZM VE MARKA AŞKI İLİŞKİSİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME 103

MERKEZİ OLMAYAN YÖNETİM ANLAYIŞININ DÖNÜŞÜMÜ: OECD MERKEZİYETSİZLİK RAPORLARININ İNCELENMESİ 104

MUHASEBE SERTİFİKASYONU VE MESLEĞİN GELECEĞİ İLE İLGİLİ BEKLENTİLER 105

OTANTİK LİDERLİK İLE BAĞLAMSAL PERFORMANS İLİŞKİSİNDE YÖNETİCİYE OLAN GÜVENİN ROLÜ: KAMU İŞLETMESİNDE BİR ARAŞTIRMA 106

ÖĞRENME ÇEVİKLİĞİNİN İŞ PERFORMANSI VE İŞ TATMİNİ ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN MODERATÖR ROLÜ 107

ÖRGÜTSEL BOYUTTA DİJİTAL NEZAKET YÖNETİMİ 108

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS IN RELATION TO THE ORGANIZATIONAL DEMOCRACY 109

ÖRGÜTSEL DESTEK: WOS VERİLERİNE DAYALI BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ (2011-2021) 110

PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞIN İŞVEREN ÇEKİCİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE UMUDUN ARACI ROLÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA 111

ŞEÇKİN AKADEMİSYENLERİN KARİYER KİMLİĞİNİN İNŞASI 112

TÜRK HUKUKUNDA MOBBİNG 113

TÜRKİYE'DE DEVLET ÜNİVERSİTELERİNİN "İNSAN KAYNAKLARI POLİTİKASI" AÇISINDAN İNCELENMESİ 114

ULUSLARARASI PAZARLARA GİRİŞTE YABANCILIK PROBLEMİ VE BİR ÇÖZÜM OLARAK ÇEVREGİRİŞİMSEL PAZARLAMA 115

UNDERSTANDING PRODUCT USAGE MOTIVATIONS BY ANALYZING AMAZON ALEXA CUSTOMER REVIEWS WITH LATENT DIRICHLET ALLOCATION ALGORITHM 116

UZAKTAN ÇALIŞMA VE TEKNOSTRES: ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ 117

YAŞAM DOYUMUNDA İŞYERİ TİNSELLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 118

SANAT VE TASARIM 119

DİJİTAL SANAT UYGULAMALARINDA POİNTİLİST YAKLAŞIMLAR 120

DİJİTAL TEKNOLOJİNİN SANATSAL ÜRETİM SÜRECİNE ETKİLERİ 121

EDWARD HOPPER'IN ESERLERİNDE IŞIK, MEKÂN, FİGÜR İLİŞKİSİ 122

HETEROTOPİK BİR MEKÂN: THE ÇİNİLİ HAMAM VE 17. İSTANBUL BİENALİ 123

İSTANBUL'UN BAĞIMSIZ TİYATROLARINDA KUMPANYADAN ÖĞRENEN BİR YAPIYA DOĞRU: TİYATRO ANSAMBLI 124

KÜLTÜR TEMELLİ LOGO OLUŞTURMADA GRAFİK TASARIM SEMBOLLERİNİN DÜZ VE ÖRTÜK ANLAMLARI AÇISINDAN MARKA KİMLİĞİ İLE UYUMU ARAŞTIRMASI. 125

METAEVRENDE MARKA VARLIĞI VE GÖRSELLİĞİ 126

METAVERSE'DE SANATIN MERKEZ'İYETİZ'LİK PARADOKSU 127

MOBİL HARİTALAR VE BESLENME 128

MÜZİK TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİNİN KOMPRESÖR DUYUMUNA ETKİSİ 129

PASTEL BOYA ESERLERİN DEPOLAMA VE SERGİLEME SORUNLARI İRHM KOLEKSİYONU ÖRNEKLERİ 130

POSTMODERNİZM DÖNEMİNDE FOTOĞRAFIN GRAFİK TASARIMA ETKİSİ 131

SANAT PRATİKLERİNDE BEDEN OLGUSUNUN MICHEL FOUCAULT'UN "İKTİDAR TEMSİLİ" BAĞLAMINDA İNCELENMESİ 132

SÜRREALİZMDE MİNYATÜR ETKİLERİ 133

THE EXPERIMENTAL SOUNDSCAPES OF K. PENDERECKI IN HORROR MOVIES 134

TİYATRO VE MUSİKİ MECMUASINDAKİ MUHSİN ERTUĞRUL YAZILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 135

VIRTUAL RECONSTRUCTION OF LOST CULTURAL HERITAGE USING EXTENDED REALITY TECHNOLOGY 136

YENİ TİPOGRAFİ TASARIMINDA BİR UYGULAMA MODELİ OLARAK "DENEYSEL TİPOGRAFİ"ÇALIŞMALARI VE SÜREÇ ODAKLI YARATICI PROJELERİN ANALİZİ 137

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER 138

1988-1991 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE GERÇEKLEŞEN ZORUNLU KİTLESEL NÜFUS HAREKETLERİNİN TÜRK BASININA YANSIMALARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ 139

AB'NİN BOSNA HERSEK POLİTİKASI ÜZERİNE BİR İNCELEME: ESKİMEYEN BİR GÜVENLİK SORUNU 140

AŞIRI SAĞIN İKİ TARZ-I SİYASETİ: FRANSA ÖRNEĞİ 141
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE GÖÇ VE POPÜLİZM: FRANSA ÖRNEĞİ 142
BÖLGESEL GÜVENLİK KOMPLEKSİ TEORİSİ BAĞLAMINDA 21. YÜZYILDA RUS DIŞ POLİTİKASI 143
DIŞ POLİTİKA KRİZLERİNDE İSTİHBARAT VE KARARLAŞTIRMA İLİŞKİSİ: SANCAK KRİZİ ÖRNEĞİ 144
ERMENİ KÖKENLİ AMERİKAN VATANDAŞLARIN TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ VE KURUMLARINA AÇMIŞ OLDUKLARI TAZMİNAT DAVALARI 145
FOREIGN POLICY OF NORDIC COUNTRIES ON RUSSIA-UKRAINE WAR 146
GÜVENLİKLEŞTİRME PERSPEKTİFİNDEN FRANSA'DA İKTİDARIN GÖÇ POLİTİKALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 147
HABERMASIAN PUBLIC SPHERE AND ITS CRITICS: A SPATIAL PERSPECTIVE 148
HANGİ DEVLET DIŞI SİLAHLI AKTÖRLER TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK ADLANDIRILIR? DEVLETLERİN TERÖR ÖRGÜTÜ TANIMLAMASININ MANTIĞINA İLİŞKİN BİR ANALİZ 149
İBRAHİM RUGOVA: BARIŞÇIL DİRENİŞİN SEMBOL İSMİ 150
İKİ DEMOKRATİK MEŞRUİYET TARZI KARŞILAŞTIRMASI: MÜZAKERECİLİK VE MÜCADELECİLİK 151
İLLİBERAL DEMOKRASİ, GERİLLA BÜROKRASİ 152
KRİMİNAL YÖNETİŞİM KAVRAMI VE UYGULAMALARI: MEKSİKA'DA COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE İKTİDAR OLARAK UYUŞTURUCU TRAFİĞİ ŞEBEKELERİ 153
KRİTİK MİNERALLERİN TEMİZ ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ABD-ÇİN REKABETİ 154
MAX WEBER VE GİRİŞİMCİ MAFYA İDEAL TİPİ 155
MÜLTECİLERİN MEDYA TEMSİLLERİ VE DUYGU-SÖYLEM İLİŞKİSİ: AYLAN KURDİ ÖRNEĞİ 156
NIETZSCHE'NİN SİYASET FELSEFESİNDE MODERNİZM ELEŞTİRİSİ 157
RUSYA'NIN UKRAYNA İŞGALİ VE AVRUPA BİRLİĞİ ENERJİ POLİTİKALARINA ETKİSİ 158
RUSYA'NIN UKRAYNA'DA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ÖZEL ASKERİ OPERASYONUN KUVVET KULLANMA YASAĞI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 159
SECURITIZATION OF MIGRATION UNDER THE DONALD TRUMP ADMINISTRATION IN THE U.S. 160
SİYASET TEORİSİNDE ALTERNATİF BİR ARAYIŞ OLARAK KARŞILAŞTIRMALI SİYASET TEORİSİ 161
SOĞUK SAVAŞ SONRASI RUSYA FEDERASYONU UKRAYNA İLİŞKİLERİNDE TEMEL SORUNLAR 162
SURİYE'NİN ÇATIŞMA SONRASI YENİDEN İNŞASI 163

TEK PARTİ DÖNEMİNİN BÜTÜNSELLİK İÇİNDE ELE ALINMASINA KARŞI ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM 164
TERÖR ÖRGÜTLERİNDE ÇOCUK SAVAŞÇILARIN KULLANILMASI: PKK ÖRNEĞİ 165
TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA SINIR GÜVENLİĞİ: SURİYE ÖRNEĞİ 166
TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE UMMAN SULTANLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN 2012-2022 YILLARI ARASINDAKİ GENEL SEYRİ 167
TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ İSTİKŞAFİ GÖRÜŞMELERİN BİR ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ ARACI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ 168
TÜRKİYE'DE MUHALEFET PARTİLERİ KADIN VEKİLLERİNİN PARLAMENTO GÜNDEMLERİ 169
TÜRKİYE'DEKİ PKK'LI TERÖRÖRİSTLERİN RADİKALLEŞME DİNAMİKLERİ 170
TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKASINA BAKIŞ 171
ULUS-ÖTESİ KİMLİK İNŞASINDA GÜNCEL TARTIŞMALAR: AK PARTİ DÖNEMİ OLUŞTURULAN PROAKTİF DİASPORA POLİTİKALARI 172
ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE NORMLAR VE 11 EYLÜL SALDIRISI SONRASI İŞKENCE KARŞITLIĞI NORMUNA KARŞI ÇIKILMASI 173
ULUSLARARASI POLİTİKADA İMGELER: PUTİN'İN BATI'YA VE ESKİ SOVYET COĞRAFYASINA DAİR İMGELERİ VE DIŞ POLİTİKAYA YANSIMASI 174
TARİH VE ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ 175
CUMHURİYET'İN 10. YIL KUTLAMALARINDA MALÛL GAZİLERİN TEMSİLİYETİ 176
GEÇ DÖNEM OSMANLI'DA ISKAT-I CENİN POLİTİKALARI 177
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA TÜRKİYE'NİN ALMANYA İLE İLİŞKİLERİNİ KESME KARARI VE TÜRK BASINI 178
JÖN TÜRKLERİN SİYASÎ FİKİRLERİ VE PROJELERİ ÜZERİNE BAZI NOTLAR 179
KADINLARIN HAFIZASINDAKİ HARP: MÜSLÜMAN KADINLARIN OTOBİYOGRAFİK ESERLERİNDE BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI 180
LİMANLARA TARİHÎ COĞRAFYA YAKLAŞIMI 181
NAZİZMİ VE KOMÜNİZMİ BİR ARAYA GETİREN "1939 ALMAN-SOVYET PAKTI'NIN" TÜRK BASININDA YANKILARI 182
NORMATİF MEDYA KURAMLARI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE BASIN VE SİYASET İLİŞKİSİ (1924-1960): CUMHURİYET GAZETESİ 183
OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE OKULLARDA VERİLEN DİN EĞİTİMİNE ŞEYHÜLİSLAM ÜRYANİZÂDE AHMED ESAD EFENDİ'NİN KATKISI 184
RESİMLİ UYANIŞ (SERVET-İ FÛNUN) DERGİSİ BAKIŞ AÇISIYLA 1929 İKTİSADİ KRİZİNİN TÜRK KAMUOYUNA AKTARIMI 185
TÜRKİYE'DE BİR 'HARVARD' KURMAK: YENİ ARŞİV KAYNAKLARIYLA İŞLETME İKTİSADI ENSTİTÜSÜ'NÜN KURULUŞ SÜRECİ 186
YENİKAPI 29 BATIĞININ BOZULMA DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI 187
TEMEL EĞİTİM 188

ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE EĞİTİMİ 189
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE OBEZİTE ARASINDAKİ İLİŞKİ 190
ERKEN ÇOCUKLUK STEM ÖĞRETMENİNİN ÖZELİKLERİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI 191
İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI DENEYİMLERİ 192
OKUL ÖNCESİ VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN FEN EĞİTİMİNDE STEM UYGULAMALARINA YÖNELİK FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ 193
ÖZEL EĞİTİM GEREKSİNİMİNE SAHİP ÖĞRENCİLERİN TEMEL EĞİTİMDE YAŞADIKLARI SORUNLAR 194
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİKSEL OYUN KAVRAMI HAKKINDAKİ METAFORİK ALGILARI 195
SİMÜLASYON DESTEKLİ MATEMATİK ÖĞRETİMİNİN İLKÖĞRETİM 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARISI VE TUTUMUNA ETKİSİ 196
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 197
"VAR OLMAKTAN BAŞKA BİR KUSUR": TOMRİS UYAR ÖYKÜSÜNDE TOPLUMSAL CİNSİYETİN TAHRİBİ VE TAKİBİ İÇİN BİR ÖRNEK 198
18. YÜZYILA AİT BİR HACAMAT RİSALESİ 199
18. YÜZYILDA TERTİP EDİLEN GÜFTE MECMUALARINDA HIFZÎ MAHLASLI ŞİİRLER 200
1921'DE İSTİKLAL MARŞI SÖZ YARIŞMASINA KATILAN ŞİİRLER 201
ADALET AĞAOĞLU'NUN YAZSONU ROMANINDA KENDİLİK İNŞÂSI 202
AHMET MİTHAT EFENDİ'NİN ROMANLARINDA RESİM VE HEYKEL SANATI 203
ALİ EMİRİ MANZUM KOLEKSİYONUNA KAYITLI BİR KADIN ŞAİRLER MECMUASINDA SOSYAL HAYAT UNSURLARI 204
EDEB YA HU GAZETESİ 205
ENİS BEHİÇ KORYÜREK'İN VARIDAT-I SÜLEYMAN ADLI ESERİNİN OLUŞUMU 206
ER SOGOTOH DESTANINDA YER ALAN HAYVANLARIN EKOLOJİK VE KÜLTÜREL AÇIDAN İNCELENMESİ 207
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL'İN BİR ÖLÜNÜN DEFTERİ ROMANINDA YAS MEKÂNLARI 208
HZ. MERYEM'İN SEMBOLÜ OLARAK "ZAMBAK" 209
II. MEŞRÛTİYET DÖNEMİ MİZAH BASININDA "YENİ GEVEZE" GAZETESİ 210
İHSAN OKTAY ANAR'IN PUSLU KITALAR ATLASI ADLI ROMANINDA BÜNYAMİN'İN YOLCULUĞUNUN SEYR Ü SÜLÛK BAĞLAMINDA İNCELENMESİ 211
MİRZA KAZIM BEY'İN "TÜRK-TATAR DİLİNİN UMUMİ GRAMERİ" ADLI ESERİ VE JULIUS THEODOR ZENKER'İN ALMANCAYA ÇEVİRİSİ 212
MİTOLOJİK TANRI VE TANRIÇALARIN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE MİZAHİ BİR İNCELEME: KARİKATÜR ÖRNEKLERİ 213

NEV'ÎZÂDE ATÂYÎ'NİN "EL-KAVLÜ'L-HASEN" ADLI ESERİ İÇİN HAZIRLADIĞI MANZUM FİHRİST 214

OKTAY RİFAT'IN TECELLİ ADLI ŞİİRİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 215

SEVİM BURAK ÖYKÜLERİNİN ANALİTİK PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ 216

TAHKİYELİ MESNEVÎLERDE OLAĞANÜSTÜ UNSURLAR 217

TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK ROMAN VE HİKÂYESİNDE TÜRK KİMLİĞİ 218

TEORİDEN PRATİĞE: HALİT ZİYA UŞAKLIGİL'İN FRANSIZ EDEBİYATI TARİHİ ÜZERİNE YAZDIĞI ESERLERİN EDEBİYAT ANLAYIŞINI ŞEKİLLENDİRMEDEKİ ROLÜ 219

THE IDEA OF 'NEO-HELLENISM' IN THE WORKS OF YAHYA KEMAL AND YAKUP KADRI 220

TOPLUMSAL TRAVMANIN SAĞALTIMINDA AĞIT İÇERİKLİ ANLATININ YERİ: GOPALAV DESTANI ÖRNEĞİ 221

TÜRK DİLİNİN TARİHİ SÖZVARLIĞINA KATKILAR: AVURDA KELİMESİ ÜZERİNE .. 222

YAŞAR KEMAL'İN "FIRAT SUYU KAN AKIYOR" VE "KARINCANIN SU İÇTİĞİ" ROMANLARINDA BAZI HAYVANLAR ÜZERİNE SEMBOLİK BİR YAKLAŞIM 223

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ 224

"YENİ KIRAAT" İSİMLİ TÜRKÇE KIRAAT KİTABINDAKİ METİNLERİN ÇOCUĞA GÖRELİK İLKESİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ 225

AKADEMİK DİNLEME BECERİSİNE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME 226

CİZRE'DEKİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ 227

ÇİZGİ ROMAN UYGULAMASI İLE ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL ROLLERİ İFADE EDİŞ DURUMLARININ İNCELENMESİ 228

GÖÇMEN ÇOCUKLARIN YAŞADIKLARI ÜLKEYE GENEL AİDİYET DURUMLARININ ÖLÇÜLMESİ ÇERÇEVESİNDE GENEL AİDİYET ÖLÇEĞİ'NİN UYGULANMASI - İSTANBUL ÖRNEKLEMİ 229

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERE YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE ETKİN VATANDAŞLIK EĞİTİMİ 230

MEB TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI (2019) VE MAARİF VAKFI YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI (2020) KAZANIMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ STRATEJİLERİ VARLIĞI 231

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÇEVRE OKURYAZARLIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ 232

ÖĞRETMEN ADAYLARININ EKOLOJİK VATANDAŞLIK ALGILARI 233

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN ALGILARI 234

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMINDAKİ YAZMA VE KONUŞMA BECERİSİ KAZANIMLARINDA DİL İŞLEVLERİ 235

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ 236

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE WEB 2.0 TEMELLİ ETKİNLİK ÖNERİLERİ 237

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİL ÖĞRENMEAMACININ KAYGI, TUTUM VE ÖZYETERLİLİĞE ETKİSİHAKKINDA BİR İNCELEME 238

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN SÖZLÜK KULLANMA TERCİHLERİ 239

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ 240

AN ANALYSIS OF THE OCCUPATIONS IN ENGLISH COURSEBOOKS IN TERMS OF GENDER EQUALITY 241

EFL TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS GIFTEDNESS AND GIFTED LANGUAGE LEARNERS 242

THE EFFECTIVENESS OF FOUR INSTRUCTIONAL METHODS IN TECHNICAL VOCABULARY LEARNING 243

THE USE OF INDIRECT CORRECTIVE FEEDBACK IN WRITING ACTIVITIES USING PADLET 244

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİZİLERİN KULLANIMI 245

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

AHMED MİDHAT EFENDİ'NİN NİZÂ-I İLM Ü DÎN - İSLÂM VE ULÛM ADLI ESERİ ÜZERİNE ÇEVİRİ(BİLİM) ODAKLI GÖZLEMLER

Osman Çeviktay
Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel İngilizce Bölümü
ocevik@yildiz.edu.tr

Ayşe Banu Karadağ
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
akaradag@yildiz.edu.tr

Doğu-Batı, din-bilim ilişkileri üzerine Batı'da yazılan eserler, özellikle modernleşmenin gündeme geldiği dönemlerde farklı çeviri stratejileri benimsenerek dilimize kazandırılmıştır. Çevirmenlerin bu tür eserleri çevirirken sergiledikleri çeviri davranışlarının, kendi ideolojik görüşleri tarafından şekillendiği gerçeği yadsınamaz. Nitekim anılan konular üzerine yazılmış eserlerin çevirisinden oluşan çeviri edebiyat dizgemize tarihsel olarak bakıldığında, erek okur kitlesi açısından "çatışma" yaratabileceği düşünülen eserleri çevirmekte çekince görmeyen çevirmenlerimizin "kültürel ara buluculuk" görevi üstlendikleri ve "müdâfaa" ve/veya "reddiye" şeklinde değerlendirilebilecek tartışmacı farklı aktarım şekillerini içeren "çeviri" ve/veya "telif" metinler ürettikleri görülür.

Bu bağlamda, bildirinin amacı John William Draper'ın (1811-1882) *History of the Conflict between Religion and Science* (1875) adlı eserinin Türkçeye ara dil Fransızcadan (*Les Conflits de la Science et de la Religion*) (1893) kazandırılan çevirisini irdelemektir: *Nizâ-ı İlm ü Dîn - İslâm ve Ulûm*. Bu önemli eser, dönemin edebiyat, kültür ve düşün dünyasının önde gelen isimlerinden "hâce-i evvel" Ahmed Midhat Efendi'nin (1844-1912) imzasını taşımaktadır. Eser, ilk olarak 1896 yılında *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika olarak yayımlanmış, daha sonra 4 cilt halinde basılmıştır (1896-1900). Bildiride, çevirmen-yazar Ahmed Midhat Efendi'nin çeviri kararları ve dayanakları, metin-içi/dışı kaynaklar çerçevesinde betimlenecektir. Betimleyici çalışmada, özgün adında "çatışma" içeren din ve bilim konulu bir Batılı kaynak metnin, anılan dönemde erek edebiyat ve kültür dizgesinde Ahmed Mithat Efendi'nin din-bilim ilişkisi üzerine "yanlış yorumla(n)ma" ve "kötüye kullan(ıl)ma" iddiasıyla, "çeviri" ve "telif" yoluyla nasıl yer aldığı çağdaş çeviribilim yaklaşımları bağlamında incelenecektir ("Yanlış yorumlama" ve "kötüye kullanma" iddiası, anılan kitapta şu şekilde geçmektedir: "Asıl cidâl dîni sû-i tefsire uğratanlar ile ulûmu sû-i isti'mâle uğratanlar arasındadır." [Asıl çatışma, dini yanlış yorumlayanlar ile bilimi suistimal edenler arasındadır.]) (I. Cilt, 1896: 228)).

Anahtar Kelimeler: Ahmed Midhat Efendi, çeviri, kültürel ara buluculuk, çeviribilim.

BİLİŞİM İLE ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ TARİHİNİN ORTAK NOKTALARI

Utku Çağırıcı
Yıldız Teknik Üniversitesi Diller ve Kültürerarası Çeviribilim Doktora Programı Öğrencisi
utkucagirici@posteo.net

Emine Bogenç Demirel
Prof. Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi Diller ve Kültürerarası Çeviribilim
emine.bodem@gmail.com

Günümüzde teknoloji, çevirmenin günlük iş hayatının ayrılmaz bir parçası haline geldi. Makine çevirisi ile bilgisayar-destekli çeviri araçları, çeviride teknolojik dönüşümün lokomotifleri konumunda. Sektörde ve alanyazınında, artan biçimde çeviri eylemi yerine projelerden, metinler yerine ürünlerden söz ediliyor. Çeviri işi artık projenin, iş akışının bir parçası; verimlilik, öngörülebilirlik, hız ve işi bölmelere ayırma ihtiyacı çeviri yapma biçimini kökten değiştiriyor. Çeviriye olan ihtiyaç artarken bireysel çeviri yapan çevirmenlerin üretim kapasitesinde artışın gerçekleşmemesi, sektördeki değişimin ana unsuru olarak beliriyor. Arzın talebi dengeleleyebilmesininyolu ya çok daha fazla çevirmen istihdam edilmesinden ya da çeviri üretim biçimindeönemli bir dönüşüm yaşanmasındangeçiyor.

Bubildiri, çeviride teknoloji merkezli bu dönüşümü, çeviri içinden değil, bilişim tarihinden bir perspektifle bakarak analiz etmeye çalışıyor. 1960'lı ve 70'li yıllarda bilişim dünyası benzer bir tıkanıklığasahne olmuştu. Bu alandaki araştırmacılar, yazılımcıların üretim kapasitesi ile yazılıma olan talebin karşılanamamasından kaynaklanan bir 'yazılım krizinin' yaşandığını ve halen yaşanmakta olduğunu belirtiyor. Söz konusu kriz, tek defaya mahsus yordamları terk edip etkililik, öngörülebilirlik ve doğrulanabilirlik sağlayan (projeleri öznelere bağımlı olmaktan çıkarma; iş akışının bir plan dahilinde işlediği projeleri bölümlere ayırıp ilgili personeli bu parçalarda görevlendirme; belli bir zaman çizelgesine, görev ve yöntemlere göre planlama yapma vb.) idari sistemler, yöntemler ve araçlar temelinde yazılım sektörünüyeniden biçimlendirerek aşılmaya çalışılmış ve önemli ölçüde başarılı olunmuştu.

Bu bildiri, mühendislik alanında yerleşmiş endüstriyel standartların yalnız bilişimde değil, artık çeviri sektöründe de uygulandığını göstermeyi amaçlıyor. Günümüzde çeviri ve yerelleştirme teknolojilerini, dolayısıyla sektörü biçimlendiren dinamiklerin karşılaştırmalı bir çözümlemesini yaparak bu dinamiklerin bilişimde geliştirilen endüstriyel ve yönetimsel ilkelerlene tür paralellikler gösterdiğini ortaya koymaya çalışıyor.

AnahtarKelimeler: yazılım krizi, yazılım mühendisliği, çeviride teknolojik dönüşüm, çeviri endüstrisi

ÇEVİRİBİLİMDE POSTMODERN PARADİGMANIN ÇEVİRMEN GÖRÜNÜRLÜĞÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ: JOHN FOWLES'UN ABANOZ KULE ADLI KISA ROMANININ İKİ FARKLI TÜRKÇE ÇEVİRİSİ ÖRNEĞİ

Nurdan Yıldız Gündüz
Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları
yildizn@yildiz.edu.tr

Çeviribilimde postmodern paradigma, batı felsefesi tarafından ikili karşıtlıklar bağlamında değerlendirilen yazar-çevirmen, orijinal-kopya, kaynak-erek ve kuram-uygulama gibi çeviribilim alanında hüküm süren özcü yaklaşımların sorgulanmasını sağlamıştır. Bu ikili karşıtlıklar bağlamında önceliklendirilen kavramların karşısında, bastırılan ve önemsizleştirilen kavramlar eleştirel bir şekilde mercek altına alınmış ve anlam üretme süreçlerinin altında yatan ideolojiler gün yüzüne çıkarılmıştır. Çeviride başarı ölçütü olarak kabul edilen kıstaslar sorunsallaştırılmış ve çevirmen kimliği, rolü ve görünürlüğü tartışmaya açılmıştır. Bu çalışmada, postmodern paradigmanın çeviribilime yansımasıyla çevirmen görünürlüğünün ne şekilde değiştiği incelenecektir. İnceleme, John Fowles'un Abanoz Kule adlı kısa romanının 1990 ve 2008 yıllarında farklı yayınevleri aracılığı ile yapılmış iki farklı Türkçe çevirisi özelinde çevirmen görünürlük stratejilerinin tespit edilmesi yoluyla yapılacaktır. Öncelikle çeviribilimde postmodern paradigma genel hatlarıyla tanıtılacak, ardından çevirmen görünürlüğü hakkında literatür özeti sunulacaktır. Son olarak ise, incelenecek olan kısa roman, yazar ve çevirmenler hakkında inceleme bakımından gerekli ölçüde tanıtıcı bilgi verilecek ve daha sonra metin-içi ve yan-metinsel özellikler bakımından çevirmen görünürlüğü incelenecektir. Sonuç olarak, postmodern paradigma içerisinde 18 yıl arayla yapılmış bu iki Türkçe çeviri örneği üzerinden, çevirmen görünürlüğünün paradigma içerisinde ne şekilde değişiklik gösterdiği ile ilgili saptamalar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: çevirmen görünürlüğü, çeviribilimde postmodern paradigma

DECODING SEVGI SOYSAL'S TANTE ROSA FROM A LACANIAN PERSPECTIVE

Mahinur Gözde Kasurka
(Part Time) Lecturer Dr., İstanbul Kültür and Yeditepe Universities, English Language and Literature Department,
mahinurkasurka@gmail.com

Sevgi Soysal is an author who criticizes the dominant patriarchal system in the society by usually depicting a woman character who has difficulty in establishing a place for herself. Tante Rosa (1968) as one of the most valuable texts of Soysal narrates fourteen stories which seem to be chronologically tied to each other. The implied reader encounters a woman protagonist who identifies herself with the characters that she sees in the pages of her favourite magazine "Sizlerle Başbaşa''. In a similar line with these figures on the magazine pages, she wants to lead a life that would be in parallel with what she sees in the pictures of Queen Victoria on a horse or women she sees in the romances. All through the text, the reader is aware of the fact that she struggles a lot to be able to endure life on her own as a woman. After seeing that her life doesn't correspond to the things she reads in the magazine, she feels defeated for a short time after which she sets on her feet and starts a new life by undertaking different missions that she finds suitable to her situation. This paper argues that we observe a woman who cherishes transgressing the Law of the Father by having a life unfit for the society. This struggle of the woman emerges mainly because of the way Soysal creates Tante Rosa who is craving for different roles, various phantasies to repeat cycles and to fill the Lack although she never finds her object of desire. The character's identification with a princess and later with a countess create a sense of wholeness in herself and this makes the reader approach the text from a Lacanian perspective. As from a Lacanian perspective, we will be able to interpret the character's urge to identify herself with others and her struggle to achieve that ideal. In this vein, I will try to psychoanalyze the story with references to ideal ego, jouissance, imaginary and symbolic registers from a Lacanian viewpoint.

Keywords: Tante Rosa, Lacanian Reading, Ideal Ego, Identification

ELEVATION OF MOTHERHOOD AND DOMESTICITY IN THE SELECTED POEMS OF FELICIA HEMANS

Yağmur Sönmez Demir
Post-doc Researcher, University of Heidelberg, English Studies
yagmurdemir40@gmail.com

Felicia Dorothea Browne Hemans was a well-known and widely read English poet of the 19th century, even though nowadays she is not so famous as her time. Hemans's poetry was published in 19 volumes; she deals with such issues as patriotism, imperial reversal, the unrest in south Europe, scenes of exile, British history, heroic scenes of women and children. In the 19th century England, the roles of men and women were rigidly established: the former had a public place and strenuously worked to earn money, whereas the latter were trapped in the private sphere and reduced to the role of housewives. Those women who obeyed the norms of the society were considered "the angels in the house" while the others were ostracized. Unlike men who could speak and express their opinions freely as subjects, women were silenced and treated as objects. In line with this patriarchal ideology of the 19th century, Hemans' poem "The Homes of England" (1827) cherishes the domestic life by alluding to the woman's place at home. Hemans draws on diverse elements of British tradition to promote a mythologized past as a foundation for her age. In each stanza, she refers to a different type of house and people belonging to a different class in England, while referring to the role of woman as a motherly figure making the house a more homely and domestic place for the whole family, and by extension for the English nation. Similarly, in "The Image in Lava" (1828), Hemans seems to support the cultural expectations of her time by suggesting that motherly affection is superior to any of the other achievements to which humans can aspire and more lasting than the monuments they have built for their own power and fame. Hence, this study argues that while Hemans depicts women as domestic, passive, and submissive in line with the patriarchal norms of the 19th century, she also foregrounds the significance of women with regard to both Englishness and their role in holding the family together with her poems "The Homes of England" and "The Image in Lava."

Anahtar Kelimeler: Felicia Hemans, representation of women, 19th century, poetry.

LOCALISED MELANCHOLY IN THE POEMS OF THOMAS GRAY AND RECAIZADE MAHMUT EKREM

Şafak Altunsoy
Asst. Prof. Dr. Selcuk University, Department of English Language and Literature
safakaltunsoy@selcuk.edu.tr

Thomas Gray and Recaizade Mahmut Ekrem poeticise the human suffering to express the predominant feeling of melancholy through such uncanny places as the ruins and the graveyards in "Elegy Written in a Country Churchyard" and "The View of a Graveyard in Yakacık after Evening." The places of the poems, churchyards or graveyards prepare an emotional ground for the space of melancholy and the idea of encompassing death. The paper starts with the discussion of the comparable qualities from the respect of the poetic voices and their changing tones in the poems with cross references to other poems such as "Ode on the Spring" by Gray and "Remember" by Mahmut Ekrem. It continues with the analysis of the narrators' isolated positions, the coming of the evening or the meaning of darkness. The study also focuses on the changing colours or places offering a specific realm for the experience of melancholy through the observant eye of the poetic persona in the selected poems. Thus, the poetic voices reflect their specular experience in the countryside, which turns into a universal apprehension about death and the feeling of loss towards the ending lines of the poems. Similarly, the combination of a landscape becoming less visible and sounds coming from distant places function as a threshold from the Kantian knowable to the unknowable. The vision of the landscape blurring and the air thickening demonstrate the heaviness of melancholy felt by the poetic personas. In conclusion, the comparative study of Thomas Gray and Recaizade Mahmut Ekrem delineates how the two poets from different cultures share melancholic feelings towards the transience of life triggered by the grave image and reflect the emerging Romantic concerns in their times.

Keywords: Grave, space, melancholy, Thomas Gray, Recaizade Mahmut Ekrem.

MICHEL HOUELLEBECQ'İN "KUŞATILMIŞ YAŞAMLAR" ADLI ROMANINDA YABANCILAŞMA VE DEĞERLER KRİZİ

Seldağ Bankır Mesçioğlu
Öğr. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
seldag.bankir@istanbul.edu.tr

Çağdaş Fransız Edebiyatının öne çıkan yazarlarından Michel Houellebecq 1994 yılında yayımlanan "Kuşatılmış Yaşamlar" adlı romanında, postmodern zamanların bireysellik, kayıtsızlık ve tüketim alışkanlıklarında aşırılık gibi özelliklerle nitelenen toplumunun sert bir eleştirisini ortaya koyar. Anlatı teknikleri bakımından da postmodern özellikler taşıyan roman söylemi, metnin kurgulanma ve yazılma sürecinden de bahseden benöyküsel bir anlatıcı tarafından kurulur. İçinde yaşadığı toplum düzeniyle uyumsuzluk içinde bulunan anlatıcı-öznenin ortaya koyduğu anlatıda toplumla arasındaki değerler çatışması ve buna bağlı yabancılaşma deneyimi dikkat çeker. Çalışmamızda, öznenin anlatı parkurunu şekillendiren söz konusu değerler krizi ve yabancılaşma olgusunu göstergebilim yönteminden faydalanarak incelemeyi amaçlamaktayız.

Romanda deneyimlediği olayları aktarırken algılayan ve duyumsayan özne rolleriyle de beliren başkahraman, sürekli hızlı bir dönüşüm içinde olan tüketim toplumunda varoluş çabasını ortaya koyar. Sosyal statü ve fiziksel görünüm ekseninde güç dengelerinin belirlediği sosyal ilişkilerdeki yüzeysellik özneyi varoluşsal bir anlam arayışına, derin bir yalnızlığa ve sonunda da yabancılaşma ve depresyona sürükler.

Çalışmamızda, öznenin bu yaşadığı deneyimi ve dönüşümü göstergebilimsel analiz yöntemlerini kullanarak algısal, bilişsel ve duygusal düzeylerde incelemeye çalışacağız. Bu doğrultuda çözümlemelerimiz öznenin etrafını saran varlık alanı ve bu alanın merkezi olan bedeni üzerinde yoğunlaşacaktır. Anlatıdaki olayların etkisinin öznenin bedeniyle birlikte varlık alanını nasıl dönüştürdüğünü ve yabancılaşma deneyiminin kimliksel rol olarak nasıl belirdiğini göstermeye çalışacağız.

Fenomenolojik bakış açısına göre, öznenin kimlik yapısında ve ilerlediği anlatı parkurunda tutarlı ve istikrarlı bir yapı sergileyebilmesi için, içinde bulunduğu dünyanın düzenini oluşturan değerler sistemiyle kendi duygusal ve bilişsel sisteminin değerleri arasında uyum olması gerekir. Bu iki dünya (dış dünya ve iç dünya) arasındaki uyumsuzluk öznenin bedensel tepkilerine ve davranışlarına yansır. Bu doğrultuda, çalışmamızda öznenin etrafındaki dünyayla, kişilerle ve kendiyle kurduğu ilişkileri inceleyerek roman söyleminde değerler sistemi üzerinden kurulan çatışmalı yapının farklı düzeylerde nasıl ortaya çıktığını çözümleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: roman söylemi, göstergebilim, değerler, yabancılaşma, varlık alanı

THE DEATH OF THE AUTHOR AND THE BIRTH OF AI AS A SCRIPTOR

Nesrin Koç
Dr. Öğr. Üyesi, Mudanya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü
nesrin.koc@mudanya.edu.tr

Recent advances in Artificial Intelligence and machine learning prove that while in its earlier forms, computer technologies and artificial intelligence were mainly used as a tool to aid the production of an art work, it now possesses the ability/intelligence to create, and hence becomes eligible to be treated as an author, who might lay claims to agency and autonomy. Deriving from this point, this study aims to explore the position of AI as an author and its implications for literary studies.

The etymological source for the word author is located in the Roman word "auctor," which meant the bearer of certain rights. Therefore, authorship has always been closely related to authority. With each new approach to literature, authorship and the position of the author were re-evaluated. While the author was sanctioned as the possessor of divine knowledge in Medieval literature, and his authority was assumed to be derived from God, with Renaissance individualism and Romanticism in the following centuries, the author was treated as the genius, who distinguished himself by his capacity to feel, think, imagine and create in an unprecedented manner. Author was dethroned as his reign as the sole authority over his work came to an end with theories that deemed the intentions of the author irrelevant and "declared "the death of the author", finally replacing him with a scriptor, as opposed to the Author-God. In the light of these, this study discusses whether, AI, with its algorithm, hypertext, randomness and lack of origin, might be regarded as a scriptor in Barthesian terms or not.

Anahtar Kelimeler: Barthes, author, scriptor, AI

THE DOUBLE LOSS AND RECUPERATION IN CHAUCER'S "THE BOOK OF THE DUCHESS"

Seher Aktarer
Öğr. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
seher.aydogan@erdogan.edu.tr

This study aims to examine the themes of loss and healing in Chaucer's dream poem, "The Book of the Duchess". Together with romance, dream poetry was one of the most popular genres in the high medieval era. The genre was mainly employed by the poets so as to instruct and enlighten the dream persona either in devotional or secular tradition. Accordingly, Chaucer adopts the secular tradition in "The Book of the Duchess" and deals with the themes of loss and death. The Dreamer in the poem suffers from insomnia and an eight years' sickness which he cannot name. He is spiritually in a huge grief and marks that it is against human nature. Consistent with the features of the genre, he falls asleep in May and meets the Black Knight in his dream. The Black Knight is mourning inconsolably for his lost love. In an attempt to ease the Black Knight's pain, the Dreamer initiates a philosophical debate, which is in his own control, about life and fortune. The dreamer endeavours to make the Black Knight talk and hence relieve him from his intense suffering. In the end, the Black Knight acknowledges that the lady he has lost is indeed dead. At this point, the dreamer wakes up and plans to put all his experience in writing. Thus, in the poem, instead of mourning over the loss, a commemoration and acknowledgement of it is prevailed by admitting the truth of death. Once he admits that his beloved is dead, the Black Knight is reconciled with his loss. As a result, he could assuage his extreme pain. Similarly, the Dreamer is also healed by the Boethius-like philosophical dialogue they have had. By alleviating the sorrow of the Black Knight, the dreamer can also heal himself. In this light, this study intends to analyse the way the two characters suffering from different kinds of loss in "The Book of the Duchess" are, directly and indirectly, consoled and transformed.

Keywords: Chaucer, The Book of the Duchess, dream poetry, medieval poetry

THOMAS HARDY'NİN TESS OF THE D'URBERVILLES BAŞLIKLI ESERİNİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ ÜZERİNDEN KADIN SÖYLEMİ

Selma Yavuz
Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Turist Rehberliği
selmayawuzz@gmail.com

Emine Bogenç Demirel
Prof.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları
emine.bodem@gmail.com

Bu çalışma, İngiliz yazar ve şair Thomas Hardy'nin Tess of the d'Urbervilles başlıklı eserindeki kadın söylemini; Çeviri sosyolojisi, yöntemsel yaklaşımı çerçevesinde ele alarak altı farklı Türkçe çevirisi üzerinden yeniden okumayı amaçlamaktadır. Çeviri sosyolojisi, çeviri pratiğini yalnızca metin boyutu ile değil çeviri eyleminin ardında işleyen mekanizmalara da ışık tutarak daha geniş bir çerçevede değerlendirmeye olanak sağlar ve çeviriyi toplumsal bir olgu olarak ele almaktadır (Demirel, 2014: 407-408). Ayrıca, çeviri ediminin, metnin başka bir dile ve kültüre aktarılmasının ötesinde, içinde bulunduğu toplumsal koşulların ne denli etkisinde kaldığına ve nasıl biçimlendiğine odaklanmaktadır.

İngiliz Edebiyatı'nın önemli temsilcilerinden biri olan Thomas Hardy 1840- 1928 yılları arasında İngiltere'de Victoria Döneminde yaşamıştır. Eserlerinde dönemin sınıf ve cinsiyet eşitsizliklerine odaklanan Hardy toplumdaki egemen normları ve katı ahlak kurallarını sorgulamaktadır. Hardy Tess of the d'Urbervilles başlıklı eserinde, ataerkil İngiliz toplumunun kadınlara olan tutumunda belirleyici rol oynayan aile, evlilik ve din kurumlarına eleştirel bir gözle bakıp, toplumun yapı taşı olan bu kurumların kadınları nasıl baskı altına aldığının altını çizer. Kadınların boyun eğdirilmesine karşı konuşan bir yazar olarak topluma ışık tutmayı amaçlayan Hardy, eserlerinde kadının daha görülür ve sesinin daha duyulur olmasını amaçlamaktadır. Eserin baş kadın kahramanı "Tess Durbeyfield, bir karakter olarak niteliklerinin ötesinde, sınıfının ve cinsiyetinin temsilcisi olarak tasvir edilir" (Williams, 1972: 90).

Bu çalışmada eril bir kimlik olan Thomas Hardy'nin Tess of the d'Urbervilles başlıklı eserindeki Tess Durbeyfield karakteri üzerinden aktarılan dişil sesin izleri sürülerek bu izler söylem boyutunda ele alınacaktır. Çeviri sosyolojisi kapsamında eril kimlik tarafından üretilen dişil sesler metin boyutunda kadın ve erkek çevirmenlerin aktardıkları söylem üzerinden incelenecektir. Ayrıca, Thomas Hardy'nin Tess of the d'Urbervilles başlıklı eserinin çeviri sürecindeki dönüşümleri toplumsal koşullar öncelenerek ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Thomas Hardy, Çeviri sosyolojisi, Kadın söylemi

TRANSLATING BRITISH DRAMA INTO PUPPETRY IN A TURKISH SETTING: AN ANALYSIS THROUGH AN ECOLOGICAL THEORETICAL PERSPECTIVE

Başak Ergil
Ph.D. Istanbul Yeni Yüzyıl University

The creative and performative nature of theatre translation allows for innumerable opportunities but still remains underresearched and underrated as the quantity of literature on theatre translation clearly reveals. In a Turkish target setting, the translator of a Western source text from a strong dramatic tradition is by no means merely an agent of interlingual transfer and undertakes the task of addressing an audience coming from a theatrical tradition characterized by many forms of performativity, narration, orality, and improvisation. The aim of this study is to analyze the role and agency of the translators in the face of this tension across very dissimilar and asymmetrical Turkish and British traditions, as they translate two canonized texts of British drama into puppetry. The corpus involves *3. Riçırd Faciası*, a translation of William Shakespeare's *Richard III*, by Tiyatrotem, and *Bir Beckett Oynamak*, a performance of Samuel Beckett's *Act Without Words 1* by Haluk Yüce. Through an analysis of these two performances by means of Eylem Ejder's ecological and ecocritical methodology "dramaturgies of recycling", along with Burç İdem Dinçel's notion of "reworking", and Başak Ergil's notion of "translational recanonization", the research reveals how the translator/performer, along with being the decision-maker of the translation process, becomes the process, the act, and the product as the master and the collaborator of a doppelganger embodied as a puppet. The study tries to reveal how these canonical works of British drama find new voices through the tools and patterns of Turkish performative tradition. In terms of methodology, the research welcomes very fresh and promising approaches and concepts that emerged as unprecedented examples of multi- and crossdisciplinarity: concepts and methods integrating components of theatre studies, environmental humanities, translation studies, performance studies, dramaturgy, to name but a few.

Keywords: theatre translation, dramaturgies of recycling, translational recanonization, British drama, puppetry.

EĞİTİM BİLİMLERİ

8. SINIF MATEMATİK ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Cihat Eski
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim
eskicihat@gmail.com

Davut Hotaman
Doçent Dr.,Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim
davuthotaman@gmail.com

Bu çalışmada 8. Sınıf matematik dersi öğretim programının kazanım, içerik, eğitim durumları, sınama durumları ve öğrencide matematiğe yönelik olumlu tutumlar geliştirebilmesi bakımından etkililiğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi ve program ihtiyaçlarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu genel amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 8. Sınıf matematik dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin matematik öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?
- 8. Sınıf matematik dersi öğretim programının içeriğine ilişkin matematik öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?
- 8. Sınıf matematik dersi öğretim programının eğitim durumlarına ilişkin matematik öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?
- 8. Sınıf matematik dersi öğretim programının sınama durumlarına ilişkin matematik öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?
- 8. Sınıf matematik dersi öğretim programının öğrencide olumlu tutumlar geliştirebilme yeterliliğine ilişkin matematik öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?

Araştırmanın önemi: öğretim programlarına yönelik birçok çalışma bulunmaktadır fakat matematik dersi öğretim programlarının niteliğine ilişkin çalışmalar genellikle programın belli bir yönü ele alınarak gerçekleştirilmektedir. Programın, bütün yönleri ele alınarak değerlendirilmesinin daha doğru sonuçlara ulaşılmasında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu son 3 yıl içinde 8. Sınıfların derslerine girmiş olan, halen MEB'e bağlı resmi ortaokullarda kadrolu olarak çalışan 17 ortaokul matematik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaca uygun örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi (criterion sampling) kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmeler esnasında kullanılmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılının ilk döneminde, tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmıştır. Toplanan nitel verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; 8. Sınıf matematik öğretim programından geometri konularına ilişkin kazanımların çıkarılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra öğrencinin keşfetmesine olanak tanıyan bir eğitimle MEB uzak hedeflerine ulaşılabileceği ifade edilmiştir. Akran ve öz değerlendirmenin en çok tercih edilen ve beğenilen yöntemler olduğu, öğrencilerin matematiğe karşı olumlu tutumlar geliştirmesi için müfredatın sadeleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Programı, Program Değerlendirme, Öğretmen Görüşleri

AHMET MİTHAT EFENDİ VE ZİYA GÖKALP'İN EĞİTİM HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ramazan Yirci
Doç. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi ABD
yirci@ksu.edu.tr

Nimet Tekerek
Kahramanmaraş Sütçü İmam Ünv. Sosyal Bilimler Ens. Eğitim Yönetimi ABD Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
nimettekerek2@gmail.com

Bu çalışmanın amacı; Ahmet Mithat Efendi ve Ziya Gökalp'in eğitim hakkındaki görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Çalışmada "Cemiyete faydalı insan tipi nasıl olmalı?", "Dünya ölçeğindeki değişimler toplumun yerel yapısıyla nasıl sentezlenmeli?", "Kazanımlara ulaşmada öğretim metotlarının ve eğitim ortamlarının önemi nedir?" gibi sorulara Ahmet Mithat Efendi ve Ziya Gökalp fikirlerinin karşılaştırılması yoluyla cevaplar aranmıştır. Bu araştırma, nitel bir çalışma olup veri toplama aracı olarak; doküman incelemesi ve literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada; bahse konu aydınların eserleri direkt olarak incelenmiş, Ulusal Tez Merkezi ve çeşitli akademik dergilerin TR dizininden ulaşılabilen tez ve makaleleri incelenmiştir. Ahmet Mithat Efendi ve Ziya Gökalp; toplumun okuma oranlarının düşük olmasını, tüm halkın anladığı sanat ve eğitim dilinin olmayışını eleştirir, dilde sadeleşmeye gidilmesi, verilen eserlerin halkın anlayacağı şekilde olmasını savunurlar. İki aydın da Batı'nın takip edilmesini ve yenileşmeyi savunurken, yanlış batılılaşmayı eleştirir. Ahmet Mithat Efendi, batılılaşmayı yarım Fransızca ile konuşmak, şeklen batı tarzında yaşamak olarak gören kesimi şiddetle eleştirir. Ziya Gökalp de dış gelişmeleri örnek alırken; milli dil ve kültürün korunması gerektiğine dikkat çeker ve bu bağlamda 'maarif-öğrenme, hars-medeniyet, içtimai mefkûrecilik' gibi tanımlamalar getirir; bunlar üzerine inşa ettiği bir öğretim metodu sunar. Eğitimin milli, öğretimin ise çağın gerektirdiği şekilde olmasını savunur. Ahmet Mithat Efendi, kadınların da erkekler gibi eğitilmesini, erkeklerin bulunduğu her sahada bulunabileceğini düşünür. Ziya Gökalp ise kadınların eğitilmesine aynı derecede önem verirken, hedeflenen çağdaş kadın modelinin bazı noktalardan olumsuz olduğunu düşünür. Gökalp; kadının tamamen eve kapatılması ve tek görevinin ev hayatı görülüp eğitimsiz bırakılmasına karşı çıkar, kadınların da yüksek tahsil almasını, milleti eğitmek noktasında çocuk eğitimi kadar bilgili olmasını savunur. Gökalp; çağdaş kadın modelinde, kadının tamamen dış dünya rekabetine dâhil edilmesinin çocuk eğitimi ve aile yapısını yıpratacağını düşünür. Bahse konu aydınların fikirlerinin kısmen farklılaştığı görülür. Ahmet Mithat Efendi ve Ziya Gökalp'in eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesinin Cumhuriyet sonrası eğitim politikalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Mithat Efendi, Ziya Gökalp, Eğitim Görüşleri

AVRUPA'DAKİ AKADEMİSYENLERİN GENETİK UYGULAMALARA YÖNELİK ETİK SINIRLARI

Büşra Ceyhan
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, SMYO Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı
busce-@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-8452-567X

20. yüzyıl genetik üzerine çalışmaların yoğunlaştığı ve önemli uygulamaların yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu çalışmada akademisyenlerin, biyoteknolojik uygulamaların bir getirisi olan "tasarım bebekler" kavramının öjeniye neden olma potansiyeli hakkında ne düşündüklerini ortaya koymak hedeflenmektedir. Bir orta Avrupa ülkesinde biyoloji, biyoloji eğitimi, genetik ve tıp alanlarından akademisyenlerin biyoteknolojinin tartışmalı kullanım alanlarından birisi olan "tasarım bebekler" konusunda ne düşündükleri, bu konudaki etik yargılamaları ve öjeni konusundaki sınırlarının neler olduğunu belirlemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu amaçla veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen öjeni başlıklı "senaryo temelli form" ile toplanmıştır. Araştırma Çekya' da Charles Üniversitesi' de görev yapan 14 akademisyen ile gerçekleştirilmiştir. Veriler üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların yaklaşık olarak yarısı genetik olarak mükemmel ırk yaratma ve defekt genlerin elimine edilmesini etik olarak uygun bulurken, diğer % 57'lik kesim uygun bulmamaktadır. Katılımcılara hangi genetik müdahalelerin kabul edilebilir olduğu sorulduğunda %29'luk kesimi "tıbbi müdahale dahilindeki gen modifikasyonlarının kabul edilebilir" olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılara, yapılan genetik testler ile kendi bebeklerinde kalıtsal hastalık tespit edildiğinde bebeğin doğup/doğmaması hakkında nasıl bir karar verecekleri sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen yanıtlar kararsızım, kısıtlamanın türüne bağlı ve doğmamalı yönünde yoğunlaşmıştır. Genlere müdahalenin öjeniye sebep olma potansiyelleri incelendiğinde ise, "bireyler arasında ayrımcılığa sebep olma", "gelecekteki sonuçlarının tahmin edilememesi" ve " bu uygulamaların kötüye kullanılma riski" konuları öne çıkmaktadır.

Çalışma bulgularında genetik modifikasyonların, tıbbı müdahaleler söz konusu olduğunda uygulanması gerektiği öne çıkarken, kontrolsüz yapılabilecek genetik modifikasyonların toplumdaki bireyler arasında ayrımcılığa sebep olma potansiyeli nedeniyle öjeniye yol açabileceği endişesi taşınmaktadır. Bu doğrultuda yasal sınırların iyi bir şekilde çizilmesi önerilmektedir.

(Bu özet çalışma, 1059B191900462 no ve "Orta Avrupa'daki Akademisyenlerin Öjeni Hakkındaki Etik Görüşleri" başlığı ile TÜBİTAK 2219 post-doc projesi olarak ile desteklenen araştırmanın bir ürünüdür.)

AnahtarKelimeler: genetik müdahale, etik, öjeni, akademisyenler

BİR GRUP İLKOKUL VE ORTAOKUL ÖĞRENCİSİNDE TEKNOLOJİK ARAÇLARDAN FAYDALANMA VE İNTERNET KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Zeynep Alp Torun
Uzm. Psikolojik Danışman, Oğuzkaan Eğitim Kurumları, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Birimi
zeynep.rehberogretmen@gmail.com

Simge Şişman Bal
Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
simges@istanbul.edu.tr

Bu araştırma, bir grup ilkokul ve ortaokul öğrencisinin teknolojik araçlardan faydalanma amaçları ile internet kullanım özelliklerini belirleyerek, ebeveynlerin interneti doğru, etkin ve güvenli kullanımı konusunda çocuklarını yönlendirmelerine katkı sağlamak için gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın örneklem grubunu İstanbul ilindeki bir özel okulda 4. sınıf (n=82) ve 5. sınıfta (n=72) öğrenim görmekte olan 9-11 yaş aralığındaki (Ort.=10.33±.62) 154 öğrencinin (84 kız,70 erkek) ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin (116 anne,38 baba) yaş ortalaması 41.43±4.92 yaş ile eğitim yılı ortalaması ise 14.10±2.08 yıldır. Öğrencilerin %92'si anne ve babası ile birlikte yaşamaktadır. Katılımcılara araştırmacılar tarafından oluşturulan Teknolojik Araçlardan Faydalanma ve İnternet Kullanım Anketi uygulanmıştır. Ebeveynlerden ankette yer alan soruları çocukları için doldurmaları istenmiştir. Ankette yer alan sorular, çocuklarının hangi teknolojik araçlara sahip olduğu ve kullanım amaçları ile internet kullanım özelliklerini içermektedir. Çalışma sonunda, çocuklarının doğru ve güvenli internet kullanımı açısından bilinçlenmelerini sağlamak için ebeveynler bilgilendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin %20'si cep telefonu, dizüstü bilgisayar veya tabletten herhangi birine sahiptir ve %70'i internet kullanımını bu teknolojik araçlardan biri ile sağlamaktadır. Öğrencilerin interneti çoğunlukla ödev/araştırma yapma, oyun oynama ve Youtube'da video izleme amaçlarıyla kullandığı ve günlük internet kullanım süresi açısından %23.4'ünün en az 30 dakika, %62.3'ünün en az 1 saat, %11'inin en az 2 saat, %1.3'ünün en az 3 saat ve %2'sinin en az 4 saat internette zaman harcadığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin %60'dan fazlası sosyal medya platformlarından en az birini aktif olarak kullanmaktadır. Günlük internet kullanım sınırlaması için ebeveynlerin %32.5'i sık sık, %30.5'i her zaman, %18.2'si bazen, %14.3'ü nadiren ve %4.5'i ise hiçbir zaman şeklinde cevap verdiği saptanmıştır. İnternet aile koruma paketi ve çocuklar için güvenli internet hizmeti gibi çeşitli uygulamalardan yararlanma açısından ise, %81'i yükseköğretim mezunu olan ebeveynlerin %49'unun evlerinde internet aile koruma paketi olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, çocukların teknolojik araçlardan uzak bir hayatının olmasını düşünmek yerine birtakım kurallarla kaliteli internet kullanıcısı olmalarını sağlamak gerekmektedir. Ebeveynlerin daha dikkatli davranarak aile koruma paketlerinden yararlanmaları ve günlük internet kullanımı için zaman sınırlaması eklemeleri, okulların rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimleriyle işbirliği yaparak öğrencilerin internet kullanım alışkanlıklarını takip etmesi ve ilgili devlet kurum ve kuruluşlarının konuya daha fazla önem vererek düzenli eğitimler düzenlemesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ve internet, internet kullanım özellikleri, teknolojik araçlar

COVID-19 PANDEMİSİNDE AİLE DESTEĞİNİN ÖZEL GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUNA ETKİSİ: BAKIM VERME YÜKÜNÜN ARACI ROLÜ

Sinem Erbiçer

Doktora öğrencisi, E-posta: sinemkocadayi@hacettepe.edu.tr
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-5849-7289

Eyüp Sabır Erbiçer

Araştırma Görevlisi, E-posta: eyuperbicer@gmail.com
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye
ORCID ID: 0000-0001-8253-7212

Gülşah Elkaan

Yüksek lisans öğrencisi, E-posta: gulsahelkaan@gmail.com.tr
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Eğitim Bölümü, Gaziantep, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-3661-8289

COVID-19 pandemisi ile ortaya çıkan yeni ekonomik ve sosyal durumların özel gereksinimli çocuğu olan annelerin psikolojik iyi oluşları üzerinde etki yaratması kaçınılmaz bir durumdur. Salgın döneminde özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin sorumluluklarının artması, akraba ve arkadaş çevresinden uzak kalmaları ve değişen çalışma koşulları nedeniyle ekonomik sorunlar yaşamaları iyi oluş düzeylerinin olumsuz etkilenmesine yol açtığı görülmüştür. Bu durum, COVID-19 döneminde özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin psikolojik iyi oluşlarını etkileyen faktörleri incelemenin önemi ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada, COVID-19 pandemisinde özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin algıladıkları aile desteği ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkide bakım verme yükünün aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, psikolojik iyi oluş, aile desteği ile pozitif yönde ($r=.32$, $p<.01$), bakım verme yükü ile de negatif olarak ilişkiliydi ($r=-.24$), $p<.01$). Ayrıca, bakım verme yükü ve aile desteği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkili bulundu ($r=-.39$, $p<.01$). Aracılık analizi sonuçları, bakım verme yükünün aile desteği ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir aracı olduğu, dolaylı etki için güven aralığının sıfır içermediği bulunmuştur ($\beta = .04$, SE= .022, %95 GA= .002 - .087). Bu sonuçlar, aile desteği arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyinin arttığını ancak özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin bakım yüklerinin fazla olması (sosyal ve duygusal desteklerden yoksun olmaları) nedeniyle psikolojik iyi oluşlarının olumsuz etkilendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, özel gereksinimli çocuğu olan anneler, aile desteği, bakım verme yükü, psikolojik iyi oluş

ÇEVRİM İÇİ ARKADAŞLIK İLE ÇEVRİM İÇİ İHTİYAÇ DOYUMU, ÇEVRİM İÇİ KENDİNİ AÇMA VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Merve Gündüz Soytürk
Arş. Gör., İstanbul Aydın Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
mervegunduz@aydin.edu.tr

Ali Eryılmaz
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
erali76@hotmail.com

Çevrim içi çevrenin hayatın önemli bir bileşeni haline gelmesi ile birlikte birçok yeni kavram da literatürde ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kavramlardan bazıları internetin sunduğu yeni bir arkadaşlık biçimi olan çevrim içi arkadaşlık, çevrim içi ihtiyaç doyumu ve çevrim içi kendini açmadır. Güncel çalışmalar bu kavramlar üzerinde durmaya başlasa da henüz ilgili değişkenlere dair yeteri kadar araştırma bulunmamaktadır. Bu çalışmada çevrim içi arkadaşlık ile çevrim içi ihtiyaç doyumu, çevrim içi kendini açma ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, 220'si çevrim içi arkadaşa sahip ve 230'u çevrim içi arkadaşa sahip olmayan toplam 450 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama araçları olarak Çevrim İçi Arkadaşlık Nitelikleri Ölçeği, Çevrim İçi İhtiyaç Doyumu Ölçeği, Kendini Açma Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizde Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, basit doğrusal regresyon ve t test analizinden yararlanılmıştır. Yürütülen analizler sonucunda çevrim içi arkadaşlığın alt boyutlarından yakınlık, yardım ve yoldaşlık ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur ($p<.01$, $p<.05$). Ayrıca çevrim içi arkadaşlığın yoldaşlık alt boyutu ile çevrim içi ihtiyaç doyumunun çevrim içi özerklik alt boyutu hariç, her iki değişkenin diğer alt boyutları arasında olumlu yönde anlamlı korelasyonlar bulunmuştur ($p<.01$, $p<.05$). Çevrim içi kendini açmanın niyet alt boyutu ile çevrim içi arkadaşlığın güven, yakınlık ve yardım alt boyutları arasında ($p<.01$), olumluluk alt boyutu ile çevrim içi arkadaşlığın yoldaşlık alt boyutu arasında ($p<.05$) ve dürüstlük alt boyutu ile çevrim içi arkadaşlığın yakınlık ve yardım ($p<.01$, $p<.05$) alt boyutları arasında olumlu korelasyonların varlığı tespit edilmiştir. Çevrim içi kendini açmanın alt boyutlarından niyetin çevrim içi arkadaşlığı yordadığı tespit edilmiştir. Çevrim içi arkadaşı olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bulgular literatüre bağlı kalarak tartışılmış ve gelecek çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevrim içi arkadaşlık, çevrim içi ihtiyaç doyumu, çevrim içi kendini açma, yaşam doyumu

DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ

Fatma Coştu
Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
fatma.costu@izu.edu.tr, fatmacostu@gmail.com

Değerler eğitimi, son yıllarda önemini gittikçe artıran ve otoriteler tarafından kazandırılması gereken önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerler eğitimi öğrencilerimize tüm insani değerlerin kapsamlı şekilde öğretildiği bir süreçtir. Değerler eğitimini gerçekleştirmek için ders kitapları önemli bir yazılı öğretim materyal olarak kullanıldığı ilgili araştırmalarda belirtilmektedir. Ders kitaplarında değerler eğitimini verebilmek için uygun bölümlerden biri de ders kitabında yer alan okuma parçalarıdır. Bu gerekçeden yola çıkarak, bu çalışmada 2018 Biyoloji Dersi Öğretim Programına (MEB, 2018) uygun yazılmış ve 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okullarda kullanılan üç tane 10. Sınıf Biyoloji ders kitabında yer alan okuma parçaları MEB tarafından benimsenen on kök değer bağlamında incelenmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan üç ders kitabı İstanbul'da okutulan ve farklı lise türlerinde kullanılan ders kitaplarından seçilmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yönteminden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Ders kitaplarında yer alan okuma parçaları içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışma sonunda 10. Sınıf Biyoloji Ders Kitaplarında MEB tarafından benimsenen 9 kök değere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu kök değerlerinden en az "adalet" değerine, en çok ise "yardımseverlik" değerine vurgu yapıldığı belirlenmiştir. MEB tarafından benimsenen "dürüstlük" değerine ise üç kitapta da vurgu yapılmadığı belirlenmiştir. Biyoloji dersi özelliği itibariyle soyut kavramlar içeren kavramların sıklıkla bulunduğu bir ders olması nedeniyle ders kapsamında içeriğinde değerler eğitimine vurgu yapılması zor olabilir fakat ders kitabında yer alan okuma parçaları kullanılarak değerler eğitimi öğretmenin de önderliğinde verilebilir. Bu bağlamda, bu çalışma sonuçları ders kitabı yazarlarına örnek teşkil edebileceğine inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji eğitimi, Değerler eğitimi, Ders kitapları, Kök değerler

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN BAĞLAM TEMELLİ ÖĞRETİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Merve Günsal
Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği
merve_gnsl@hotmail.com

Mehtap Yıldırım
Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği
mehtap.yildirim@marmara.edu.tr

Bu araştırmanın amacı fen bilimleri öğretmenlerinin bağlam temelli öğretimle ilgili yaklaşımlarını ve görüşlerini incelemektir. Nitel araştırma yöntemi kapsamında Türkiye'nin çeşitli illerindeki devlet okullarında görev yapan sekiz Fen Bilimleri öğretmeni amaçlı örneklem kapsamında seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma bulguları olarak belirlenen temalar şunlardır: "öğretmenlerin bağlam temelli öğrenme yaklaşımı ile ilgili düşünceleri, bağlam temelli öğrenmeyi fen bilimleri müfredatı ile ilişkilendirme hakkındaki düşünceleri, bağlam temelli öğrenmenin öğrenci ve öğrenme süreci açısından etkileri". Bu temalara bağlı kalarak verilere uygun olarak kategoriler belirlenmiş ve bu kategoriler altında da kodlar ve öğretmen görüşleri tablolaştırılarak sunulmuştur. Kodlama ve kategorilendirme araştırmacı tarafından iki kez yapılıp aynı olan kodlar birleştirilip, benzer olanlar çıkarılmıştır. Verilerden elde edilen sonuca göre öğretmenlerin bağlam temelli öğrenmeyi fen bilimleri dersinin her konusuna uyarlamakta güçlük çektiği, fakat somut konularda kullanışlılığının daha yüksek olduğu yönündedir. Bağlam temelli öğretimin merkezinde bulunan ilişkilendirmenin önemi burada ortaya çıkmaktadır.. Nesnel durum veya materyallerle birlikte çalışıldığı zaman gerçek dünya ile fen bilimleri arasında ilişki kurmak için fazla bir çabaya gerek kalmamaktadır. İlişkilendirme öğretmenlerde iki şekilde ortaya çıkmaktadır bunlardan bir tanesi nesnel dünyadan aktarılan bilimsel bilgi, ikincisi bilimsel bilginin gerçek dünyadaki karşılıklarının olmasıdır. Bu süreçteki soyutlama yani dönüştürme nesnel dünyadan edinilen bilimsel bilgiyi var olan bilgi içinde ifade etmektir. Konuya ilişkin kavram yanılgılarını gidermekte ise bağlam temelli öğretimin kolaylık sağladığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Fen bilimleri dersinde kavram öğretiminde geleneksel öğretim yerine bağlam temelli öğretim ile günlük hayatla ilişki kurulduğunda yanılgıların giderilebileceği öğretmenler tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin bağlam temelli öğrenmeye karşı öğrenci motivasyonunu arttırdığı için bilişsel ve duyuşsal olarak olumlu yaklaştıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Günlük yaşam, bağlam temelli öğretim, yarı yapılandırılmış görüşme, fen bilimleri eğitimi.

INVESTIGATION OF THE DIYADIC EFFECTS OF COPING BEHAVIORS OF COUPLES WITH DISABLED CHILDREN ON MARITAL ADJUSTMENT

Mehmet Göktaş
Arş. Gör, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
mehmet.goktas@hku.edu.tr

Nazlı Büşra Akçabozan Kayabol
Dr. Öğr. Üyesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
busra.akcabozankayabol@es.bau.edu.tr

Having a disabled child can be a stressful situation for parents and the methods used by spouses to cope with this stress has an important role in understanding marital adjustment. The aim of this study is to examine the association between dyadic coping behaviors with stress and marital adjustment in a sample of married couples with disabled children in a dyadic context. For this purpose, the Actor Partner Interdependence Model was used to reveal the effects of positive and negative coping behaviors of couples with disabled children on both their own level of marital adjustment (actor effect) as well as their partner's level of marital adjustment (partner effect). In this study, which has a correlational research model, the research group was determined by criterion sampling method and 105 couples (210 individuals) who were married during the research (M = 41.46, SD = 7.03 year), had a disabled child, were willing to participate in the research as a couple were included in the sample. The data of the study were gathered through the Personal Information Form, the Dyadic Coping Inventory, and the Revised Dyadic Adjustment Scale. In this study, two different models in which the actor and partner effects of positive dyadic coping and negative dyadic coping behaviors on women's and men's marital adjustment were examined by using AMOS 21.0. In the first model, it was found that the increase in the positive dyadic coping scores of spouses was related to increase both in their (actor effect) and partners' (partner effect) level of marital adjustment. In the second model, it was found that the increase in the negative dyadic coping scores of spouses was related to decrease in their own marital adjustment (actor effect); however, not significantly related to their partners' marital adjustment (partner effect). Overall, results of the study showed that there were significant actor and partner effects between spouses' coping behaviors with stress and marital adjustment. The findings of the research were discussed in the light of the relevant literature and suggestions were made for future research and interventions.

Keywords: Actor Partner Interdependence Model, families having disabled child, marital adjustment, stress coping behaviors, dyadic coping.

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MİLLÎ VE KÜLTÜREL DEĞER ALGILARI

Mustafa Erol
Arş. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
merol@yildiz.edu.tr

Hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinden birisi millî ve kültürel değerleri tanıma beceresidir. Bu beceri vatanseverlik kök değeri ile bütünleştirilerek çocuklara aktarıldığında çocukların içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasına ve kültürel değerleri gelecek nesillere aktarmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca hayat bilgisi dersi öğretim programın özel amaçlarından bazıları "Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olur, Millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getirir, Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur" şekline ifade edilmiştir. Bu özel amaçlar incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin milli ve kültürel açıdan beceri edinmeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Bu noktada ilkokul öğrencilerinin milli ve manevi değerlere ilişkin algılarının belirlenmesi çocukları vatanını seven ve milleti ile gurur duyan bir nesil olarak yetiştirilmesi açısından önemlidir. Bu açıdan araştırmada hayat bilgisi dersi alan ilkokul öğrencilerinin milli ve kültürel değer algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında araştırma öğrencilerin deneyimlerine odaklandığından nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) kapsamında yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul Esenlerde bir devlet ilkokulunda öğrenim gören 4. sınıf ilkokul öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmada 4. Sınıf öğrencilerinin seçilmesinde öğrencilerin daha önceki sınıflarda hayat bilgisi dersi almış olmaları etkili olmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın verileri 2022-2023 eğitim öğretim yılının başında yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında ilgili literatür incelenmiş ve 7 tane soru hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular 8 uzman tarafından incelenmiş ve 2 soru diğer soruları kapsadığı için formdan çıkarılmıştır. Uzman görüşleri bağlamında diğer sorularda düzenlendikten sonra forma son şekli verilmiştir. Formda yer alan örnek bir sor şu şekildedir; "Milli ve kültürel değerler nelerdir açıklar mısınız?". Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin güvenilirliğini sağlama adına elde edilen veriler bağımsız 2 araştırmacıya kontrol ettirilmiş ve görüş birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca görüşmeler yapılmadan önce kurumdan, ebeveynlerden ve çocuklardan hem sözlü hem de yazılı izinler alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre çocukların milli ve manevi değerler olarak en fazla bayrak ve dili ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bazı kültürel değerleri tanımadıkları ve yorum yapamadıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar incelendiğinde çocukların milli ve kültürel değerleri benimsemeleri için çağdaş öğrenme teknikleri bağlamında etkinlikler yapılabileceği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Milli değerler, kültürel değerler, ilkokul öğrencileri

KÜLTÜREL MİRASA YOLCULUK

Özlem Yurtsever
Sınıf Öğretmeni
yurtsever-ozlem@hotmail.com

Emel Çelik
Görsel Sanatlar Öğretmeni
emlclk48@gmail.com

"Kültürel Mirasa Yolculuk Projesi " Türkiye-Romanya ortaklı kültürel mirasımız olan tarihi eserlerimiz ve bunların korunup, sergilendikleri müzeleri, müze çeşitlerini, müzelerde aktif bulunarak geçmişi anlamaları ve yorumlamaları konusunu hedef alan bir e-Twinning projesidir. Bu projede müzede çok yönlü ve etkili öğrenmenin önemine de vurgu yapılmıştır. Projede öğrencilerin yabancı dil becerilerini geliştirmeleri, duygu ve düşüncelerini sanatsal yollarla ifade etmelerinin sağlanması, güvenli teknoloji kullanımı ile tanışmaları, yaratıcılıklarını geliştirmeleri, yaparak- yaşayarak öğrenmeleri hedef alınmıştır. Projenin yaş grubu 7-11,dili İngilizcedir. 11 ortak ile farklı branşlardan öğretmenlerin de katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Öğrenciler, proje süresince resim, müzik, şiir, üç boyutlu tasarım ve sözlü anlatım yollarıyla kendilerini ifade etme fırsatı bulmuş, farklı web 2.0 uygulamaları ile tanışmış, çevrelerinde hem web 2.0 araçlarını paylaşmış, hem de proje yapma farkındalığı ve isteğini uyandırmışlardır. Proje,okul web sayfaları, sosyal medya ve yerel yazılı basın haberleri ile yaygınlaştırılarak daha çok insana ulaşması sağlanmıştır. Projenin ön test ve son test değerlendirmeleri sonucunda, öğrencilerin hem okul akademik başarısı, hem de kişisel yeterlilikleri açısından, olumlu yönde değişiklik olduğu belirlenmiştir. Bu farkların gözle görülebilir ve çevrelerince fark edilebilir yönde olduğu veli değerlendirme anketleri yoluyla da saptanmıştır. Bu çalışma müzede eğitim açısından araştırmacılara yol gösterici olması , aynı zamanda edinilmesi zor kazanımlar için meslektaşlarımıza bir fikir sunması şeklinde düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, Müze, müze eğitimi, proje tabanlı eğitim

MODEL OLUŞTURMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE ELEŞTİREL DÜŞÜNMELERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Zeynep Yıldız
Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim
zeyildiz@yildiz.edu.tr

Özlen Yıldız
Milli Eğitim Bakanlığı, Sınıf Öğretmenliği
ozlenyildiz@hotmail.com

Araştırmanın amacı 4. Sınıf öğrencilerine uygulanan model oluşturma etkinliklerinin problem çözme becerileri ve eleştirel düşünmelerine olan etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu araştırmada model oluşturma yaklaşımının gerektirdiği aşamaların tam olarak uygulanması; uygulama sonunda öğrencilerde problem çözme başarısının artması; yaklaşımın eleştirel düşünmeye olan katkısının araştırılması amaçlanmıştır. İlkokul öğrencileriyle yapılan modelleme etkinlikleri çalışmalarının azlığı, öğrencilerin problem çözme becerileri ve üst düzey düşünme becerileri üzerine yapılan çalışmaların daha çok ilkokul yıllarından sonraki sınıflarda yapılması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu açıdan yapılan çalışma problem çözme becerileri ve eleştirel düşünmeye etkisi bağlamında matematiksel modelleme etkinliklerinin ilkokul 4. sınıf öğrencileri örnekleminde ele alınması bakımından önem arz etmektedir. Araştırma İstanbul ili Fatih ilçesine bağlı bir devlet okulunda gerçekleştirilmiştir. Buna göre araştırma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılı 2. Döneminde 4.sınıfta eğitim gören iki farklı şubeden toplamda 60 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın kapsamı, önemi hakkında açıklama yapılmış öğrencilerin motivasyonları sağlanmıştır. Bu doğrultuda nicel araştırma yöntemlerinden biri olan deneysel desen kullanılmıştır. Bu araştırmada "ön test- son teste dayalı deney ve kontrol gruplu" deneysel desen modeli kullanılmıştır. Belirlenen deney grubuna sekiz hafta on altı saat uzman görüşü alınarak oluşturulmuş model oluşturma etkinlikleri araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Kontrol grubuna bağımsız değişken ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Kontrol grubuyla mevcut müfredata göre matematik programı, kendi sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Süreç sonunda etkisi incelenen bağımlı değişkenlerin, deney ve kontrol gruplarında sonuçları karşılaştırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak iki ölçek kullanılmıştır. Bunlar, Esra Sezgin tarafından geliştirilen "Problem Çözme Becerisi Belirleme Ölçeği" ile Mehmet Kaan Demir tarafından geliştirilen "Eleştirel Düşünme Ölçekleri" dir.

Araştırma bulguları incelendiğinde model oluşturma etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile mevcut müfredatın uygulandığı kontrol grubunda problem çözme becerisi açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur. Eleştirel düşünme ölçekleri açısından bakıldığında açıklama, analiz, çıkarım, değerlendirme, yorumlama, öz değerlendirme alt basamaklarının her birinde deney grubu lehine artış olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Model Oluşturma Etkinlikleri, Problem Çözme, Eleştirel Düşünme

ÖĞRETMEN ADAYLARI ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİ SEÇMEYE NASIL KARAR VERİYORLAR? BİR Q-METODOLOJİ ÇALIŞMASI

Murat Polat
Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
m.polat@alparslan.edu.tr

Öğretmenliği bir meslek olarak seçmek önemli olduğu kadar zor bir karardır. Bu kararı verirken birçok farklı değişkenin aynı anda göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla bir öğretmen adayı için bu kararı verme süreci her açıdan zorlayıcı olabilmektedir. Bazen kişisel nedenler bazen ise birtakım çevresel etkilerle öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesi de mümkündür. Öte yandan alanyazında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve algıları üzerine birçok çalışmaya rastlamak mümkün olmakla birlikte öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri üzerine çalışmaların sayısı nispeten daha azdır. Bu çalışmayla da öğretmen adaylarının meslek seçimi konusunda ortak bir görüşe sahip olup olmadıklarını keşfetmek amaçlanmaktadır. Araştırmanın katılımcıları Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesindeki bir devlet üniversitede öğrenim gören 48 öğretmen adayıdır. Katılımcıların 29'u kadın 19'u erkektir. Veri toplama sürecinde nitel-nicel bir yaklaşım olarak Q-metodoloji benimsenmiştir. Veriler alanyazına dayalı olarak oluşturulan 58 Q ifadesi ile toplanmıştır. Katılımcıların Q maddelerine vermiş oldukları yanıtların analizinde KADE v1.2.1 analiz programından yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğretmen adaylarının meslek seçimi konusunda karar verirken bireysel olarak desteğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca araştırmanın ilk bulgularına göre öğretmen adaylarının en çok diğerlerini etkilemek için öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri belirlenmiştir. Mesleğin sağladığı düşünülen maddi faydaların ise bir tercih nedeni olarak oldukça az sayıda öğretmen adayı tarafından göz önünde bulundurulmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda araştırma sonuçları; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin birbiriyle ilişkili altı farklı tema (hizmet, diğerlerini etkilemek, zaman uyumluluğu, kişilerarasılık, maddi yararlar ve devamlılık) altında toplandığı sonucuna işaret etmektedir. Daha sonraki çalışmalar, bu temalar bağlamında öğretmen adaylarının meslek seçimleri konusundaki tercihleri hakkında farklı düzeyde spesifik konulara odaklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, karar verme, meslek seçimi, q-metodoloji, öğretmen adayları

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISIZLIK SÜREÇLERİNDE SOSYAL SERMAYE

Ayten Aytar
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Bilimleri
aytarayten@gmail.com

Mithat Korumaz
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Bilimleri
mithatkorumaz@gmail.com

Özel yetenekli öğrencilerin yaşıtlarına göre farklı gelişim özellikleri bulunması nedeniyle bu öğrenciler okulda ve hayatta farklı yaşam deneyimleri ile karşılaşmaktadır. Zekâ seviyesi yüksek olmasına rağmen bu öğrencilerin yarısına yakın bir oranının akademik başarısızlıkla karşılaştığı, beklenmedik düşük akademik başarı yaşadığı bilinmektedir. Bu çalışmada öğrencinin kendisi, aile, okul ve çevrenin etkisi bir bütün halinde incelenerek özel yetenekli öğrencilerin akademik başarısızlık süreçlerinde kültürel ve sosyal sermayenin rolü araştırılmıştır. Derinlemesine ve bütüncül bir araştırma yapabilmek için nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Açıklayıcı durum deseni kullanılarak olgunun sebep ve sonuçları incelenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi seçilerek farklı yaşlarda ve sınıf düzeyinde öğrenciler, farklı branşlarda öğretmenler ve idareciler ile farklı eğitim düzeylerinden ve meslek gruplarından velilerle görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde görev yapan 15 eğitimci (öğretmen ve idareciler) ile Rehberli Araştırma Merkezi tarafından tanılanmış ya da Bilim ve Sanat Merkezleri'nde eğitim görmüş veya görmekte olan 18 öğrenci ve 12 veli oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama işlemi, yarı yapılandırılmış sorularla görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi için ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler kodlanarak kategoriler oluşturulmuş ve her katılımcı grubu için ayrı ayrı temalara ulaşılmıştır. Öğrenciler için ulaşılan temalar; başarı ölçütleri, genel nedenler, kişilik etkisi, ailenin etkisi, okulun etkisi, kültürel sermaye ve sosyal sermaye olmak üzere yedi adettir. Eğitimcilerde ulaşılan yedi tema ise; başarısızlık nedir, genel nedenler, kişilik etkisi, okulun etkisi, kültürel sermaye ve sosyal sermayedir. Veliler için ulaşılan temalar ise başarı nedir, genel nedenler, kişilik etkisi, ailenin etkisi, okulun etkisi, ailenin kültürel sermayesi ve ailenin sosyal sermayesi olmak üzere yedi adettir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenci, Akademik Başarısızlık, Sosyal Sermaye

PANDEMİ SÜRECİNDE ÖĞRETMENLERİN ALGILADIĞI AŞIRI İLETİŞİM YÜKÜ İLE MESLEKİ DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Zeynep Şahin
Psikolojik Danışman/MEB
zeynep.sshn@gmail.com

Mehmet Göktaş
Arş. Gör. / Hasan Kalyoncu Üniversitesi
mehmet.goktas@hku.edu.tr

Pandemi süreci hayatımızı birçok açıdan etkilemiştir. Bu dönem içerisinde eğitim süreçlerinde yoğun hizmet veren öğretmenlerin de birçok problemle karşılaştığı bilinmektedir. Bunlardan biri hayatımıza yeni giren pandemi ile birlikte uzaktan eğitime geçilmesi ve tüm eğitim-öğretim süreçlerinin çevrimiçi (online) ortamda yürütülmeye başlanması sonucu maruz kalınan aşırı iletişim yükü kavramıdır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, pandemi sürecinde öğretmenlerin algıladıkları aşırı iletişim yükü ve mesleki doyum arasındaki ilişkinin farklı demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada nicel yöntem olan korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve araştırma sırasında bir kurumda çalışan (ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde) ve araştırmaya katılmayı kabul eden 294 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu", "Mesleki Doyum Ölçeği" ve "Aşırı İletişim Yükü Ölçeği" aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 26 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Demografik değişkenler için betimsel istatistiklerden; değişkenlerin mesleki doyumla ilişkisini tespit etmek için tek yönlü varyans analizinden; mesleki doyum ve algılanan aşırı iletişim yükü ilişkisinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşmasını test etmek için ise T-testi'den; aşırı iletişim yükünün mesleki doyumu yordama düzeyi için regresyon analizinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin algıladığı aşırı iletişim yükü ile mesleki doyumu arasında anlamlı, zayıf yönde negatif ilişki bulunmuştur. Aşırı iletişim yükünün cinsiyet ve sınıf rehber öğretmenliği görevi olmasına göre anlamlı fark gösterdiği görülmüşken; kıdem, medeni durum, çalışılan okul kademesine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Mesleki doyum düzeyinin kıdeme göre farklılaştığı; cinsiyet, medeni durum, çalışılan okul kademesi ve sınıf rehber öğretmenliği görevi olmasına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılarak ilerideki çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, öğretmen, aşırı iletişim yükü, mesleki doyum.

UZAKTAN EĞİTİMLE ÖĞRETMENLERE EĞİTİM VEREN EĞİTİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR, İHTİYAÇLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Zeynep Tunay Gül
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim
zeyneptunaygul@gmail.com

Dinçer Demir
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim
dincherdemir@gmail.com

Banu Yücel Toy
Prof. Dr. Banu Yücel Toy, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim
banutoy@yildiz.edu.tr

Teknoloji alanındaki hızlı ilerleme ve gelişmeler birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişim ve dönüşümün gerçekleşmesine alan açmıştır. Bu değişim ve dönüşümlerin en önemlilerinden birisi de uzaktan eğitimdir. Eğitimcilerin uzaktan eğitiminde karşılaştıkları sorunlarla beraber ihtiyaçları ve çözüm önerilerinin ortaya konulması ilerleyen zamanlarda yürütülmesi düşünülen eğitimlerin etkili bir şekilde planlanıp yürütülmesi ve uygulanan politikaların gözden geçirilip ihtiyaca uygun düzenlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple bu çalışmada, uzaktan eğitimde öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim veren eğitimcilerin karşılaştıkları sorunların ve ihtiyaçların derinlemesine anlaşılması, deneyimlerinden yola çıkarak sunacakları önerilerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcılarla birebir görüşmeler yoluyla veri elde edilmiş ve verilerin analizi içerik analizi yoluyla yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında üç adet temaya ulaşılmıştır. İlk tema olan ‘sorun’ altında ‘teknolojik’, ‘operasyonel’, ‘içerik’, ‘katılımcı’ ve ‘eğitimcilik becerileri’ kategorilerine ulaşılırken; ikinci olarak ‘ihtiyaç’ teması altında ise elde edilen kategoriler ‘teknolojik’, ‘operasyonel’ ve ‘içerik’ şeklinde belirlenmiştir. Son olarak ise ‘öneri’ başlığı altında ulaşılan kategoriler ‘eğitime yönelik’ ve ‘eğitimciye yönelik’ olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, hizmet içi eğitim, uzaktan hizmet içi eğitim, öğretmen eğitimi.

YÖNETİŞİM ÖRNEĞİ OLARAK OKUL AİLE BİRLİKLERİ

Tayfun Karakaya
YL Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Kamu Yönetimi
Tayfunkarakaya0919@gmail.com

Arif Hikmet Karaca
MEB, Müdür Yardımcısı

Rüstem Kuşçu
MEB, Müdür Yardımcısı

Yakup Polat
MEB, Müdür Yardımcısı

Demokratik yönetim uygulamaları için en önemli unsurlardan birisi yönetime katılımın sağlanabilmesidir. Bu bağlamda çalışmamız yönetişim kavramının tanımı, yönetişimin ilkeleri ve iyi yönetişimin sağlanması için gerekli olan şartların açıklanmasını hedeflemektedir. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yönetişim uygulamasına örnek teşkil eden Okul Aile Birlikleri'nin kurumsal yapısı ele alınmıştır. Araştırmamızda nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). İyi yönetişim kavramının Okul Aile Birlikleri'nde nasıl uygulandığı, karşılaşılan sorunlar, okul–veli ilişkisi açısından rolü ele alınarak okul yönetimi ve çevre ilişkileri açısından sağladığı imkânlardan bahsedilmektedir. Eğitim ortamlarını geliştirme sürecinde yönetişim uygulamalarının faydalarından bahsedilerek, öğrenci velilerinin bu sürece dâhil edilmesinin sürece yaptığı olumlu katkılar açıklanmaya çalışılmıştır. Yönetişim kavramı okul özelinde değerlendirildiğinde bir kamu yönetimi yaklaşımı olmaktan öte eğitsel bir duruma da gelmektedir. Çünkü öğrencilerin gözü önünde işleyen bu örgütsel yapı bir bakıma toplumsal davranış kurallarının kazanılması ve demokratik toplum düzeninin benimsenmesi açısından iyi bir örnek halindedir. Bu bakımdan okul aile birliklerinin yönetişim örneği olarak değerlendirilmesi; bireylerin bilinçli ve yönetime aktif olarak katılımlarının benimsemesi ve bu yönde yetiştirilmesi, okulların eğitim konusunda etkinliğinin artırılması, toplumun sorumluluk bilinciyle örgütlenip organize olması ve bu doğrultuda öğrencilere örnek olunması gibi bir görev ve misyonu üstlendiğini söylemek mümkündür. Farklı okul örneklerinde yapılan gözlemlerle iyi yönetişim modelinin uygulandığı okullarda öğrenciler arasında demokratik yönetim ve yönetim sürecine katılmanın geliştiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle demokratik yönetim anlayışının benimsenmesi ve demokrasi bilincinin içselleştirilmesi konusunda öğrencilere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, İyi Yönetişim, Okul Aile Birliği

YÜKSEKÖĞRETİMDE DENEYİMSEL PAZARLAMA: ÜNİVERSİTE ADAYLARINA "TADIMLIK DERSLER"

Görkem İldaş
Doç. Dr., Halkla İlişkiler ve Tanıtım
gorkemildas@gmail.com

Günümüzde markaların rakiplerinden farklılaşarak tüketicilerin zihninde ve kalbinde yer edinmesi giderek zorlaşmaktadır. Bu noktada tüketicinin dikkatini çekmek, duygusal bir bağ yaratmak, anlamlı ilişkiler geliştirmek, güven oluşturmak önem kazanmakta; tüketiciye marka deneyimi yaşatmak ve hatta yaşatmakla kalmayıp onları birer marka savunucusuna dönüştürmek amaçlanmaktadır. Tüketiciye yaşattığı marka deneyimiyle dikkat çeken deneyimsel pazarlama, teknolojinin de katkısıyla son yıllarda en fazla tercih edilen pazarlama türlerinden biri olmuştur. Deneyimsel pazarlama ile hedef kitlenin ihtiyaçlarının doğru tespit edilerek ihtiyacı karşılamaya yönelik bir hizmet sunulması, sunulan hizmetin tüketici etkileşimine olanak sağlaması, tüketicilerin duygularına ve duyularına seslenerek akılda ve kalpte iz bırakan bir deneyim yaşatılması hedeflenmektedir.

Çalışma kapsamında üniversite adaylarına yönelik yapılan "tadımlık dersler" uygulaması yükseköğretimde deneyimsel pazarlama örneklerinden biri olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmada lise öğrencilerine tercihlerini yapmadan üniversite yaşamını deneyimletmek, ilgi duyduğu alanları keşfetmesine yardımcı olmak, üniversiteyi yakından görmesini ve kampüs ortamını hissetmesini sağlamak için hazırlanan "tadımlık dersler" uygulaması derinlemesine görüşme yöntemiyle incelenmiştir. Bu araştırma ile deneyimsel pazarlama merceğinde incelenen tadımlık dersler uygulamasının üniversite tanıtımına katkıları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada lisedeyken üniversitede kampüs ve ders deneyimi yaşayan öğrenciler ile bu deneyimi yaşadığı üniversiteyi tercih etme davranışı arasında olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Üniversite adayına sunulan bu uygulamanın üniversite tercih tanıtımlarına olumlu yönde yansıdığı görülmüştür. Ayrıca Covid-19 salgınıyla birlikte üniversitelerin dijital dönüşüm deneyiminin arttığı ve yerinde deneyimleme sunan bu uygulamanın online ortama taşınarak daha fazla öğrenciye erişim sağlandığı tespit edilmiştir. Yeni teknolojilerin desteğiyle, yükseköğretimde deneyimsel pazarlama uygulamalarının artacağı, tadımlık dersler uygulaması ve benzeri çalışmaların metaverse ortamına da taşınacağı öngörülmektedir. Çalışmanın bu yönüyle eğitim dünyasına ve tüm paydaşlarına yeni bir bakış açısı kazandıracağı ve açılım sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deneyimsel Pazarlama, Yükseköğretim Pazarlaması, Üniversite Adayları, Tadımlık Dersler

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE ALGISININ İNCELENMESİ: İSTANBUL'DA BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Selma Saydam
Doktora öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi
selsay.edu@gmail.com

Yükseköğretim kurumları, sürekli değişen dünya şartlarına göre yeni düzenlemeler gerçekleştirmesi ve sürdürebilmesi beklenen kurumlar olarak görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın (YÖK) akademik standartların karşılanma düzeyine ilişkin akreditasyon çalışmalarına verilen önem, bu düzenlemelere yönelik kalite güvencesi talebini göstermektedir. Bununla beraber son yıllarda yeni açılan üniversitelerin sayısındaki artışlar, yükseköğretim kurumlarının öğretim koşullarının ve kalitesinin sorgulanmasına, aynı zamanda öğrencilerin kalite algılarının araştırılmasında başlıca neden olmaktadır.

Genel anlamda kurumların paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayabilme düzeyi olarak ifade edilen kalite algısı, kişiden kişiye değişiklik gösterebilen bir özelliktir. Bu nedenle, çeşitli kültürlerden ve farklı aile yapılarından gelen üniversite öğrencilerinin kalite algıları da birbirinden farklılık gösterebilecektir. Yükseköğretimde kalite algısı üzerine yapılan araştırmalar, öğrencilerin ortaya koydukları kalite algılarına ilişkin veriler ile üniversitelerin mevcut durumları hakkında bir fikir sahibi olmalarını sağlayacaktır. Yine bu sonuçlar, üniversitelerin yönetim ve işleyişlerindeki eksiklikleri tespit edebilmelerine, bunlara yönelik yeni düzenlemeler getirebilmelerine de yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada, öğrencilerin üniversitelerine yönelik kalite algılarını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışmanın katılımcılarını, İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin hazırlık sınıfından lisans eğitiminin son sınıfına kadar olan çeşitli sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmada, öğrencilerin üniversitelerinin şartlarına, programlarına ve öğretim elemanlarına yönelik algıları araştırılmaktadır. Üniversitenin şartlarına ilişkin kalite algısında ve aynı zamanda öğretim programlarına ilişkin kalite algısında, öğrencilerin yaşlarına ve sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin üniversitenin şartlarına ilişkin kalite algısı ve öğretim programlarına ilişkin kalite algısı; gelir düzeylerine, anne ve babalarının eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırmanın diğer bulguları, konu ile ilgili diğer çalışmalarla karşılaştırılarak sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretimde kalite, eğitim yönetimi, öğretim programları,

İKTİSAT

"TEKNOLOJİK DEĞİŞİMİN DİYALEKTİĞİ" VE MERKEZSİZLEŞME: BİTCOİN, KRİPTO PARA VE BLOKZİNCİR ÖRNEĞİ

Hasan Yusuf Yürük
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
hyiy19@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2797-799X

Muhammed Fazıl Baş
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
fazilbas@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8723-8892

Teknolojik değişim; aydınlanma düşüncesiyle birlikte modern gündelik hayatın dil ve kültürüne yerleşen, doğrusal bir zaman çizgisini esas alan ilerleme idealine paralel biçimde, çoğunlukla müspet yönde bir devinim olarak algılanmıştır. Buluşların ve teknolojik yeniliklerin her ne koşulda olursa olsun ilerleme idealine uygun bir mahiyet arz ettikleri ön kabulü, esaslı ve kapsamlı bir bakış açısından yoksundur. ABD'li eğitimci ve kültür eleştirmeni Neil Postman'ın kavramsallaşırmasıyla "teknolojik değişimin diyalektiği", teknolojik değişim süreçlerinin yorumlanmasında eksik kalan bu noktaya odaklanmaktadır: Her yeni teknoloji, toplumsallığı olumlu veya olumsuz etkileyebilecek bir karakterdedir. Bu bağlamda teknolojiye biçilen ilerici, özgürleştirici ve merkezsizleştirici rolün ne ölçüde hakikate uygun olduğu tartışmaya açıktır. 21. yüzyılın ilk on yılı sonlarında ortaya çıkan internet merkezli birtakım teknolojiler, bilindik adem-i merkeziyetçilik tanımlarının ötesinde, teknolojik değişimin öncülük ettiği bir merkezsizleşmenin mümkün olduğu iddiasıyla görünür olmaya başlamıştır. Buna örnek teşkil eden teknolojileri sıralarken öncelikle Bitcoin ve blokzincir (blockchain) teknolojisi kavramlarını zikretmek gerekir. Zîra 2008 küresel ekonomik krizinin bir neticesi olarak vücuda gelen merkeziyetsiz kripto para birimi Bitcoin'in yanı sıra, onun altyapısını oluşturan ve sonraları çok daha çeşitli kullanım alanları ortaya çıkan blokzincir ve ayrıca Bitcoin'in öncülük ettiği birçok kripto para birimi, doğrudan bir merkezsizleşme gündemine sahip olmaları ile ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte toplumsal yapıları ve işleyişi merkezî otoritelerden arındırarak kitleleri özgürleştirme gâyesi güden bu "yıkıcı" (disruptive) teknolojilerin gerek teknolojik altyapılarına gerekse yaygınlaşma süreçleri içerisinde tecrübe edilme biçimlerine bakıldığında, yalnızca merkezsizleşmeye değil, iddialarının aksine merkezîleşmeye de olanak sağlayabildikleri görülmektedir. Kripto para sahipliği açısından merkezî borsalar ve fonların ağırlığının artması ve yaşanan olumsuzluklar, kripto para madenciliğinde tekelleşme riski, blokzincir teknolojisinin merkezî otoritelerce mutlak bir takip sistemi olarak kullanılma olanağı ve bu doğrultuda merkez bankası dijital paralarının (CBDC) oluşturulmaya başlanması gibi durumlar, alandaki mevcut veya potansiyel merkezîleşme süreçlerine örnek gösterilebilir. Çalışma, teknolojik değişimin diyalektiğini Bitcoin, blokzincir ve kripto para örneği üzerinden tartışacak, bu teknolojilerin düalist karakterini etrafında şekillendikleri alanlara ilişkin istatistiksel veriler, vaka incelemeleri ve ilişkili literatür ışığında ortaya koyacaktır. Teknolojinin pek de bilinmeyen yahut göz ardı edilen niteliğine odaklanan çalışma, bunun yanında toplumsal tesirleri artan ve daha da artabilecek güncel bir meseleyi akademik düzlemde tartışması yönüyle ehemmiyet arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Merkezsizleşme, Bitcoin, blokzincir, kripto para, teknolojik değişimin diyalektiği

AJAN BAZLI MODELLEME İLE YATIRIMCI DAVRANIŞLARININ TAHMİNİ[1]

Şükrü C. Demirtaş
Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Doktora Programı
demirtasukru@gmail.com

Senem Çakmak Şahin
Doç., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
cakmaks@yildiz.edu.tr

Teknoloji ve bilgisayar altyapılarının gelişmesi sayesinde çeşitli algoritmalar ve yöntemler sayesinde simülasyon çalışmaları yapılmıştır. Bu simülasyonlar gerçek dünyayı modelize ederek bilgisayar ortamına aktarabilmeyi sağlamaktadır. Günümüzde sıkça kullanılan ajan bazlı modellemeler(ABM) de bu yöntemlerin başında gelmektedir. Bilinirliği arttıkça iktisat modellerinin simülasyonu için de elverişli bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Bu modeller kompleks olmasının yanı sıra araştırmacının kurduğu model evreni üzerinde çeşitli deneyler yapmasını sağlamakta ve bu yönüyle oldukça kullanışlı olduğu görülmektedir. ABM kullanım alanlarının çeşitliliği ve modellerin karmaşık sistemler üzerindeki etkinliği ile araştırmacıların ilgisini çeken bir yöntem olmuştur. ABM kullanan araştırmacılar ekonomileri ve piyasaları modelleyerek halihazırda mevcut teorileri geliştirip daha iyi analizler yapabilmeyi amaçlamaktadırlar.

Çalışmada ajan bazlı finansal modelleme yöntemi kullanılarak yapay bir piyasa yapısı oluşturulup ajanların ticari işlemleri çeşitli simülasyonlar ile incelenecektir. Bu bağlamda Santa FE Enstitüsü Yapay Piyasa Modeli SFI-ASM (Santa FE Institute Artificial Stock Market Model) ve GENOA Yapay Piyasa Modeli GASM (The Genoa Artificial Stock Market Model) yola çıkarak bu modellere benzer ancak daha fazla çeşitlendirilmiş bir piyasa oluşturulması hedeflenmiştir. Çalışmada otuz farklı hisse senedi, beş farklı risk grubu ve beş farklı yatırımcı türü belirlenerek Netlogo yazılımı kullanarak programlanmıştır. Yatırımcıların birine portföy optimizasyonu yapılabilmesi amacıyla için sezgisel bir algoritma türü olan genetik algoritmalardan (GA) faydalanılarak optimizasyon algoritması ile işlem yapma yeteneği verilmiştir. Burada optimizasyon ile ajanların birbirlerinden karlılık ölçülerek farklılaşması ve genetik algoritma kullanan ajan türünün öne çıkması beklenmektedir. Araştırma sonucunda GA ile ajanların portföy optimizasyonunu diğer ajan türlerine oranla daha başarılı olacak şekilde optimize edeceği düşünülmektedir. Genetik algoritma kullanılarak hem yatırım kararlarında hızlı çözüm üretmek hem de kullanım kolaylığı açısından yatırımcılar tarafından tercih edilebileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Piyasa Modeli, Ajan Bazlı Modelleme, Genetik Algoritma, Optimizasyon, Finans

[1] Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SDK-2021-4302 nolu proje kapsamında desteklenmiştir. (This work has been supported by Yildiz Technical University Scientific Research Projects Coordination Unit under project number SDK-2021-4302)
-Bu araştırmada yer alan tüm/kısmi nümerik hesaplamalar TÜBİTAK ULAKBİM, Yüksek Başarım ve Grid Hesaplama Merkezi'nde (TRUBA kaynaklarında) gerçekleştirilmiştir. (The numerical calculations reported in this paper were fully/partially performed at TUBITAK ULAKBIM, High Performance and Grid Computing Center (TRUBA resources).)

EUROZONE INFLATION: WHY IS IT INCREASING AGAIN AND WHAT IS THE SOLUTION?

Alperen Akgul
Master's Student, Yildiz Technical University, Economics
alperen_akgul@hotmail.com

Tolga Aksoy
Assoc. Prof., Yildiz Technical University, Economics
toaksoy@yildiz.edu.tr

Globalization has accelerated with the industrial revolution and has moved to its next stage with the technology revolution. Increasing globalization has made countries more dependent on each other. This dependency has also occurred in the financial sector. One of the most important consequences of this dependence is that economic crises can easily turn from a local crisis to a global crisis. The most recent examples of this type of crises are the 2008 economic crisis and the COVID-19 recession.

The 2008 financial crisis started with cheap credit and lax lending standards that fueled a real estate bubble in United States. This crisis affected the EU along with the United States. The reflection of this crisis in the EU was in the form of a debt crisis. The 2% inflation target set by the European central bank could not be achieved. Inflation rose from 1.8% in July 2007 to 4.1% a year later in July 2008. With the measures taken by the ECB, inflation started to decline after July 2008.

At the end of 2019, there was an epidemic that started in China and spread all over the world. Due to this pandemic called Covid-19, all countries entered the lockdown. Due to the lockdown, the activities of many sectors have come to standstill. Governments gave free money to protect their citizens economically. These money, which were given without any repayment, and the increased energy prices as a result of the war between Ukraine and Russia, increased inflation in the eurozone again. In 2019, inflation in the eurozone was 1.7%. It fell to 0.3% in 2020, but by 2021 inflation started to increase. In 2021, inflation was 2.4%. The Eurozone consumer price inflation is 10.6 percent year-on-year in 2022 October. The rate was the highest on record and well above the ECB's target of 2.0 percent

The aim of this paper is to examine what the EU did to reduce the increased inflation in 2008, to find the reasons for the increase in inflation with the Covid-19 pandemic, and to propose a solution for reducing inflation by looking at the past examples.

Keywords: Eurozone, Inflation, Economic Crises

FATİH İLÇESİNDE SUÇ VE DÜZENSİZLİKLERİN GAYRİMENKUL FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ANALİZİ*

Şeyma Yılmaz
Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
seymakayan16@gmail.com

Ömer Bilen
Öğretim Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
omer.bilen@btu.edu.tr
** Bu çalışma Şeyma Yılmaz'ın lisansüstü tez çalışması kapsamında üretilmiştir.*

Fatih İlçesi Tarihi Yarımada'da yer alan adını Fatih Sultan Mehmet'in yaptırdığı külliyeden alan ve İstanbul'un esasını içinde barından yüzlerce yıllık geçmişi olan kadim bir ilçedir. Bir taraftan Haliç, bir taraftan Marmara Denizi ile birlikte Eyüp ve Zeytinburnu ilçeleri ile sınırlanan Fatih İlçesi Eminönü İlçesi'ninde ilçeye dahil edilmesiyle birlikte bir ticaret merkezi ve kentin aynı zamanda ulaşım merkezi haline dönüşmüştür. İstanbul için çok büyük öneme sahip olan Fatih İlçesi aynı zamanda kent için bir yönetimsel merkezdir.

Fatih İlçesi özellikle Nisan 2011 yılında Suriye'den ülkemize yönelen zorunlu göç nedeniyle de özellikle 2015 yılı sonrasında önemli ölçüde düzensiz göçe maruz kalmıştır. İlçe sadece Suriye kaynaklı göçten değil aynı zamanda Irak ve Afrika ülkelerinden gelen göçten de etkilenmektedir. İlçe; konut stoğundaki fiziksel köhneme, göç nedeniyle ortaya çıkan sosyal sorunlar nedeniyle de dikkat çekmektedir.

Skogan'ın varyantı gayrimenkul fiyatları ile suç ve düzensizlikler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu bağlamda düzensizlikler sosyal ve fiziksel köhnemenin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Chicago Okulu'da göçün suç ve düzensizlikler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma kapsamında Fatih İlçesi'nde bulunan Eminönü Bölgesi dışında kalan 26 mahalledeki kira değerleri aylık olarak Endeksa veritabanından elde edilmiş ve indekslenmiştir. Mahalleler kira fiyatlarındaki değişim bağlamında yüksek ve düşük derecede artış gösteren mahalleler olarak gruplanmış ve bu grupların suç, düzensizlik bağlamında farklılaşması incelenmiştir. Düzensizlik ve suç ile ilgili veriler 2022 yılı Fatih İlçesi Kamuoyu Araştırması'ndan elde edilmiştir. Veriler, kümeleme analizi, roc eğrileri, Man Whitney U testi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak göçün etkisinin konut fiyatlarındaki değişimdeki etkisinin baskınlığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suç, Düzensizlikler, Gayrimenkul Fiyatları, Göç, Skogan'ın Varyantı

GELECEKTE HAFTADA DÖRT GÜN MÜ ÇALIŞACAĞIZ? SOSYAL POLİTİKA AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Bilal COŞAN
Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
bcosan@bandirma.edu.tr

Genel olarak "işkence" ve "zahmet" gibi kavramlarla özdeşleştirilen çalışma, Antik Yunan döneminde "kölelik" ile bağdaştırılırken, farklı dillerde de kelime kökü itibariyle negatif anlamları çağrıştırabilmektedir. İngilizce'de daha çok emeğe atfedilen "labor" kelimesi Latince'de eziyet, ıstırap gibi anlamlar içermektedir. Benzer şekilde Türkçedeki "emek" kelimesinin de sıkıntı, yorgunluk, zahmet gibi anlamları bulunmaktadır. Bu çalışmada ise emeğin tarihi modern çalışmanın başlangıcı ile sınırlandırılmıştır. Nitekim Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan işçi sınıfı uzun saatler (zaman zaman günde 14-16 saat) ve kötü koşullarda çalışmak durumunda kalmıştır. Günümüze kadar belirli yasal değişikliklerle çalışma saatleri ile ilgili düzenlemeler yapılsa da birçok ülkede çalışma saatleri hala oldukça yüksektir. Bu çalışmanın amacı, gelecekte haftada dört gün çalışmanın mümkün olup olmadığını sosyal politika açısından değerlendirmektir. Bu bağlamda uzun çalışma saatlerinin, çalışanların ailelerinin refahını olumsuz etkilediği, işyerinde uyumu bozduğu, iş dışındaki sorumluluklarda (özellikle kadınlar açısından) dışlayıcı bir etkiye yol açtığı ifade edilmektedir. Ayrıca uzun çalışma sürelerinin; hastalıklara, buna bağlı olarak işyerinde devamsızlığın artmasına ve işten ayrılmalara neden olabileceği belirtilmektedir. Dört gün çalışma ile birlikte ise, iş-yaşam dengesinin daha mümkün hale gelebileceği, işgücü piyasasındaki eşitsizliklerin azalabileceği, bunlara ek olarak üretkenlik, etkililik, motivasyon ve işgücü bağlılığı gibi konularda da iyileşmeler yaşanabileceği literatürde tartışılmaktadır. Diğer yandan dört gün çalışmanın karbon emisyonu, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi sorunlara karşı da olumlu etkilerinin olacağı vurgulanmaktadır. Avustralya ve Yeni Zelanda'da 2022 Ağustos ayında başlatılan haftada dört gün çalışma (ücret kaybı yaşamadan) pilot programı 6 aylığına uygulamaya konulmuştur. Programa İrlanda, Kanada ve Birleşik Krallık da dahil olmuştur. Benzer şekilde Belçika Hükümeti de 4 gün çalışmayla ilgili iş kanunu reformu üzerinde yakın zamanda anlaşmaya varmıştır. Türkiye'de de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'nın çalışma süreleriyle ilgili benzer açıklamaları, gelecekte "daha az çalışma süresi" ya da "dört gün çalışma" gibi konuların çalışma yaşamında daha çok kendine yer bulabileceğinin ipuçlarını vermektedir. Sonuç olarak Covid-19 pandemisi sonrası artarak devam eden "dört gün çalışma hareketi"nin değişen çalışma dinamikleriyle beraber zaman içinde daha çok uygulamaya dönüşeceği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Dört gün çalışma, Sanayi Devrimi, Emek.

HOW DID BREXIT IMPACT LABOR MARKET EFFICIENCY IN THE UK?[2]

Catalina Amuedo-Dorantes
Professor, University of California, Merced, Department of Econmics
camuedo-dorantes@ucmerced.edu
Nazire Begen[3]
Ph.D Candidate, Gebze Technical University, Department of Economics
nazirebegen@gtu.edu.tr

We investigate how Brexit impacted labor market efficiency in the UK as captured by the Beveridge Curve (BC) –a tool to gauge policy impacts on job vacancies. Job vacancy rates, and macro- and micro-explanatory variables that affect the BC and labor market are obtained from Eurostat and OECD databases, the official statistical institutions of the countries, and the World Bank for the interval years between 2010Q1 and 2019Q4. Using a difference-in-differences approach, we compare changes in labor market matching efficiency in the UK, vis-à-vis other countries, from before to after the referendum in 2016. We also conduct some robustness checks that: (1) alter the sample of countries included in the control group, and (2) explore if observed impacts preceded the referendum. Our results reflect an inward shift of the BC after the referendum suggestive of improved labor demand and supply matching.

Keywords: Beveridge Curve, Brexit, Job Vacancy, Difference-in-Differences.

[2] This study was supported by a grant from the Scientific and Technological Research Council of Turkey.
[3] Corresponding Author. She is Visiting Scholar at University of California, Merced.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAKİ POLİTİK RİSKLERİN TÜRKİYE'DEKİ ALTIN FİYATLARI ÜZERİNDEN OKUNMASI: 1940-1946[4]

İsmail Altay
Arş. Gör. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
ismail.altay@erdogan.edu.tr

Avni Önder Hanedar
Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ekonometri Bölümü
onderhanedar@sakarya.edu.tr

Türkiye İkinci Dünya Savaşı'nda aktif bir tarafsızlık politikası uygulamasına rağmen politik ve ekonomik alanda önemli sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır. Hem savaşa girmemek için diplomatik manevralara başvurmuş hem de ekonomik sorunlarla mücadele etmek için çeşitli politikalar uygulamıştır. Bu bağlamda ortaya çıkabilecek olası bir çatışma ihtimaline karşı yetişkin nüfusun önemli bir bölümü silah altına alınmıştır. Bunun sonucunda tarımsal üretim düşmüş ve enflasyon önemli bir oranda artmıştır. Ayrıca savunma harcamalarını finanse etmek için para arzının arttırılması ile fiyatlar genel düzeyinde yüksek bir artış yaşanmıştır. Bu bağlamda Türkiye aktif bir tarafsızlık politikası izlemesine rağmen, savaş ile ilgili olarak ortaya çıkan politik risklerin ekonomi üzerinde de ciddi etkiler yarattığı görülmektedir. Bu çerçevede ekonomik değişkenlerde meydana gelen değişimler ekonomik faktörler ile birlikte politik faktörlerden de etkilenmektedir. Türk lirasının altın karşısında önemli ölçüde değer kaybetmesinde, savaş döneminde ortaya çıkan ekonomik olayların yanında politik olayların da etkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı savaş esnasında altın fiyatlarında meydana gelen büyük oranlı değişimlerin savaş ile ilgili hangi olaylar neticesinde meydana geldiğini belirlemektir. Bu çerçevede 1940-1946 yılları arasında külçe altın gram fiyatına ait günlük veriler Akşam gazetesinden toplanarak veri seti oluşturulmuş ve yapısal kırılma testlerinden olan Bai ve Perron (1998, 2003) testi ile kırılma noktaları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, Almanya'nın Yunanistan'ı işgali, Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girişi ve müttefikler ile yaşanan diplomatik gerginlikler sonucunda altın fiyatlarının önemli düzeylerde artış gösterdiğine işaret etmektedir. Çalışma sonucu ortaya çıkan kırılma noktaları genel olarak altın alım-satımı yapan yatırımcılar açısından savaşa yönelik önemli dönüm noktalarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dünya Savaşı, Yapısal Kırılma Testi, Altın Fiyatları

[4] Bu çalışma Dr. İsmail Altay'ın "İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye'de İşlem Gören Döviz Kuru, Tahvil, Hisse Senedi ve Altın Fiyatları Üzerindeki Etkisi" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

KÜRESELLEŞMEDEN GÜNÜMÜZE REFAH DEVLETİ: GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE

Özge Kama
Dr.Öğr.Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, İktisat,
okama@yildiz.edu.tr

Gülsün Yay
Prof.Dr.Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, İktisat,
E-posta Adresi

Yaptığımız çalışma, öncelikle Refah Devletinin (RD) çıkış nedenlerini ve farklı uygulama modellerini inceledikten sonra zaman içinde yaşanan değişimi ve özellikle de küreselleşmenin RD'de meydana getirdiği dönüşümü, kavramsal ve teorik çerçeveden incelemektedir. Küreselleşme, tüm ülkeleri etkilerken, Keynesci Refah devletini de hasara uğratarak, daha esnek ve dar kapsamlı yeni bir refah devleti arayışına yol açmıştır. Her ne kadar yeni yaklaşımlar refah harcamalarında ciddi kısıtlamalara neden olsa da refah devleti yok olmamış, ekonomik ve siyasi koşullara uygun yeni biçimler almıştır. 2008 Küresel krizinin ardından yaşanan Covid-19 Pandemi krizi, RD'nin son dönemlerdeki reform ihtiyacını yeniden belirgin hale getirmiştir. Son krizler ile emek gücünün devamlılığını sağlamak, gelir eşitsizliğini bertaraf etmek ve istihdamı yeniden öne çıkartmak devletlerin gündemine girmiştir. RD'nin yaşadığı sorunlara ilişkin politika önerileri çalışmanın diğer bir odak noktasını oluşturmaktadır.

Yaşanan krizlerin kamu harcamaları üzerinde yarattığı baskı, özellikle RD'nin asıl çıkış odağı olan Avrupa ülkelerini zora sokmaktadır. Refah devleti üzerine yapılan çalışmalar genellikle gelişmiş Avrupa ülkelerinden hareketle incelenirken, bu çalışma Türkiye ile benzer özellikleri nedeniyle Akdeniz/Güney Avrupa Refah Devletlerini hedef almakta ve bu grubun Avrupa'nın diğer refah devletlerinden nasıl farklılaştığını, kendi içinde nasıl evrildiğini incelemektedir. Güney Avrupa ülkeleri coğrafi, politik ve kültürel benzerliklerinin yanında, benzer sosyal refah harcamaların öncelik vermesi nedeniyle diğer ülkelerden ayrışmaktadır. Son olarak Türkiye ve Akdeniz ülkelerinin benzeştiği ve ayrıştığı yönler incelenerek genel bir değerlendirme yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Refah Devleti, Küreselleşme, Pandemi Krizi, Güney Avrupa Refah Devletleri, Türkiye

LATİN AMERİKA SAĞLIK SİSTEMLERİNİN KÜMELEME ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ

N. Çağrı Yazar
Doktor adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat (Türkçe)
cyazar@gmail.com

Tolga Aksoy
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
tolgaaksoy3@gmail.com

Finansal kriz ve Covid-19 krizinin ardından yaşanan küresel kamu borçluluğu artışı dikkatleri kamu bütçesinin en önemli kalemlerinden biri olan sağlık harcamalarına çevirmiş, sağlık sistemlerinin etkinliğinin arttırılması günümüzün en önemli politika sorunlarından biri haline gelmiştir. Yaşlanan nüfus ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle sağlık harcamalarındaki artışın devam etmesi beklenmektedir. Dolayısıyla ülkelerin sağlık sistemleriyle ilgili analizler giderek önem kazanmaktadır.

Sağlık sistemleriyle ilgili araştırmalarda ülkeler arası karşılaştırmalar en iyi uygulamaların belirlenmesi için doğal bir laboratuvar oluşturmaktadır. Sağlık sistemlerinin karmaşıklığı nedeniyle genelde ülkeler sağlık sistemlerinin özellikleri üzerinden çeşitli kategorizasyonlara (tipolojiler) ayrılmaktadır. Söz konusu çalışmaların OECD ülkelerine odaklandığı görülmektedir.

Çalışmamızda OECD'nin 2018 yılında Latin Amerika ülkeleri için gerçekleştirdiği "Sağlık Sistemi Karakteristikleri Anketi"nin sonuçları kullanılarak bu ülkelerin kategorizasyonu yapılmıştır. Literatürde bu analizlerin benzerleri OECD ülkeleri için gerçekleştirilen anketler kullanılarak yapılmıştır. Ancak Latin Amerika anketinin sonuçlarını analiz eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın Latin Amerika anketini analiz eden ilk çalışma olması hedeflenmektedir. OECD ülkelerine göre daha fazla değişkenlik içeren Latin Amerika örneklemiyle ilgili bir analizin literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızda kullanılan değişkenler 21 Latin Amerika ülkesi için hesaplanan sağlık sistemleriyle ilgili 13'er adet göstergedir. Anket sonuçlarının rakama dönüştürülmesinde OECD bünyesinde hazırlanan çalışmalarla aynı yöntem kullanılmış ve anketin kalitatif sonuçları 0-6 arasında değerler alan sistem göstergelerine dönüştürülmüştür. Teknik yöntem olarak ilgili literatürle uyumlu bir biçimde hiyerarşik ve yığınsal tipte kümeleme analizi ve Ward bağlantı yöntemi kullanılmıştır. Sonuçlar tam bağlantı ve ağırlıklı ortalama bağlantı yöntemleriyle test edilmiştir.

Dendrogram üzerinden yapılan analizde sonuç olarak Latin Amerika ülkeleri 12 ve 7 ülke içeren iki ana grup ve iki uç ülkeden oluşan bir kategorizasyonla ifade edilmiştir. Ana gruplar arasında en çok "hastaların tedarikçi seçim hakkı", "sağlık teknolojisi değerlendirmelerinin kullanımı", "bütçe disiplini" ve "kapı bekçiliğinin sistemdeki yeri" göstergelerinde fark bulunduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bunların ayırt edici sistem özellikleri olduğu söylenebilir. Analize OECD ülkeleri dahil edildiğinde ise beş ülke grubu elde edilmiştir. Latin Amerika ülkelerinin büyük ölçüde iki grupta toplandığı, iki grubun ise hiç Latin Amerika ülkesi içermediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık sistemleri, kümeleme analizi, Latin Amerika

MÜŞTEREKLER: KAVRAMSAL RAFİNELEŞTİRME İHTİYACI ÜZERİNE

Doğuş Çakan
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
doguscakan@gmail.com

Betül Duman Bay
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
betulduman@hotmail.com

Bu bildirinin konusu müşterekler olup, amacı müşterekler düşüncesine ilişkin mevcut literatürü gözden geçirmek ve mevcut müşterek kavramsallaştırmalarının sınırlılıklarını, açmazlarını ortaya koyarak kavramsal rafineleştirme ihtiyacına işaret etmektir. Bu rafineleştirme ve/veya yeni kavramsallaştırma ihtiyacı; a) müşterek kavramının anlam genişlemesinden kaynaklı olarak kavramın neredeyse boş gösterene dönüşmesi ve bağlı olarak, b) cari literatürde kavramı tanımlayan ölçütlerin açmazları nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öncelikle müşterek kavramına ilişkin yaklaşımlar tasnif edilecek; kavramın "kamu malı", "kamusal alan" ve "kamusal mekân" gibi mevcut kavramlardan ayrışan yönleri vurgulanacak ve müştereklere dair yaklaşımlarda kavramın kurucu unsurları olarak sunulan "açık erişim", "topluluk ve örgütlenme biçimi", "kamusallık" kavramları tartışmaya dahil edilecektir. Buradaki çaba kavramın rafineleştirilmesini sağlarken, yaklaşımların tasnifi yapılırken öncü geliştiriciler olan Hardin ve Ostrom'un yaklaşımlarının taşıdığı farklılıklar ve benzerliklerin izi sürülerek, farklı yaklaşımlar arasında aşılmaz sınırlar olduğu yönündeki kanaat eleştirilecektir. Örneğin Hardin'in, karşısında olduğu "müşterekler felsefesi" uyarınca herkesin üzerinde hak sahibi olup kullanabileceği, herhangi bir düzenleme olmaksızın kullanıldığı için de kaynağın mukadder yok oluşunun getireceği "trajedi"yle imlenen açık erişim rejimleriyle eşleşen müşterek kavramsallaştırması ile Ostrom'un türlü düzenleme ve yaptırımlarla çeşitli kaynakları temellük eden toplulukların örgütlenme biçimlerine vurgu yapan kavramsallaştırması arasında önemli bir ayrılık olduğu açık olsa da, beri yandan, Hardin yönetilen kimi müştereklerin varlığını kabul etmiş, Ostrom ise Hardin'in "trajedi"sini kimi vakalar için kabul etmiş, kariyeri boyunca "müşterek" tanımının içine açık erişim rejimlerini dahil etmekte ısrar etmiş, hatta son çalışmalarında, uzun bir dönem boyunca birbirinin yerine kullandığı ortak havuz kaynakları ile müşterekleri birbirinden kesin bir biçimde ayırarak Hardin'in kavramsallaştırmasına daha da yaklaşmıştır (Ölçek sorunu ve kaynak birimi ile kaynak arasında yapılan ayrım da bir başka ortak noktadır ve müşterekleştirme odaklı yaklaşımın revize edilmesi açısından işlevsel olacaklardır). Müşterekleştirme yaklaşımına dahil edilebilecek pek çok çalışma ise Ostrom'dan düzenleme-topluluk konseptini, Hardin'den ise (olumsuz anlam yükünden sıyırarak) açık erişim mefhumunu alıp birbirine lehimleme girişi olarak görülebilir. Dolayısıyla, bu biraraya getirmenin yarattığı sorunlar bir yana, mevcut yaklaşımın Hardin ve Ostrom'un anlayışlarından köklü bir kopuş olduğu tezi de tartışılmaya muhtaçtır.

Bu çerçevede bu bildiri, müşterek kavramına ve müşterekler siyasetine ilişkin teorik ve kavramsal çerçevenin rafineleştirilmesi ihtiyacına işaret etmek amaçlı bir çalışma olup, müştereklerin neoliberal kapitalist sistemde süren anti-kapitalist mücadele bağlamında taşıdığı imkân ve sınırlılıklara da dikkat çekecektir.

Anahtar Kelimeler: Müşterek, müşterekleştirme topluluk, açık erişim, kamusal mekân

NEGATİF DIŞSAL OLARAK SUÇ VE DÜZENSİZLİKLERİN GAYRİMENKUL FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

Çiğdem Balat
Şehir Plancısı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
c.balat94@gmail.com

Suç, toplumun sosyo-ekonomik özeliklerini olumsuz yönde etkilerken oluşumu itibariyle de toplum sosyo-ekonomik özelliklerindeki gerilemeden beslenen bir olgudur. Chicago Okulu suçu bir gerçek olarak tanımlarken her toplumda mutlaka suçun var olacağını varsayar. Suçun mekanla ilişkilendirilmesinde etkili olan Chicago Okulu'nun etkisiyle ortaya çıkan Kırık Tencereler Teorisi, Savunulabilir Mekan Teorisi gibi teoriler suç ile fiziksel çevre, kolluk kuvvetlerinin işleyişi, düzensizlikler ve sosyal yapı arasındaki ilişkileri mekansal olarak inceleyen kavramsal modellere sahiptirler. Gayrimenkul fiyatları için hedonik fiyat modelleri, tekli değerleme modelleri gibi çeşitli yaklaşımlar kullanılırken Skogan'ın Varyantı gayrimenkul fiyatları ile suç ve düzensizlikler arasında ilişkinin kurulmasının yolunu açarak Kırık Pencereler Teorisi ve Savunulabilir Mekan Teorisi gibi yer temelli yaklaşımların kavramlarıyla gayrimenkul fiyatlarındaki değişimin açıklanabileceği yaklaşımının oluşmasına da yol açmıştır. Skogan'ın Varyantı'na göre mahallelerde işlenen suçlar, artan düzensizlikler mahallede fiziksel ve sosyal köhnemeye yol açacaktır. Köhneme sonucunda mahalle sakinleri bozulan fiziksel ve sosyal çevre nedeniyle konutlarını terk etme eğilimi gösterecekler ve ortaya çıkan olumsuzluklar ise mahalledeki gayrimenkul fiyatlarında düşüşe sebep olacaktır. Skogan'ın Varyantı aynı zamanda köhnemenin düzensizlikler yoluyla ölçülebileceğini ortaya koyan bir yaklaşıma sahiptir. Bu çalışma kapsamında öncelikli olarak gayrimenkul fiyatları ile suç ve düzensizlikler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan uluslararası literatür taranacaktır. Gayrimenkul fiyatları ile suç ve düzensizlikler arasındaki ilişkinin nasıl ortaya konduğu incelenerek kullanılan değişkenler tespit edilecek ve bu değişkenlerin farklı çalışmalarda gayrimenkul fiyatları üzerindeki etkisinin nasıl farklılaştığı ortaya konulacaktır. Ulusal literatürde bu tarz çalışmaların eksikliği açıktır. Bu noktada Türkiye'de suç ve düzensizliklerin gayrimenkul fiyatları üzerindeki etkisinin ölçümü ile ilgili çalışma önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Gayrimenkul Fiyatları, Düzensizlikler

OSMANLI DEVLETİ'NDE POLİTİK İKTİSADA İLİŞKİN FİKİRLERİN EVRİMİ: ŞERİF MARDİN ÖRNEĞİ

Mehmet DİNÇASLAN
Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
mehmetdincaslan@ktu.edu.tr

Bazı ülkelerin niçin daha zengin bazılarının ise neden daha yoksul kaldığı meselesi, iktisadî düşünceler tarihinin temel araştırma konuları arasında yer almaktadır. Genel olarak "geri kalmışlık olgusu" etrafında incelenen bu konunun ağırlık merkezini, "nispî iktisadî geri kalmışlık" üzerine yapılan araştırmalar ve tartışmalar oluşturmaktadır. Yapılan analizlerde Batı Avrupa'da 16. ve 17. Yüzyıllarda vuku bulan felsefî, bilimsel, teknolojik ve askerî gelişmelerin niçin diğer ülkelerde belirmediği sorgulanmakta, iktisadî ayrışma noktasında ise Sanayî Devrimi önemli bir dönüm noktası olarak esas alınmaktadır. Bu aşamada Sanayî Devrimi'ne yol açan ve zenginliğin kaynağı olan iktisadî fikirler idrak edilmek istenmektedir. Araştırmacıların öncelikle kendi ülkelerinin iktisadî yapısını tanıması, sonrasında bu yapıyla "gelişmiş/ileri" kabul edilen ülkelerin iktisadî yapısını karşılaştırması sıhhatli bir analiz için gerekli bir şarttır. Belgeye dayalı iktisat tarihi araştırmalarını esas almayı gerektiren bu şartı takviye edecek zihniyet analizlerinin varlığı ise ayrı bir önem taşımaktadır.

"Şerif Mardin" (1927-2017), söz konusu metodolojik bütünlüğü sağlayacak altyapının henüz tatminkâr olmadığı bir zaman diliminde Türk iktisat düşüncesinin çağdaşlaşması üzerine eğilen aydınlarımızdan birisidir. Daha çok sosyolog ve siyaset bilimci olarak öne çıkmasına rağmen, Mardin'in Türk iktisat düşüncesi hakkında kaleme aldığı sayıca az ama içerik olarak yoğun olan çalışmaları bu bildirinin kapsamını oluşturmaktadır. Bu çalışmalar arasından en kapsamlısı olan "Türkiye'de İktisadî Düşüncenin Gelişmesi (1838-1918)" adlı kitapçık, bildirinin temel çıkış kaynağı olacaktır. Bildirinin amacı ise, Mardin'in bakış açısıyla Batı kökenli iktisadî fikirlerin Osmanlı Devleti'ne aktarılması serüveninin değerlendirilmesinden ibarettir.

Türk iktisat düşüncesinin çağdaşlaşması tecrübesini yansıtan ve iktisadî liberalizm ile iktisadî müdahalecilik arasında salınım gösteren bu sürecin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nin geleneksel iktisadî yapısının ne olduğu, bu yapının hangi gerekçelerle reforma tâbi tutulduğu, Batı menşeli iktisat ideolojilerinin nasıl ve hangi vasıtalarla aktarıldığı gibi hususlar hakkında Mardin'in yaptığı tahliller eleştirel bakış açısıyla değerlendirilecektir. Değerlendirmede daha ziyade "gazâ, verimlilik, rasyonellik, iktisadî liberalizm ve iktisadî müdahalecilik" kavramları etrafında işlenen konular üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Politik İktisat, İktisadî Liberalizm, İktisadî Müdahalecilik, Türk İktisat Düşüncesi, Şerif Mardin.

SPOR YATIRIMLARININ VERİMLİLİK ANALİZİ-İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ

M. Selçuk Özaydın
Dr. Öğr Üyesi, KU Leuven / Haliç Üniversitesi, Spor Yöneticiliği
mustafaselcukozaydin@halic.edu.tr

Sosyal devlet anlayışına paralel olarak spor hizmetleri ve spora erişim de anayasal bir hak olarak ülkemizde kamunun erişimine sunulmaktadır. Sporun, bireylerin fiziksel ve mental gelişimine ve sağlığına katkısının yanı sıra azınlıkların topluma entegrasyonu, eşitlik ve adalet duygularını geliştirmesi, suç ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutması gibi toplumsal faydaları sebebiyle de spor devletler tarafından desteklenmekte ve teşvik edilmektedir. Kamu kaynaklarına ek olarak birçok özel kaynak da başta futbol olmak üzere birçok branşa aktarılmaktadır. Ne yazık ki, ülkemizde gerek kamunun gerekse de özel sektörün ayırdığı yüksek kaynaklara rağmen birçok spor branşında arzulanan seviyede başarı elde edilememektedir. Gerek sporda başarının getireceği ulusal ve uluslararası prestij, gerekse de sporun bireye ve topluma olan faydaları göz önüne alındığında, sporda kullanılan kaynakların etkin kullanımı önemli bir nokta olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, çıktı odaklı bir veri zarflama analizi aracılığıyla İstanbul ili özelinde 10 farklı branşta verimlilik analizi yapmaktadır. Girdi olarak ilçe bazında ilgili branşta faaliyet gösteren spor kulübü sayısı ve genç nüfus, çıktı olarak ise lisanslı sporcu sayısı kullanılmıştır. İstanbul genelinde futbol ve yüzme branşları kaynakların en verimsiz kullanıldığı, jimnastik ve tenis de kaynakların en verimli kullanıldığı branşlar olarak öne çıkmaktadır. İlçe bazında ise, Adalar ve Şile en verimli, Sultanbeyli ve Esenyurt ise en verimsiz ilçelerdir. Ayrıca her ilçenin en verimli branşlar ve her branşın en verimli olduğu ilçeler de saptanmıştır. Spora ayrılan kaynakların hangi branş ve ilçelerde verimli kullanıldığının saptanması, spordan elde edilmesi beklenen faydaların maksimize edilmesi konusunda yardımcı olabilir. Bu çalışmanın sonuçlarının, İstanbul'a yapılacak hem özel hem kamu spor yatırımları için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Veri Zarflama Analizi, Spor Yatırımları, Verimlilik, İstanbul

ŞEHİRLERDE DEMOGRAFİK YAPININ BELİRLEYİCİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Murat Anıl Mercan
Profesör Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
mamercan@yildiz.edu.tr

Hayrı Akyol
Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
hayriakyol@gmail.com

Şehirlerin demografik yapısının nasıl oluştuğu önemli bir tartışma konusudur. Çeşitli farklı etkenler her bir şehirde farklı rol oynamaktadır. Örneğin, belli şehirlerde üniversite olması demografik yapıyı önemli ölçüde etkilerken, belli şehirlerde sanayi yapısı şehrin demografik yapısını belirlemektedir. Diğer taraftan ekonomistler uzun zamandır, beşeri sermaye seviyesinin, bölgelerin gelişmişliğindeki kritik rolünü vurgulamaktadır. Ayrıca, eğitim geliri pozitif etkilemektedir. Bu sebeple, şehirlerdeki eğitimli nüfusun şehirdeki dağılımının anlaşılması büyük önem arz etmektedir. Özellikle eğitimli nüfusun ev ve kira fiyatlarından nasıl etkilendiğini öğrenmek, daha iyi yerel politikalar geliştirebilmek için elzemdir. Diğer bir önemli konu da belediye harcamalarının rolünün anlaşılmasıdır. Bu çalışmada, 16 milyona yaklaşan nüfusuyla, dünyanın en kalabalık 21. şehri olan İstanbul'daki üniversite mezunu nüfusun yıllar içindeki hareketi incelenerek, o ilişkiler araştırılmıştır. 2014 ile 2021 yılları arasındaki veriyle, 39 ilçe için analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ekonometrik analizi için panel veri analizi ve görünürde ilişkisiz regresyon modeli kullanılmıştır. Temel analizlerin yanında birçok sağlamlık kontrolleri gerçekleştirilmiştir; modele değişkenlerin gecikmeleri eklenmekte veya ilçelerdeki geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı kontrol edilmektedir. Sonuçlar genel itibariyle benzerdir. Ayrıca analizler yüksekokul ve üstü eğitime sahip bireyleri kapsamakta ve cinsiyet bazında tekrarlanmaktadır. Bulgularımıza göre, on bin kişi başına düşen mezun sayısı reel kira fiyatlarıyla pozitif ilişkilenmektedir. Etki küçük olsa da, istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu ilişki kadınlarda daha güçlüdür. Diğer taraftan on bin kişi başına düşen mezun sayısı reel ev fiyatlarıyla negatif ilişkilenmektedir. Bu ilişki ise erkeklerde daha güçlüdür. Son olarak on bin kişi başına düşen üniversite mezun sayısı, kişi başına düşen ilçe belediyelerinin bütçesiyle pozitif ilişkilenmektedir. Bu ilişki hem güçlü hem de bütün cinsiyetler için geçerlidir. Bu nedenle bulgularımızın daha etkin yerel ve ulusal politikalar geliştirilmesine katkı sağlayabileceği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, demografik yapı, eğitim düzeyi, belediye bütçesi, konut fiyatı.

TÜRKİYE'DE 1980'DEN GÜNÜMÜZE TARIMSAL DESTEK POLİTİKALARININ NİTELİĞİ

Cihan Cinemre
Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
cihan.cinemre@msgsu.edu.tr

Bu çalışmada Türkiye tarımının günümüz krizi bu sektördeki üretim ilişkileri dolayısıyla ele alınacaktır. Bu girişim, Türkiye'de kırla kent arasındaki ilişkiyi, küçük toprak sahibiyle sermayenin ilişkisini ve çiftçiyle devlet arasındaki ilişkiyi kavramak için önemlidir. Türkiye'nin tarım sektörünü ilgilendiren bu ilişkilerin içeriği şu anda toplumun geniş kesimlerinin ve özellikle çocukların gıdaya erişimindeki engellerin temel nedenlerindendir. Bu durumun temel göstergelerinden biri yüksek gıda enflasyonudur ve bu durumu teskin etmek için tarıma yönelik politikaların belirleyici olduğu görünmektedir. Gerekli politikanın oluşturulması için Türkiye'nin tarım kriziyle ilgili bütünlüklü bir teorinin oluşturulması ve bu teorinin sorunun politik yönünü vurgulaması gerekir. Teorinin oluşturulması için Türkiye tarımının krizinin belirli yönleri bir birlik halinde düşünülmelidir. Bu yönler tarımda toprak mülkiyeti, tarımda üretkenlik, tarımsal desteklerin niteliği ve niceliği, tarımsal girdi fiyatlarındaki sürekli artış ve bunların bir araya gelip belirlediği kırdan kente göçtür. Elbette tüm bu öğeler bu çalışma kapsamında ele alınamaz. O nedenle bu çalışmada Türkiye'de tarımsal destek politikası ve onun tarihi ele alınacaktır. Özellikle 12 Eylül 1980 darbesiyle ve sonrasında Türkiye kapitalizminin 1994 ve 2000-2001 krizleriyle beraber IMF, Dünya Bankası ve DTÖ gibi örgütlerin de etkilediği tarım politikaları yoluyla Türkiye tarımının kaderinin piyasanın kör güçlerine terk edilmesi yönünde sürekli bir eğilimin işleyişinden söz etmek mümkündür. Tarımsal destek politikası da bu işleyişin bir bileşeni olarak belirleyicidir. Tarımsal destek nosyonu tarımsal üretimin politik boyutuna işaret etmek için önemlidir, çünkü devletin maliye politikasıyla ilgili tercihleri tam olarak politik iradenin hangi toplum kesiminin çıkarlarını gözetip gözetmediğinin en açık ifadesidir. Tarımsal devlet politikası yalnızca tarımsal desteklerin büyüklüğü ile ilgili değildir; bu desteklerin gerçekleştirilme tarzı da tarımsal üretimin içeriğini belirlemek bakımından belirleyicidir. Bu politika yoluyla çiftçinin topraktan kopup kopmayacağı, onun üretkenliği, piyasanın işleyişine ne ölçüde tabi olacağı belirlenir. Çiftçilerin birbirleriyle rekabet etmesi mi yoksa onların kolektif üretimden ileri gelen daha yüksek verimlilikle çalışması mı teşvik edilecektir? Tüm bu sorular, gıda krizi gerçeğinin artık yadsınamayacağı bir dünyada yalnızca tarım kesimini değil tüm toplumsal yaşamın ve o toplumu üretecek yeni nesillerin yeniden üretilmesini ilgilendirdiği ölçüde tartışılmaya değerdirler.

Anahtar Kelimeler: Tarım politikası, Tarımsal destek, Gıda enflasyonu

VAKIFLARI YÜZYILLARA TAŞIYAN OSMANLI UYGULAMALARI: ARŞİV BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Ayşenur Karademir
Dr. Öğretim Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi
aysenurkarademir@yahoo.com

Bu çalışmanın konusu arşiv belgeleri üzerinden Osmanlı vakıflarının sürekliliğinin değerlendirilmesidir. Osmanlı uygulamasında İslami temellerle tesis edilen vakıf kurumu buna uygun şekilde hayırseverlerce sonsuza dek ayakta kalacak hayır kapısı olma gayesiyle, *sadaka-i cariye,* tesis edilmiş, inşa edilen cami, mekteb, çeşme gibi çeşitli türde hayır eserleri, *hayrat,* kaderlerine bırakılmamış, gereği halinde kullanılması için sürekli gelir kaynakları, *akarat,* bu eserlere tahsis edilmiştir. Başta sultanlar ve yakın çevreleri tarafından desteklenen vakıf uygulaması Osmanlı toplumunda kurumsal bir anlayışla işletilmiş, bireysel bir hayırseverlik faaliyetinin çok ötesine geçerek günlük hayatın yegâne kurumu haline gelmiştir. İşte bu nedenle Osmanlı günlük hayatının en küçük bir alanında dahi karşılaşılan her bir eser ve hizmet vakıfların bir sonucudur. Osmanlı'dan günümüze gelmiş irili, ufaklı sayısız vakıf eseriyse bu uygulamanın başarısının somut göstergesidir. Tam bu noktada üzerinde durulması gereken husus; bu başarının tesadüf olmadığı, sistemli şekilde bu eserlerin sahiplenilerek hizmetlerinin korunduğu, kollandığıdır. Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin bu alanda gösterdiği faaliyetler *Osmanlı vakıf uygulamaları* şeklinde ifade edilir. Bu uygulamaların örneklerini Osmanlı arşivlerinde kayıtlı vakıflara ait belgelerde görmek mümkündür. Mesela Fatih ve Süleymaniye vakıflarının vakfiyelerinde olmayan ancak muhasebe defterleri ve vazife yoklama defterlerinde kayıtlı çok sayıda *mülhak* yani vakfa sonradan dahil edilmiş mescid, cami ve medreseler bunun bir örneğidir. Gerçekten özellikle sultan ve çevresinin kurduğu vakıfların hemen hepsinde harap olmuş, gelirlerini yitirmiş eski vakıf eserlerin *mülhak* adı altında sahiplenildiği, tamir edildiği ve gelirler bağlandığı anlaşılmaktadır. Yine asıl kurucusunun ismiyle anılan, çoğunlukla orta ölçekte olan bu vakıf eserlerinin kimi zaman kadrosunun ve hizmetlerinin genişletilerek sürdürüldüğü Süleymaniye vakfının muhasebelerinde görülebilir. Diğer yandan kimi zaman geniş ölçekli vakıfların eserleri ve gelir kaynaklarının dahi özellikle İstanbul gibi yangınların çokça görüldüğü yerlerde zarar gördüğü bu gibi durumlarda kaynakların kimi zaman yenisiyle değiştirildiği, kimi zaman *muaccele* adı verilen Osmanlı sistemine has uygulamalarla vakfa ek bir harcama kalemi yaratmadan tamirine gidildiği yine vakıf belgelerinin detaylardandır. Burada açıkça görülen devletin vakıfları dikkatle takip ettiği, gerektiğinde çeşitli yöntemler geliştirerek devamlılığını sağladığıdır. Eğer böyle olmasaydı çoğunlukla para vakıflarına bağlı olan ve bu nedenle genellikle yüzyıl gibi bir zamanda gelirlerini yitiren, açık alanda olması nedeniyle sıkça tamiri gereken çeşme, su yolları, köprü gibi eserlerden günümüze fazla bir şey gelemezdi. Bu çalışmada vakıf belgelerinde Osmanlı vakıflarının uzun ömürlü olmasını sağlayan nedenler üzerine odaklanılmış, karşılaşılan usuller değerlendirilmiştir. Burada unutulmaması gereken bu türden detayların satır aralarında olduğu ve belgelerin çok yönlü faydalanılacak şekilde okunmasının gerektiğidir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı vakıfları, Osmanlı arşivleri, vakıf defterleri

YÜKSEKÖĞRETİMDE EĞİTİM HARCAMALARI

Gökçe Z. Kaya
Mali Hizmetler Uzmanı, İstanbul Üniversitesi Doktora Maliye Bölümü
gdurmaz @yildiz.edu.tr

Dünyanın pek çok ülkesinde yükseköğretim hizmeti ağırlıklı olarak devlet desteğiyle sürdürülmektedir. Dünya ülkelerinin ekonomileri, kültürleri ve politik sistemleri açısından birbirlerinden farklıdır. Ama söz konusu yükseköğretimin finansmanı olduğunda büyük benzerlikler bulunmaktadır. Özellikle eğitim gibi alanlara yapılan harcamaların uzun vadede toplumsal gelişim üzerindeki etkilere bakıldığında yapılan kamu harcamalarının toplum ve ülke üzerinde olumlu dışsallık yaratacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu tür harcamaların artırılması ülkenin kalkınması ve büyümesi için önemlidir. Eğitim harcamalarının hem bütçe içerisinde hem de gayrisafi milli hasılaya oranının artması eğitime verilen önemi göstermektedir. Devlet tarafından yükseköğretim öğrencilerine yönelik yapılan sosyal, verimsiz ve cari transferler ile sosyal dengenin sağlanması hedeflenmektedir. Söz konusu harcamalar ile öğrencilerin yükseköğrenimlerini tamamlamalarına yardımcı olunması amaçlanmaktadır. Türkiye gelişmekte olan bir ülke olduğu için eğitime verilen önem daha da öncelik kazanmaktadır.

Üniversitelere ayrılan bütçelerin en büyük kalemleri personel giderleri yani cari giderlerdir. Bütçede GSYİH hesaplamasında eğitime yapılan harcamalar artış trendinde gibi görünse de bu kalemler aslında eğitim harcamaları hesaplamalarında yanıltıcı rol oynamaktadır. Eğitim harcamalarını cari kalemden çok yatırım harcamasıdır. Ancak bazı hesaplama yöntemlerinde bu şekilde değerlendirilmemektedir. Örneğin YÖK'ün her yıl yayınladığı Üniversiteleri İzleme ve Değerlendirme göstergelerinde, gösterge açıklamasına göre eğitim harcamasını hesaplarken yatırım harcamaları dikkate alınmamaktadır. Yatırım harcamalarının ise büyük bir kısmı eğitim harcamalarından oluşmaktadır. TÜİK'in her yıl yayınladığı eğitim harcamaları hesaplamasında ise Üniversitelerin bütçelerinin tamamı dikkate alınmaktadır. Bu da hesaplamada şişkinliklere neden olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında üniversitelerin sürdürülebilir bir finansman yapısı oluşturabilmeleri için; üniversitelere aktarılan kamu kaynaklarının artırılması, üniversitelerin kamu finansmanı ve öğrenim ücretleri dışında da gelir kaynaklarını çeşitlendirmesi ve artırması, kurumların stratejik planlarına dayalı finansman tahsisi modellerine geçilmesi, ödeneklerin miktarı üniversitenin performansına bağlı olarak belirlenmesi, ve kaynaklarını daha verimli kullanabilmeleri için mali özerklik ve esneklik düzeyleri artırılması gibi politika önerilerinin uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Eğitim Harcamaları

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ

"BİREYCİLİĞİN" KARŞISINDA "BİREY"

Ali Orhan Yılmaz
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Doktora Öğrencisi
ali.orhan.yilmaz@gmail.com

Birey, Aydınlanma düşüncesinin önemli bir kavramıdır. Akıl, inançtan ziyade ontolojik bir merkezi kavram düzenleyici bir ilke ve tüm insanlarda tek tek var olan bir yetenek olarak var olduğundan, birey kavramının zorunlu ve mantıksal olarak siyasi düzlemde ortaya çıkmasını gerektiriyordu. Akıl herkeste bulunur, bu nedenle yeni toplumsal düzenin inşası bireye dayalı olarak inşa edilmelidir, çünkü toplum bireylerden oluşur.

Birey fikrinden çıkması beklenen "bireyciliğin" başka bir macerası vardır. Bireyciliğin Avrupa'da ilk ne zaman ortaya çıktığı tartışması geniş kapsamlıdır. Kavramın ilk kullanımı, Aydınlanma ve bunun sonucu olarak görülen ve doğrudan aşağılayıcı bir anlamı olan Fransız Devrimi'ne karşı gerici tepkiyle ortaya çıktı. 18. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan bu gerici tepki, Devrimin toplumun kalıcılığını tehlikeye atan bireyi yücelttiğini ve dolayısıyla onu kaosa sürükleyen ana etken olduğunu iddia etmektedir. Birey ve onun aklı, doğası gereği, tüm kurumların amansız düşmanlarıdır. Bu nedenle anarşi ve kaosa yol açar. Devrim karşıtlarına göre, aklı merkeze koyan düşünürler, geleneksel çerçeveleri ve referans noktalarını reddederek, toplumsal yapının organik bütünlüğünü hiçe sayarak ve ahlaki sonuçlar açısından tehlikeli olacak bir gerçeği ortaya çıkararak aklı Tanrı'nın yerine koyarlar. İnsanları akılla tanımlayan bu düşünürler, insanların mantıksız doğasını ve tutkularını kontrol edememelerini arka plana atarlar ve onları kendi siyasi idealleri için araçsallaştırırlar. Bu siyasi yıkıma neden olacaktır. Bireycilik, muhafazakarların önem verdiği toplulukların yok olmasına ve iktidarın şiddetini yumuşatan ve dağıtan ara birliklerin yok olmasına neden olduğu için şiddeti mutlak hale getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: birey, bireycilik, akıl

AİLELERİN ALZHEİMER'LI YAŞLILARDAN ETKİLENME DÜZEYİ ÜZERİNE SOSYOPSİKOLOJİK BİR İNCELEME

Tenzile Balıkçıoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
tenzile.b@gmail.com

Şerif Esendemir
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
serifesendemir@gmail.com

Dünya Sağlık Örgüt (DSÖ) 2019 yılında 55 milyon olan demanslı hasta sayısının, 2030 yılında 78 milyona, 2050 yılında 139 milyona erişeceğini öngörmektedir (World Health Organization, 2021). DSÖ demansı "biyolojik olarak yaşlanma sonucunda, beynin bilişsel fonksiyonlarını yitirmesine sebep olan bir sendrom" olarak tanımlar; Alzheimer ise demans vakalarının %60-70'ini oluşturan en yaygın türüdür (World Health Organization, 2022). Türkiye'de, Sağlık Bakanlığı'na ait 2018 yılı verilerine göre Alzheimer'lı 500 bin tanı almış kişi vardır (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2022). Bireyin biyolojik olarak yaşlanmasından dolayı bilişsel becerilerinin artarak zarar gördüğü, geriye dönüşü olmayan Alzheimer hastalığında kişilerin gündelik hayat faaliyetlerini yerine getirmede zorlandığı görülür ve bu süreç çoğunlukla aile üyelerinin bakım vermesi ile ilerlemektedir. Alzheimer'ın özellikle 60 yaş üzeri insanlarda görülüyor olması, yaşlılık ve yaşlı bakımı konularını gündeme getirmektedir. TÜİK "İstatistiklerle Yaşlılar, 2021" verilerine göre ülkemizdeki yaşlı nüfusu 8 milyon 245 bin 124 kişidir; Alzheimer'dan ölen insan sayısı ise 2019 yılında 13 bin 498'dir (TÜİK, 2022). Çalışmanın amacı Alzheimer'lı yaşlı bireylere bakım veren aile üyelerinin, bakım verme sürecindeki deneyimlerinin psikososyal açıdan değerlendirilmesidir. Literatürde "bakım yükü" "bakım veren kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarını, sosyal yaşamlarını ve finansal durumlarını etkileyen bir ölçü" olarak tanımlanmıştır (Zarit, Reever, & Bach-Peterson, 1980). Bu çalışmanın önemi Türk toplumunda ailenin bakım veren ilk kurum olarak tercih ve teşvik edilmesi nedeniyle, Alzheimer ile mücadele kapsamında geliştirilecek sosyal politikalarda bakım veren aile üyelerinin de söz sahibi olması gerekliliğine dikkat çekmesidir. Araştırmanın evreni Ankara ve İstanbul şehirlerinde yaşayan, Alzheimer'lı yaşlı bireylerin yaşadığı ailelerden oluşmaktadır; örneklem ise Alzheimer'lı yaşlı hastasına doğrudan kendisi bakım veren, bakıma yardım eden aile bireylerini içermektedir. Veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış, derinlemesine mülakat seçilmiştir. Görüşmelerde bakım verenlere bakım sürecinde yaşadıkları, aile bireylerinin görev dağılımları, bu süreçte aile bireyleri arasındaki ilişkilerin dinamiği, yaşlının kuruma yatırılmasına dair kararı nasıl verdikleri, hastalığın ve bakımın ekonomik yükü, bakım verenlerin sosyal hayatları, Alzheimer'a dair bilgilerine yönelik sorular sorulmaktadır. Görüşmelerde nitel veri analizi yöntemi kullanılarak kodlar, kategoriler ve temalar oluşturulacak, böylece ortak sorunlar, farklı görüşler listelenecek. Betimsel analizin kullanılacağı bu tez çalışmasında bir durum değerlendirmesi yapmaya fayda sağlayacak veriler sosyal politika geliştirilmesi için önerilecektir.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer, demans, bakım yükü, evde bakım, yaşlı bakımı

ANADOLU DÜŞÜNÜRLERİNİN ÖĞRETİLERİ İLE BEZENMİŞ PSİKOLOJİK İYİLİK HALİNİ GELİŞTİRME PROGRAMI: KÜLTÜRE DUYARLI MINDFULNESS

Betül Aygül
Uzm. Psk. Dan., Bahçeşehir Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
betul.aygul@bahcesehir.edu.tr

Bilge Uzun
Prof. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
raziyebilge.uzun@es.bau.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde kullanılmakta olan mindfulness temelli uygulamaların, Anadolu'da yaşamış olan düşünürlerin öğretileri ve eserleri ile ilişkilendirip daha geniş kesimlerde uygulama imkânı bulan kavramları üzerinde çalışarak, benzer yönlerini incelemek ve kültürümüzde karşılığı olan uygulamalardan yola çıkarak mindfulness temelli psikoeğitim programları perspektifinde kültüre duyarlı bir program geliştirmektir. Günümüzde ön Asya'nın bir parçası olarak Türkiye'nin Asya kıtasında bulunan toprakları olarak tanımlanan Anadolu asırlarca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Günümüze değin birçok âlim, düşünür, mutasavvıf bu topraklarda yaşamış, yaşadıkları zaman zarfında öğretileri ile insanlara yararlı olmuş, sosyal yaşama katkı sunmuş, toplumsal birlik ve beraberliği güçlendirmiş, bireylerin ruh ve bedenlerine şifa olabilecek uygulamalarda bulunmuşlardır. Gelişimine katkı sundukları birçok ilim alanı ile birlikte bu çalışmada, psikoloji alanına katkı sunan uygulamalarını mindfulness perspektifinde inceleyip en çok benzerlik olduğu düşünülen; Mevlana Celalettin Rumi, Yunus Emre, Hacı Bektaş- ı Veli, Hacı Bayram Veli, Niyazi Mısri, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin düşünceleri ve eserleri ile ilişkilendirilmiştir. Benzer yönlerden yola çıkarak yapılandırılmış mindfulness temelli programlar perspektifinde geliştirilen programın etkililiği ölçümlenmiştir. Anadolu Düşünürlerinin öğretileri ile oluşturulan psikoeğitim programının psikolojik iyilik haline olan etkisini incelemek üzere 28-44 yaş aralığında 18 yetişkinin katılımıyla deneysel bir çalışma yapılmıştır. Psikolojik iyilik hali, psikolojik iyi oluş ve öz şefkat düzeyleri incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak kullanılan Öz Duyarlık Ölçeği ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği Deney Grubu (9 kadın) ve Kontrol Grubu (9 kadın) katılımcılarına çalışma başlamadan önce ve sonra uygulanmıştır. Ön test ve son test verileri analiz edilerek ulaşılan bulgular değerlendirilmiştir. SPSS (The Statistical Packet For The Social Sciences) paket programı kullanılarak yapılan analizlerde, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ve Mann Whitney U Testi kullanılarak ulaşılan bulgular doğrultusunda, psikoeğitim programına katılan katılımcıların psikolojik iyilik hali düzeylerinde anlamlı bir artış olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fark'andalık, Kültüre Duyarlı Mindfulness, Psikolojik İyilik Hali, Psikoeğitim Programı

ANTI-SPECIESIST ANIMAL ADVOCACY IN TURKEY: AN ETHNOGRAPHY OF ANIMAL ADVOCATES

Arzum Kalfa
Master Student, Yıldız Technical University, Department of Humanities and Social Sciences
arzumklf@hotmail.com

Fahriye Dinçer
Assistant Professor, Yıldız Technical University, Department of Humanities and Social Sciences
fahriyek@yildiz.edu.tr

Speciesism is the widespread discrimination that is practiced by humans against nonhuman animals because of their species and the belief of human superiority to nonhuman animals. Speciesism is a prejudice like racism, sexism, fascism and ableism which are forms of oppression and violence. The anti-speciesist animal advocacy in Turkey aims to eradicate speciesism for animal liberation. The objective of this research is to explore the current situation, successful and unsuccessful aspects of the anti-speciesist animal advocacy movement in Turkey in the light of anti-speciesist animal advocates' perspective. Considering its objective, this research also attempts to fill the research gap in the literature of critical animal studies in Turkey.

The data of this ethnographic research was conducted by utilizing basically two methods. Twenty-two in-depth semi-structured interviews were held with twelve advocates through oral history method. Participant observations were held for two months. Thematic analysis was applied on the collected data.

Based on the analyses, seeking for total liberation for animals and humans, stipulating veganism as a must and the rise in the number of vegans were stated as the powerful aspects of the current situation. Failure of getting together, absence of a clear ultimate goal and lack of solidarity of the advocates were stated as the unsuccessful aspects of the movement. In the light of anti-speciesist animal advocates' perspective, the anti-speciesist animal advocacy is not a successful but an ever-developing movement.

Keywords: anti-speciesism, speciesism, animal advocacy, animal rights, animal liberation

BİLİM VE GELENEK KARŞITLIĞINDA TOHUM SÖYLEMLERİ: BİR ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

Müzeyyen Pandır
Doktor Öğretim Üyesi, Işık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
muzeyyen.pandir@isikun.edu.tr

Maral Erol
Profesör Doktor, Işık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
maral.erol@isikun.edu.tr

Bu çalışma, yaşamın sürdürülebilir kılınması için önem kazanan günümüz ekolojik tartışmalarına, sosyokültürel bir bakış açısı ile katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma, ekolojik tarım uygulamalarının en önemli öğelerinden olan tohuma dair, özellikle de atalık (yerel) tohuma dair algı, söylem ve bilgi üretimini çalışmaktadır. Türkiye'de tohum alanında farkındalık, bilgi ve eylem üreten çeşitli aktörler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları resmi devlet kurumları olduğu gibi (Tarım ve Orman Bakanlığı), sivil toplum kuruluşları (Buğday Derneği, Tohum İzi Derneği), meslek örgütleri (TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Çiftçi-Sen) ve akademisyenler de olmaktadır. Bu çalışmada, ismi geçen bu aktörlerin atalık tohum üzerine söylemleri çalışılmış ve söylemler arasındaki argümanların çeşitliliği, benzerlikler ve çatışma noktaları belirlenmiştir. Çalışma kapsamında, kurumların atalık tohum ya da tohum üzerine yayınları incelenmiş, kurum yetkilileri ve akademisyenler ile mülakatlar yapılmıştır. Eleştirel söylem analizi ile aktörlerin yerel tohuma dair bakışları, olumlu/olumsuz değerlendirmeleri ve çeşitli argümanlarını hangi bakış açıları ile gerekçelendirdikleri saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan biri, STK'ların, meslek örgütlerinin ve akademisyenlerin arasında genel olarak bir görüş birliği olduğu ve atalık tohum ve tarıma dair görüşlerinin oldukça benzer olduğu, bakanlık söylemleri ile ise bir ayrışma halinde olduklarıdır. Bu söylemler arasındaki farklılıklara dair argümanlarımızdan biri şudur: STK, meslek örgütleri ve akademisyenlerin söylemlerinde, toplumun sağlıklı beslenebilmesi, biyoçeşitliliğin korunması, tohum ve çiftçi egemenliği bakış açıları öne çıkmakta; bu bakış açıları ile atalık tohumun kullanımı desteklenmekte ve tarım uygulamalarında eski jenerasyonların kullandığı tarım uygulamalarının yeniden yaygınlaşması savunulmaktadır. Bu nedenle, holistik bir bakış açısı ile yüzyıllar boyu çiftçiler tarafından uygulanmış ve aktarılmış kültürel tarım pratiklerini, uygulamalarını ve bilgilerini savunmaktadırlar. Bakanlık söylemlerinde ise öne çıkan bakış açısı gıda güvenliği olup, nüfusun doyurulması öncelik olarak görülmekte ve bu nedenle yüksek verim veren hibrit/sertifikalı tohumların kullanımı desteklenmektedir. Bu söylemlerde hibrit tohumlar üstün özellikli olarak tanımlanırken üstün olmalarının en büyük nedeni, en yeni bilimsel bilgi ve teknolojik araştırmalar ile belli özelliklere sahip olacak şekilde geliştirilmiş olmalarıdır. Bu şekilde, tohuma ve tarımsal faaliyetlere dair aktörlerin argümanlarının farklılık göstermesinin arka planında, eski ve bildik bilim-gelenek çatışmasının olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: tohum, eleştirel söylem analizi, bilim-gelenek çatışması, sosyokültürel bakış açısı

BİR SUÇ ÖNLEME YAKLAŞIMI OLARAK MAHALLE İZLEME

Songül Şahan
Şehir Planlama Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
y.songulsahan@gmail.com

Ömer Bilen
Öğretim Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
omer.bilen@btu.edu.tr

Suç, kentsel yaşamda giderek artan ve mücadelesi zorlaşan bir olgudur. Bu durum karşısında en küçük yerel yönetim birimi olan mahalle ölçeğinde, vatandaşların işbirliği ile güvenliğin sağlanabilirliği değerlendirilmiştir.

'Neighbourhood Watch' ABD'de 1960'ların sonlarında suçun önlenmesinde vatandaşların katılımını teşvik eden bir hareket olarak doğmuştur. Bu dönem itibari ile mahalle gözetimine olan ilgi önemli ölçüde artmıştır. Uygulamanın yapıldığı bölgelerde ABD nüfusunun %40'ından fazlasının yaşadığı gözlemlenmiştir.

Mahalle izleme tanımı 'polisin gözleri ve kulakları' olarak başlangıçta polis desteğiyle işleyen topluluk temelli hareket olarak gelişmiştir. Mahalle bekçiliği ya da komşuluk alanı gözetim sistemi olarak da adlandırılabilen mahalle izleme, toplumda yayılabilen kimi suç olayları karşısında yerel halkın yaşadıkları yeri daha güvenli bir hale getirmek amacıyla etkili önlemler almasına ve güvenlik güçlerine gerekli bilgileri sağlamasına yarayan katılımcı bir suç önleme sistemdir. Mahalle izlemenin merkezinde polis-topluluk ortaklığı bulunmaktadır. Yetkilinin polis olmasına rağmen kaynakları sınırlıdır ve toplulukların hizmet alanı daha geniştir. Bu ortaklığın, polis toplum ilişkilerini, emniyet ve asayiş algılarını geliştirdiği gözlemlenmiştir ve daha geniş suç önleme girişimlerine toplum katılımını arttırmaktadır.

Program tamamen halktan gelen talepler temelinde şekillendirilmiş olup, gönüllülük esas alınarak yürütülmektedir. Program kapsamında yürütülen çalışmalar kendi kendini finanse eder niteliktedir. Mahalle izleme ile ilgili literatür incelendiğinde, mahalle izleme programının suçu azaltmada etkili olduğu görülmektedir. Program halkın suça karşı geliştirdiği tutum ve davranışlarda olumlu yönde gelişmelere sebep olmuştur. Programın yürütüldüğü mahallelerde suçun özellikle de hırsızlık suçlarında düşüşün oluştuğu gözlemlenmiştir. Programın uygulanması, kolluk kuvvetleri vatandaş ilişkilerini artırarak suç korkusunu azaltmada etkili olmuştur.

Toplumsal farklılıklara duyarlı olan mahalle izleme için stratejik bir yaklaşım geliştirilmelidir. Toplumsal farklılıklara göre değişen, ihtiyaç ve koşullara adapte edilmiş mahalle izleme yaklaşımları başarılı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: mahalle gözetimi, kentsel güvenlik, kentsel suç

COĞRAFYA, AİDİYET, HAFIZA BAĞLAMINDA 1989 BULGARİSTAN GÖÇÜNÜN KİMLİKLERİ

Munise Nur AKTAN
Dr. Siyaset Bilimi
mnuraktan@gmail.com

Bu çalışmada, çeşitli siyasal gelişmeler ve sistematik asimilasyon politikaları sonrasında 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye doğru gerçekleşmiş olan kitlesel-zorunlu göçün kimlikleri; aidiyet, coğrafya ve hafıza bağlamında incelenecektir.

Sahip olunan kültürel aidiyetlerin kimliğe etkisi ve kimliğin göçle birlikte nasıl bir şekil aldığı ya da değişen coğrafyaya rağmen kimliğin direngenliği, yeni yaşama uyum gösterirken ortaya konan tüm eğilimler ile davranış örüntüleri, kolektif belleğin kimlik üzerindeki etkisi, geride bırakılan coğrafyada hayata dair kazanılmış tüm algılar ve bunların etkisiyle ya da toplamıyla bugün var olan kimlik ve kimlikler sorunsallaştırılarak bu çalışma inşa edilecektir. Kültürel, ekonomik, sembolik ve sosyal sermayenin göç sonrası özellikle yeni topluma ve mekâna uyum süreçlerinde nasıl bir rol oynadığı da bu çalışmanın önemli inceleme alanlarındandır. Bourdieucü bir yaklaşımla "habitus"ün; göç etmek zorunda kalan birey ve topluluğun yeni coğrafyaya bütün tutunma süreçlerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu, kişisel ve kolektif hafızanın bir kimliğin inşası ve o kimliğin sürdürülmesindeki etkisi çalışmanın diğer önemli dayanak noktalarını oluşturmaktadır.

1989 yılında zorunlu bir göç neticesinde Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen göçmenlerin derinlemesine görüşmeler aracılığıyla ortaya koymuş oldukları bilgi ve deneyimler çalışmadaki temel kavramların yardımıyla oluşturulan temalar çerçevesinde yorumlanıp yapılandırılarak incelenecektir. Sosyalist bir ülkede yetişmiş olmak ve o ülkenin sağladığı eğitime eşit bir şekilde erişebilmek bireyin yaşamsal pratiklerini doğrudan etkilemektedir. Bu deneyimler kişinin çalışma alışkanlıklarından eğlence ve dinlenme anlayışına, tüketim eğilimlerinden kutlama ve yas tutuş biçimlerine kadar hayatın her noktasına nüfuz etmektedir. Üstelik bu anlamlı etkiler göç sonrasında yeni coğrafyada da tutunma, alışma, çalışma, barınma süreçlerinde ekonomik, kültürel ve sosyal olarak kendini göstermektedir. 1989 Bulgaristan göçmenleri Türkiye'ye göç ettikten sonra elbette bazı sosyal ve iktisadi zorluklarla karşılaşsalar da sahip oldukları eğitim, meslek, zanaat bilgileri, kültürel birikimleri sayesinde ekonomik ve toplumsal anlamda hızlı bir tutunma ve adaptasyon süreci yaşamışlardır. Bütün bu deneyimleri kültür, kimlik ve hafıza sacayaklarının yanında Bourdieu'nün anahtar kavramları olan sermaye ve habitus kavramlarıyla incelemek bir göç kimliğini anlama adına farklı bir bakış açısı ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, kimlik, habitus, göçmen, 1989 Bulgaristan Zorunlu Göçü, toplumsal hafıza, Bourdieu, kültürel sermaye.

COVID RELATED CONSPIRACY THEORIES ON TURKISH TWITTER

Yunus Kılıç
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Kültürel Çalışmalar Doktora Programı
yunuskilic@klu.edu.tr

Kerem Karaosmanoğlıu
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
keremk06@gmail.com

The world has witnessed one of the most threatening pandemics in the history. But there was also an infodemic that is a massive amount of information and misinformation such as false news, rumors, and conspiracy theories during the pandemic. Social media platforms have played a crucial role on this infodemic. Twitter, per se, was one of the most commonly used social media platforms for both information and misinformation during the pandemic. Studying the hashtags that became trend topic during the pandemic in Turkey, this study aims to contribute to the existing literature towards a better understanding of online conspiracy theories. Through content analysis of tweets and applying to the critical discourse analysis (CDA) this study aims to explore the most common themes, how they were articulated, political and ideological uses, and power relations that were masked under the rhetoric. Seven hashtags that became trend topic on twitter were chosen for analysis. Four of them ("Aldanma Aşı Olma Türkiye", "Maskeni Çıkar", "Pcr Dayatması Durdurulsun", "Salgın Yok Kısıtlamalar Kalksın") show one aspect of mitigation measures: vaccines, masks, tests, and restrictions. Also, two hashtags ("Covid Aldatmacası" and "Küresel Oyun Bitti") were chosen for their allegations of a conspiracy. The last hashtag ("Her Yer Maltepe Her Yer Direniş") is about a rally that conspiracy theorists organized in Maltepe, İstanbul on 11 September 2021. All these hashtags either imply a sentiment against the measures or they imply that the pandemic was a hoax. One thousand original tweets for each hashtag are randomly sampled. Tweets are classified on three levels: sentiment of the tweet vis-a-vis hashtag, content of the tweet, and style of the tweet.

Anahtar Kelimeler: Conspiracy Theories, Twitter, Covid-19, Infodemic

DÜŞMAN İMGESİ VE IRKÇILIK: VİDEO OYUNLARINDA KÖTÜLÜĞÜN TEMSİLCİSİ OLARAK RUSLAR

Semih İspir
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Anabilim Dalı
semih.ispir@std.yildiz.edu.tr
Orcid: 0000-0002-1959-9944

Muhammed Fazıl Baş
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Anabilim Dalı
fazilbas@yildiz.edu.tr
Orcid: 0000-0002-8723-8892

1990'lardan bugüne gelişen donanım ve yazılım teknolojileri sayesinde oyunlar giderek hayatımızda daha çok yer kaplamaya başladı. Bilgisayarların ve oyun konsollarının yanı sıra özellikle akıllı cep telefonlarının da yüksek kaliteli oyun kapasitesine erişmesi ile, oyunlar günün her anında bireylerin kolaylıkla ulaşabileceği bir konuma ulaştı. Bunun yanı sıra, oyunlar bir boş vakit eğlencesi olmanın ötesinde, orta okul seviyesinde bazı konuların oyunlar aracılığıyla öğretilmesi, disleksi hastalarında okuma zorluğunun giderilmesi ya da ordular için acemi erlerin seçilmesi gibi çeşitli alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Çeşitli kuşaklara, mesleklere ve hayat alanlarına hitap eden bu yapısı, oyunların aynı zamanda doğrudan veya dolaylı olarak bireylerin fikirlerini şekillendirmek için bir araç olarak kullanılabileceğine de işaret etmektedir.

Özellikle gerçekçi toplumsal karşıtlıklar üzerine kurulu, savaş ya da silahlı çatışmalar üzerine bina edilmiş video oyunlarının, bir düşman imgesi yaratmak suretiyle belirli bir toplum ya da toplumsal gruba dair önyargıların pekiştirilmesine ya da belirli özelliklerle etiketlenmesine hizmet ettiği söylenebilir. Video oyunları literatürü içinde özellikle bu tarz oyunlar aracılığıyla ırkçı fikirleri besleyen algıların yaratıldığı üzerinde durulmaktadır. Bu çalışma çerçevesinde de, son yıllarda en fazla talep gören çatışmaya dayalı oyunlarda yaratılan düşman imgesi, ırkçılık penceresinden ele alınmakta ve daha özelde ise söz konusu oyunlarda Rusların nasıl yansıtıldığına odaklanılmaktadır. Şüphesiz video oyunları bütün dünyadan bireylere hitap etmekle beraber, oyunların içinde üretildiği toplumun dost-düşman algısı, oyunların içeriğine de yansımaktadır. Rusların da Batı toplumları merkezli üretilen oyunlarda sıklıkla kötülüğü temsil eden tipler olarak resmedilmeleri ve bu anlamda bir Rus stereotipi oluşturulması bu çalışmanın merkezinde yer almaktadır.

Çalışmada oyunların içerik analizinin yapılmasının yanı sıra oyuncuların en çok takip ettiği ve tartışma ortamı olarak en sık kullandığı sosyal mecralara da yer verilerek birinci elden deneyimler paylaşılmaktadır. İçerik analizleri stereotipleştirmeye ve kötülüğün temsiline dayanan oyunlardan seçilen görsel materyallerle desteklenmektedir. Çalışma çerçevesinde başvurulacak oyunlar sektörde en çok bilinen ve en çok satış sağlamış oyunlardan arasından seçilmiştir. Çalışmanın kötülüğün temsil üzerine yoğunlaşmasının, stereotipleştirme ve bunun yaratabileceği ırkçılık görünümlerine dair farkındalık yaratma noktasında önem taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Video oyunları, ırkçılık, kötülüğün temsili, stereotipleştirme

EXAMINING THE PROLIFERATION OF THERAPEUTIC DISCOURSE THROUGH MEDIA: THE CASE OF IN TREATMENT

Asiye Bihter Sevinç
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri
asiye-bihter@hotmail.com

Kerem Karaosmanoğlu
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri
keremk06@gmail.com

This paper examines the way in which how therapeutic culture is disseminated in the popular television show In Treatment by focusing on how specifically the notion of the self is represented. Especially in the last thirty years, there has been a growing proliferation of therapeutic texts with its integration into everyday life through cultural products such as self-help books, daytime talk shows, movies, television series, and podcasts. Thus, mass media industries reproduce the therapeutic narrative while establishing a new relationship between the self and society. In Treatment, progressing over the episodes of therapy sessions with different patients, offers a critical space to analyze contemporary selfhood. In self-help culture, work on the self comes to the front as the main concern to build a consistent self that will comply with the individual's psychological needs. In a way, what is depicted is a vulnerable self that tries to reestablish itself as a unified whole by constructing a coherent past. Foucault's concept of the 'technologies of the self' and his ideas on confession will be benefited while analyzing In Treatment. According to Foucault, we are living in a confessing society where we are expected to present our selves to be seen and heard by others. Foucault argues that confession, among others, is a technology of the self, the concept he uses to perceive the behavior and performance of individuals in society. Thus, he seeks to comprehend how the modern self is constituted as a relational being by exposing itself in both public and private domains. In In Treatment, it is seen that patients reveal part of their selves to a psychiatrist by confessing their most intimate thoughts and feelings. Consequently, it gives them a meaningful opportunity to rewrite their pasts to form a consistent self through social contact with the other, so to speak, an authority figure. This study aims to display how therapeutic narrative structures are continuously reproduced through cultural vehicles like television shows, as in the case of In Treatment, and thus, how therapeutic culture might teach us something about the condition of the modern self.

Keywords: Therapeutic discourse, In Treatment, Foucault, self, television

FARKLI BİR AYRIMCILIK TÜRÜ OLARAK SURİYELİLERE YEREL BAKIŞ (THE HOST GAZE)

Emrah Yağmurlu
Araştırma Görevlisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
emrah.yagmurlu@comu.edu.tr

Türkiye, uyguladığı açık kapı politikası, Avrupa'ya ulaşmayı sağlayan transit konumu ve sosyo-kültürel nedenlerden dolayı iç savaştan kaçan Suriyeliler için ideal bir varış noktası olmuştur. Bu durum, Türkiye'yi dünyanın en çok mülteci barındıran ülkesi yapmıştır. Aradan geçen on yılda bölgedeki karışıklıkların halen çözülmemiş olması, ülkeye varışlarından beri misafir olarak adlandırılan Suriyelilerin geri dönme ihtimallerinin giderek azalması, Türkiye'nin halihazırdaki ekonomik kırılganlığı ve entegrasyonun sosyal ve ekonomik maliyetleri nedeniyle Türkiye'de mülteci/Suriye karşıtı duyguların arttığı görülmektedir. Pek çok Suriyeli günlük yaşamlarında sözlü ve fiziksel tacize maruz kalmaktadır ve bu durumu belgeleyen ciddi bir literatürün oluştuğunu da görmekteyiz. Bununla birlikte, daha ince bir ayrımcılık biçimi olan yerel halkın aşağılayıcı bakışları hakkında çok az çalışma olduğunu görmekteyiz. Bakış (the gaze), çeşitli akademisyenler tarafından bakan ile bakılan arasındaki güç dengesizliğini belirtmek için kullanılmaktadır. Yerliler bulundukları konum nedeniyle mülteciyi nesne konumuna düşüren güçlü bir bakışa sahip olmaktadırlar. Bu çalışma, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla bakışın öznesi konumundaki Suriyeli mültecilerden toplanan verilere dayanarak "yerel bakışı" keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bakış sosyal ve kültürel olarak inşa edildiğinden, bulgular bize yerel bakışı neyin belirlediğini ve bakılanın buna nasıl tepki verdiğini anlamamıza yardımcı olacak ve son olarak sığınmacıların bu türden ince bir ayrımcılık biçime karşı tasarladıkları başa çıkma mekanizmalarını ortaya koyacaktır. Konu, bu iki grup arasındaki etkileşimi caydırdığı ve bakılanın kendini açıklamasına veya savunmasına izin vermediği için araştırmaya değer olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, bakış (the gaze), ayrımcılık, yerel bakış

GERONTEKNOLOJİ KABULU: BİLGİ VE İLETİŞİM TOPLUMUNDA YAŞLI OLMAK

İlkim Markoç
Dr.Öğr.Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü
ilkim@yildiz.edu.tr

Yaşlanma bireyin fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik olarak düşüş yaşadığı bir dönemdir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre 65 yaşın üzeri bireyler yaşlı olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde yaşlı bireye sağladığı sosyal ve psikolojik fırsatlardan dolayı yerinde yaşlanma kavramı değer kazanmaktadır. Ev, kişinin sadece fiziksel barınağı olmasının yanı sıra manevi olarak kendini iyi hissettiği yerdir. Yaşlı bireyin uzun süredir aşina olduğu ev ortamında sosyal çevresine ve temel ihtiyaçlarına kolay erişimi de yaşam memnuniyeti seviyesine olumlu etki etmektedir. Bunun yanı sıra yaşlı bireylerin kendi evlerinde, bağımsız şekilde ve konfor içinde yaşayabilmeleri sosyal, enerji, sağlık ve finansal kaynakların korunması adına önem taşımaktadır. Destekleyici teknolojiler yaşlı bireylerin bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri, güvenlik ve iyi olma hallerini artırmaları adına potansiyel sahibidir. Bu bağlamdaki teknolojiler "gerontekno loji" olarak anılmakta ve günümüzde kullanımı giderek yaygınlık kazanmaktadır. Kablosuz sensörler, giyilebilir teknolojiler ve ağlar konut ortamında yaşlı bireyin sağlık durumunu yansıtması ve tıbbi takibi amacıyla kullanılabilmektedir.

Bu çalışmanın ele aldığı problem giderek yaşlanan dünya nüfusunun ihtiyaçları doğrultusunda iyi tasarlanmış ve donanmış dijital konut çevrelerinin tasarlanması gerekliliğine karşın yaşlı bireylerin gerontekno loji kabul seviyesinin belirsizliğidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı yaşlılar için gerontekno loji kabulünün araştırılmasıdır. Çalışmanın amacı doğrultusunda literatür taraması yapılmış ve hipotezler ortaya konulmuştur. Yaşlı bireylerin demografik yapısı, gündelik ihtiyaçlar ve teknoloji kabulü verilerini toplamak adına enlemesine kesit bir anket tasarlanmıştır. 65 yaş üzeri katılımcılar (N=85) katmanlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Elde edilen nicel veriye sıklık, betimleyici, güvenirlik ve sapma analizleri SPSS programı ile uygulanmıştır.

85 yaşlı bireyden toplanan veriye göre yaş ilerledikçe teknoloji kabulü azalmaktadır. Kırsal yerleşimlerde dijitalleşme ve teknoloji kabulü kentsel yerleşimlere göre daha düşük seviyededir. Yaşlı bireylerin eğitim seviyesi ile dijitalleşme ve teknoloji kabulü paralellik göstermektedir. Erkek bireylerin dijitalleşme seviyesi daha yüksek olmasına rağmen teknoloji kabulü cinsiyetler arası fark oluşturmamaktadır. Yalnız yaşayan bireylerin gerontekno loji kabulü daha yüksek seviyededir. Halihazırda evinde akıllı ev teknolojisi olan bireylerin gerontekno lojik donanımlı bir evde yaşama isteği yüksektir. Bu bağlamda yaşlı bireylerin dijitalleşme düzeyi ile gerontekno lojik modelleri kabul düzeyi paralellik göstermektedir.

Bu bağlamda gelecek çalışmaların gerontekno loji tabanlı akıllı konut tasarım modellerine odaklanması yaşlı nüfusun yaşam kalitesini artırmak, başarılı yaşlanmayı sağlamak, sağlık ve sosyal güvenlik sisteminin yükünü azaltabilmek adına önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gerontekno loji, yerinde yaşlanma, bilgi ve iletişim toplumu, dijitalleşme

İSTİKLAL CADDESİ'NİN PANDEMİ VE DİĞER KRİZLERE KARŞI DAYANIKLILIK DEĞERLENDİRMESİ

Elif Kırpık
Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama
ekirpik@yildiz.edu.tr

Asuman Türkün
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama
aturkun@yildiz.edu.tr

Ana alışveriş caddelerini cazip kılan kalabalıklık, canlılık, çeşitlilik, mimari özellikler ve sembolik anlamları bu alanları aynı zamanda afetlerin, terör olaylarının ya da ekonomik krizlerin karşısında yüksek risk altına sokmaktadır. Üstelik caddeler herhangi bir tür krizle başa çıkabilse bile başka bir zaman diliminde başka bir travmaya yenik düşme riskini barındırmaktadırlar, tıpkı yaklaşık 3 senedir devam etmekte olan COVID-19 pandemisinin etkilerini neredeyse atlatmak üzere olan İstiklal Caddesi'nin bir süredir devam eden ekonomik krizle başa çıkmaya çalışırken 13 Kasım 2022 tarihinde bombalama saldırısı ile karşılaşması gibi. Bu tip krizler ve riskler nedeniyle ana alışveriş caddelerini yeniden düşünmenin, kriz sonrasında üstlendikleri rolün ne olacağının ve ayakta kalmak için hangi dayanıklılık stratejilerini benimseyerek tekrarlanan hasar döngüsünün kırılacağını araştırmak artık çok daha kritiktir ve dayanıklılıklarının arttırılması önemli bir politika haline gelmektedir.

Bu çalışma, COVID-19 pandemisi başta olmak üzere, İstiklal Caddesi ve çevresinde yer alan işletmelerin yıllar boyunca karşılaştıkları krizler bağlamında öznel ve nesnel yanlarıyla ana alışveriş caddelerinin dayanıklılığını değerlendirme girişimidir. Araştırma kapsamında 1 Haziran 2022 - 6 Ekim 2022 tarihleri arasında İstiklal Caddesi ve çevresinde yer alan 71 işletmenin işyeri sahibi, işletmecisi veya çalışanı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, tekil olarak her bir işletmenin kendi deneyimini, stratejilerini, krizleri algılama şekillerini ve zorluklarını yansıtan derinlemesine bir bakış açısı edinmek üzere kurgulanmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ise MAXQDA2022 programı aracılığıyla, başta yapısal olmak üzere temel ve duyuşsal kodlama yöntemlerinin karmasıyla kodlanarak incelenmiştir.

Araştırma, her ne kadar ana alışveriş caddelerinin dayanıklılığının temel olarak işletmelerin dayanıklılığına dayalı olduğu ön kabulüyle işletme biriminin merkeziyetini kabul ederek alınsa da, işletmeye dair nesnel göstergelerin yanı sıra bireyler temelinde oldukça öznel yanların da dayanıklılığa katkısı olduğunu göstermektedir. İşletmelerin dayanıklılıklarının sektörleri, mülk sahipliği/kiracılık durumları, kurumsallık/yerellikleri, yararlanabildikleri teşvik ve destekler, örgütlenme biçimleri, kriz deneyimleri, eyleme geçme hızları gibi çok çeşitli kriterlere bağlı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca işyeri sahibinin, işletmecinin ve çalışanların dünya görüşü, değişime açıklık kapasitesi gibi algılanan uyarlanabilir kapasitelerine, öznel iyi oluş hallerine ve psikolojik dayanıklılıklarına bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Dayanıklılık, ana alışveriş caddeleri, öznel göstergeler, İstiklal Caddesi, COVID-19

KAMUSAL ALAN VE HANNAH ARENDT'İN "İNSANLIK KOŞULU" ÜZERİNE

Elif Nur Akpunar
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri
elifnurakpunar@gmail.com

Nalan Turna
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri
nturna1@yahoo.com

Modern toplumlarda kamusal alan, bireylerin ve yurttaşların söz sahibi olduğu, fikirlerini ortak iyi kapsamında özgürce tartışabileceği, toplumsal yaşamın parçası bir alan olarak tanımlanmaktadır. Özel alandan ayrışan kamusal alan, yalnızca modern toplumlara özgü bir fenomen değildir. Kökü Antik Yunan'a dayanan ve Ortaçağ'da da rastlanan kamusal alan, dönemine uygun olarak farklı şekillerde tezahür etmiştir.

Kamusal alana dair ilk yaklaşım Antik Yunan filozofu Aristoteles tarafından yapılmıştır. Antik Yunan'da şehrin toplumsal ve idari yönünü gösteren polis, biyolojik zorunlulukları aşan bir mekân olan kamusal alana karşılık gelir. Antik Yunan'da keskin çizgilerle belirlenmiş kamusal alan, ünlü filozof ve siyaset bilimci Hannah Arendt'in (1906-1975) belirttiği üzere modern topluma geldiğinde alanlar arasındaki çizgi belirsizleşmeye başlamıştır. Çözülmesi gereken ekonomik meselelerin özel alandan kamusal alana çıkışıyla ve bu meselelerin herkes için kolektif ilgi/kaygıya dönüşmesiyle birlikte bu alanlar arasında bulanıklaşma başlamaktadır. Bu bulanıklaşmaya paralel olarak melez yapıya sahip toplumsal alan ortaya çıkmıştır.

Arendt, tüm bu kamusal alan-özel alan ayrışmasını Aristoteles'in ayırt ettiği üç farklı yaşam biçimini, bios politikos'u modern topluma uyarlayarak viva activa terimiyle açıklar. Modern toplumlarda insani etkinlikler emek, iş ve eylem olmak üzere üç farklı tarzdadır. Modernitenin insanı indirgediği etkinlik türü, insanın özgür olamadığı ve bir nevi otomasyona dönüştüğü emektir. İnsanı özgürleştiren etkinlik ise çoğulluğu kapsayan eylemdir. Eylem, farklı insanlarla bir arada olmakla mümkün olan, insanın insanla, insanca karşılaştığı ve bu karşılaşmanın herhangi bir biyolojik zorunluluk ya da nesneyi içermediği, özgürlüğün mümkün olabildiği yegâne politik eylemdir. İnsanların kendi niteliğini ve farklılığını soyutlamadan var olduğu ve başkalarıyla da tüm farklılıklarıyla karşılaşabildiği, çoğulluğun başat olduğu bu yer kamusal alandır. Viva activa'nın son aşaması, insanın ancak özgür olabildiği ve insan olabildiği eylemdir. Arendt, eylemi politika etkinliğinin kendisiyle özdeşleştirir ve bu ancak çoğullukla, bir başkasının varlığıyla mümkündür. Tüm bu kavramsallaştırmalar politik olmakla ilişkilidir ve insanların farklılıklarıyla bir arada yaşayabilmesinin mümkünlüğünü ortaya koyar.

Özetle; bu bildiri, kamusal alanın Antik Yunan'dan Ortaçağ'a ve ardından modern topluma uzanan süreçteki dönüşüm şekli, konuyla ilgili farklı düşünürlerin katkıları ele alınarak inceledikten sonra Arendt'in İnsanlık Koşulu kitabı özelinde, kamusal alana ve modern insanın etkinliklerine yorumu ve tüm bunlarla ilişkili olarak başka insanlarla başkası olarak yaşayabilmenin imkanına yoğunlaşacaktır.

Anahtar Kelimeler: kamusal alan, çoğulluk, eylem, viva activa

KENTLİLEŞME SÜRECİNİN SOSYOLOJİK BİR ANALİZİ: İSTANBUL ŞİRİNEVLER MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Ramazan Çınar
Dr, Bağımsız Araştırmacı
cinarramazan1@gmail.com

Toplumsal değişmenin bir göstergesi olarak karşımıza çıkan kentleşme olgusu, gelişmekte olan bir toplumun geleneksel yapısını geride bırakarak yeni arayışlara yöneldiğini ortaya koymaktadır. Birden çok iç ve dış ögelerin etkileşimi ile değişmekte olan toplumsal yapı, kültürel ve siyasal yapıyı da etkileyerek değiştirmektedir. Bu süreç içerisinde kente gelen kişinin kırsal alandan taşıdığı davranış kalıpları yeni toplumsal ilişkiler örüntüsünde yeniden biçimlenmektedir. Özellikle gecekondu bölgelerinde yoğunlaşan kente yeni gelen nüfus, kentte yaşama süresi uzadıkça kentlere özgü toplumsal, ekonomik ve kültürel değişkenlerin etkisiyle geleneksel tutum ve davranışlarını değiştirerek kentlileşme sürecine dâhil olmaktadır. Araştırma, köyden kente göç eden kişilerin kentlerde karşılaştıkları sosyal, ekonomik ve kültürel sorunların çözüme kavuşturulmasını ve kentli olma yolunda ilerleyen kişilerin karşılaştıkları problemleri minimize etmeyi amaç edinmiştir. Kentleşme ile birlikte insanlarda değişime uğrayan akraba, komşuluk ilişkileri ve davranış değişiklikleri gibi kişiyi birebir ilgilendiren konuların araştırılması, köy-kent karşılaştırmalarının yapılması için önemli görülmüştür.

Bu araştırmanın sahası olarak seçilen Şirinevler Mahallesi İstanbul'un Bahçelievler İlçesine bağlı, Türkiye'nin farklı bölgelerinden insanların bir arada yaşadığı bir mahalledir. Şirinevler Mahallesinin sahip olduğu heterojen yapı, kentleşme ve kentlileşme süreçlerinin daha iyi anlaşılması açısından gerekli donanıma sahiptir. Bu gerekçeler ışığında Şirinevler Mahallesi araştırmamızın örneklem alanı olarak seçilmiştir. Bu amaçla; İstanbul Şirinevler Mahallesi'ne göç, göç sonucunda meydana gelen uyum sorunları çalışmamızın hareket noktasını oluşturmaktadır. Araştırmada Şirinevler'e göç eden veya Şirinevler'de doğup büyüyen nüfusun akraba, komşu ve mahalle sakinleri ile ilişkileri, köy, kent ve kentli kavramlarının katılımcıdaki karşılığı hakkındaki bilgiler anket yöntemiyle edinilmeye çalışılmıştır. Elde edinilen bilgiler neticesinde mahalle sakinlerinin kentlileşme düzeyleri sosyolojik açıdan analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda kentlileşme sorununun; barınma yetersizliği, ekonomik gelir eşitsizliği, kültürel değerlere bağlılığın terk edilmemesi ve hemşerilik ilişkilerinin dernekler üzerinden hala devam etmesi gibi faktörlere bağlı olarak, sürdüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimler: Göç, Kentleşme, Toplumsal Değişme, Kentlileşme, Şirinevler.

LİNÇ KÜLTÜRÜNÜN BİR ÜRÜNÜ OLAN SİBER ZORBALIĞIN GENÇLER ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİSİ

Hande Aykan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri, Sosyoloji Ana Bilim Dalı
handeraven@gmail.com

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Sadece yemek, içmek, barınmak ve kendini güvende hissetmek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için değil; yaşamını belli standart çerçevesinde sürdürebilmek için de diğer insanlarla anlamlı ilişkiler kurmaya ihtiyaç duyar. Ancak modern yeni dünyaya ayak uydurma çabası, çalışma saatlerinin yoğunluğu ve kalabalık metropol yaşamının temposu insanların bu ihtiyaçlarını karşılamalarını engellemektedir. Bu sorunu ortadan kaldıracak kalıcı çözümler bulma sürecinin sonunda ortaya çıkan Sosyal Medya adı verilen mecralar sayesinde insanlar, kısıtlı zamanlarında yüz yüze görüşme gereği duymadan birbirleriyle anlamlı ilişkiler kurabilmenin ilk adımını atmışlardır. Üstelik o sosyal platformlar sayesinde dini inançlar, sosyal çevre ve ekonomik imkanlar vb. dünyada toplumsal ayrışmaya sebep olan tüm sınırlamalar da ortadan kalkmıştır. Sosyal Medyanın kullanıcılarına sağladığı bu serbestlik onlara kendilerini özgürce ifade edebilmelerinin yanı sıra kimliklerini de arzu ettikleri şekilde inşa edebilmelerine ön ayak olmuştur. Ancak toplumsal kimlikleriyle kendi benlikleri arasındaki ayrımı yapma konusunda başarısız olan gençlerin varlığı, kullanıcılarına anlamlı ilişkiler kurma konusunda yardımcı olması gereken Sosyal Medyayı, kullanıcılarının birbirlerine yönelttikleri bir silah haline getirmiştir. Sosyal Medyanın kullanıcılarına sağladığı özgürlüğü, yazdıklarının neden olduğu zorbalıkların sorumluluklarını almaktan kaçınmak için kullanan bireylerin sayısının artması sonucunda Sosyal Medyada linç kültürü doğmuştur. Bu araştırmanın amacı; bireylerin birbirleriyle anlamlı ilişkiler kurabilmeleri için kurulan sosyal medyanın kullanıcıları tarafından ayrıştırıcı olarak kullanılmasından doğan siber zorbalığın ne olduğunu tanımlayıp gençler üstündeki olumsuz etkilerini ortaya koyduktan sonra bu olumsuz etkilerini ortadan kaldıracak çözüm önerileri üretmektir. Keza siber zorbalık geleneksel akran zorbalığındaki gibi herhangi bir zaman ve mekân sınırlandırmasına tabi olmadığından özenle ele alınması gerekmektedir. Akran zorbalığında okul ve sosyal çevreden tanıdığı arkadaşları tarafından linç edilmeye maruz kalan gençler söz konusuyken siber zorbalıkta internet erişimi olan her yerden hiç tanımadığı insanlar tarafından linç edilme tehlikesi söz konusudur. Üstelik sosyal medyanın kullanıcılarına sağladığı bu özgürlük zorbalıkları durdurmanın önündeki de en büyük engeldir. Bundan ötürü yeni bir araştırma konusu olarak siber zorbalığın gençler üzerindeki olumsuz etkilerini araştırırken sosyal dışlanma, yabancılaşma, yalnızlık ve intihar kavramlarını kullanarak bilimsel bir kuram oluşturmaya öncelik vermelidir. Böylece çözümün Sosyal Medyayı kınamak değil; denetleyici yasalarla onu Devlet denetimine tabi tutmak ve gençlere siber zorbalık, sosyal medya bilinci ve ahlaki etik dersleri vererek paylaşımlarına bu bilinci aşılamaktan geçtiği anlaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Linç Kültürü, Siber Zorbalık, Sosyal Dışlanma.

OSMANLI TOPLUM SAĞLIĞI VE NÜFUS POLİTİKALARI BAĞLAMINDA ÇOCUK

Ayşe Yılmaz
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
aysey.l.m.z@hotmail.com

Fatma Tunç Yaşar
Doç.Dr.,Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
ftyasar@yildiz.edu.tr

Toplumsal hayatı düzenleyen kanunların hazırlanması ve uygulanması için siyasi otoriteler aile ile ilgili istatiksel verilere ihtiyaç duymaktadır. Resmi otoritelerce kaydı tutulan bu veriler hane sayısı, evlilik, ölüm ve doğum oranları, çeşitli yaş gruplarının dağılımı, ailenin sosyo-ekonomik statüsü gibi geniş bir yelpazede malumat içermektedir. On dokuzuncu yüzyıl ise istatiksel verilerin yoğun olarak kayıtlara geçtiği bir dönem olarak dikkati çekmektedir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde nüfus politikaları, ikiz ve üçüz çocuk sahibi olanlara verilen tev'em (ikiz maaşı) maaşı gibi doğum teşvik politikaları, kürtajı yasaklamaya ve engellemeye yönelik girişimler, salgın hastalıkların kontrol altına alınması, aşılama gibi çocuk ölümlerini önlemeye yönelik tedbirler, kimsesiz çocukların korunması, yetim, hasta ve bakıma muhtaç çocuklar için barınma imkanı sağlanması ya da kimsesiz çocukların evlat edindirilmesi gibi konularda birçok belge bulunmakta ve bu belgeler devletin çocuk tanımı, çocuk algısı ve çocuğa bakış açısı hakkında önemli ipuçları vermektedir. Nüfus sayımlarında erkek çocuklarının belirli yaş aralıkları esas alınarak kaydedildiği görülmekte ancak bu yaş aralıklarının zaman zaman değişkenlik gösterdiği ve çocukluk tanımına dair tutarlılık arz etmeyen alt ve üst yaş sınırlarının olduğu tespit edilmektedir. Çocukların evlat edinilmesi söz konusu olduğunda ise yedi yaş altı ve üstü olmak üzere çocukluk dönemlerine dair farklı bir sınıflandırma yapılmaktadır. Bu bildiride, devletin siyasi ideolojisini ve bakış açısını pek çok açıdan yansıtma potansiyeli barındıran arşiv belgeleri çerçevesinde on dokuzuncu yüzyıl boyunca devletin çocuk algısının nasıl şekillendiği, değiştiği ve dönüştüğü irdelenecektir. Bu bağlamda, çocukların Osmanlı arşiv belgelerine hangi bağlamda ve ne tür vesileler ile yansıdığı tespit edilerek bu belgelerde çocuğun farklı koşullarda ve bağlamlarda nasıl tanımlandığı ve bu tanımın süreç içerisinde değişip değişmediği sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, nüfus politikaları, doğum, kürtaj, tev'em, sağlık

OSMANLI'DA TURİST REHBERLİĞİNİN KURUMSALLAŞMASI

Fatma Tunç Yaşar
Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
ftyasar@yildiz.edu.tr

İlhan Öztürk
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Tarih Yüksek Lisans
ilhan.oztrk@hotmail.com

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde gelişen ulaşım ve iletişim imkanları ve artan tanıtım faaliyetleri dolayısıyla ülkeye yönelik ziyaretler artmış ancak bu ziyaretler sırasında ve akabinde ortaya çıkan sorunlar bu alanda yeni düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu minvalde, ziyaretçilerin hoşnut olarak ülkelerine dönmesi, ziyaretlerin denetimi ve kontrol altında tutulması, ziyaret edilen mekanların düzenlenmesi ve korunması, güvenliğin sağlanması ve ülke imajının zarar görmemesi gibi saiklerle 1881'de pasaportlara ilişkin "Şehbender Nizamnamesi", 1887 yılında "Dersaadet ve Bilad-ı Selase'de Bulunan Otel ve Misafirhaneler Hakkında Talimattır" adında on bir maddeden oluşan bir İrade, 10 Kasım 1890 tarihinde "Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Nizamname" ve 1894 tarihli ikinci pasaport nizamnamesi yayımlanmıştır.

Bu bildiride; 10 Kasım 1890 tarihinde "Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Nizamname" özelinde Osmanlı Devleti'nin turist algısı ve ziyaretlere bakış açısı, yeni bir meslek olarak turist rehberliğin ortaya çıkış süreci ve bu alanda yapılan düzenlemeler, turist rehberlerinin yol açtığı ya da turist rehberlerinin mağdur olduğu sorunlar ele alınıp Osmanlı Devleti'nin yeni tanıştığı bu sektördeki sorunlara bulduğu çözümler ve benzer sorunların yaşanmaması için aldığı tedbirler tartışılacaktır. Osmanlı siyasi otoritelerinin bu sorunların çözümünde ilham aldıkları referans kaynakları, izledikleri yollar ve alınan tedbirlerin nasıl uygulandığı irdelenecektir. Bu bağlamda; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde yer alan nizamnameler ve bu nizamnamelerin uygulanması sırasında ortaya çıkan sorunların yansıdığı belgeler, ülkeye gelen seyyahların tecrübelerini yazdıkları seyahatnameler ve dönemin şehir rehberleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Rehber, Tercüman, Turist, Seyyah, Osmanlı'da Turizm, Nizamname

OYUN BAHÇESİ Mİ? İŞYERİ Mİ? DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

Perihan Tüzün
Dr. Öğr. Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü
perihantuzun@isparta.edu.tr

Nurdan Kuşat
Doç. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Dış Ticaret Bölümü
nurdankusat@isparta.edu.tr

Oyun oynaması ve eğitim görmesi gereken yaşta çalışmak zorunda kalan çocuklardan oluşan ve tüm dünyada büyük bir problem olarak öne çıkan çocuk işçiliği, çocukların kimi zaman yoksulluk nedeniyle aileye destek olma ihtiyacından, kimi zaman destek olabilecek bir aile bulamamalarından kaynaklanabilmektedir. Tek başına hayatta kalmaya çalışan çocuk, ya çalışarak hayatını düzene sokmak istemekte ya da daha olumsuz durumlara yol açabilecek yasa dışı faaliyetlere yönelebilmektedir. Her iki durumda da çocuğun gelişimi olumsuz etkilenmekte ve gelecek yaşamında farklı problemlerle karşı karşıya kalması mümkün hale gelmektedir.

Ücretli işlerde çalışmak, ev dışında çalışması anlamına gelen dezavantajlı bir grup olarak çocuklar, aynı zamanda ev işlerinde de çalıştırılabilmektedir. Üstelik bir yetişkinin üzerine yüklenen ve zaman zaman ağır gelebilen sorumlulukların henüz çocuk yaşta üzerine yüklenmesi sonucunda çıkış noktası bulamayan çocuğun, yine tek başına aşamayacağı kadar büyük problemleri olabilmektedir. Özellikle; eğitime ulaşımın kısıtlı olduğu durumlarda, yoksulluk probleminin yüksek düzeyde olduğu bölge ve zamanlarda ortaya çıkan çocuk işçiliği, birey olarak ilerleyen yaşlarda fizyolojik ve psikolojik problemleri ortaya çıkarmasının yanında ekonomi ve toplum açısından da olumsuz bir durum olarak görülmektedir. İşveren tarafından da maalesef ucuz iş gücü olarak görülen çocuk işçiliği, yıllar içinde toplumların gelişmesi ile bir problem olmaktan çıkmak yerine daha kötü koşullara ve çocuğun olmaması gereken yasa dışı faaliyetlerde sürdürülmeye devam etmektedir.

Çocuk işçiliğinin önlenmesi için uluslararası kuruluşlar tarafından ortaya koyulan düzenlemeler, olumlu gelişmeler olarak algılansa da büyük oranda yetersiz kalmaktadır. Bu bakış açısıyla planlanmış olan çalışmada ilk olarak dünya üzerinde çocuk işçiliğinin durumu ortaya koyulmaya çalışılacak ve uluslararası çapta kuruluşların çalışmalarına yer verilecek, sonrasında Türkiye'deki çocuk işçiliğinin mevcut durumu ortaya koyulmaya çalışılarak, ulusal ve yerelde alınabilecek önlemler konusunda önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, çocuk işçiliği, çalışan çocuk, ekonomik faaliyetlerde çocuk

TANRISIZ AHLAKIN İKİ ÖRNEĞİ: NİETZSCHE VE SARTRE

Sevil Ağtaş
Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı
Sevil6725@hotmail.com

Düşünce tarihinde, Tanrıdan bağımsız ahlak geliştiren filozoflar da mevcuttur. Bunlar arasında en dikkat çeken iki isim Nietzsche ve Sartre'dır. İki düşünür de Tanrısız ya da Tanrıya dayandırılmayan bir ahlakın varlığını savunmaktadır. Bu çalışmada, Nietzsche ve Sartre'ın Tanrısız ahlakı incelenecektir. Bu bağlamda, onların ahlakı temellendiriş biçimi ele alınacaktır. Nietzsche'nin Tanrı'nın ölümü üzerinden, Sartre'ın ise Tanrı'nın varolmayışı üzerinden Tanrısız ahlakını temellendirdiği görülmektedir. Tanrı'nın ölümü ve Tanrı'nın varolmayışı Tanrı olarak bilinen fizyolojik bir varlığın ölümü veya yokluğu anlamına gelmemektedir. İnsanın varoluşsal ihtiyacının bir ürünü olan psikolojik bir varlığın ölümü ve yokluğu anlamına gelmektedir. Her ikisi de özgürlüğe atıfta bulunan seküler bir ahlak sunmaktadır ve insanın somut yaşamına yönelmektedir. Nietzsche'nin özellikle Hristiyanlığın Tanrı anlayışına ve bu anlayış üzerine kurulan ahlaki yapıya karşı, amansız bir mücadele verdiği görülmektedir. Çünkü ona göre bu ahlaklar, insanı değersizleştirmektedir ve yaşamı hakir görmektedir. Bununla birlikte, Nietzsche'nin tüm insanlığı, yaşadığı bir yanılgıdan uyandırmak ve o güne kadar değer olarak bilinen şeylerin sanıldığı gibi olmadığını göstermek istediği görülmektedir. Geleneksel değerlerden kopuşu temsil eden Tanrı'nın ölümünün ilan edilmesiyle birlikte insan sonsuz özgürlük içinde kalır, eylemlerini ve seçimlerini temellendireceği bir ahlak bulamaz. Bu durum Nietzsche'yi kendi değerlerini yaratma sorumluluğuna götürür. Ona göre, değerleri yeniden değerlendirmenin ölçüsü, insandır: ancak her insan değildir. Bunu ancak gerçeği kendi gözleriyle gören, mevcut ahlakın dışında yeni değerler ortaya koyan, geleceğe yön verebilen özgür ruhlu insanın yapabileceğini savunmaktadır. Sartre'ın da ahlakın temeline insanı koyduğu görülmektedir. Onun bu insan temelli ahlak görüşünün arka planında, ateist varoluşçuluğunun olduğu sonucuna varılmaktadır. Tanrının olmayışı sebebiyle, insanın özgür ve sorumluluk sahibi bir varoluşa sahip olması, varoluşunun özden önce gelmesi ve kendi seçimleriyle varoluşunu oluşturması gibi düşüncelerden hareketle ahlak anlayışını şekillendirdiği görülmektedir. Kısacası ahlakta tüm ipleri insanın eline bırakmaktadır. Her iki düşünür de ahlakını Tanrı'dan bağımsız ve insanı temel alarak geliştirmiştir. Buradan hareketle, uzun yıllar boyunca dinlerin etkisinde kalarak Tanrı'ya dayandırılan ahlakların, Modern Çağdan sonra özellikle Nietzsche ve Sartre gibi isimlerle birlikte bir kırılmanın yaşandığı söylenebilir

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Tanrı, Nietzsche, Sartre, Özgürlük.

TERÖRİZMİN FİNANSE EDİLMESİ VE NARKO-TERÖRLE MÜCADELE KAPSAMINDA DENİZ YOLUYLA UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞININ ÖNLENMESİNDE İNSANSIZ HAVA VE DENİZ ARAÇLARININ ÖNEMİ: TÜRK SAHİL GÜVENLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Erdal Kılıç
Doktorant, Yönetim ve Strateji Programı, İstanbul Üniversitesi
erdalkilic@hotmail.co.uk

Küreselleşmenin etkisiyle uluslararası alanda artan terörizm tehdidine karşı terörizmle mücadele konusu önem kazanmaktadır. Terörizmle etkin bir şekilde mücadelede edebilmek için öncelikle terörizmin finansman kaynaklarını belirlemek ve bu kaynaklara erişimi engellemek gerekmektedir. Bu çalışma; yapay zekânın katkı sağladığı alanlar bakımından güvenlik sektörüne odaklanacak ve özellikle iç güvenlikte kolluğun suç önleme faaliyetlerinde yapay zekâ teknolojilerinin nasıl kullanılabileceği sorusuna cevap arayacaktır. Bu çalışma ile kolluk kuvvetlerinin suçun önlenmesine ilişkin faaliyetlerinin yerine getirilmesi sırasında yapay zekâ teknolojilerinin kullanım alanlarının tespit edilmesi de amaçlanmaktadır.

Çalışma, literatür taraması yapılarak teorik bir zeminde yürütülmüş ve derlenmiştir. Uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede daha etkili olmak adına narkoterör tehdidini incelemeyi ve ulaşılan sonuçlar ile güvenliğe ilişkin bilimsel literatüre katkı sağlamayı amaçlayan bu çalışmada, narkoterörün küresel olarak yaygınlık göstererek daha büyük bir tehdit haline gelme olasılığı ve Türkiye'ye yönelik terör tehditlerine karşı caydırıcı güç olarak iha ve sidaların kullanılmasının ne denli büyük öneme sahip olduğu değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler, konuyla alakalı yazılı dokümanlardan toplanmış ve elde edilen bulgular ile narkoterörün değişen dünyada Türkiye için de büyüyen bir tehdit olduğu, bu tehdidin kolluk kuvvetlerince yakından incelenmesinin gelecekte uyuşturucu kaçakçılığı ve terörle ile mücadelede önem teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Narka-Terör,İHA,İDA, Terörle Mücadele

THE PROTOPIAN PERSPECTIVE VIS-À-VIS THE THEORY OF TECHNOLOGICAL DETERMINISM

Nurullah Karaca
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Kültürel Çalışmalar
nurullah.karaca@gmail.com

Onur Güneş Ayas
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
gunesayas@gmail.com

Perspectives on technology are commonly evaluated through the lenses of the binary categories such as utopian/dystopian, technophilic/technophobic, or more recently, techno-utopian/techno-dystopian. It is no doubt, such perspectives frame discourses on technology and narratives of technological progress. While these binaries, to some extent, appear to be useful in analyzing and deconstructing discourses and narratives on technology, there appears to be an emerging trend of critical perspective towards technology. The spread of emerging data-driven products and services, the recent developments on the fields of what is called disruptive technologies such as artificial intelligence and robotics, combined with the growing phenomenon of environmentalism led to a proliferation of public concerns on negative aspects of technology as well as regulatory activities of policy makers. Labelling these public concerns and regulatory activities as dystopic or technophobic might be simplistic and over-generalization. To this end, the notion of protopia will be introduced both as a category and analytical tool to contextualize the growing critical perspectives on technology. The notion of protopia, coined by Kevin Kelly, draws attention to the flaws of technological utopias and dystopias, advocating an alternative perspective. On the one hand, it presents a critical approach towards both utopian and dystopian visions and is aware of their pitfalls. On the other hand, it embraces, at least seemingly, the core element of both visions, the skepticism of dystopian perspective and the faith in progress of utopian perspective, in a moderate fashion. Thus, it can be viewed not just a strategy to overcome the prevalent binary perspective, but also a middle ground between the two. To further explicate on the analytical potential of the notion of protopia, this study will evaluate it in the context of technological determinism.

Anahtar Kelimeler: Utopia, dystopia, protopia, technological determinism

TÜRBÜLANS DÖNEMİNDE MİZAH VE DİN

Necmiye Durmuş
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Din Sosyolojisi
necmiyedurmus@gmail.com

Dünya tarihinde, toplumların hayatlarını etkileyen önemli dönüm noktalarına sıkça rastlanmaktadır. Bunlar içerisinde özellikle insanların yaşamlarında olumsuz yönde değişim ve dönüşüme sebebiyet veren olay ve olgular daha ön plana çıkmakta ve yıllar geçse de hatırlanmaktadır. Bir dönem üzerinde etkide bulunan ve sürece yayılan olgular ise daha da önem kazanmakta hem geniş bir insan kümesini etkilerken hem de aynı oranda coğrafi uzanıma da sahip olabilmektedir. Böylesi önemli etki uyandıran olgulara örnek olarak pandemiler verilebilmekte ve dolayısıyla pandemilerin toplumlar üzerindeki yansımaları vurgulanması gereken unsurlar hâline gelmektedir. Pandemilerin beraberinde getirdiği belirsizlik, tedirginlik, korku ve ani değişim faktörleri toplumların deneyimlediği bir türbülansa benzetilebilir. Alan Greenspan'in, "Türbülans Çağı" isimli kitabından mülhem kullanılan bu ifadenin, pandemi döneminin belirsizliği, tedirgin ediciliği, korku vermesi ve hem bireysel hem de toplumsal olarak yaşanan ani değişimleri yansıtabileceği düşünülmektedir. Diğer yanda mizah, bu tür olumsuz süreçlerde toplumun nefes alabildiği alanlardan biri olarak işlev görebilmektedir. Bu bildiride, tecrübe edilen pandemi süreci türbülans dönemi olarak betimlenerek, bu dönemin beraberinde getirdiği olumsuzluklar içerisinde dinin nasıl konumlandırıldığı "Leman" ve "Uykusuz" adlı dergilerde yer alan karikatürler üzerinden sorgulanmıştır. Dolayısıyla, Türkiye toplumunda dinin, pandemi gibi toplumsal kriz dönemlerinde, toplumsal bütünleşme için bir etmen olarak kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, karikatürlerin bu toplumsal bütünleşme faktörünü hangi şekillerde mizah konusu yaptığı incelenecektir. Pandemi döneminde yayımlanan mizah dergilerinde dinî imge, söylem ve göndermeler içeren karikatürler; Diyanet İşleri Başkanlığının uygulamaları, din ve bilim karşıtlığı ve gündeme dair din ile ilgili diğerleri şeklinde gruplandırılabilir. Sonuç olarak, türbülans dönemi olarak tanımlanabilecek belirsizlik, tedirginlik, korku ve ani değişimler içeren pandemi gibi kriz periyotlarında, toplumsal bütünleşme için bir payanda olabilirliği muhtemel duran dinin, seçilen mizah dergilerinde çoğunlukla olumsuz imge ve göndermelerle karikatürize edildiği öne sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Türbülans Dönemi, Din, Mizah, Karikatürler.

TÜRK HALK İNANIŞ VE UYGULAMALARINDA NAZARA YÖNELİK İNANIŞ VE UYGULAMALAR: SİİRT VE İLÇELERİ ÖRNEĞİ[5]

Aynur Koçak
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
nurkocak@yildiz.edu.tr

Hilal Otyakmaz Aydın

İnsanın ruh ve bedenden oluştuğu düşünüldüğünde insanla birlikte anılan en önemli kavramlardan biri beden olmuş, bedene dair mitolojiden inanç sistemlerine ve dinlere kadar birçok düşünce dile getirilmiştir. Beden ve uzuvları yüzyıllardır farklı kültürlerde birçok sembolle ifade edilmiş, bedene dair birçok inanış ve uygulama geliştirilmiştir. Dünyada bu konuda yapılan çalışmalar "beden folkloru" adıyla anılan bir literatür oluşturmuştur. Ülkemizde de son yıllarda beden folkloru konusunda çalışmalar artmakla birlikte 1949-2021 yılları arasında doğrudan "beden, beden folkloru, bedenin kültürel açıdan incelenmesi" başlık ve içeriğine sahip bir doktora tezi hazırlanmamıştır. Bu bildiri, bu konuda ilk defa hazırlanacak olan bir doktora tezinin içeriğinden alınmıştır. Çalışmanın örneklemi Siirt merkezle birlikte; Pervari, Şirvan, Eruh, Tillo, Baykan ve Kurtalan'ı içeren yedi ilçedir. Kadim kültürün geleneksel dokusunu, somut ve somut olmayan kültürel mirasın taşıyıcılığını ve aktarımını sağladığı için çalışma için bu bölge seçilmiştir. Bu bildiride Siirt ve ilçelerinde beden folkloru üzerine olan inanış ve uygulamalardan göz uzvunun içeriğinde "nazara yönelik inanış ve uygulamalar" hakkındaki veriler aktarılacaktır. Siirt çok kültürlü ve karma bir nüfusa sahip olduğu için bedene bağlı kültürel olgular karşılaştırmalı olarak incelenebilmiştir. Bu bağlamda beden kültürünün taşıyıcılığı, koruyuculuğu, tüketiciliği, yeniden üretici olması ve işlevleri Siirt inanış ve uygulamaları üzerinden analiz edilmiştir. Çalışmada halk bilimi saha çalışmasının; "yarı yapılandırılmış mülakat ve gözlem teknikleri (doğal-yapay)" ile birlikte "işlevsel ve performans teori yöntemleri" nin uygulanması tercih edilmiştir. Siirt'teki somut olmayan kültürel miras içerisinde bedene dair halk inanış ve uygulamalarından unutulan veyahut yazılı kültür haline getirilemeyen (dağınık haldeki) bu değerleri, yapılacak saha çalışmasıyla kayıt altına almak, sözlü kültür ortamından yazılı kültür ortamına aktararak nesiller arasındaki iletişimi sağlamak ve ileriki saha çalışmalarına örnek teşkil etmek amaçlanmaktadır.

[5] Bu çalışma 221K291 no'lu "Türk Halk İnanış ve Uygulamalarında İnsan Bedeni Üzerine Bir İnceleme: Siirt Örneği" başlıklı TÜBİTAK projesinden alınmıştır.

TÜRKİYE'DE POLİTİK SÖYLEMİN "YABANCI"SI OLARAK SURİYELİLER

Zehra Bahadır
Marmara Üniversitesi
Sosyoloji
bahadirzehra.96@gmail.com

Talip Küçükcan
Prof. Dr., Marmara Üniversitesi
Sosyoloji
tkucukcan@gmail.com

Savaşlar, dünya üzerinde yaşanan kitlesel göçler için tetikleyici bir neden olagelmiştir. Hayatı sürdürülebilir kılan neredeyse her şeyin zarar gördüğü ve en temelde de can güveliğinin tehlikede olduğu bu dönemlerde, bahse konu insanlar için tek kurtuluş yolu güvenli bir alana geçiştir/kaçıştır. Türkiye, geride bıraktığımız 10 yılı aşkın süre zarfında, Suriye'de yaşanan iç savaşın mağdurları için böylesi bir alanın teminatı olarak konumlandırılmıştır. Bu kapsamda krizin kesintisiz devam etmesi nedeniyle halihazırda kayıt altında bulunanların 4 milyona yaklaştığı Türkiye'de Suriyelilerin, toplumsal uzam içerisindeki ilişkilerin tamamında belirleyici güce sahip olan iktidar ilişkileri perspektifinden nasıl ele alındığı önemli bir toplumsal mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasi arenanın haiz olduğu söz konusu öneme binaen gerçekleştirilen bu çalışma; esasında birer "yabancı" olarak görülen Suriyelilerin Türkiye'nin politik söyleminde bulduğu karşılığı, partilerin 'yabancı'ya yönelik yaklaşımlarını inşa etme ve şekillendirmede aktif olarak kullandığı milliyetçilik ve çokkültürcülük ideolojik örüntüsü dahilinde, nitel araştırma tekniklerini kullanarak cevaplandırmaya çalışmıştır. Bu amaçla, TBMM'de temsil gücü yüksek ve farklı sosyolojik tabanlardan beslenen AK Parti ve CHP başta olmak üzere; MHP, İYİ Parti ve HDP'nin Suriyelilere ilişkin bakış açıları farklı değişkenler çerçevesinde ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, siyasi partilerin TBMM grup toplantılarında, TBMM genel kurul tutanaklarında ve medyada yer alan açıklamaları incelenmiş; deşifre edilen konuşma metinleri, eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgularla; Türkiye'de Suriyelilere ilişkin hâkim siyasi perspektifler detaylı olarak tanımlanmış ve çalışmada ortaya konulan argümanlar dahilinde sosyolojik bir bakış açısıyla tartışılarak alanyazında bu konudaki boşluğun doldurulması hedeflenmiştir. İktidar ve ana muhalefet partileri tarafından Suriyelilere ilişkin üretilen söylemlerin odağa alınmasıyla gerçekleştirilen çalışmada elde edilen bulgular ışığında ulaşılan en kapsamlı sonuç ise, Türkiye'deki siyasi partilerin Suriyelilere, kendi ideolojik yaklaşımları çerçevesinde bakabildiği ve ancak ona uygun söylemsel politik argümanlar üretebildiği gerçeği olmuştur.

Anahtar Kelimeler: kitlesel göç, politik söylem, yabancı, Suriyeliler

Bu çalışma "Türkiye'de İktidar ve Ana Muhalefet Partilerinin Suriyeli Mülteci Söylemlerinin Analizi" başlıklı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUM KAVRAMININ ELE ALINIŞI: İDRİS KÜÇÜKÖMER VE ŞERİF MARDİN KARŞILAŞTIRMASI

Hilal Topcu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Anabilim Dalı
0000-0002-3567-3606
hilaltopcu391@gmail.com

Muhammed Fazıl Baş
Dr.Öğr.Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Anabilim Dalı
0000-0002-8723-8892
fazilbas@yildiz.edu.tr

Sivil toplum kavramının düşünsel temelleri Antik Yunan felsefesinde bulunmakla beraber, kavram modern Batı toplumlarının ortaya çıkışına paralel olarak toplumsal yapıda gözlemlenen dönüşümlerle beraber bugünkü tartışma zeminine kavuşmuştur. Yeni toplumsal kesimlerin ortaya çıkışı, bu kesimlerin iktisadi ilişkilerde merkezi bir rol oynamaya başlaması, bunu takiben söz konusu kesimlerin siyasi güç talepleri sivil toplum olarak adlandırılan ayrı bir alanın önemini ortaya çıkarmış, devlet ile söz konusu kesimler arasındaki ilişkilerin gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu durumun bir neticesi olarak sivil toplumun ne anlama geldiği, nasıl tanımlanacağı ve hangi kavramlarla ilişkili olduğu üzerinde çeşitli tartışmalar ortaya çıkmıştır.

Bununla birlikte İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı dışı toplumlarda görülen dekolonizasyon hareketleri ile kalkınma ve modernleşme hamleleri, söz konusu toplumlarda toplumsal yapı meselesinin gündeme girmesine yol açmış ve Batı toplum düşüncesi menşeli sivil toplum kavramının bu toplumlar için nasıl işlevsel kılınabileceği meselesini gündeme getirmiştir. 1950'lerden itibaren benzer süreçler Türkiye'de de gözlemlenebilmekle beraber, 1960'ların sonları itibariyle sivil toplum kavramının Türk toplum yapısı için ne ifade ettiği çeşitli entelektüellerce ele alınmaya başlamıştır.

Bu çalışma kapsamında, söz konusu dönemlerde sivil toplum üzerine eğilen İdris Küçükömer ve Şerif Mardin'in eserleri karşılaştırmalı olarak ele alınmakta ve Türkiye'nin toplumsal yapısını dikkate alan bir sivil toplum kavramının ilgili entelektüellerce nasıl inşa edilmeye çalışıldığı iki entelektüel arasındaki benzerlik ve farklılıkları besleyen kaynaklar dikkate alınarak incelenmektedir. Küçükömer, kendi ifade şekliyle "Batılaşmanın", dolayısı ile Batıdaki gibi bir sivil toplumun Türkiye için söz konusu olamayacağı kanaatindedir. Bu tezini doğu toplumlarındaki üretim ilişkilerinin ve bununla birlikte oluşan iktidar-toplum ilişkilerinin yapısını inceleyerek temellendirmektedir. Şerif Mardin ise hemen hemen aynı dönemlerde kavramı, Türk modernleşmesi üzerinden tanımlama yoluna gitmiştir. Ona göre sivil toplumu anlamak, Osmanlı toplumundan modern topluma geçişi anlamanın yoludur, çünkü modernleşmeyi sağlayan başlıca unsurun sivil toplum olduğu kanaatindedir. Küçükömer ile Mardin arasında yapılacak karşılaştırma, 1960'lardan günümüze sivil toplum kavramının farklı bağlamlarda nasıl inşa edildiğini anlama noktasında bir ilk adım teşkil etmesi yönünden önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum, Türk modernleşmesi, Batılılaşma, İdris Küçükömer, Şerif Mardin.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ ADAYINA VE EVLİLİĞE İLİŞKİN BEKLENTİLERİ

Fatma Nur Şengül
Dr. Öğ. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyoloji, fnyilmaz@aydin.edu.tr

Halil Aydınalp
Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Din Sosyolojisi, halilaydinalp@hotmail.com

Eş seçimi kadın ve erkeğin evlenmek amacıyla kendisine uygun bir adayı seçme sürecidir. Ancak bu sürecin her insanda farklı biçimlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Evlilik için aday seçme süreci kişinin kendisine yakın hissettiği bireyler ile kurduğu ilişki ile şekillenmektedir. Yakın olma duygusu ise içgüdüsel bir özellik taşınmaktadır. Birey duygularını paylaştıkça rahatlar ve sahip olduğu duyguları paylaşacak insana her zaman gereksinim duyar. Bu noktada bazen yakın bir aile üyesi bazen bir arkadaş bazen de eş kişinin rahatlayacağı bir liman olabilmektedir. Günümüz gençliğinin de eş seçimi yaparken dikkate aldığı kriterler cinsiyete ve çağın koşullarına göre farklılık göstermektedir. Bu çalışmada eş seçimi ve evliliğe ilişkin beklentilerin cinsiyete göre farklılığı ele alınmaktadır. Bu farklılığı ölçmek amacıyla eş ve evliliğe ilişkin muhtemel 38 özellik sıralanmış ve katılımcıların bu özellikleri kendilerine uygunluk derecesine göre birden beşe kadar puanlaması istenmiştir. Çalışmaya 18-30 yaş aralığında bulunan ve bekar 382 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemine ait anket tekniğinden yararlanılmış, evreni temsil edebilecek sayıda örneklem grubuna kartopu ve kolayda örneklem yöntemi ile ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucunda kadın ve erkek üniversite öğrencilerin eş ve evliliğe ilişkin tercihlerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Kadın öğrencilerin kabul ettikleri maddeler sırasıyla aileme saygı duyacak birinin olması, din-mezhep ayrılığının evlilikte engel teşkil edeceği, eş adayının daha önce evlenmemiş ve bakir olması, meşru bir cinsel hayatın aile için zorunlu olduğu, eş adayının soyunun ve sopunun önemli olduğu, eş adayının eğitim düzeyinin kendilerinden yüksek olması gerektiği, eş adayının iyi aile çocuğu olması ve ev işlerinden anlaması gerektiği şeklinde sıralanmaktadır. Erkek öğrencilerin kabul ettikleri maddeler ise, aileme saygı duyacak birinin olması, eş adayının daha önce evlilik yapmamış olması, flörtün sağlıklı bir evlilik için gerekli olduğu, etnik ve kültürel kimlik farklılığının evlenmeye engel olmadığı, evlilikte ten uyumu ve cinselliğin önemli olduğu, eş adayının bakir olması ve maddi imkansızlığın evlilik yapmaya engel oluşturduğu şeklinde sıralanmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle kadın üniversite öğrencilerinde eş ve evliliğe ilişkin beklentilerin sosyal rol kuramına daha yakın olduğu erkek öğrencilerin eş ve evliliğe beklentilerinin ise evrim kuramına daha yakın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eş seçimi, evliliğe ilişkin beklentiler, üniversite öğrencilerinde eş seçimi, cinsiyete göre partner seçimi.

İŞLETME

ADİYAFORİK SALDIRGANLIK: ÖRGÜTLERDEKİ GİZLİ SALDIRGANLIK TÜRLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

İlker Çitli
Doktorant, Marmara Üniversitesi, Örgütsel Davranış Anabilim Dalı
ilkercitli@hotmail.com

Tülay Turgut
Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Örgütsel Davranış Anabilim Dalı
tturgut@marun.edu.tr

İş hayatının önemli sorunlarından biri de örgütün verimliliğini düşüren çalışan davranışlarıdır. Literatürde bu davranışlar "üretim karşıtı davranışlar", "sapkın örgütsel davranışlar" gibi şemsiye kavramlarla ele alınmıştır. Mevcut araştırmalar bu davranışların anlaşılmasına katkı sağlamış olsa da bazı kavramsal eksiklikler göze çarpmaktadır. İlk olarak bu davranışlar, saldırganlık, nezaketsizlik, mobing, sinisizm vb. birçok kavramın davranışsal tezahürü olabileceğinden bu davranışları şemsiye kavramlar altında toplamak ölçme hatalarına yol açabilir. Ölçümlerin ayrı ayrı yapılması daha doğru olacaktır. Bir diğer problem ise ölçülen davranışların kapsamıdır. Ölçekler, çalışma hayatındaki birçok gizli saldırganlık türünü kapsamamakta, "fiziksel saldırı", "küfür" gibi daha açık ve doğrudan davranışları ölçen maddelerden oluşmaktadır. Oysaki çalışanların etik yaptırımlardan dolayı gizli yöntemlerle saldırganlık sergilemesi daha olasıdır. Bu yüzden, gizli saldırganlıklara odaklanmış bir kavramın ve ölçme aracının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Etik açıdan bir davranış, iyi, kötü ya da adiyaforik yani etik olarak değerlendirilemeyecek davranışlar olarak sınıflandırılmaktadır. Örgütlerde alenen yapılan saldırganlıklar da kötü olarak sınıflandırılmakta ve yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu nedenle çalışanlar adiyaforik davranışlarla saldırganlıklarını gizlemeye meyledebilirler. Örneğin, telefonu cevaplamamak saldırgan itiraf etmediği sürece adiyaforik bir davranıştır. Saldırgan etik yaptırımlarla karşılaşmaz. Fakat telefon edenin işini geciktirerek zarar vermeyi planlıyor olabilir.

Örgütlerde ortaya çıkan bu tip adiyaforik saldırgan davranışları tanımlamak ve ölçmek amacıyla nitel ve nicel iki araştırma yürütülmüştür. Keşfedici nitel araştırmada, 22 çalışandan mülakatlarla veri toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle saldırganlık türleri belirlenmiştir. İkinci aşamada elde edilen saldırganlık çeşitlerinden madde havuzu oluşturulmuş ve 500 kişilik örnekleme uygulanmıştır. Elde edilen veriye açıklayıcı ve tanımlayıcı faktör analizi uygulanarak, adiyaforik (11 madde) ve etik-dışı (5 madde) saldırganlık boyutlarından oluşan, Adiyaforik ve Etik-dışı Saldırganlık Ölçeği (AESÖ) geliştirilmiştir. Ölçek toplam varyansın %76'sını açıklamaktadır. Açıklanan ortalama varyans ise adiyaforik=.73, etik-dışı=.72 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait Cronbach Alfa .95, Kompozit Güvenirlik .97 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar ışığında AESÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğuna karar verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adiyaforik Saldırganlık, Agresiflik, Örgütlerde Saldırganlık,

ANALİST TAHMİN YANLILIĞINA YAPAY ZEKÂ ÇÖZÜMLEMESİ

Ceren Erdurak
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
İşletme Yönetimi
cerenerdurak@gmail.com

Yasin Şehitoğlu
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
İşletme Bölümü
ysehitoglu@yildiz.edu.tr

Hisse senedi piyasa anomalileri başlığı altında yer alan analist tahmin yanlılığı (analyst forecast bias), literatürde çalışma yapılan konulardan biridir. Nigam, Srivastava, ve Banwet (2018) analist tahmin yanlılığını kapsam ve içerik açısından ele almıştır. Nigam, Srivastava, ve Banwet (2018)'a göre, analistin karar vermedeki geçirdiği sürecin getiri tahminine olan etkisini ele aldığı için bu anomali davranışsal finans kapsamında yer alırken, söz konusu süreç sonunda analistin kararının gerçekleşen sonuçtan sapması ise anomaliyi oluşturmaktadır. Al-Thaqeb (2018) ise çalışmasında hem analist tahmin yanlılığını hem de yanlılığın türlerini sapmanın sıfırdan büyük ise pozitif yanlılık, tam tersi durumda da negatif yanlılık olarak açıklamıştır.

Li ve Wu (2014) kantil regresyon (quantile regression) yöntemini kullanarak analist tahmini ile hisse getirisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ayrıca Li ve Wu (2014), çalışmasının özgünlüğünü monoton olmayan ilişkilerde kullanılabilen kantil regresyonu seçerek, farklı kantillerdeki hisse getirisine karşılık analist tahmin dağılımındaki değişkenliği ortaya koymuştur. Lim (2001), Gu ve Wu (2003) hisse getiri tahminleri ile analist tahmin yanlılığını farklı ülke ve farklı zaman aralıkları için çeşitli modellerle destekleyerek açıklamışlardır. Beklenildiği gibi analistin kalitatif yetenekleri, tahmin sayılarındaki artış, şirketlerin bilgilerine ulaşmadaki kolaylık yanlılığı azaltırken, aksi durumlar tam tersi sonuç doğurmaktadır. Literatürdeki çalışmalar ele alındığında şirketlerin bilgilerine ulaşım kolaylığı ya da şirketlerin finansal verilerinden elde edilen likidite, kârlılık gibi oranların yorumlanması tahmin yanlılığında önemli rol oynarken günümüzde artık analistin getiri tahminleri ile gerçekleşen getiri arasında oluşan sapmanın nasıl azaltılabileceği irdelenmeye başlanmıştır. Bu durumda ortaya çıkan soru şudur: Artık analistin tahminlerinde rasyonel olup olmadığını test etmeye ihtiyacımız var mı? ya da analistin tahmin yanlılığı anomalisi makine ögrenmesi algoritmalarını kullanan yapay zekâ ile ortadan kalkabilir mi?

Ampirik çalışmanın metodoloji kısmında Van Binsbergen, Han, ve Lopez-Lira (2020)'in tahmin yanlılıklarını test etmek amacıyla da kullandığı ve yanlılıkla tahmini getiriler arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koyduğu model örnek alınarak random forest regression ile getiriler tahmin edilmeye çalışılacaktır. Getiri tahminleri ve analist tahmin yanlılığını makine öğrenmesi aracılığıyla inceleyen çalışmalar farklı ülkeler için mevcut olsa da BIST'te yer alan firmalara ait çalışmalar daha sınırlı sayıda kalmaktadır (Hasan, Kalıpsız, ve Akyokuş (2020)). Bu çalışmanın amacı da BIST'te yer alan firmalara ait hisse getirisi ile makine öğrenmesi arasındaki ilişkinin performansına karşı analist tahmin performansının karşılaştırması yapılarak söz konusu yanlılığa çözüm üretmektir.

Anahtar Kelimeler: Analist tahmin yanlılığı, anomali, yapay zekâ, hisse getirisi

ANONİM ORTAKLIKLARA TEMSİL VEYA YÖNETİM KAYYIMI ATANMASI

Sergül Balsever
Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku
sergulturkoglu@gmail.com

Anonim ortaklık kural olarak yönetim kurulu organı tarafından yönetilir ve temsil edilir (TK m. 365). Bu prensibe istisna teşkil eden hallerden biri de anonim ortaklığa kayyım atanmasıdır. Kayyım tayini, özü itibariyle geçici bir hukuki koruma önlemi, eş deyişle ihtiyati tedbir niteliğindedir (HMK m. 390). Bu tedbirin amacı, temsil veya yönetim erkinden geçici veya devamlı olarak yoksun kalan gerçek veya tüzel kişilerin ya da mal birliklerinin hukuken menfaatlerinin yargı tarafından kamu adına korunmasıdır. Kayyım atamasına duyulan ihtiyaç, anonim ortaklıklarda temsil veya yönetim eksikliği şeklinde kendisini gösterir ve tayin edilen kayyımın temel görevi ortaklıktaki bu temsil veya yönetim eksikliğinin giderilmesini sağlamaktır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim ortaklıklara atanacak kayyım hakkında açık ve genel bir düzenleme yer almaz. Bu nedenle TK m. 1 ve 126 hükümleri uyarınca medeni hukuk hükümlerine başvurulur. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Aile Hukuku kitabının "Vesayet" konusuna ayrılan üçüncü kısmında "Kayyımlık ve Yasal Danışmanlık" başlığı altında, kayyımlık müessesi, (i) temsil ve (ii) yönetim kayyımlığı olmak üzere temelde iki tür kayyımlık şeklinde düzenlenir.

Temsil kayyımı belirli işleri görmek, yönetim kayyımı ise malvarlığını yönetmek için atanır (MK m. 403/2). Temsil kayyımlığının hangi hallerde tayin edilebileceği MK m. 426 hükmünde esas olarak gerçek kişiler göz önüne alınarak düzenlenir ve buna ilişkin hükümlerin tüzel kişiliklere, dolayısıyla anonim ortaklıklara uygulanıp uygulanmayacağı tartışma konusudur. Yönetim kayyımlığının hangi hallerde atanacağı hususuna ise MK m. 427 hükmünde yer verilir ve dördüncü alt bentte açıkça tüzel kişiliklerden bahsedilir. Buna göre "4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa" yönetim kayyımı atanır. Bu noktada da anılan hükmün anonim ortaklıklara hangi koşullarda uygulanacağı konusunun açıklığa kavuşturulması gerekir.

İşbu çalışmada anonim ortaklıklara atanacak temsil veya yönetim kayyımlarının öncelikle koşulları, sonra görev ve yetkileri ile son olarak kayyımlık tesisine ilişkin usuli sorunlar Yargıtay uygulaması ile öğretideki görüşler doğrultusunda irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Anonim ortaklıklar, temsil kayyımı, yönetim kayyımı

BAKIM HİZMETİ SUNAN KURUMLARIN MEDYADAKİ TEMSİLİNE VE TEMSİLİN ETKİLERİNE YÖNELİK BİR İNCELEME

Hıdır Polat
Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
hidir.polat@gop.edu.tr

Fatih Elibol
Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
fatih.elibol@gop.edu.tr

Türkiye'de her geçen gün bakım merkezlerinin ve huzur evlerinin sayısı artmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verilerine göre özel ve kamu kuruluşlarına bağlı 450 huzurevi ve 683 tane bakımevi bulunmaktadır. Yine aynı verilerden hareketle belirtilen huzur evlerinde 27947 kişi, bakımevlerinde ise 31744 kişi hizmet almaktadır. Yaklaşık 60.000 kişinin huzur ve bakımevi hizmetlerinden yararlandığı görülmektedir. TUİK verileri ise, Türkiye'de yaşlı nüfusun genel nüfusa oranının %9 olduğunu ve bu sayının 2040 yılı itibariyle %18.8'e çıkacağını göstermektedir. Her ne kadar Türkiye'de bireyin evde bulunduğu yerde bakım hizmeti alması öncelense de çoğu zaman kurumda bakım kaçınılmaz hale gelebilmektedir. Verilen rakamlar da bakımevi ve huzurevi hizmetlerinden yararlanacak kişi sayılarında artışlar olabileceğini göstermektedir. Diğer yandan bakım hizmetleri alanında pazarlama iletişimi faaliyetlerinde en kritik konulardan birisinin bakımevi ve huzurevlerinde hizmet alanlar, onların yakınları ve toplumun "kaliteli hizmete ilişkin şüpheci yaklaşımı" ve "güven sorgulaması" olduğu söylenebilir. Özellikle bu merkezlerde meydana gelen bireysel ya da işletme bazlı hataların ve yanlış uygulamaların medyada haber, film ve belgesel gibi içeriklerle sektörün tamamına yönelik genelleyici temsili, bakım ve huzurevlerine bakış açısını etkilemektedir.

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, Türkiye'de bakım hizmeti sunan kurumların medyada nasıl temsil edildiğini ve bu temsilin yarattığı etkiyi tartışmaktır. Amaç doğrultusunda "Beyaz Melek" filminde bakım ve huzurevlerine yönelik sekanslar ve bu görüntülere yönelik Youtube platformundaki yorumlar analiz edilmiştir. Nitel bir araştırma yönteminin benimsendiği çalışma da veriler doküman analizi ve web kazıma tekniğine göre elde edilmiştir. Göstergebilim ve içerik analizi tekniklerine göre incelenen verilerin analizinde MAXQDA 2020 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma neticesinde bakım hizmeti sunan kurumların sinema filminde olumsuz ifadeler ve görüntülerle çerçevelendiği görülmüştür. Ve bu temsil biçiminin kurumlara yönelik genelleyici bir bakış açısının ve olumsuz algıların oluşmasına zemin hazırladığı gözlemlenmiştir. Sektörün büyümesinin önündeki önemli engellerden birisi olarak değerlendirilebilecek bu olumsuz bakış açısının ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bakım hizmetleri, pazarlama iletişimi, sinema, göstergebilim, içerik analizi

BİR SPOR DALIYLA HAYATA GEÇİRİLEN ÜÇ GİRİŞİMCİLİK: ERZİNCAN'DA RAFTİNG

Muhammet Negiz
Araştırma Görevlisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
muhammetnegiz@ktu.edu.tr

Nimet Kalkan
Araştırma Görevlisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
nimetkalkan@ktu.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, 1995 yılında Erzincan'da Fırat Nehri üzerinde başlayan rafting etkinliklerinin gelişimini girişimcilik perspektifiyle ele almaktır. Örnek olay incelemesi olarak tasarlanan araştırmanın veri kaynağını Eski Rafting Federasyonunda il temsilcisi olarak görev alan, yaklaşık 30 yıllık tecrübesiyle halen bölgede gönüllü spor faaliyetlerine devam eden yetkili ile yapılan görüşme kayıtları oluşturmaktadır. Otuz üç sayfa, 8689 kelimeden oluşan görüşme metninin MAXQDA programında deşifre edilmesi ile elde edilen bulgular girişimcilik faaliyetlerinin başarıya ulaş(ama)masında öne çıkan noktaları ortaya koymaktadır. Bu anlamda ilk bulgu aktörün yenilikçi, değişime sıcak bakan, fırsatları görebilen özelliklerinin süreklilik arz edecek şekilde var olmasının önemi üzerine olmaktadır. Nitekim, şehrin coğrafi özelliklerinde bu spor dalına özgü avantajların yer alıyor olmasına rağmen beklenen potansiyelin gösterilememiş olmasında bölgede serüveni başlatan dönem valisi Recep Yazıcıoğlu'nun 1999 yılında görev yerinin değişmesinin etkili olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulardan bir diğeri kamu görevini sürdürmekte olan bireylerin girişimci uygulamalarının sosyal girişimciliği ve kent girişimciliği uygulamalarını beslediği yönündedir. Belirtilen yıllarda ismi terörle anılan bölgenin spor faaliyetleri ile anılmaya başlanması, bölge gençlerinin spor aktivitelerine teşvik edilmesi sosyal girişimciliği desteklerken, kentin "doğa sporları başkenti" olarak anılması ve kentsel potansiyelin pazarlanabilir hale gelmesi kent girişimciliği uygulamalarına örnek olarak gösterilebilmektedir. Araştırma sonuçları Erzincan'da bu üç bileşenin doğru zamanda bir araya gelmemesinin girişimin beklenen potansiyeli gerçekleştirememesine neden olduğunu göstermektedir. Katılımcının, Erzincan'da başlayan faaliyetlerin birçok il için ilham kaynağı olduğunu belirtmesi, rafting uygulamalarının başlatılabilmesi adına bazı bölgelere eğitim vermek üzere gidildiğini ifade etmesi ülke çapında bu ve buna benzer girişimlerin nasıl bir sinerji ortaya koyabileceğini ortaya koymaktadır. Sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde kamu yetkilileri, kent yöneticileri ve sivil toplum kuruluşlarının ortak amaç etrafında harekete geçirecekleri girişim faaliyetlerinin bölge ve ülke kalkınmasına katkı sağlayacağı söylenebilmektedir. Ülke genelinde programlanan bir çalışma ile bölgeler arası yatırım eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik yeni girişimlerin hayata geçirilebileceği öngörülmektedir. Bunun yanında, araştırma bulgularının tek bir veri kaynağına dayanması araştırmanın bir kısıtı olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda veri çeşitlendirmesine gidilerek araştırmanın genişletilmesi çalışmaları devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Erzincan, Rafting, Örnek olay, MAXQDA.

BİR YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE KARŞILAŞILAN VARDİYA ÇİZELGELEME PROBLEMİNİN KARMA TAMSAYILI PROGRAMLAMA İLE MODELLENMESİ

Merve Ipek
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Mühendisliği Bölümü
merve.ipek1@std.yildiz.edu.tr

Hale Gonce Kocken
Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Mühendisliği Bölümü
hgonce@yildiz.edu.tr

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birçok alanda insan gücüne duyulan ihtiyaç her geçen gün ciddi oranda azalmaktadır. Fakat sağlık sektöründe bu durum geçerli değildir. Hizmet sektörü olarak kabul edilen sağlık sektöründe de en önemli unsurlardan biri müşteri memnuniyetidir. Sağlık sektörü çalışanlarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi çalışan memnuniyetini arttıracak ve bu durum doğrudan müşteriye yansıyacaktır. Bu nedenle, ilk etapta çalışan memnuniyetine odaklanılmalıdır. Hemşireler, sağlık çalışanları arasında sayılarının fazla olması ve doktor ile hasta arasında iletişim sağlaması sebebiyle fazlaca ön plana çıkmaktadır. Bu yüzden hastanenin belirlediği kurallar dahilinde hemşire istekleri göz ardı edilmeden adaletli bir vardiya çizelgelemesi yapılması önemlidir. Bu çalışmada çalışanların gün ve vardiya tercihleri, nöbet sonrası izinler, hastane ve Sağlık Bakanlığı tarafından alınan kararlar da göz önünde bulundurularak, bir hemşire vardiya çizelgelemesi oluşturulması hedeflenmiştir. İstanbul'da bulunan özel bir hastanenin yoğun bakım servisinin ele alındığı bu çalışmada, ilgili serviste yeterli miktarda hemşire olduğu kabul edilerek, kesintisiz hizmet vermek için, yasal kısıtları ve hastane yönetiminin ortak kararlarını göz ardı etmeden çalışan memnuniyetini maksimum seviyeye çıkartmak, ve aynı zamanda fazla mesaiden doğan maliyeti minimum seviyeye indirmek ve hemşirelerin olabildiğince eşit sayıda hafta içi ve hafta sonu vardiyalarına atanması amaçlanmıştır. Uygun bir çizelge için sağlanmak zorunda olan kesin kısıtlar veya oluşacak çizelgenin, yönetim, çalışan istekleri ve hizmet kalitesi açısından niteliklerini arttırma amacında olan esnek kısıtlar göz önüne alınarak oluşturulan problem bir karma tamsayılı programlama olarak modellenmiş, atama yapılıp yapılmayacağını gösteren karar değişkenleri ikili yapıda seçilmiştir. Modelin çözümü için bir paket program kullanılmış ve ilgili servisin ihtiyaçlarını karşılayacak, çalışan memnuniyetini maksimize edecek ve fazla mesai maliyetlerini de minimum seviyeye indirecek bir çözüm elde edilmiştir. Oluşturulan çizelgenin öncelikleri, hizmetin aksamaması yanında, her çalışana adil bir dağıtım yapmayı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Vardiya Çizelgeleme Problemi, hemşire çizelgeleme, karma tam sayılı programlama

BORSA İSTANBUL LİKİT BANKA ENDEKSİNDE YER ALAN BANKALARIN FİNANSAL PERFORMANSLARININ ALTMAN Z-SKOR VE BANKOMETER YÖNTEMLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Hüseyin Çavdar
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Muhasebe-Finans Programı
huseyincavdar1992@gmail.com

Ülke ekonomisine kaynak sağlayan ve kalkınmasında büyük rol oynayan kuruluşların başında gelen bankaların sağlam yapıda olması piyasalara güven vermektedir. Bu açıdan finansal sistemin düzgün işleyebilmesi için bankaların fonksiyonu ve önemi her geçen gün artmaktadır. Herhangi bir ekonomik krizden ise ilk sırada etkilenecekler arasında yer almaları dolayısıyla finansal riskleri belli periyotlarda takip edilerek iflas etme veya finansal başarısız olma durumlarının incelenmesi tüm paydaşları için önem arz etmektedir. Bu amaçla işletmelerin finansal performanslarını ölçmek ve risklerini belirlemek için birçok model geliştirilmiştir. Çalışma kapsamında, bu modeller arasından işletmelerin gelecekte oluşabilecek finansal başarısızlıklarının tahmini ve iflas etme riskini gösteren çok değişkenli diskriminant analizi olarak tanımlanan Altman Z-Skor modeli ile bankaların borç ödeme güçlerini tespit etmek amacıyla geliştirilen Bankometer modelinden yararlanılmıştır.

Çalışmanın amacı, finansal sistem içinde yer alan ve Borsa İstanbul Yıldız Pazarda işlem gören piyasa değeri ile işlem hacmi yüksek bankaların oluşturduğu likit banka endeksinde bulunan bankaların 2020 ve 2021 faaliyet dönemlerine ilişkin finansal sağlamlığını ve borç ödeme gücünü Altman Z-Skor ve Bankometer metotlarıyla test etmektir. Analiz sonucuna göre Bankometer modelinin Altman Z-Skor modeline göre bankaların finansal risk düzeylerini ölçmede ve borç ödeme kapasitelerini test etmede daha etkin olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca Covid-19 pandemi döneminde bu bankaların güçlü sermaye tabanına sahip oldukları ve borçlarını iyi yönetebildikleri anlaşılmaktadır. Son olarak, likit banka endeksi kapsamında daha önce yapılmış çalışmaya rastlanılmaması konunun özgünlüğü açısından önemli olup çalışmanın hem mevduat kabul eden bankaların hem de sermaye yetersizliği içinde olan firmalara kaynak sağlamak amacıyla kurulan kalkınma bankasının mali durumları üzerine bilgi sunması sebebiyle etkileşim içinde oldukları finansal piyasalar ile reel piyasalar hakkında genel fikir vermesi açısından önemli olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Altman Z-Skor Modeli, Bankometer Modeli, Finansal Başarısızlık

COVİD 19 SALGINI DÖNEMİNDE ESNEK ÇALIŞMANIN İŞ YAŞAM DENGESİ ÜZERİNDE YARATTIĞI ETKİLER VE BU İLİŞKİ ÜZERİNDE ÇALIŞAN BİREYLERİN ÖZYETERLİLİĞİNİN YERİ

Hasan Ali Kaplan
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
hakaplan@yildiz.edu.tr

Aydanur Başer Yavuz
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aydanurbaser@gmail.com

Koronavirüs, 2019 yılının Aralık ayında Çin' de ortaya çıkıp insanlar arasında yayılarak kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almış ve bir pandemiye dönüşmüştür. Salgının oluşturduğu olumsuz etkileri önlemek amacıyla hükümetlerce alınan tedbirler doğrultusunda çalışma hayatında köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Salgının yarattığı kriz ile sarsılan iş piyasası, değişen çevre koşullarına bağlı olarak yeni çalışma modellerine ihtiyaç duymuştur. Pandemi döneminde uygulanan toplu izolasyon süreci ortaya çıkan inovatif çalışma modellerinin temel sebebini oluşturmuştur. Tüm bu değişim ve gelişimler kapsamında varlığını koruyup devamlılığını sağlamak ve istihdamı korumak adına işletmeler; yeni çalışma modellerini uygulamaya geçirerek rakipleri arasında bir adım öne çıkmayı hedeflemiştir. Özellikle esnek çalışma uygulamaları bu dönemde oldukça popüler hale gelmiştir. Evden-uzaktan çalışma, tele çalışma, kısa çalışma ve telafi çalışması gibi türler en çok tercih edilen esnek çalışma biçimleri arasında yer almıştır. Uzaktan çalışma; bireyler açısından iş, aile, özel yaşam arasındaki dengenin oluşmasında kolaylık sağlarken birçok yeni teknolojik zorlukla başa çıkma durumunu da beraberinde getirmiştir. Evden çalışan bireyler iş ortamında üstlendiği rolünü yerine getirmeye çalışırken ev ortamını da eş zamanlı olarak yönetmek zorunda kalmıştır. Bu kapsamda literatür incelendiğinde yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulguların bir kısmı esnek çalışma modelinin; motivasyon sağlayıp verimliliğe yansıdığını ve sonucunda da iş yaşam dengesinin olumlu etkilendiğini gösterirken, bazı araştırmalar ise iş ve yaşam alanları arasındaki sınırın bulanıklaşmasına, fazla iş yükünün yarattığı gerginlik düzeyinin artmasına ve kişinin kendisine, ailesine karşı yabancılaşmasına sebep olduğunu ortaya koymuştur. Ancak literatürde esnek çalışma uygulamalarının iş yaşam dengesine olan etkilerinden bahsedilirken çalışan bireylerin özyeterlilik seviyelerinin üzerinde durulmadığı gözlenmiştir. Bu kapsamda literatürdeki boşluğu doldurmak üzere 2020 itibariyle pandemi ile birlikte yaygınlık kazanan esnek çalışmanın, iş yaşam dengesi üzerinde yarattığı etkiler ve bu ilişkide çalışan bireylerin özyeterliliklerinin yerini tespit etmek üzere araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırma; toplam 200 kişilik hukuk ve mühendislik bilim dalı çalışanlarına demografik, esnek çalışma, iş yaşam dengesi ve öz yeterliliğe ilişkin yöneltilen anket sorularının yanıtlanması ile gerçekleştirilmiştir. Anket sonucu elde edilen veriler SPSS ile analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Esnek çalışma, iş yaşam dengesi, özyeterlilik, pandemi, covid 19.

DESTİNASYONA İLİŞKİN ANKSİYETENİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Halit Keskin
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
hkeskin@yildiz.edu.tr

Cansu Aykaç
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
cansu.aykac@icloud.com

Duygu ve his kavramları turizm literatüründe oldukça sık ele alınan ve araştırılan kavramlardan olmaktadır. Turistlerin destinasyonlardan olumlu duygular ile ayrılmaları, pazarlama faaliyetlerinin devamlılığı için de önem arz etmektedir. Fakat, turizm endüstrisi olumsuz olaylardan kolayca etkilenebilmektedir. Bu nedenle, turistler seyahatlerinden her zaman olumlu duygular ile bahsetmemektedir. Özellikle, olumsuz bir duygu olan destinasyona ilişkin anksiyete hem turizm sektörü hem de akademik literatür de var olan, çok yönlü bir kavram olarak ifade edilmektedir (Stinson & Grimwood, 2018). Gudykunst ve Hammer (1988) anksiyeteyi bireylerin olumsuz sonuçlar karşısında hissettikleri korku ve turistlerin yaşadığı yabancı kültürel çevrede olumsuz sonuç korkusu olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, korku ve anksiyete vucudumuzun bir tehdite karşı gösterdiği somatik tepkilere eşlik eden yoğun duygular olarak ifade edilmektedir (Craske, ve diğerleri, 2017). Yazında ki araştırmalar, turizm çalışmalarında anksiyeteye daha çok yer verilmesi gerektiği ihtiyacını ortaya koymaktadır (Vidon & Ricky, 2018). Tüm bunlar doğrultusunda, bu makale de turizm ve anksiyete literatürü detaylıca araştırılmıştır.

Bu makale, turistlerin seyahatleri esnasında yaşayabilecekleri anksiyeteye ilişkin kavramsal çerçeve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çerçevede, destinasyona ilişkin anksiyete kavramının öncülleri ve sonuçları ortaya konmuştur. Bu kavramsal çalışmanın amacı, turistlerin neden ve hangi durumlarda seyahatleri esnasında somatik ve duygusal tepkiler verdiğini ve anksiyete seviyesinin yükselmesinin neden olduğu davranışsal cevapları incelemektedir. Ayrıca, sunulan kavrasam çerçeve gelecek araştırmalar için araştırmacılara katkı sağlamaktadır. Tüm bunlar doğrultusunda, ilk bölümde destinasyona ilişkin anksiyete kavramı detaylıca ele alınmaktadır. İlerleyen bölümlerde, destinasyona ilişkin anksiyetenin öncülleri ve sonuçları tartışılmıştır. Son bölümde, tartışma ve gelecek çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelime: Anksiyete, Turizm, Destinasyona ilişkin anksiyete, Destinasyon pazarlaması

DİJİTAL ÇAĞDA ÇEVİK BİR KÜLTÜRE SAHİP OLMAK

Dilek Balak
Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi Programı
dilekbalak@beykent.edu.tr

Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin ilerlemesi, dijital açıdan bir dönüşümü beraberinde getirirken örgüler de yapı ve süreçlerini bu değişime uygun hale getirme ihtiyacı hissetmişlerdir. Bununla birlikte birçok yönetici, eski yönetim tarzlarının, hızla değişen, belirsiz ve öngörülemeyen bir iş ortamında örgütlerinin hayatta kalmasını garanti etmeye uygun olmadığını da fark etmeye başlamışlardır. Bu farkındalık, çevik uygulamaların dikkat çekmesini sağlamıştır. Küresel bir danışmanlık şirketi olan Deloitte, 2017 yılında 140 ülkeden 10.000 iş lideri arasında bir anket çalışması gerçekleştirmiş ve katılımcıların %94'ü çevikliği ve işbirliğini organizasyonun başarısı için en önemli faktörler olarak nitelendirmiştir. Ancak birçok şirket, çevik yönetimi uygulamaya koymak için mevcut metodolojilere sahip olmasına rağmen çevik örgüte geçişte başarısız olmuştur. Bunun nedeni, çevikliğin nihayetinde bir kültür olduğunun ve çevik yönetime geçişin örgüt kültüründe geçiş anlamına geldiğinin sıklıkla gözden kaçırılmasıdır (Kim, You & Hong, 2021). Bu bağlamda çalışmanın amacı, dijital çağdaki değişikliklere ayak uydurmak için örgüt genelinde çevik bir kültür inşa etmenin önemini kavramsal düzeyde açıklamaktır.

Çevik örgüt, örgütsel operasyonda hızı vurgulayan, departman duvarlarını aşan ve görevleri yerine getirmek için küçük ekipler oluşturan bir örgüte atıfta bulunurken çevik kültürün tanımı literatürde henüz yeter düzeyde tartışılmamıştır. Ancak çevik kültürün, çevik bir örgütün özellikleri üzerine kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Bu yüzden çevik kültürle ilgili olarak Harraf ve arkadaşları (2005), yatay ve esnek örgütün bir özelliği olduğunu ve yetkilendirmeyi, örgüt üyelerinin aktif katılımını ve işbirliğini içerdiğini savunmaktadır. Diğer taraftan çevik kültürün ortak özellikleri olarak sürekli öğrenmeye, kolektif zekâya ve güçlendirmeye işaret edilmektedir (Kim, You & Hong, 2021). Böylece örgütleri çevik hale getirecek dönüşümün temelinde insan unsurunun rolü önemli ölçüde açığa çıkmaktadır. Örgütler yapılarını, süreçlerini, iş yapma biçimlerini değiştirirken kültürlerini de bu yönde adapte etmeleri gerekmektedir. Bunun bir uyum ihtiyacı hatta zorunluluk olduğu bilindiğinde örgütlerin yeni kültürü benimsemeleri ve yeni kültürün alt bileşenleriyle gereken entegrasyonu sağlamaları gerekmektedir. Bu düşünceden hareketle çalışmanın önemi, çevik kültürün dijital çağda örgütlerin başarısında nasıl bir kolaylaştırıcı olduğunu ortaya koymak olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Örgütler, Çevik örgüt, Çevik kültür

DİJİTAL İŞLETMELERDE YENİ NESİL PAZARLAMA: DİJİTAL PAZARLAMA ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Nilay Sayan
Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Pazarlama
nilaysyn@gmail.com

Engin Karafakıoğlu
Doktora Öğrencisi, Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi
enginkarafakioglu@gmail.com

Son yıllarda teknolojik gelişmeler ve bilgi iletişim sistemlerinin yaygınlaşması ile insan hayatının her alanında dijitalleşme dönemi yaşanmaktadır. 2011 yılında Endüstri 4.0'ın ortaya çıkışı ile üretim faktörlerinin dijitalleşmesi, 2015 yılında Toplum 5.0'ın akıllı toplumlar olarak toplumsal sorunlara çözüm araması dijital dönüşüme ivme kazandırmıştır. Bu dönüşüm içerisinde otonom robotlar, nesnelerin interneti, büyük veri, bulut bilişim, sosyal medya, artırılmış gerçeklik ve yapay zeka gibi teknolojiler bulunmaktadır. Yaşanan dijital gelişmeler dünya ekonomisine yön veren işletmeleri doğrudan etkilemektedir. Dijital çağa adapte olan işletmeler iş modellerinde, operasyonel süreçlerinde, müşteri ilişkilerinde, alt birimlerinde dijital dönüşümler yaşamaktadır. İşletmelerin dijital dönüşüm yaşadığı önemli alt fonksiyonlarından birisi de pazarlama birimidir. Dijital pazarlama geleneksel pazarlamadan farklı olarak tüm pazarlama süreçlerinin dijital ortamda yürütülmesidir. Dijital pazarlama internet, mobil uygulamalar, interaktif platformlar kullanılarak müşterilerle ilişkiler kurma, marka tanıtımı yapma, tutundurma faaliyetleridir. Bu çalışmanın amacı dijital işletmelerde yeni nesil pazarlama olan dijital pazarlama üzerine yazılmış olan eserlere yönelik bibliyometrik bir analiz yapmaktır. Yöntem olarak verilerin analizinde VOSviewer programı kullanılmıştır. Web of Science veritabanında son on iki (2010-2022) yıllık süreçte SSCI (Social Sciences Citation Index) ve SCI (Science Citation Index)-Expanded indekslerinde yayınlanmış olan toplam 1740 araştırma bibliyometrik analiz ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, Türkiye'den dijital pazarlama konusunda sadece 11 eser bulunmaktadır. Dijital pazarlama konusunda ülkeler bazında en çok çalışma 134 adet ile Amerika Birleşik Devletleri, 72 adet ile İspanya, 72 adet ile İngiltere tarafından yapılmıştır. Konuyla ilgili yayın yapan yazarlar incelendiğinde Diaz Paleyo, Lopez Martinez ve Sakas Damionas ön plana çıkmaktadır. Önde gelen Anahtar kelimeler sıralamasında 643 adet ile "digital marketing", 137 adet ile "social media", 47 adet ile "marketing" olarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda görsel haritalar yoluyla literatürün niceliği ve kalitesi hakkında nesnel bilgiler oluşturulması sağlanmıştır. Görsel haritalar nicel verilerin nitel sonuçlara dönüştürülmesini sağlayan, birçok karmaşık düğümler ve bağlantıları analiz ederek görselleştiren bu anlamda ortaya bilgiler koyan temsili bir görseldir. Araştırmaya konu olan eserler incelendiğinde dijitalleşme, dijital pazarlama, sosyal medya kavramalarının yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital İşletme, Dijital Pazarlama

FİNANSAL ÖNEMLİLİK PERSPEKTİFİNDEN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK PERFORMANSI VE FİRMA DEĞERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Güler Aras
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aras@yildiz.edu.tr

Evrim Hacıoğlu Kazak
Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
evrimka@yildiz.edu.tr

Küresel risk ortamındaki değişim, regülasyon ortamındaki önemli gelişmeler, artan yatırımcı talebi ve paydaşların değişen beklentileri, kurumları geleneksel finansal merceğin ötesinde kapsayıcı bir yaklaşım benimsemeye yönlendirmiştir. Finansal ve ekonomik performansın yanı sıra çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ÇSY) dahil olmak üzere sürdürülebilirlik performansının değerlendirilmesi ve bunun firma değeri ile ilişkisinin araştırılması önemli bir çalışma alanı olmuştur. Bununla birlikte, akademik çalışmalarda temel alınan, küresel ölçekte yatırımcılar başta olmak üzere paydaşların kararlarını desteklemek amacıyla ÇSY derecelendirmesi yapan kuruluşlardan sağlanan ÇSY puanlarındaki uyumsuzluk, literatürde farklı sonuçların elde edilmesine yol açmıştır. Buna ek olarak, bu puanların finansal önemliliği dikkate alan bir metodoloji kullanmadıkları görülmektedir. Literatürde, finansal önemlilik perspektifinin dikkate alındığı sınırlı sayıdaki araştırmanın bulunması, bu araştırmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır.

Bu araştırmada, ilk olarak Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu'nun (SASB) sağlamış olduğu, sürdürülebilirliğin finansal etkilerinin dikkate alındığı sektörlere özgü önemlilik haritasına göre ÇSY performans puanlarının hesaplanması amaçlanmaktadır. Ek olarak, araştırma kapsamında önemlilik perspektifinden hesaplanan puanlar ile Refinitiv tarafından sağlanan puanlar arasındaki farklılaşma incelenmekte ve her iki ÇSY puanı ile firma değeri arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Bu doğrultuda, 2016-2020 döneminde Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren bankalar araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. SASB tarafından bankacılık sektörü için sağlanan önemlilik sınıflandırmasını benimseyen bu çalışma, çok katmanlı bir metodolojiden oluşmaktadır. İlk aşamada, ÇSY önemliliğine dayalı ESG puanını hesaplamada kullanılacak göstergelerin haritalandırma çalışması gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada, 35 gözlem (banka-yıl) için ÇSY önemliliğine dayalı ESG puanı dinamik Entropi ve TOPSIS yöntemleri kullanılarak hesaplanmıştır. Son olarak, üçüncü aşamada ise sürdürülebilirlik performansı ile firma değeri arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Araştırma bulguları, bankacılık sektörü için ÇSY performansının değerlendirmesine finansal önemliliğin dahil edilmesinin, önemli puan farklılıklarına yol açtığını ve önemli ÇSY konularını ele alan bankalar ile geniş bir ÇSY ilgisine sahip ancak çoğunlukla sektör için önemsiz olan konulara odaklananlar arasında ayrım yapmayı mümkün kıldığını göstermektedir. Bu çalışma, sürdürülebilirlik performansının finansal önemlilik açısından değerlendirilmesi ve firma değeri ile ilişkisine ilişkin literatüre katkıda bulunmanın yanı sıra önceki çalışmalardan farklı olarak objektif teknikleri entegre ederek ÇSY önemlilik performansının hesaplanması açısından metodolojik olarak da katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, finansal önemlilik, firma değeri, dinamik entropi, dinamik TOPSIS, bankacılık sektörü

HAVACILIKTA KOLEKTİF FARKINDALIĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tahsin Erme
Arş. Gör. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF/İşletme Bölümü
tahsin.erme@gmail.com

Ezgi Berte Kutlu
Bülent Ecevit Üniversitesi, SBE/İşletme Bölümü PhD.
ezgiberte@outlook.com

Bu çalışma emniyetli ve güvenli uçuş operasyonları için kokpitte paylaşılan kolektif farkındalığın önemini ve iletişim unsuruna olan katkısını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilecektir. Kolektif farkındalığın bilişsel olarak örgütün tüm seviyeleri için tek bir öğrenme ve teoriye dayandırma çabasını ifade ettiği bilinmektedir. Bu noktada mevcut literatür incelendiğinde kolektif farkındalık ile çalışılan temel konuların: Tükenmişlik, yorgunluk, liderlik, yılmazlık, takım performansı olduğu; ancak bu konuda havacılık literatüründe yer alan araştırma ve ilişkilendirmelerin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Kolektif farkındalığı hedefleyen yüksek güvenirliğe sahip örgütler arasında mevcut havayolu firmalarının öncelikli olarak yer alması gerektiği düşünülmektedir. Uçak kazalarının %70'ini temsil eden insan hatası faktörü göz önüne alındığında, acil ve beklenmedik durumlarda karar verme unsurunun önem taşıdığı bilinmektedir. Bu araştırma çerçevesinde, kolektif farkındalığa ilişkin literatürde yer alan mevcut çalışmalar değerlendirilecektir. Havayolu operasyonları için hem bireysel hem de kolektif farkındalığın ekip kaynak yönetiminin temel bileşenlerinden biri olan iletişim ve koordinasyon unsurunu doğrudan etkilediği bilindiği üzere; bu etki faktörleri arasında yer alan farklı liderlik türlerinin de pilotların risk algılarını farklı boyutlarda etkilemesi beklenmektedir. Bu çerçevede kolektif farkındalık kavramının risk algısı ve modern liderlik türleri çerçevesinde incelenmesinin alan yazına yeni bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kolektif farkındalık, Yüksek Güvenirlikli Örgütler, Havacılık

HOFSTEDE'NİN SERBESTLİĞE KARŞI SINIRLILIK KÜLTÜR BOYUTUNA AİT ÖLÇEĞİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

Esin Can
Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü
eesincan@gmail.com

Elif Mısırlıoğlu
Araştırma Görevlisi, Yeditepe Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü
e.ozermisirlioglu@gmail.com

Ayşe Merve Urfa
Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü
aysemerveurfa@gmail.com

Kültür boyutlarına yönelik birçok sınıflandırma yapılmış olsa da, Hofstede'nin kültür boyutları çalışması, araştırmalarda sıklıkla kullanılan ve kavram gelişiminde temel alınan bir kaynak olmaya devam etmektedir. Hofstede çalışmasında, kültür bağlamında ülkeler arasındaki farklılıkları anlamak, ülke veya kurumlar arasında iş yapma şekillerini belirlemek ve kültürün iş ortamı üzerindeki etkilerini araştırmayı temel almaktadır. Bu bağlamda kültür boyutlarına yönelik yaptığı çalışmaya en son sınırlılık/serbestlik boyutunu eklemiştir. Hofstede vd. (2010) tarafından literatüre kazandırılan sınırlılık/serbestlik boyutunun bireysel düzeyde ölçümü için Türkçe literatürde ilgili ölçüm aracı olmadığı gözlemlenmiştir ve araştırmalarda bu sınırlılıktan bahsedilmiştir (Türegün (2019). Bu bağlamda, araştırmada Heydari, Laroche, Paulin, & Richard (2021) tarafından geliştirilen 6 maddelik bireysel düzeyde sınırlılık/serbestlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmış ve ölçek uyarlaması için geri çeviri yöntemi kullanılmıştır (Brislin, 1970). Çeviri aşamaları boyunca alanında uzman 3 kişi ve 2 yeminli tercüman ile süreç yürütülmüştür. Süreçte izlenen çeviri aşamaları sırasıyla; ifadelerin Türkçe'ye çevirisi, çeviriyi değerlendirme süreci, ifadelerin yeniden orijinal İngilizce diline çevirisi, çeviriyi değerlendirme süreci ve ifadelerin son kez Türkçe'ye çevirisi olacak şekilde yürütülmüş ve tamamlanmıştır. Ölçeğin uyarlandığı dildeki psikometrik bulguların orijinal ölçek bulgularına eşdeğer yansıması için psikolinguistik olarak ifadelerin kültüre uygun normlara göre uyarlanması gerekmektedir (Karaçam, 2019). Bu bağlamda, psikolinguistik açıdan ifadelerin uyarlanmasında anlam doğruluğu ve açıklığı konusunda hassas davranılmış, gerekli kültürel farklılıklar göz önünde bulundurarak ölçek ifadelerinin son hali oluşturulmuş ve ölçek 5'li Likert olarak düzenlenmiştir. Ölçek büyük örnekleme uygulanmadan önce 40 kişi üzerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiş ve ölçek ifadelerinin güvenilirliği test edilmiştir. Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket yöntemi, örneklem tekniği olarak kolayda örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Uyarlaması ve pilot uygulaması yapılan ölçek tüm aşamalar sonunda, Türkiye'de yaşayan 18 yaş ve üzeri toplam 320 kişi tarafından yanıtlanmıştır. Toplanan veriler doğrultusunda güvenirlik ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, ankete son şekli verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Hofstede, Sınırlılık-Serbestlik, Ölçek Uyarlama

İFLÂS DIŞI KONKORDATODA MÜHLETİN KİRA SÖZLEŞMELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Serpil Işık
Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
Medenî Usûl ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı
serpil.isik@istanbul.edu.tr

Mali durumu bozulan ve faaliyetlerini yerine getiremeyecek hale gelen borçluların içerisine düştükleri mali krizin gerek kendilerine gerekse de diğer şirketlere ve hatta ülke ekonomisine olumsuz sonuçlar doğuracağı ortadadır. Ekonomik zorluk içinde bulunan borçluların bu durumdan kurtarılması ve işletmelerin faaliyetlerine devam etmesi aynı zamanda ülke ekonomisi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu hali göz önünde bulunduran kanun koyucu, mevzuatta çeşitli değişiklikler gerçekleştirerek mali durumu bozulan borçluların iflasın eşiğinden kurtarılarak faaliyetlerine devam etmelerinin önünü açmak istemiştir. Bu amaç doğrultusunda, 7101 sayılı İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 15.03.2018 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle birlikte, konkordatonun düzenlendiği 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 285 ilâ 309/I hükümlerinde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Böylelikle, işletmelerin alacaklılarının baskısı altında kalmadan faaliyetlerine devam edebilmeleri ve borçlarını ödeyebilmeleri için kanunda yeni ve ayrıntılı düzenlemeler getirilmesi yoluna gidilmiştir. 7101 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte, konkordatonun sözleşmeler bakımından sonuçlarının ifade edildiği İcra ve İflas Kanunu'nun 296'ncı maddesi bütünüyle revize edilerek "Kesin mühletin sözleşmeler bakımından sonuçları" kenar başlığı altında yeni esaslar kabul edilmiştir. Böylelikle, alacaklıların önlem alarak borçluların konkordato akdetme ihtimallerini ortadan kaldırmalarının önüne geçmek istenmiştir. İcra ve İflas Kanunu m. 296'da öngörülen "sözleşme" kavramının geniş yorumlanması mümkündür. Buna göre, başta kredi sözleşmeleri olmak üzere, işletme faaliyetinin devamlılığı için önem arz eden bütün sözleşmelerin bu kapsamda değerlendirilebilmesi söz konusu olacaktır. Bu doğrultuda, kira sözleşmelerinin aynı zamanda sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler olduğu dikkate alındığında, konkordato mühletinin kira sözleşmeleri üzerindeki etkilerinin özel olarak incelenmesi ve ayrıntılı olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda çalışmamızda, konkordato mühletinin kira sözleşmeleri üzerindeki etkilerinin doktrinde ileri sürülen görüşler ve uygulamada yaşanan problemler çerçevesinde incelenerek ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İflâs Dışı Konkordato, 7101 sayılı Kanun Değişikliği, Konkordato Mühleti, Kira Sözleşmeleri, Konkordatoda Mühletin Kira Sözleşmeleri Üzerindeki Etkisi

İŞ ZANAATKÂRLIĞININ AKIŞ DENEYİMİNE ETKİSİNDE ÖZNEL İYİ OLUŞ VE İŞE ADANMIŞLIĞIN ARACI ROLÜNE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ

Pınar Naz Güner
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
pinarnazguner@gmail.com

Serdar Bozkurt
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
serdarbozkurt34@gmail.com

Akış deneyimi (flow experience) çalışanların kendilerini tümüyle işe vererek hareket ettiklerinde hissettikleri bütünleyici durum (Csikszentmihalyi, 1977); iş zanaatkârlığı (job crafting) ise çalışanların görevleri sırasında veya ilişkili oldukları sınırlar içerisinde yaptıkları fiziksel ve bilişsel değişimler (Wrzesniewski ve Dutton, 2001) olarak tanımlanmaktadır. Öz belirleme kuramına göre, çalışanlar kendi kaderlerini belirleme sürecinde önemli rol oynayarak temel ihtiyaçlarını karşılamak ve akış deneyiminde bulunabilmek için iş zanaatkarlığının da içinde bulunduğu çeşitli proaktif stratejilerden faydalanabilmektedirler (Bakker ve van Woerkom, 2017). Literatürde iş zanaatkârlığının akış deneyimi ilişkisi ele alınmış olmakla birlikte farklı değişkenlerin dâhil edildiği modellerin eksikliği göze çarpmaktadır.

Bireyin kendini bilişsel olarak değerlendirirken hayattan bir doyum aldığını hissetmesi ve kendini hoşnut eden olumlu duygular içerisinde bulunması (Diener ve Diener, 1996) olarak tanımlanan öznel iyi oluş (affective well-being), akış deneyimi ve iş zanaatkarlığı ile birlikte ele alınan değişkenlerden biridir. Diğer bir değişken ise çalışanların işleri sırasında işine yönelik kendini adama, dinçlik ve işe yoğunlaşma boyutları ile tanımlanan pozitif yöndeki tatmin edici psikolojik durumları (Schaufeli, 2017) olarak tanımlanan işe adanmışlıktır (work engagement). Bu kavramların her biri akış deneyimi ve iş zanaatkârlığı ile ilişkilendirilmiştir, fakat değişkenler arası ilişkiler henüz yeterince ele alınamamıştır. Çalışmanın özelikle değişkenler arası ilişkilerin modellenmesi ve açıklanabilmesi bakımından literatüre katkıda bulunulabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, çalışanların iş zanaatkârlığının akış deneyimleri üzerindeki etkisinde öznel iyi oluş ve işe adanmışlığın aracı rolünün incelenmesidir. Araştırma modeli, değişkenler arası ilişkileri açıklayıcı tarzda tasarımlanmıştır. Bu çerçevede öneriler;

Öneri 1: Çalışanların iş zanaatkârlığının akış deneyimleri üzerindeki etkisinde öznel iyi oluşun aracı etkisi vardır.

Öneri 2: Çalışanların iş zanaatkârlığının akış deneyimleri üzerindeki etkisinde işe adanmışlığın aracı etkisi vardır.

Anahtar Kelimeler: Akış deneyimi, iş zanaatkarlığı, öznel iyi oluş, işe adanmışlık

İŞLETMELERDE ÇALIŞANLARIN YAPAY ZEKA ALGISI ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ARAŞTIRMA

Sercan Candan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversite, İşletme
sercan.candan@std.yildiz.edu.tr

Büşra Müceldili
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversite, İşletme
busramu@yildiz.edu.tr

Çağımızda gelişen teknoloji işletmelerin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bu teknolojilerin başında yapay zeka gelmektedir. Yapay zeka kendisine verilen görevleri tamamlamak için insan zekasını taklit eden sistemler veya makinalardır. Bu teknoloji sayesinde daha yüksek verimlilik, daha hızlı ve daha doğru sonuçlar elde etmek ve hata oranı azaltılmış süreçler gerçekleştirmek mümkündür. Yapay zekanın bir çok uygulama alanı mevcuttur ve işletmeler tarafından giderek daha fazla benimsenmektedir. Brynjolfsion ve McAfee (2011) yapay zekanın yaygınlaşması ile birlikte endüstriyel bir devrimin başladığını ve bu devrimin işlerin yapılış biçimlerini değiştireceğini ve etkisinin uzun yıllar boyunca süreceğini belirtmişlerdir. Bu endüstriyel devrimin işletmeleri ve işletme çalışanlarını doğrudan veya dolaylı olarak etkilememe şansı yoktur. Özellikle değişen çalışma şartlarıyla birlikte farklılaşan çalışan ihtiyaçlarına karşılık verebilmek bir işletme için önemli bir unsur haline gelmiştir. Yapay zekanın çalışanlar için olumlu davranışlar veya olumsuz davranışlar oluşturacağı beklenmektedir. Kılınç ve Ünal (2020) tarafından üst düzey yöneticilerle yapılan bir söylem analizi araştırmasında yapay zeka hakkında yöneticiler arasında optimist ve pesimist olmak üzere iki söylemin hakim olduğu belirtilmiştir. Benzer bir sonuç alt düzey çalışanlar için de beklenmektedir. Bu olumlu veya olumsuz davranışlar yapay zeka ile birlikte çalışan kişilerin üretkenlik, performans, iş tatmini ve motivasyon gibi hem birey hem de işletmeler için kritik öneme sahip değişkenleri etkilemektedir. İşletmeler açısından rekabetin en üst noktada olduğu bir dönemde işletmelerin ve çalışanların yapay zeka teknolojisini doğru algılaması ve bu algı sonrasında oluşan davranışlara göre çeşitli düzenlemeler yapması gerekmektedir. Çalışmanın amacı yapay zekanın çalışanlar üzerindeki etkilerini ve çalışanların yapay zeka algısını kavramsal olarak araştırmaktır. Çalışanların gelecekteki işlerini ve kariyerlerini nasıl gördüklerini ortaya çıkarmak araştırmanın hedeflediği bulgular arasındadır. Aynı zamanda bu araştırma ile yapay zekanın çalışanlar tarafından bir tehdit unsuru olarak algılanıp algılanmadığı belirlenecektir. Araştırma sonucunda elde edilecek verilerin işletmeler tarafından yapay zekaya yönelik yeni stratejik kararlar alınmasına rehberlik etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, çalışanların olumlu davranışları, çalışanların olumsuz davranışları

İŞLETMELERDE ÖZÜMSEME KAPASİTESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Hakan Akdağ
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Doktora Programı
hakan.akdag@std.yildiz.edu.tr; akdaghk@gmail.com

Birçok örgütsel buluş ve yenilik, sıfırdan icat edilmekten ziyade, diğer insanların fikirlerini ödünç almak suretiyle ortaya konmaktadır (March ve Simon, 1958). İçinde bulundukları çevredeki rekabet potansiyellerini artırmak için süreçlerini masaya yatırmak ve dışarıdan gelen bilgiyi uygulamalarına dâhil etmek zorunda olan (Lewandowska, 2015) işletmeler de faaliyetlerini yürüttükleri iş çevrelerinde kullanılan güncel bilgi ve uygulamaları süreçlerine adapte etmenin yollarını ararlar. Bu adaptasyonu sağlamak için sahip olmaları gereken özümseme yeteneği, dış bilgiyi tanımlama, kendisi için dönüştürme ve uygulama kapasitesidir (Schweisfurth ve Raasch, 2018). Bu kapasite işletmenin hızla değişen bir ortama uyum sağlamasına olanak tanır ve sürekli rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olur (Lewandowska, 2015).

Zahra ve George (2002) tarafından "potansiyel" ve "gerçekleşen" olarak ikiye ayrılarak kavramsallaştırılan bu kapasitede, yazarlar için; bilgiyi tanımlama ve elde etme yeteneği ile elde edilen bilgiyi analiz etme, anlama ve yorumlama yeteneği potansiyel özümseme kapasitesini, dönüştürme kapsamında firmanın mevcut ile yeni bilgiyi birleştirme yeteneği ile finansal getiri sağlayacak ürün veya hizmetler için kullanma yeteneği ise gerçekleşen özümseme kapasitesini ifade etmektedir. İşletmelerin ekonomik büyümesi üzerinde etkisi olduğu ileri sürülen özümseme kapasitesinin (Moutinho, 2016), devletler için de hızlı ve dengeli bir kalkınma stratejisi olduğu varsayılabilir. Sürekli rekabet avantajının elde edilmesi ve ekonomik büyümenin sağlanmasına yardımcı olacağı ifade edilen bu kapasitenin artırılması için yöneticilere; dış çevre ile güçlü bağlar ve nitelikli ilişkiler kurulması, firmanın paydaşları ile sürekli bir işbirliği içerisinde olmasını sağlayarak bilgi iletişiminin artırılması, bilginin firma içinde eşit dağılımına odaklanarak uzmanlığın verimli kullanılması ve firma içinde güvene ve işbirliğine dayalı bir ortam oluşturulması tavsiye edilmektedir (Akgün vd., 2019).

Bu araştırma; işletmelerin, ne oranda özümseme kapasitesine sahip olduklarını belirlemek ve bu konuda karşılaşılan sorunlarla ilgili veriler elde ederek anlamlı bilimsel sonuçlara ulaşabilmeyi amaçlamaktadır. Nicel araştırma yöntemiyle yürütülecek araştırma kapsamında, İstanbul Sanayi Odasınca 2021 yılı için; üretimden satışlar, net satışlar, katma değer, öz kaynak, aktif toplamı, vergi öncesi dönem kar/zarar, faiz, amortisman ve vergi öncesi kar/zarar, ihracat, çalışanlar ortalaması ölçütleri bakımından sıralanan Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunda (İSO 500-2021) görev yapan yöneticiler ile anket formu aracılığıyla görüşmeler yapılarak veri toplanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özümseme kapasitesi, rekabet, firma performansı.

İŞVEREN MARKASININ BİBLİYOMETRİK ANALİZ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

Nazlı Ece Bulgur
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
nazliecebulgur@gmail.com

Öyküm Karçıka
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
oykumkarcika@gmail.com

Bu araştırmada, WoS veri tabanında yayınlanan işveren markası makalelerinin bibliyometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece çalışmanın, konuya ilişkin araştırmaların gelişimi noktasında alana katkı sağlayarak araştırmalara ışık tutarak bir yol haritası oluşturmalarına yardımcı olacağı düşünülmüştür. Yapılan çalışmada bibliyometrik veriler, Web of Science (WoS) veri tabanından alınmıştır ve tarama süreci 1990 ile 2022 yılları arasında sınırlı tutulmuştur. Taranan indeksler Science Citation Index Expanded (SCI-Expended), Social Sciences Citation Index (SSCI) ve Emerging Sources Citation Index (ESCI) olarak belirlenmiştir. Tarama sürecinde "employer branding" anahtar kelimeleri tüm dillerde ve tüm yayın türlerinin hem başlıklarında hem de içeriğinde taranmıştır. Analiz sonucunda "employer branding" kategorisinde yer alan 372 makale veri setini oluşturmuş olup veriler tablolar, şekiller, ağ haritaları, zaman haritaları ve yoğunluk haritaları biçiminde sunulmuştur. Elde edilen veriler üzerinde kelime madenciliği analizi, atıf analizi ve bibliyometrik eşleştirme analizi yapılmıştır. Ülkeler, kurumlar, yazarlar, dergiler, atıflar ve anahtar kelimeler göstergeleri analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucuna göre kelime madenciliği analizi açısından marka, imaj, boyut, uygulama, çekicilik ve endüstri kavramları olmak üzere altı ayrı küme tespit edilmiştir. Atıf analizinden elde edilen verilere göre Lievens, Baum, Kabst,Tanwar ve Prasad en çok atıf alan yazarlardır. Bibliyometrik eşleştirme analizi sonucunda elde edilen verilere göre en güçlü yazarlar Baum ve Mattias ile Lievens ve Flip güçlü yoğunluklara sahip olduğu tespit edilmiştir. Gelecek araştırmalarda işveren markası üzerine çalışacak olan araştırmacılara yardımcı olmak amacıyla en önemli dokümanlar, dergiler, yazarlar, kurumlar ve ülkeler bibliyometrik analiz yöntemi aracılığı ile sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşveren Markası, Bibliyometrik Analiz, Veri Görselleştirme

KOOPERATİFLERDE EŞİTLİK İLKESİNE YARGITAYIN YAKLAŞIMI

Sema Aydın
Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aydinsema@yahoo.com

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 23'de kooperatif ortaklarının bu kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve yükümlülüklerde eşit olduğu hüküm altına alınmıştır. Eşitlik ilkesi, ortaklara tanınan haklarda ve yükletilen borçlarda ayrım yapılmamasını gerektirmektedir. Kooperatifler Kanunundaki düzenlemeden eşitlik kavramının nasıl uygulanacağı tam olarak anlaşılmamaktır. Doktrinde ortağa tanınan hak, bir yararlanma, elde etme ve menfaat sağlama hakkı değil de, koruyucu hak ise eşitlik ilkesinin mutlak uygulanması gerektiği savunulmaktadır. Her ortağın bir oy hakkının olması, bilgi edinme ve dava açma hakları mutlak eşitlik ilkesine birer örnektir. Nispi eşitlik ise ortakların sahip oldukları koşullar dikkate alınarak aynı durum ve koşullardaki ortaklara eşit olacak biçimde işlem yapılmasını öngörür. Yargıtay'da Koperatifler Kanunu'nun 23. maddesinde yer alan eşitlik ilkesinin mutlak bir eşitlik olarak anlaşılmaması, amaca uygun bir eşitlik yani nisbi eşitlik olarak anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Aynı zamanda, Kooperatifler Kanunu'nun 23. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin, kamu düzenini değil, iç ilişkide kooperatif ortaklarının yararlarını koruyucu nitelikte nispi emredici karakterde olduğunu ifade etmektedir. Kooperatif ortaklığına bağlı olarak yararlanma ve maddi menfaat sağlamada ortağın eylemli katkısı ve özverisinin gözetilmesi gerektiği kararlarda belirtilmektedir. Yargıtay kararlarına konu olan uyuşmazlıklarda, kooperatifin amacına ulaşmasında önemli katkı ve çabası olanlara ayrıcalık sayılabilecek avantajlar sağlanmasının nispi eşitlik kavramı içerisinde değerlendirilerek eşitlik ilkesinin zedelenmeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay kararları incelendiğinde eşitlik ilkesini, eşit işlem ilkesi ile açıklayan kararlara rastlanmaktadır. Nitekim, kooperatiflerin aynı durumdaki ortaklara eşit işlem yapma zorunluluğunun bulunduğu Yargıtay kararlarında açıkça ifade edilmektedir. Yargıtay'ın yine bu yönde bir kararında; kooperatif ortaklarının Kooperatifler Kanununun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve yükümlülüklerde eşit olduğu belirtilmekte ve eşitliğin, üyeliğin kendi statüsü içerisindeki emsal üyeler esas alınarak sağlanması gerektiğine vurgu yapılarak, mutlak değil, nispi eşitlik ilkesinin geçerli olduğuna işaret edilmektedir. Yargıtay kararlarında; kooperatiflerin iş ve işlemlerinde ortaklarına ilke olarak eşit davranması gerektiği kabul edilmekle birlikte, gerek kanun gerekse ana sözleşme ile nisbi eşitlik ilkesine uygun düzenleme yapılabileceği de belirtilmektedir. Çalışmada, Kooperatifler Kanunu'nda mutlak ve nisbi eşitlik ayrımı yapılmamış olması, eşitlik ilkesine aykırı esas sözleşme hükümlerinin, genel kurul ya da yönetim kurulu kararlarının akıbeti hakkında Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, mutlak eşitlik, nisbi eşitlik

KRİPTO PARA SAHİPLİĞİNİ VE KULLANMA NİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA[6]

Halil Emre Akbaş
Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi
İşletme Anabilim Dalı
eakbas@yildiz.edu.tr

Mahmut Hüdayi Sakarya
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
İşletme Yönetimi
sakaryamh@gmail.com

2008 yılında başlayan küresel kriz, gayet köklü yapılar üzerine kurulu olduğuna inanılan bankacılık ve finans sektörüne yönelik bireysel bakış açısında önemli bir değişime neden olmuştur. Bireyler, bankacılık ve finans sektörünün yanı sıra bu yapıları düzenleyen merkezi kurumlara karşı da ciddi bir güven kaybı yaşamışlardır. Kendilerine satılan finansal ürünlerin ve hizmetlerin yeterince denetlenmemesi ve düzenlemelerin yetersiz olması gibi nedenlerden dolayı küresel merkez bankalarını suçlayan tüketicilerin bankacılık sisteminde yatırım yapmaya yönelik motivasyonlarında önemli bir azalış görülmektedir. Yaşanan bu gelişmelerin Bitcoin gibi kripto para teknolojilerinin dünya genelinde büyük bir ilgi görmesine neden olduklarını söylemek mümkündür. Kripto paralar merkez bankaları gibi otoriteler tarafından henüz bir takas veya yatırım aracı olarak tanınmamaktadır. Buna rağmen kripto para piyasası dünyada ve ülkemizde hızla popülerliğini arttırarak büyümektedir.

Kripto paralar, tıpkı mevcut elektronik cüzdan (ör. BKM express, Paypal) yöntemi gibi bir işlem (mal ya da hizmet alımı veya satışı) aracı olarak kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Bunun yanında söz konusu paraların günümüzde yoğun bir şekilde bir yatırım aracı olarak da kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı; İstanbul ilinde ikamet eden ve kripto paralar konusunda temel düzeyde bilgi sahibi olan bireyler ile gerçekleştirilecek anket çalışmasıyla, cinsiyet, yaş, eğitim, gelir düzeyi, finansal riske karşı tutum, teknolojik gelişmelere karşı ilgi düzeyi gibi sosyo-ekonomik faktörlerin kripto para sahipliğine ve ürün ya da hizmet satın alış/satışlarında kripto para kullanma niyetine olan etkilerinin incelenmesidir. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların ve modellerin; kripto paralar ile ilgili politika üreten özel ya da kamu kurumları ile finans teknolojileri alanında faaliyet gösteren firma ve girişimlere yol göstermesi beklenmektedir. Aynı zamanda, finans teknolojileri alanında faaliyet gösteren girişim ve firmalar, kripto para ile ilgili ürün geliştirme süreçlerinde bu araştırmadan faydalanarak değer önerilerini geliştirebileceklerdir.

Anahtar Kelimler: Kripto paralar, Bitcoin, Anket, Kripto para sahipliği, Kripto para kullanımı

[6] Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programında Prof. Dr. Halil Emre Akbaş'ın danışmanlığında Mahmut Hüdayi Sakarya tarafından yürütülmekte olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.
Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen SYL-2022-5230 kodlu proje kapsamında desteklenmiştir.

LİDERLİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÜZERİNDE ETKİSİNİ KONU EDİNEN YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Ethem Topçuoğlu
Dr.Öğr.Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İİBF, Havacılık Yönetimi
ethemtopcuoglu@arel.edu.tr

Liderler, çevrelerinde bulunan kişilerin davranışlarını etkileme potansiyeline sahiptir. Bu açıdan işletmelerde sürdürülebilir bir yapının oluşturulabilmesi için liderler önemli bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilir bir yapının gereksinimlerinin belirlenmesi ve bunun çalışanlar tarafından kabul edilip uygulanması açısından liderler işletmelerde öncülük etmektedir. Sürdürülebilirlik için yapılması gereken yapısal değişimler nedeniyle çalışanların değişime direncinin azaltılması açısından liderler çalışanları etkileyen ve yönlendiren bir unsurdur. Bu kapsamda yapılan çalışmada, Web of Science üzerinden liderliğin sürdürülebilirlik üzerinde etkisini konu edinen son beş yılı kapsayan (2018-2022) toplam SSCI indeksli 2.494 makale bibloyometrik analiz ile incelenmiştir. Bibliyometrik analiz, belirli bir konu veya alanla ilgili tüm yayınları kapsayarak temel araştırmaları veya yazarları ve bunların ilişkilerini tanımlayabilen bilimsel bir bilgisayar destekli inceleme metodolojisidir. Bibloyometrik analiz için VOSviewer programı kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, liderliğin sürdürülebilirlik üzerinde etkisini konu edinen en çok çalışma 601 adet ile Amerika Birleşik Devletleri, 390 adet ile Çin Halk Cumhuriyeti, 279 adet ile İngiltere, 210 adet ile Avustralya, 163 adet ile İspanya ve 45 adet ile Türkiye (20. sıra) tarafından yapılmıştır. Bu konuda yayın yapan yazar bakımından Alexandros Gasparatos (11 yayın, 139 atıf), Naveed Ahmad (10 yayın, 188 atıf) ve Miguel Estaban (10 yayın, 116 atıf) ön plana çıkmaktadır. Yapılan analiz sonucunda görsel haritalar elde edilmiş olup literatürün niceliği ve kalitesi hakkında nesnel bilgiler oluşturulması sağlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda liderlik ve sürdürülebilirliği konu edinen eserlerin son yıllarda sayısının arttığı görülmektedir. Bu artışta ki en önemli payın nedenin işletmelerin sosyal sorumluluğu, Covid-19, iklim değişikliği, inovasyon, kobiler üzerine yapılan yayınlarda liderlik ve sürdürülebilirliğin beraber çalışılması oluşturmaktadır. Yapılan bu araştırmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, sürdürülebilirlik, bibliyometrik analiz

MAHREMİYET VE DİJİTAL PAZARLAMADA GELİŞİMİ

Tansu Işıkay
Arş. Gör., Doğuş Üniversitesi, İşletme Bölümü
tansu.isikay@gmail.com

Tuğçe Ozansoy Çadırcı
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
ozansoy@gmail.com

Mahremiyet (gizlilik), pazarlamada uzun süredir yer alan bir konu olmakla birlikte son yıllarda sıklıkla tartışılan bir kavram haline gelmiştir. Bunun nedeni bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin tüketicilerin kişisel bilgilerine yani mahremiyetlerine yönelik oluşturdukları yeni sorunlardır. Mahremiyet, bireylerin, grupların veya kurumların kendileri hakkındaki bilgileri başkalarına ne zaman, nasıl, hangi koşullar altında ve ne ölçüde paylaşacağını özgürce seçme isteğini ifade etmektedir (Westin, 1968). Rusk'a (2014) göre mahremiyet, bir bireyin kişisel veya hassas olduğunu düşündüğü bilgilerini gizli tutma hakkı anlamına gelmektedir.

Teknolojik gelişmelerin neden olduğu dijitalleşme sürecinin, geleneksel pazarlamaya kıyasla farklı ve benzersiz bilgi mahremiyeti tehditleri oluşturduğu görülmektedir (Smith, Milberg, & Burke, 1996; Malhotra, Kim, & Agarwal, 2004). Tüketiciler, çevrimiçi ortamda bilgi teknolojileri aracılığıyla kolaylıkla izlenebilmektedir. Bir tüketicinin veya kullanıcının hangi web sitesini ziyaret ettiği, ne zaman ziyaret ettiği, hangi sunucuyu kullandığı, IP adresi, işletim türü gibi bilgiler otomatik olarak toplanabilmektedir. Bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik cihazların tüketicilerin isim, soy isim, telefon numarası, kredi kartı vb. kişisel bilgilerinin sürekli olarak takip edilebilmesine imkân vermesi, bu bilgilerinin toplanması, süresiz olarak saklanması ve izinsiz olarak diğer işletmelere/kişilere satılma potansiyelinin bulunması mahremiyet endişelerini arttırmaktadır (Bloom, Milne, & Adler, 1994).

Dijitalleşme, tüketici bilgilerine kimin erişebildiği ve nasıl kullandığı konularında daha fazla belirsizliğe neden olmaktadır (Dinev & Hart, 2006). Kişisel bilgilerin farkında olmadan toplanabilir ve öngörülemeyecek şekillerde kullanılabilir olması, gelecekte birçok kişi açısından önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir. E-ticaret siteleri, e-perakende siteleri, online reklamcılık uygulamaları, sosyal ağ kullanım, arama motorları ve mobil uygulama kullanımları tüketici bilgilerinin toplandığı birer platform görevi görmektedir. Bu durum, tüketicilerin mahremiyet konusundaki algılarının, çevrimiçi ortamdaki tutum ve davranışları üzerindeki olası etkilerinin anlaşılması için araştırma yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mahremiyet, mahremiyet endişeleri, dijital pazarlama

*Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Doktora Programında hazırlanan tez çalışmasından üretilmiştir.

MATERYALİZM VE MARKA AŞKI İLİŞKİSİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME

İlhan Kayacan
Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İşletme
ilhankayacan@sdu.edu.tr

Marka aşkının Materyalizm ile olan ilişkisi, insanların tüketim davranışlarını ve pazarlama stratejilerindeki yapıyı ve dönüşümü anlamak ve açıklamak adına önemli bir konudur. Materyalizm; tüketicinin dünyevi mülkiyete verdiği önem olarak tanımlanırken, marka aşkı ise memnun bir tüketicinin belirli bir ticari isim için sahip olduğu tutkulu, duygusal bağlılık derecesi olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda pazarlama stratejisi olarak burada karşılaşılan, bir meta nesneye yüklenilen değer ile tüketicinin o nesnenin değerini hem maddi hem de manevi olarak yeniden inşa etme sürecinden bahsedildiği söylenebilir. Bu, tüketicinin bir değerlendirme biçimi olarak değer atfetme sürecine işaret etmektedir. Bu doğrultuda Materyalizm, tüketicileri yalnızca markaları sevmeye, onlara değer atfetmeye daha yatkın hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda tüketicilerin markalarla olan ilişkilerini, sosyalleşme kapsamındaki davranışlarını hatta gündelik işleri yapma biçimlerini de değiştirmektedir.

Marka aşkının, daha çok arzu edilen nesnenin maddi değeri ve işlevsel değeri ile ilgili olmayıp tüketiciler tarafından piyasada oluşan statü marka algısıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. Bu algı aynı zamanda tüketicinin sosyal statüsünü de belirlemede bir etken olarak görüldüğünden marka aşkı materyalin kendisinden ziyade merkeziliği, başarı ve güç gibi otoriter bir hiyerarşiyle gelen mutluluğu işaret etmektedir.

Öte yandan materyalizm ve marka aşkı ilişkisine dair yapılan çalışmalar, materyalizmin öncülleri konusunda paranın kendi başına statü ve güvenliğin bir göstergesi olarak ulaşılması gereken bir kaynak olduğunu göstermektedir. Buna göre, Materyalist bireylerin sahip oldukları markalardan ziyade sahip olamayacakları markaları sevme olasılıkları yüksek iken, marka aşkı olan bireylerin karşılayabildikleri markaları sevme olasılıklarının yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak materyalist bireylerin yüksek derecede para sevgisi sergilediği, marka aşkı olan bireylerin ise halihazırda sahip oldukları markaları sevme olasılıklarının yüksek olduğu görülmektedir.

İncelemede marka aşkı ve materyalizm arasındaki ilişki irdelenmektedir. Yapılan araştırmalar, bu iki kavram arasındaki ilişkinin çetrefilli, karmaşık sonuçlar ortaya koyduğunu göstermekle birlikte insan davranışı ve sosyal çevresi bağlamında detaylı güncel deneysel çalışmalar ile ele alınması ve derinlemesine araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Marka aşkı, materyalizm, statü marka, değer atfetme

MERKEZİ OLMAYAN YÖNETİM ANLAYIŞININ DÖNÜŞÜMÜ: OECD MERKEZİYETSİZLİK RAPORLARININ İNCELENMESİ

Mehmet Emirhan Kula
Dr.Öğr.Üyesi, Erzurum Teknik Üniversitesi, İşletme
emirhan.kula@erzurum.edu.tr

Drucker (1992) toplumsal dönüşümün kaçınılmaz olduğunu fakat toplumların aileden başlayarak yaşamsal istikrarı korumak adına toplumsal değişimi engelleme, en azından yavaşlatma eğiliminde olduklarını ifade eder. Bu toplumsal karmaşanın özünde, var olanı muhafaza etmek ile yeni olanı kabul etme arzusunun çatışması yer almaktadır. Günümüzde ise temelinde bilginin yer aldığı bir teknolojik dönüşüm süreci yaşanmakta ve insanların belirli amaçları gerçekleştirmek üzere kurdukları örgüt yapıları da bu süreçten etkilenmektedir. Artık hem üretim faktörlerinin hem de yönetim tekniklerinin bilgi temelli bir yaklaşımla dönüştüğü görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı merkezi olmayan yönetim anlayışının yaşadığı kavramsal dönüşü açıklamaktır.

Çalışmada nitel doküman analizi yönteminden yararlanılarak OECD'nin merkeziyetiz yönetim ile alakalı beş farklı raporu[7] incelenmiştir. OECD merkezi olmayan yönetim anlayışının devletler düzeyinde kalkınma temelli önermelerini araştırarak, çalışma yaşamı ve işgücü piyasası üzerine olan olası finansal ve yönetsel etkilerini incelemektedir. Geleneksel anlamda yönetimde merkezileşme, karar verme yetkisinin örgütsel kademeler arasındaki dağılımı ile orantılıdır. Yetki ve sorumluluğun üst kademelerde toplandığı durumlar merkeziyetçi bir yönetim anlayışını ifade eder. Merkezi olmayan yönetim ise klasik yetki devrinden, örgüt içerisinde seçilmiş birkaç kişiye devredilen bürokratik yetkiden, farklı olarak örgüt geneline yayılan, verimlilik ve etkinliği artırmaya ve insan kaynağı motivasyonunu yükseltmeye yönelik örgütsel bir araç ve yönetimsel bir felsefe olarak karşımıza çıkmaktadır.

İçinden geçtiğimiz teknolojik dönüşüm çağında sorgulanması ve anlaşılması gereken, merkeziyetçiliğin (ve merkeziyetsizliğin) iyi veya kötü bir model olduğu değil, yönetim modelinin örgüt ile toplum arasında ne oranda köprü kurabildiği, işletmeye ne oranda sürdürülebilirlik kazandırdığıdır. Merkezi olmayan yönetimin esasında güç kullanımı ve karar verme ile alakalı yetki ve sorumluluğun seçilmiş birim ve/veya kişilere devredilmesi yer almaktadır. OECD raporlarının hem ülkeler bazında hem karşılaştırmalı verileri incelendiğinde merkezi yönetimin doğru kamu politikaları ile yetki ve sorumluluklarını yerel yönetimlere devretmesi ile işletmecilik faaliyetleri de dahil toplumun her kademesinde demokratik katılımın, finansal şeffaflığın, iş birliği kültürünün, yenilikçilik ikliminin ve kurumsal yönetişimin güçlendiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Merkeziyetsiz Yönetim, Toplumsal Dönüşüm, OECD

[7] Managing Decentralisation A New Role For Labour Market Policy 2003; Reshaping Decentralised Development Co-Operation The Key Role of Cities And Regions For The 2030 Agenda, 2018; Decentralisation in A Globalised World: Consequences And Opportunities, 2018; Making Decentralisation Work, 2019; Asymmetric Decentralisation: Trends, Challenges And Policy Implications, 2020.

MUHASEBE SERTİFİKASYONU VE MESLEĞİN GELECEĞİ İLE İLGİLİ BEKLENTİLER

Lale Aslan
Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İşletme Bölümü
lale.aslan@yeniyuzyil.edu.tr

Muhasebe, meslek olarak bir işletmenin devamlılığının en önemli unsurlarının başında gelmektedir. Muhasebe fonksiyonunun işlerliğinin ve sağlayacağı bilgilerin kalitesi muhasebecinin kalifikasyonlarına bağlıdır. Günümüzde söz konusu kalifikasyonun en önemli göstergesi haline gelen SMMM/SM sertifikasyonu ile muhasebe mesleğinin örgütlü hale gelmesine katkı sağlanmakta, meslek mensuplarının öz denetim unsuru oluşmakta, etik ilkeler dahilinde hareket etme teşvik edilmektedir. Ayrıca, sertifikasyonun ardından gelen sürekli mesleki eğitimin sağlanması mesleki açıdan güncel bilgilere sahip olmayı da beraberinde getirmektedir. Bu noktadan hareketle muhasebe mesleğinde sertifikasyonun muhasebeciler açısından saygınlık kazandıran bir unsur olarak ortaya çıkması, işletmeler açısından da etik ve kalifiye muhasebeci çalıştırarak olası mesleki hilelere karşı önlem almak konusunda önemli bir adım atılması söz konusudur.

Özellikle son yıllarda muhasebe meslek mensupları tarafından gerçekleştirilen muhasebe hilelerinde artış yaşandığı ve işletmelerin uğradığı zararların boyutunun dünya çapında Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın %5'ine tekabül ettiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle işletmelerin muhasebe sistemini hilelere karşı koruması ancak etik ilkelere uyması teşvik edilebilecek bir noktada olan muhasebeci çalıştırarak sağlanabilecektir. Muhasebecinin etik ilkelere uyması konusunda güdülenmesi ancak kendisinden etik ilkelere uyması konusunda -işveren dışında- bir beklenti yaratılması ile mümkün görülmektedir. Söz konusu güdülenme meslek odası tarafından takip edilmesi ve mesleğinde profesyonelleşmenin sağlanması için sertifikasyon sahibi olması ile sağlanabilecektir.

Günümüzde sertifikasyon sahibi muhasebecilerin sayısı Türkiye'de sigortalı olarak çalışan muhasebecilerin ancak %6'sına ulaşmaktadır. İşverenler tarafından verilen muhasebe iş ilanları incelendiğinde de sertifikasyonun oldukça sınırlı miktarda şart koşulduğu, en fazla tercih sebebi olduğu ancak çalışanlar için bir teşvik unsuru olarak öne çıkmadığı görülmektedir. Etik değerlerin işletme çalışanları tarafından uygulanması noktasında en önemli takip unsuru -belki de iç denetimden daha fazla oranda- muhasebesel iç kontrollere dayanmaktadır. Bu durumda işletmelerin muhasebe hilelerinden korunmaları için muhasebeci sertifikasyonun öneminin işletmeler açısından faydalarının tanıtılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Mesleğin geleceği açısından da sertifikasyonun önemi gitgide artmaktadır; ancak dünyadaki trendler sertifikasyon sahibi muhasebecilerin sayısında bir azalmaya işaret etmektedir. Muhasebe mesleğinin geleceği için önem arz eden iki ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi muhasebeciler tarafından gerçekleştirilen hile işlemlerinde yaşanan artışların önlenmesi iken, ikinci unsur ise manuel muhasebe işlemlerinin gitgide yapay zeka kullanılan bilgisayar yazılımları ile işleneceği çevrede muhasebe mesleğinin danışmanlığa doğru evrilmesi süreci olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki unsurun makro düzeyde yönetilmesi ancak muhasebecilerin sertifikasyon ile meslek odası çatısı altında buluşması ile gerçekleşebilir.

Anahtar Kelimler: Muhasebe Etiği, Hile, Finansal Muhasebe, Finansal kontrol.

OTANTİK LİDERLİK İLE BAĞLAMSAL PERFORMANS İLİŞKİSİNDE YÖNETİCİYE OLAN GÜVENİN ROLÜ: KAMU İŞLETMESİNDE BİR ARAŞTIRMA

Şafak Ece
Arş. Gör., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İşletme Bölümü
safak.ece@yeniyuzyil.edu.tr

Turhan Erkmen
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
tturali@gmail.com

Günümüzde yaşanan hızlı gelişmelere paralel olarak kamu kurumlarında meydana gelen yönetimsel sorunların çalışanların performanslarına olumsuz olarak yansıdığı düşünülmektedir. Üst düzey yöneticilerin bir takım olumlu olmayan ve etik değerleri göz ardı eden, çalışanları kayırma ve mobbing gibi davranışlar göstermeleri yönetimde bu değerlerin öneminin yeniden değerlendirilmesi gereğini gündeme getirmiştir. Otantik liderlik, ahlaki bir bakış açısına dayanan, sahtelikten uzak, başkalarını memnun etme davranışlarının aksine samimi tavır, tutum ve davranışlara dayanan bir liderlik türüdür. Otantik liderler sahip oldukları nitelikleri aracılığıyla fark yaratmaya, duygularıyla, tutkularıyla hareket etmeye, etik ve ahlaki bir perspektifle karar almaya çalışırlar. Sahip oldukları bu özgün yönetim anlayışı ile etik ve ahlaki bir duruş sergileyen otantik liderlerin karar verme süreçlerinde şeffaf ve kusursuz olmaları çalışanların liderlerine güven duymalarına neden olacaktır. Bununla birlikte çalışanların, yöneticilerin verdikleri sözleri tutacaklarına, adil ve tutarlı olacaklarına olan inançları anlamına gelen yöneticiye olan güvenleri sayesinde iş tanımlarının dışında bir bağlamsal performans sergileyerek kurumlarının bütünsel performanslarına katkı sağlayacakları düşünülmektedir. Yöneticiye güvenin aracı değişken olarak ele alındığı bu çalışmada liderin sahip olduğu otantik özelliklerin çalışanların gönüllü iş davranışı göstermelerinde öncül olabileceği öngörülmüştür. Otantik liderlik ile bağlamsal performans ilişkisinde yöneticiye olan güvenin bu ilişkideki moderatör rolünün değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, bir büyükşehir belediyesinde çalışan 439 memur ve sözleşmeli personele anket uygulanmıştır. Otantik liderliğin ölçümünde 16 maddelik "Otantik Liderlik Ölçeği", yöneticiye olan güvenin ölçümünde 11 maddelik "Yöneticiye Güven" ölçeği, bağlamsal performansın ölçümünde ise 16 maddelik "Bağlamsal Performans"a ait ölçek ifadeleri kullanılmıştır.

Araştırmanın analiz sonuçlarına göre; otantik liderlik ile bağlamsal performans arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülürken, bu iki değişken arasına yöneticiye olan güven eklendiğinde, bu değişkenin de tam aracı rolü olduğu görülmüştür. Değişkenler arasındaki ilişkiler tek tek incelendiğinde ise, değişkenler arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Hala yürütülmekte olan doktora tezinden üretilen bu çalışmanın yayınlanmış olan diğer çalışmalardan farkı ele alınan değişkenlerin daha önceki çalışmalarda bir arada incelenmemiş olmasıdır. Bu sonuçların, çalışanlarından daha fazla performans beklentisi içerisinde olan kamu sektörünün ve kamu yetkililerinin çalışanlarının liderlik beklentilerini daha iyi anlayabilmelerine neden olacağı, kamu sektörüne yöneticiye güven ve bağlamsal performans üzerindeki etkisi konusunda yol göstereceği, uygulama açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otantik liderlik, yöneticiye güven, bağlamsal performans, kamu çalışanları

ÖĞRENME ÇEVİKLİĞİNİN İŞ PERFORMANSI VE İŞ TATMİNİ ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN MODERATÖR ROLÜ

Mine Öztürk
Yüksek Lisans Bitirme Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Örgütsel Psikoloji
mine.ozturk@gmail.com

Gergely Czukor
Dr., Tez Danışmanı, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Örgütsel Psikoloji
gergely.czukor@bilgi.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, öğrenme çevikliğinin, iş tatmini ve iş performansı üzerindeki etkisini ve kişilik özelliklerinin bu ilişkiler üstündeki moderatör etkisini analiz etmekti. Bu amaç doğrultusunda farklı sektörlerde çalışan 116 katılımcı ile nicel araştırma yapılmıştır. Araştırmada Öğrenme Çevikliği Ölçeği, İş Doyumu Ölçeği ve İş Performansı Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca her bir katılımcı için kişilik özelliklerine dair veriler toplanmıştır. Kişilik özellikleri, Beş Büyük Kişilik Özelliği envanteri ile ölçülmüştür.

Çalışmada öncelikle, Öğrenme Çevikliği puanları hesaplanmış ve katılımcıların iş performansı ve iş tatmini ile ilişkisine bakılmıştır. Daha sonra kişilik özelliklerinin bu ilişkilerdeki düzenleyici rolü incelenmiştir. Çalışma, öğrenme çevikliğinin iş tatmini ve iş performansı ile yüksek oranda ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, çoklu regresyon analizleri, Öğrenme Çevikliğinin yalnızca iş tatminini önemli ölçüde öngördüğünü göstermiştir. Daha ileri analizler, yalnızca duygusal istikrarın ve dışa dönüklüğün bu ilişkiler üstünde bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Çalışma, öğrenme çevikliğinin şirketlerin yetenekleri bulma, işe alma ve elde tutma süreçlerinde yardımcı bir rol oynayacağını göstermiştir. İlerleyen süreçlerde şirketlerin öğrenme çevikliği yüksek kişileri işe almaları da bu kişilerin iş doyumunun ve iş performansının yüksek olmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Çevikliği, İş Tatmini, İş Performansı, Beş Büyük Kişisel Özelliği, Yetenek

ÖRGÜTSEL BOYUTTA DİJİTAL NEZAKET YÖNETİMİ

Meri Taksi Deveciyan
Öğr.Gör.Dr, İstanbul Kültür Üniversitesi, Uluslararası Ticaret Bölümü
m.taksideveciyan@iku.edu.tr

Serap Korkarer
Dr
skorkarer@gmail.com

Dijital nezaket ya da bazen denildiği gibi dijital vatandaşlık, herhangi bir düzeyde toplumla etkileşim kurmak için bilgisayarları, interneti ve dijital cihazları kullanan aktörler tarafından teknolojinin sorumlu kullanımı olarak tanımlanabilmektedir.

Hayatımızın dönüm noktası olan dijitalleşme ve internet, topluma büyük fayda sağlamakla birlikte çevrimiçi zorbalık, nefret söylemi vd. sorunlar da dahil olmak üzere insanlar üzerinde yarattığı psikolojik, antisosyal davranışlarda artışa neden olmaktadır. İnternet ve giderek yaygınlaşan dijitalleşmenin yarattığı sorunlara karşın kamuoyunun endişeleri artmaktadır. Bununla birlikte dijitalleşmenin yeni düzenlemelere ihtiyaç duyduğuna yönelik çağrılar yapılmaktadır. Bu durum örgütleri, teknoloji ve hizmetlerinin güvenli, sorumlu ve uygun kullanımını teşvik eden yürürlükteki önlemleri ve benimsenen politikalarını vurgulamalarına yönelik yeni bir düzenlemeye itmektedir. Bu kapsamda örgütlerin dijital vatandaşlığı ve daha yeni bir kavram olan dijital nezaketi, empati, saygı, nezakete dayalı çevrimiçi etkileşim değerlerinin bir ifadesi olarak teşvik etmeleri gerekmektedir. Böylece değişen ve dönüşen dünyada örgütler, kendilerine karşı iftira niteliğindeki paylaşım gibi yanlış ve yanıltıcı şikayetler nedeni ile itibar kaybından korunacaktır. Ayrıca dijital nezaket, örgütlerin inovasyonuna giden yolda yol göstericisi (fil rouge) sorumluluğunu da üstlenecektir. Araştırmalar, çalışanlar tarafından paylaşılan online içeriğin, marka kanalları tarafından paylaşılan online içeriğe göre daha fazla etkileşim alması; online alışveriş yapanların, online alışveriş yaptıkları firmanın CEO' su sosyal medya kullanıyorsa satın alma olasılığının daha yüksek çıkması gibi bulgulara ulaşmıştır. Bu bulgular da günümüz firmalarının sürdürülebilir rekabet avantajına sahip olmalarında dijitalleşme ile birlikte ortaya çıkan dijital nezaketin önemini gözler önüne sermektedir. Bu nedenle örgütlerin yazılı ve yazılı olmayan dijital nezaket kurallarına uymaları ve bu kuralların yönetiminde, tüm paydaşları ile üstlenecekleri stratejiler geliştirmeleri önem arz etmektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, hızla değişen, dönüşen ve dijitalleşen dünyada internet ortamında yazılı veya normatif dijital nezaket kurallarını ana hatlarıyla incelemek ve örgütsel boyutta işletmelerin kurumsal yönetişim bağlamında, dijital nezaket yönetimine yönelik çabalarını anlamlandırabilmek için literatür taraması yaparak kavramsal bir çerçeve sunmaktır.

AnahtarKelimeler: Dijital nezaket, dijital vatandaşlık, dijital nezaket yönetimi

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS IN RELATION TO THE ORGANIZATIONAL DEMOCRACY

Utku Demirci

PhD, Muğla Sıtkı Koçman University, Business Management

utkudemirci@mu.edu.tr

Companies have some factors which the most important of them are human resources in the matter of gaining sustainable competitive advantage and triumph over competitors. The importance of components like ethics, value judgements, rule of law, employee rights, participative management is increasing day by day for business. At this point, the concept of organizational democracy which emphasizes democratic processes within organization and promotes sense of democracy came into prominence in literature. The organizational democracy is defined as employees have a say in all kinds of decision which affecting themselves and play an active role on decision-making processes. In recent years, number of studies on the concept of the organizational democracy showed an increase judging by international organizational behavior literature. Similarly it was determined that organizational behavior researchers deal with the matter and consider the problem from various variables in Turkey. From this point of view, it was aimed studies on the concept of the organizational democracy are analyzed in terms of different factors to give an idea relevant scientists in this research. The population consists of scientific publications which have ‘‘organizational democracy’’ title in Web of Science database. Among these, 32 articles within ‘‘Business’’ and ‘‘Management’’ categories and eligible for bibliometric analysis were evaluated in regards to number of citation, main topic and another topic, unit of analysis, type of research, data collection method and year published. In this study; organizational democracy was contextualized different variables like workplace democracy, corporate governance, organizational commitment, organizational policy, organizational justice, organization culture, organizational corruption, organizational change, organizational cynicism, organizational dissent, organizational communication, ethics.

Keywords: Organizational Democracy, Workplace Democracy, Participation, Justice, Bibliometric Analysis.

ÖRGÜTSEL DESTEK: WOS VERİLERİNE DAYALI BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ (2011-2021)

Koray Çetinceli
Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü
koraycetinceli@sdu.edu.tr

Çalışanların işyerindeki iyi oluşlarına etki edebilen örgütsel destek, örgütlerin hedeflerine ulaşmasında çalışanlar tarafından verilen katkının takdir edilmesiyle ilgili bir kavramdır. Örgütsel davranış alanında yapılan birçok araştırma sonuçları göstermektedir ki çalışanların örgüte olan bağlılıkları örgütsel desteğin varlığı ile doğrudan ilişkilidir. Çalışan motivasyonuna etki eden örgütsel desteğin örgütsel amaçlara ulaşmak için önemli bir faktör olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu doğrultuda çalışmada, örgütsel davranış alanında birçok araştırmada yer alan, hem çalışanlar hem de örgüt için önemli olan son 10 yılı kapsayacak şekilde 2011- 2021 yılları arasında yapılmış Web of Science (Wos) veri tabanında yer alan örgütsel destek çalışması ile ilgili makalelerin gelişimini ve durumunu analiz etmek amaçlamaktadır. Bu çalışmada örgütsel destek çalışmalarının kapsayıcı bir özetini göstermek için ağ ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Analizler için Microsoft Excel ve VOSviewer programlarından yararlanılmıştır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt alınması beklenmektedir.

• Örgütsel destek çalışmaları ile ilgili alanlar nelerdir?

• Her yıl örgütsel destek makalelerinin yayınlanmasının gelişimi nedir?

• Örgütsel destek makalelerinin en çok yayınlandığı ülke hangisidir?

• Örgütsel destek alanında en etkili yayına sahip dergi hangisidir?

• Örgütsel destek makalelerinin yayınlanmasında en üretken yazar kimdir?

• Makalelerin yayınlanmasında en aktif olan kaynak hangisidir?

• En çok atıfta bulunulan yazarlar kimlerdir?

• Örgütsel destek makaleleri ile birlikte en çok kullanılan anahtar sözcükler nelerdir?

Örgütsel destek kavramı ile ilgili yapılan araştırmaların geliştiği yönü anlamak açısından yardımcı olması düşünülen bu çalışmanın sonuçlarının, alanda araştırma yapacak bilim insanlarına, araştırmacılara, öğrencilere bir kaynak oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel davranış, Örgütsel destek, Bibliyometrik

PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞIN İŞVEREN ÇEKİCİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE UMUDUN ARACI ROLÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Buse Öztürk Sehim
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Yüksek Lisans Programı
buseeoztrkk@gmail.com

Emel Esen
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı
emeloz@yildiz.edu.tr

Psikolojik dayanıklılığın işveren çekiciliği üzerinde etkisinin olup olmadığını incelemek, psikolojik dayanıklılığın işveren çekiciliği üzerindeki etkisi kapsamında umudun aracı etkisini incelemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Pozitif psikolojinin ve işveren markasının örgütlerde bu denli önemli hale geldiği günümüzde, yapılan bu araştırma ile örgütlere kaynak olmak araştırmanın bir diğer amacıdır.

Araştırmadaki veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada, psikolojik sermaye ölçeği, işveren çekiciliği ölçeği kullanılmıştır. Luthans'ın 2007 yılında geliştirdiği psikolojik sermaye ölçeğinin umut ve psikolojik dayanıklılık boyutu kullanılmıştır. İşveren Çekiciliğini ölçmek için 2005 yılında Berthon tarafından geliştirilen, ölçek kullanılmıştır. Elektronik ortamda anket yöntemi ile toplanan tüm veriler SPSS for Windows 2022 programında analiz edilmiştir. Ölçeklere ilişkin güvenirlik analizi kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirleyebilmek için frekans analizi yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistik analizleri yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiye pearson korelasyon analizi ile bakılmıştır. Aracılık analizlerinde Bootstrap yöntemi ile 5000 yeniden örnekleme yapılmış, bulgular %95 güven aralığında incelenmiştir. Araştırma hipotezlerini analiz edebilmek için regresyon analizleri kullanılmıştır.

Araştırmada çalışanların psikolojik dayanıklılıklarının işveren çekiciliği üzerinde etkili olduğu, çalışanların psikolojik dayanıklılıklarının umut üzerinde etkili olduğu, umudun işveren çekiciliğini etkilediği, çalışanların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin işveren çekiciliği üzerindeki etkisinde umudun aracı rolünün olduğu hipotezleri kabul edilmiştir. Ortalama değerlere bakıldığında erkeklerin işveren çekiciliği genel puanlarının kadınlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında evli kişilerin umut puanlarının bekarlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 1980-1999 tarihler arası doğan kişilerin ekonomik değer puanlarının 1960-1979 tarihleri arasında doğan kişilere göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu, lisans mezunu kişilerin umut puanlarının lise mezunu kişilere göre anlamlı biçimde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bankacılık sektöründe çalışan kişilerin sosyal boyut puanlarının teknoloji sektöründe çalışan kişilerden daha yüksek olduğu ve 11-15 yıl arası deneyime sahip kişilerin umut puanlarının 0-5 yıl arası deneyime sahip kişilerden daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Araştırmada toplanan veriler yardımıyla; örgütlerin, çalışanlarının psikolojik dayanıklılık ve umut durumlarını objektif bir şekilde değerlendirerek çalışma şekil ve şartlarını değiştirmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Dayanıklılık, İşveren Çekiciliği, Umut.

ŞEÇKİN AKADEMİSYENLERİN KARİYER KİMLİĞİNİN İNŞASI

H. Merve Bircan Altınsoy
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
mervebircanaltinsoy@gmail.com

Nihat Erdoğmuş
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
nihaterd@yildiz.edu.tr

Son dönemde dünyada ve Türkiye'de akademisyenler değerlendirilirken performans ve sıralama öne çıkmaktadır. TÜBİTAK ve TÜBA'nın bilim ödülleri, Stanford Üniversitesi'nin Top Scientist listesi bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Başarının genel olarak listelere girme, sayısal olarak üstte bulunma olarak ele alındığı bu çalışmalarda, akademisyenlerin nasıl yetiştiği, hangi süreçlerden geçerek başarıya ulaştığı konusunda Türkiye'de bir çalışma yapılmamıştır. Uluslararası literatürde ise sürecin ele alınmadığı fakat distinguished academic ve elite academic olarak tanımlanan, akademisyenlerin başarısına odaklanan çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, seçkin akademisyen olarak tanımlanan başarılı akademisyenlerin kariyerlerinin gelişim ve inşa süreçlerini incelemek, devam eden doktora tezi kapsamında çalışmanın kavramsal çerçevesini ve metodolojik dizaynını ortaya koymaktır. Seçkin akademisyen kavramı "distinguished academic", "elite academic", TÜBİTAK ve TÜBA ödülleri ve Standford Üniversitesi tarafından hazırlanan top scientist listesi araştırmalarının ilgili kısımları ile oluşturulmuştur. Bu kapsamda seçkin akademisyen Uluslararası TÜBA Akademi Ödülleri tanımlamasında da olduğu gibi: "İlgili alanda özgün, öncü ve çığır açıcı çalışmaları olan bilim insanı"olarak tanımlanmıştır.
Seçkin akademisyenlerin çalışma grubuna dahil edilebilmesi için aşağıdaki kriterler belirlenmiştir:
• Akademisyenlerin yayın sayıları
• Akademisyenlerin atıf sayıları
• H- indeks değerinin yüksek olması
• Akademisyenlerin bulunduğu üniversitenin ön sıralarda yer alan üniversitelerden olması.
Bu kriterler haricinde seçkin akademisyenler, TÜBA Akademi Ödülleri sınıflandırmasında kullanılan üçlü alan sınıflandırılmasına tabi tutulmuştur. Bu alanlar: sosyal ve beşeri bilimler, fen ve mühendislik bilimleri ve sağlık bilimleri ve yaşam şeklindedir.
Araştırma nitel araştırma yöntemi ile tasarlanmış ve yorumsamacı/yapılandırmacı paradigma benimsenmiştir. Araştırma deseni ise fenomenolojidir. Araştırma iki aşamalı olarak tasarlanmıştır:
a. Görüşme öncesi hazırlık: Açık kaynaklardan tarama yapılmaktadır. Bu kapsamda akademisyenlerin özgeçmişleri, kendileriyle ilgili yazılmış haberler, röportajlar incelenmektedir. Detaylı tarama yapıldıktan sonra görüşme gerçekleştirilmektedir.
b. Görüşme süreci: Yapılan detaylı taramalardan sonra tekrar olmaması için özgeçmişe göre mülakat sorularında çeşitlendirme yapılmaktadır.
Yapılan mülakatlar dökümante edilerek içerik analizine tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerinin inşa süreçlerine yönelik bir şema çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırma doktora tezi kapsamında devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Seçkin Akademisyen, Kariyer Gelişimi, Kariyer Kimliği, Kariyer Kimliğinin İnşası, Nitel Araştırma

** Bu çalışma H. Merve Bircan Altınsoy'un doktora tezinden üretilmiştir.*

TÜRK HUKUKUNDA MOBBİNG

A.Reşat Saraoğlu

Dr. YTÜ İİBF Em. Öğr. Üyesi
sari@yildiz.edu.tr

Mobbing (psikolojik şiddet) kavramı, bir iş yerinde bir veya birden fazla çalışanın süreklilik arz edecek şekilde bir yahut daha fazla kişi tarafından belirli bir süreyle(en az 6ay) ve sistemli bir şekilde duygusal yönden zarar verici davranışlara karşı karşıya kalmasıdır. Bazen Bullying ve mobbing yakın kavramlardır. Mobbing; caydırma, sindirme, izole etme anlamına kullanılırken; bullying, davranışların şiddet hareketlerine bürünmüş halidir. Psikolojik taciz olarak adlandırılan mobbing kapsamında sadece psikolojik şiddet değil, fiziksel şiddete dönüşen davranış şekillerinde dahildir. Bullying ise sadece fiziksel şiddeti içerir. Bu yönden aslında mobbing, bullying terimini de kapsamaktadır. Ülkemizde 2000'li yıllardan sonra psikolojik taciz tartışılmaya başlanmış, bu konuda ilk yayını Pınar Tınaz yapmıştır. Anayasamıza göre kişinin beden ve ruhsal bütünlüğüne aykırı eylem ve davranışlar uygulanırsa birey, haklarının korunmasını talep edebilecektir. Hiç kimseye insanlığa yakışmayan eziyet, kötü muamele ve işkence gibi eylemler yapılamaz (m.17). Anayasanın 50. maddesi bireylerin yaşına, cinsiyetine ve gücüne uygun işlerde çalıştırılmasını öngörmektedir. 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda ülkem izde ilk defa psikolojik taciz terimine yer verilmiştir. Kanuna göre işveren işçinin kişiliğini korumak ve ona saygı göstermek, işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamalarını ve mağduriyet yaşayanların daha fazla zarar görmemeleri için önlem almak zorundadır. Eğer işveren böyle bir durumda işçinin ölümüne, beden bütünlüğünün bozulmasına veya kişilik haklarının ihlaline neden olursa işçinin uğradığı zararı tazmin etmek zorundadır (m.417). Türk Ceza Kanunun 94. maddesine göre bir kimseye insan onuruna yakışmayan, bedensel veya ruhsal bakımdan acı çekmesine, aşağılanmasına, maddi ve manevi yönden zedeleyen, dışlanmasına sebep olan eylemleri uygulayan veya uygulanmasına göz yuman kamu görevlisine hapis cezası verilir. Anayasa'da düzenlenmiş olan kişilik haklarının Medeni Kanun'un 23-27. maddelerinde karşılığı vardır. Aksi halde kişilik haklarını koruyan başta maddi ve manevi tazminat davası olmak üzere önleme, durdurma ve tespit davaları açılabilecektir. Psikolojik taciz(mobbing) kavramına 4857 sayılı İş Kanununda açık bir şekilde yer verilmemiştir. Fakat iş sözleşmesinin sona ermesi sebepler arasında psikolojik taciz(mobbing) olarak değerlendirilebilecek eylemlere göndermelerde bulunulmuştur. Bazı ülkelerde mobbing hem İş Hukuku'nda haklı fesih sebebi sayıldığı: hem de Ceza Hukuku'nda hapis cezası gerektiren bir suç sayıldığı halde ülkemizin mevzuatı bu bakımdan yetersiz kalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, İşyerinde Psikolojik Taciz, Bullying

TÜRKİYE'DE DEVLET ÜNİVERSİTELERİNİN "İNSAN KAYNAKLARI POLİTİKASI" AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yunus Kuloğlu
Doktor, Kırklareli Üniversitesi, İşletme Yönetimi
yunus.kuloglu@klu.edu.tr

İnsan kaynakları yönetimi bir organizasyonun işlevselliği açısından büyük bir ehemmiyet arz etmektedir. İnsan kaynakları politikaları da insan kaynakları yönetimine ilişkin faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bir yol göstericidir. İzlenecek politikalar beşerî sermayenin ne ölçüde etkin ve verimli kullanılabileceğine dair bilgileri içinde barındırır. Bir kurumda personelin işe alınması, ücretlendirme ve yan haklarının belirlenmesi, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi gibi konulara ilişkin izlenecek politikalar önceden belirlenmelidir. Belirlenen bu politikaların çalışanlara ve kamuoyuna duyurulması, kurumun dinamik yapısı dikkate alınarak periyodik olarak güncellenmesi ve bir yönetim stratejisine dönüştürülmesi kurumun rekabet avantajı elde etmesi ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir husustur.

Yükseköğretim kurumlarının insan kaynakları politikasına ilişkin yaklaşımlarını ortaya koymak amacıyla Türkiye'de faaliyet gösteren 129 devlet üniversitesinin resmî web sayfaları "insan kaynakları politikası" açısından incelenecektir. Bu inceleme, tüm üniversitelerin resmî web sayfalarında tek tek yapılacak olan detaylı arama ile gerçekleştirilecektir. Ayrıca ilgili üniversitenin "insan kaynakları politikası" hakkında bilgi edinmek için son yıla ait Sayıştay denetim raporları ile kurum iç değerlendirme raporları da araştırma kapsamında değerlendirilecektir.

Bu araştırmanın amacı yükseköğretim kurumlarının insan kaynakları politikasına ilişkin resmî web sayfasında yayımladığı kaynakları tespit etmek ve incelemektir. Misyon, vizyon, hedef vb. başlıklar altında yer verilmiş, insan kaynakları politikaları mevzuat dışı olarak kabul edilecektir. Araştırma, üniversitelerin "edu.tr" uzantılı kök domainlerinde Google arama motorunun gelişmiş arama seçeneğiyle, "insan kaynakları", insan kaynakları politikası" ve "insan kaynakları yönergesi" ifadeleri kullanılarak sırasıyla gerçekleştirilecektir. Bu detaylı arama sonucunda Türkiye'de devlet üniversitelerin insan kaynakları politikası açısından ortaya koydukları resmi mevzuat elde edilecektir. Elde edilen kaynaklar anlaşılabilirlik, tutarlılık, şeffaflık, ulaşılabilirlik ve bağlayıcılık açısından irdelenecektir.

Araştırma sonucu, Türkiye'de faaliyet gösteren devlet üniversitelerinin akademik ve idari personel yönetiminde insan kaynakları politikasını ne ölçüde etkin kullandığı ve bu politikaları sözde değil yazılı ve resmi olarak ne derecede ortaya koyduğu hakkında bir fikir oluşturarak, gelecek çalışmalara ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimler: İnsan kaynakları politikası, Yükseköğretimde İKY, Üniversite personeli

ULUSLARARASI PAZARLARA GİRİŞTE YABANCILIK PROBLEMİ VE BİR ÇÖZÜM OLARAK ÇEVREGİRİŞİMSEL PAZARLAMA

Gizem Eda Gülöz
Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi
geda@marmara.edu.tr

Yesevi Alperen Yasa
Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi
alperen.yasa@marmara.edu.tr

Uluslararasılaşmaya başlayan işletmeler, dış pazarlarda tüketici algılarından kaynaklı olarak menşe ülke etkilerinden dolayı birtakım ekstra sosyal ve ekonomik maliyetlere maruz kalmaktalardır. Bu maliyetler liability of foreignness – yabancılık mesuliyeti/sorumluluğu olarak adlandırılmaktadır. Yapılan çalışmalar işletmelerin pazarda yabancı olmalarından dolayı katlandığı maliyetleri azaltmak için meşruiyetlerini arttırmalarının yararlı olabileceğini göstermektedir. Literatür, işletmelerin meşruiyetlerini arttırma yöntemlerinden birisinin çevresel pazarlama faaliyetleri olduğunu ortaya koymuştur. Küreselleşmenin, teknolojik gelişmelerin ve pandemilerin konuşulduğu günümüzde ise çevreye duyarlılığın ötesinde yeşil pazarlama paradigmasının bir uzantısı olarak çevregirişimsel pazarlama kavramı ortaya çıkmıştır. Çevregirişimsel pazarlama işletmelerin çevresel kaygılarının girişimcilik ile birleştirilerek pazarlama politika ve uygulamalarına entegre edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Literatürden yola çıkarak bu çalışma çevregirişimsel pazarlamanın işletmelerin meşruiyetlerini arttırmada ve tüketici-benlik uyumunu sağlamada etkili olacağını öne sürmektedir. Bu etkinin işletmelerin dış pazarlardaki yabancılık mesuliyetini azaltacağı ve tüketicilerin davranışsal niyetlerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, uluslararası literatürde "environpreneural marketing" olarak ifade edilen çevregirişimsel pazarlamanın meşruiyet ve benlik uyumu üzerindeki etkisi ile meşruiyet ve benlik uyumunun satın alma niyeti ve ağızdan ağıza pazarlama (WOM) üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Araştırma verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket formu tüketicilerin demografik özelliklerini içeren sorular ile araştırmaya konu olan değişkenlere ait ölçeklerinden oluşan 26 ifadeyi içermektedir. Tüketicilerin markaya yönelik önceki tutumlarının araştırma sonuçlarını etkilememesi için çalışma Türkiye pazarında ve herhangi bir uluslararası pazarda daha önce hiç faaliyet göstermemiş, anketin hedef kitlesini oluşturan tüketicilerin önceden herhangi bir bağ kuramayacağı Güney Kore menşeli yerel bir marka seçilerek gerçekleştirilmiştir. Tüketicilere markanın çevregirişimselliğini içeren faaliyetleri açıklanarak, bu faaliyetleri betimleyen bir reklam posteri sunulmuş ve marka hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma evrenini temsil eden örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış olup %51'i kadın, %49'u erkeklerden oluşan 308 kullanılabilir veri elde edilmiştir. Çalışmanın analizleri SPSS 26.0 paket programı ile yapılmış ve analizler sonucunda çevregirişimsel pazarlamanın pragmatik meşruiyet, yasal meşruiyet ve tüketicinin marka ile olan benlik uyumu üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca meşruiyet ve benlik uyumu değişkenlerinin de WOM ve satın alma niyetini pozitif ve anlamlı olarak etkilediği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevregirişimsel pazarlama, yabancılık mesuliyeti, meşruiyet, benlik uyumu, davranışsal niyet

UNDERSTANDING PRODUCT USAGE MOTIVATIONS BY ANALYZING AMAZON ALEXA CUSTOMER REVIEWS WITH LATENT DIRICHLET ALLOCATION ALGORITHM

Gül Yazıcı
Doktora Öğrencisi, YTÜ, İşletme/Pazarlama
gulyazici81@gmail.com

Tuğçe Ozansoy Çadırcı
Dr. Öğretim Üyesi, YTÜ, İşletme/Pazarlama
ozansoy@gmail.com

Artificial Intelligent (AI) In-home Voice Assistants have seen unprecedented growth and become a significant platform for improving people's lives, in addition to digital tools. Applications of AI may learn from and mimic human behavior, think like humans, and, most critically, make judgments similarly to humans. A hands-free speaker and virtual assistant product line called Amazon Echo communicates with a user through the Amazon Alexa cloud-based speech service. Amazon Echo is a voice-activated home assistant that is frequently referred to in the media as the "computer of the future," despite the fact that other voice-activated assistants, particularly for smartphones (such as Apple Siri, Google Now, and Microsoft Cortana), already exist. However, the marketing literature does not yet have a thorough knowledge of why consumers utilize these technologies. The purpose of the study is to analyze product improvement opportunities for Echo devices by exploring customer-reviews. As customer reviews turn into an essential resource for getting knowledge about creating and enhancing marketing offerings, 12.395 customer reviews which were retrieved from Best Buy platform, have been analyzed by machine learning technologies. Topic modeling is a popular analytical tool for evaluating text data. Numerous methods of topic modeling have been developed which consider many kinds of relationships and restrictions within datasets; however, these methods are not frequently employed. Like many researchers, we also gravitate to Latent Dirichlet Analysis (LDA), which is flexible and adaptive. The topics that the LDA algorithm extracts, provide important insights into the motivations for product use. Finally, managerial implications and limitations are shared.

Anahtar Kelimler: AI, Amazon Alexa, Customer Reviews, LDA

UZAKTAN ÇALIŞMA VE TEKNOSTRES: ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ

Öyküm Karçıka
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
oykumkarcika@gmail.com

Nazlı Ece Bulgur
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
nazliecebulgur@gmail.com

Serhan Karadeniz
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
Araştırma Görevlisi, Beykoz Üniversitesi, Sivil Havacılık Yüksekokulu, Havacılık Yönetimi
serhankaradeniz@beykoz.edu.tr

Yasin Kuzdağ
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
yasin.kuzdag@gmail.com

Yasin Şehitoğlu
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
yasinsehitoglu@gmail.com

Covid-19 dönemi alışılmış bir düzende ve belirli kalıplarda sürdürülen iş/iş modellerinde hem belirsizliğe hem de değişikliğe yol açmıştır. Çalışma modellerinde esnek çalışma sistemine geçiş ve çalışanların, düzenli olarak işyeri dışındaki ortamlarda teknolojik sistemler aracılığıyla yapılması gereken işleri yapmalarına imkan sağlayan uzaktan çalışma olanaklarının gündeme gelmesine neden olmuştur. Uzaktan çalışmanın sebep olduğu teknostresle nasıl mücadele edileceği sorusu ortaya çıkmıştır. Son yıllarda araştırmacılar negatif iş deneyimlerinin çalışanlar üzerindeki etkilerinin nasıl azaltılabileceği ile ilgili çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Bu konuyu iş talepleri-kaynakları teorisi (Demorouti ve diğ, 2001) ve sosyal değişim kuramı çerçevesinde konuya değinilmiştir. Buradan yola çıkarak bu araştırmada organizasyonları tarafından değer verildiği algısını yansıtan örgütsel desteğin uzaktan çalışmanın sebep olduğu teknostres ile mücadelede bir iş kaynağı olarak olumsuz etkileri bastırabileceği düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında algılanan örgütsel desteğin iş taleplerinden kaynaklanan negatif etkilerinin düzenlediğine yönelik araştırmalar olduğu görülmektedir (Zhou ve diğ., 2022). Ancak teknostres çalışmaları incelendiği zaman, ilgili çalışmaların teknostresin öncül sebeplerini keşfetmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, uzaktan çalışmanın çalışanların teknostres düzeyleri üzerindeki etkisinde algılanan örgütsel desteğin rolünün test edilmesi olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu araştırma ile yöneticilere ve insan kaynakları departmanı yetkililerine teknostres ile mücadelede örgütsel desteğin bir çözüm stratejisi olarak kullanılabileceğini sunması hedeflenmektedir. Araştırma Türkiye'de Bilişim, Telekomünikasyon, Bankacılık sektörü çalışanları üzerine yapılacaktır. Araştırma yöntemi nicel olarak belirlenmiştir. Araştırmanın kapsamını Türkiye'de faaliyet gösteren Bilişim, Telekomünikasyon, Bankacılık sektöründe çalışan ve tesadüfi yolla seçilecek olan yönetici ve çalışanı oluşturmaktadır. Araştırmada, farklı araştırmacılar tarafından geliştirilen ' Uzaktan Çalışma Ölçeği', 'Algılanan Örgütsel Destek Ölçeği' ve 'Tekno Stres Ölçeği' belirli izinler alınacak olup ve yeniden geçerlilik ve güvenirlik analizleri yapılarak kullanılacaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak online anket yöntemi kullanılacaktır. Toplanacak olan veriler JAMOVI istatistik programı ile analizler yapılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Çalışma, Teknostres, Algılanan Örgütsel Destek, İş Kaynakları ve İş Talepleri Kuramı, Sosyal Değişim Kuramı

YAŞAM DOYUMUNDA İŞYERİ TİNSELLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hilal Tuğçe BAYAR Türkoğlu
Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
hilalbayar@sdu.edu.tr

Çalışma hayatı, birçok yetişkin için yaşam sürecinin önemli bir bölümünü kapsayan alanlardan biridir. Çalışma, insanların bedensel veya zihinsel olarak emek verdiği ve bundan ekonomik, psikolojik, sosyal ve kültürel açıdan doyum sağlaması durumudur. Bu doyum sadece çalışma yaşamı içinde sınırlı kalmamakta, yaşamın bütününe etki etmektedir.

İnsanlar bir yandan asgari geçimini sağlayabilmek için gelir elde etmek isterken bir yandan da iç dünyasını tatmin etmek, hayatına bir anlam yüklemek ve bu anlam doğrultusunda da yaşama ihtiyacı duymaktadır. Ortaya çıkabilecek bu duygusal odaklı problem için insan baş etme mekanizması olarak tinselliği (maneviyat) yaşam stratejisi olarak kullanmaktadır. Sosyal ve çalışma yaşamında yaşadığı öznel tinsel eksikliğin yanı sıra işyerinde çalışma arkadaşlarıyla ve işle ilgili diğer kişilerle güçlü bir bağlantı geliştirme ve kendi inançları ile işyeri değerleri arasında uyum sağlama çabaları da olumsuz yönde geliştiğinde, işyerinde tinselliği de sağlanmamış olacaktır. İşyerinde tinsellik, anlamlı bir iş ve işin değerleriyle uyum sağlama anlamına gelen, işin çalışanlar tarafından anlamlı bulunması ve işin amacı ve hedefi için olumlu değerlendirmeler yapılabilmesidir. Çalışanların işyeri tinselliğinin sağlanmış olması, çalışan kişinin hayatın amacı ve anlamının farkında olmasına ve ayrıca içsel tatmin duygusunun da sağlandığına işaret etmektedir.

İşyerinde tinselliğin çalışanların işyerinde refahına katkıda bulunabileceğine dair birçok tartışma olmasına rağmen işyeri tinselliği ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin ihmal edilmiş olması, üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Literatürde birçok çalışmada iş tatminin, iş motivasyonunun, iş stresinin, örgütsel bağlılığın vb. değişkenlerin yaşam doyumunu etkilediğine ilişkin tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Çalışanların, yaşam doyumlarının çevresel, fiziksel, psikolojik ve ekonomik olarak irdelendiği birçok çalışma olmasına rağmen tinsel yönün yaşam doyumu içerisindeki yerinin yeteri kadar tartışılmadığı görülmektedir. Bu çalışmada amaç işyerinde tinselliğin, yaşam doyumu içerisindeki önemine vurgu yapmaktadır. Tinsel olarak desteklenmeyen insanlar, hayatın anlamını ve içkin değerlerini sorgulamakta olup sosyal ve çalışma yaşamlarına etki eden sorunlarla baş etmekte zorlanmaktadırlar. Aynı durum işyerinde tinselliği sağlayamamış çalışanlar için de geçerli olacaktır. Bu nedenle örgütler işyerinde tinselliğin öneminin farkındalığı ile çalışanlarına, işin değerini anlamlandırmalarına, karşılıklı anlayış iklimini deneyimlemelerine ve ihtiyaçlarını karşılamak için fırsatlar veya kaynaklar sağlayarak, güven bağı ve değer algısı zemini oluşturmalarına yardımcı olmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Yaşam doyumu, tinsellik, işyeri tinselliği.

SANAT VE TASARIM

DİJİTAL SANAT UYGULAMALARINDA POİNTİLİST YAKLAŞIMLAR

Elif Ece Erdiker
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım
eceer5861@gmail.com

Kader Sürmeli
Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarımı
ksurmeli@yildiz.edu.tr

19. yüzyılın ikinci yarısında Empresyonistler, açık havada ışığın zamana göre değişen renk etkilerini, kendi izlenimleri ile bir fotoğraf makinesinin oluşturduğu anlık görüntüyü yakalayarak, saf prizmatik renkleri kullanarak yansıtmaktaydılar. Empresyonizm akımının temel özelliklerine bağlı kalarak, 19. yüzyılın sonunda Georges Seurat'ın öncüsü olduğu Neo-Empresyonizm akımı kapsamında, Pointilizm (Noktacılık) tekniğinin ortaya çıktığı görülmüştür. Neo-Empresyonist sanatçılar eserlerini daha çok bilimsel renk teorilerine dayandırarak belli kurallar ile ilerlemeyi ve teknik anlamda renkleri optik açıdan değerlendirmeyi seçerek modern resim sanatının ilk pointilist eserlerini üretmiştirler. Pointilist eserlerde renkli küçük noktalar, yüzeyde araç olarak kullanılarak resmin bütününü oluşturduğu gibi aynı zamanda ritimli birim tekrarları şeklinde devam ederek görsel algıda izler bırakmaktadır. Bilimsel renk teorileri doğrultusunda yüzey üzerinde noktanın kullanımı, zaman içerisinde farklılıklar göstererek yerini felsefi bir düşünce yapısına bıraktığı gözlemlenmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında modern sanatın gelişimi ile birlikte Fovizm, Fütürizm, Süprematizm, Soyut Sanat, vb. gibi... akımları benimseyen sanatçılar tarafından nokta kullanımı tekrar biçimlendirilmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise; baskı teknikleri ve grafik tasarım alanının gelişmesi ile Pop-Art akımına ait eserlerde, Ben- Day Noktacıklarını ve Raster Noktacıklarını kullanan sanatçılar tarafından, dört renkli ticari baskının renk örüntülerine bağlı olarak nokta kullanımı ortaya çıkmıştır. Aynı yüzyılda, Op-Art akımı ile bilimsel renk teorileri eşliğinde nokta kullanımına kısmen tekrar geri dönüş olduğu bilinmektedir. Buradaki nokta kullanımının amacı; ışığın optik ile buluşması ve insanın görme duyusu üzerinedir. Fizik, Geometri, Matematik ve Psikoloji alanlarına dayalı araştırmalar dahilinde noktanın Op-Art sanatçıları tarafından Bilgisayar Sanatı kapsamında kullanıldığı görülmüştür. Gestalt Algı Psikolojisi Kuramından yararlanan Op-Art sanatçıları, siyah ve beyaz renkli noktalar ile kontrastlık oluşturarak izleyicilerin görsel algılarında şekil ve zemin ilişkisi kurmalarına olanak sağlamıştır. Günümüz moda tasarım alanında da pointilist yaklaşımlar görülmeye devam etmektedir. Özellikle Polka Dot bağlamında moda tasarım ürünleri hareketliliğini korumaktadır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sanat alanındaki yansımalarına paralel olarak, son yıllarda dijital sanat uygulamaları oldukça ilgi görmektedir. Nitel araştırma yönteminin kullanılacağı bu araştırmada; pointilizmin ortaya çıkışı ve gelişim sürecine değinilerek, pointilist yaklaşımların, dijital teknoloji kullanılarak üretilen sanat uygulamalarındaki örnekleri ve sanatçıları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sanat, Neo-Empresyonizm, Noktacılık, Pointilizm, Polka Dot

DİJİTAL TEKNOLOJİNİN SANATSAL ÜRETİM SÜRECİNE ETKİLERİ

Enis Malik Duran
Araştırma Görevlisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Resim Bölümü
emduran@nku.edu.tr

Umut Germeç
Doçent, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Resim Bölümü
umutgermec@gmail.com

Bu araştırmanın amacı; dijital teknolojinin plastik sanatlar üzerindeki etkilerini gönüllü katılımcıların dönütleri üzerinden yorumlayarak nesnel veriler oluşturmaktır. İçinde bulunduğumuz dijital çağda sanatçılar gerek üretimlerinin görünürlüğünü sağlamak için gerekse üretim süreçlerinde bir medyum olarak çeşitli uygulamalar ve programlar kullanmaktadırlar. Günümüz sanatçılarının dijital çağa bakış açıları, dijital sanata yaklaşımları, dijital teknolojinin üretim pratiklerine etkileri ve üretim süreçlerinde doğa/dış gerçeklik ile ilişkileri üzerine nesnel veriler elde edebilmek için araştırma kapsamında bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda ilk olarak özgün bir yapıtın üretim sürecinde, katılımcıların dijital mecra ile ilişkilerini ve bu mecranın üretim pratiğindeki rolünü saptayabilmek adına çalışma aşamalarını kaydetmeleri talep edilmiştir. Bununla birlikte sanatçılardan cep telefonu ekran boyutlarının orantılı büyütüldüğünde elde edilen 60x34 cm ölçülerinde sanatsal çalışma üretmeleri istenmiştir. Cep telefonu kamerasının sanatçıların üretimleri için görsel done elde etmek amacıyla önemli bir araca dönüşebildiği gözlemlenmektedir. Bu sebeple, sanatçının yaygın kullanıma sahip bir araç olarak cep telefonu kadrajı oranlarının içinde estetik organizasyonunu irdeleyebilmek amacıyla katılımcılardan bu yönde bir çalışma yapmaları ve üretim sürecinde, verili kadraj üzerinden çalışmanın etkilerini yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir.

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma metodu kullanılmıştır. Araştırma verileri, katılımcıların sanatsal üretimlerinin ve katılımcılara yöneltilen çoktan seçmeli sorulara verdikleri yanıtların yorumlanmasıyla oluşturulmuştur.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen araştırma sonuçlarına göre; dijital teknolojinin bireyin doğa/dış gerçeklik ile etkileşimine olumsuz etkiler yarattığı fikrinin öne çıktığı gözlemlenmektedir. Katılımcılar genel olarak dijital teknolojinin sanatsal üretim pratiklerine dahil olmasını savunurken; salt dijital mecradan beslenen bir sanat üretim biçimini desteklemediklerini belirtmişlerdir. Sanat üretiminde ele alınan konuyla ilgili bireysel deneyim, dış gerçeklikle temas olmadan özgün içerik çıkarılamayacağı görüşü de araştırma sonucu elde edilen önemli verilerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sanat, Doğa, Dijital Çağ, Sanatsal Üretim

EDWARD HOPPER'IN ESERLERİNDE IŞIK, MEKÂN, FİGÜR İLİŞKİSİ

Serdar Dartar
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
serdardartar@gmail.com

Bu çalışmada Edward Hopper'ın eserleri üzerinde incelemelerde bulunularak, sanatçının eserlerinde yer alan resimsel öğeler bağlamında ışık, mekân ve figür ilişkisi üzerine durulmaktadır. Eserde anlatılmak istenilen konunun, duygunun alımlayıcıya etkili bir biçimde anlatılması için sanatçıların uyguladığı pek çok yöntem olmuştur. Anlamı pekiştirmek için figürlerde teatral ifadelerin kullanılması, renk etkisinin uygulanması, resim düzlemindeki unsurların konumlandırılması gibi yöntemler, sanatçılar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Biçimsel olarak değişim gösteren tekniklerin yanı sıra eserlerin içeriği de sanatçının yaşadığı çevresel faktörlerle şekillenebilmektedir. Sanatçıların eserlerinde, yaşamış oldukları toplumun içinde tanıklık ettikleri olaylardan izler her dönem kendini göstermektedir. Çalışmada eser analizi yöntemi uygulanarak Edward Hopper'ın eserlerinin biçimsel ve içerik olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Amerikan Realizminin önemli temsilcilerinden olan Edward Hopper, ilk olarak resimlerinde Amerikan kent görünümlerini ele almış, daha sonra bu görünümlere figürleri ekleyerek sessiz, hareket etkisinden uzak, yalnızlık ve izole edilmiş mekân duygusu veren farklı kompozisyonlar üretmiştir. Sanatçının sıradan, günlük yaşam sahnelerinin yer aldığı kompozisyonlarının giderek ressamın yaşadığı dönemin etkisiyle farklı bir boyuta evrildiği de görülmektedir. Bu bağlamda mevcut etki içerisinde sanayileşmenin, modern yaşamın karşısında yabancılaşan, yalnızlaşan insanın durumu da önemli bir yer bulmaktadır. Kent manzaralarında özellikle iç mekânda uygulamış olduğu ışık etkisi mekânı içinde bulunduğu dünyadan ayıran bir özelliğe taşımıştır. Sessizliğin hâkim olduğu, her şeyden bağımsız görünen mekândaki boşluk etkisi ressamın ışığı güçlü ve keskin bir biçimde yansıtmasıyla ayrı bir boyut kazanmıştır. Söz konusu etki, resim düzleminde konumlandırılan figürlere de yansımıştır. Sanatçının ışık kullanımı iki farklı yönden etkilidir. Işık kullanımı, ilk olarak biçimsel bakımdan ikinci olarak da içeriğin, duygu durumunun aktarımı bakımından etkili bir araç olmuştur. Yapılan çalışmayla sanatçının resimlerinde ışığı etkili bir biçimde kullanarak resim düzleminde varlık gösteren figürü, mekânı, mekândaki boşluğu vurgularken, ışığın da işaret ettiği mekândaki boşlukla, yalın etki ile figürün yalnızlığını ve aynı zamanda tepkisizliğini de vurgulayarak resimdeki psikolojik etkiyi de gözler önüne serdiği, ışığın burada figürle içinde bulunduğu mekânın ilişkisini işaret ederek anlatımı güçlendirdiği sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Resim Sanatı, Edward Hopper, figür, ışık, mekân

HETEROTOPİK BİR MEKÂN: THE ÇİNİLİ HAMAM VE 17. İSTANBUL BİENALİ

Ayşe Gülçin Ural
Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi, İç Mekân Tasarımı Programı
aysegulcinural@halic.edu.tr

The Çinili Hamam yapısında olduğu gibi bir döneme şahitlik eden tarihi yapıların yeniden işlevlendirilerek kamu kullanımına açılması özellikle 21. yy. mimarisi açısından sık karşılaşılan bir tasarım modeli haline gelmiştir. Mimari özelliklerinin bir bölümünü korumakta olan yapılar, ilk işlevlerine ve yapılış dönemlerine dair çeşitli sembolleri ve öğeleri korurken, yeniden işlevlendirildiği döneme de uyum sağlayarak, farklı tarihlerin ya da farklı işlevlerin aynı anda kullanıcıya yansımasına sebep olmaktadır. Özellikle yapıya yüklenen yeni fonksiyon ile eski fonksiyon arasında çatışma ya da üs tüste örtüşmeme halinin olduğu mekânlarda, ikili mekân algısı daha anlaşılır şekilde ortaya çıkmaktadır. Araştırma hipotezinde tüm yeniden işlevlendirilen yapılar önerilmemekle birlikte, bu ikili mekân algısını ortaya çıkaracak mimari göstergeleri korumakta olan tarihi yapıların öznede heterotopya etkisi yarattığı önerilmektedir. Heterotopya olarak tariflenen mekân tipleri öznenin mekânı parçalı olarak algılamasına sebep olup, yapıyı deneyimleyenler üzerinde heterojen bir mekân algısına yaratırlar. 20. yy. filozoflarından Michel Foucault bu mekânları heterotopya olarak tariflerken, bu hissiyatı ise ayna metaforu üzerinden aktarır. Kullanıcıya ‘öteki mekân’ deneyimi yaşatarak, Foucault’un ifadesiyle ‘ayna’ görevi görürler. 2023 yılında müze olarak açılması planlanan ve fakat 16. yy.'da hamam olarak inşa edilen The Çinili Hamam'ın, araştırmada aranmakta olan ayna etkisini öznede yarattığı düşünülerek, örneklem yapı olarak seçilmesine karar verilmiştir. 2022 yılında düzenlenen 17. İstanbul Bienali ile kullanıcılara açılan yapı, sunum mekânı olarak deneyimlemiş ve incelenmiştir. Yapının öncelikle iç mekânı değerlendirmeye alınarak; belirlenen kullanıcı grubu ile yapıya gezi düzenlenmiş ve görüşleri doğrultusunda bulgu toplanmıştır. Aynı zamanda nitel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılarak hem heterotopya kavramına hem de yapıya dair literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın; heterotopya kavramını iç mekânlar ile değerlendirmek ve Michel Foucault'un heterotopyaları tanımlarken aktardığı altı ilke arasından denk geldiği ilkeler tespit edilerek, heterotopyaların örneklem yapı tiplerini arttırmak açısından faydalı olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte, mekân okumalarını Foucault'un tanımları ile yaparak, yeniden işlevlendirilen yapılara farklı bir perspektiften bakmayı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimler: Heterotopya, Çinili Hamam, Michel Foucault, iç mekân, mekân algısı

İSTANBUL'UN BAĞIMSIZ TİYATROLARINDA KUMPANYADAN ÖĞRENEN BİR YAPIYA DOĞRU: TİYATRO ANSAMBLI

Tamer Can Erkan
Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Doktora Programı
tamercanerkan@gmail.com

Hakkı Alper Maral
Prof. Dr., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi
alpermaral@mgu.edu.tr

Sahne sanatlarını icra eden topluluklar ansambl (*ensemble*) olarak tanımlanabilir. Ansambl, birlikte performans sergileyen bir grup müzisyeni, oyuncuyu, dansçıyı, vb. ifade eder. Bir tiyatronun; kumpanya, ekip, topluluk yerine, ansambl olarak nitelenmesi arasında belirgin bir fark vardır. Ansambl; topluluk, ekip gibi terimlerin analitik betimleyiciliğinin ötesinde, icranın eylemsel, dolayısıyla performatif yönünü vurgulamaktadır. Bu vurgu, performansın icra edildiği anda ve dışında her icracının arasındaki interaksiyonun—iletişimsel, edimsel senkronizasyonun—bir tür tasvirini de içermektedir. Başka tanımları koro veya belli bir çalgı grubuna; hattâ bu alt-birimler tarafından icra edilmek üzere yazılmış müzikal kesitlere veya pasajlara da işaret etmektedir. Dahası, bir diğer yönden ansambl, topluluktaki icracıların birbirleri arasında kültürel, teknik ve geleneksel bilginin aktarımına koşut olarak da algılanır: Ansambl bir öğrenen yapıdır; usta ve çırak arasındakine benzer bir bilgi, deneyim aktarımı kanalıdır. Dolayısıyla ansamblın; topluluğun tamamını, icracıların her birini ve de icracılar arasındaki performansa özgü alışverişleri işaret eden dinamik bir kavram olduğu söylenebilir.

Bağımsız tiyatrolar genellikle bir veya birkaç kişinin önderlik ettiği özel teşebbüslerdir. Temel amaç saf ticaret değildir. Tiyatronun sahipleri dışındaki üyeleri büyük bir sirkülasyon ile topluluğa katılır ve çıkarlar. Bu nedenle böylesi oluşumlar gevşek bir organizasyon yapısına sahiplerdir. Ana akımın gevşek organizasyon uygulamaları içerisinde başarıyla yürüttüğü projelere karşın bağımsız tiyatrolar için bu durum her defasında yeni bir finansman ve maliyet problemine neden olur.

Bir bağımsız tiyatro ansamblı, yaratıcı iş birliğine ve karşılıklı desteğe adanmış bir paydaş grubunu ifade eder. Böyle bir kadroda bildik anlamda yıldızlara ve hiyerarşiye yer yoktur. İcracılar öncelikle birbirlerine değer vermek ve desteklemek için oradadır. Gösteri içinde ve dışında bilgi ve deneyim aktarımının mevcut olduğu bir bütünsellik fikrine odaklanılır. Deneyim düzeyi ne olursa olsun her icracının, üretimin hayatî bir parçası olduğu ve eşit saygıyı hak ettiği düşünülür. Bu nedenle alana özgü birikimin aktarımda olduğu; projelerde öğrenilen iş yapış biçimleri ve hem kültürel hem de teknik dağarcığın biriktirildiği, bir öğrenen organizasyon olan tiyatro ansamblı, günümüzün önemli bağımsız tiyatro yapılarından biri olarak görülür. Bu çalışmada İstanbul'da faaliyet gösteren günümüz bağımsız tiyatrolarından örnekler üzerinden tiyatro ansamblı kavramının açıklanması, başat öğelerinin tanımlanması ve yapıtlara izdüşümlerinin yansıtılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ansambl, Bağımsız Tiyatro, Öğrenen Organizasyon, İnteraksiyon

KÜLTÜR TEMELLİ LOGO OLUŞTURMADA GRAFİK TASARIM SEMBOLLERİNİN DÜZ VE ÖRTÜK ANLAMLARI AÇISINDAN MARKA KİMLİĞİ İLE UYUMU ARAŞTIRMASI

Gonca Türk
Dr.Öğr.Üye, İstanbul Arel Üniversitesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü
goncaturk@arel.edu.tr

Küreselleşme bağlamı içerisinde özellikle her etnik grubun grafik tasarımında kültürlerin bağlam içerisinde işe koşulması çağdaş reklamcılık tasarımını olumlu etkilemiştir. Günümüz logo tasarımlarına bakıldığında, tasarımcılar kültürel-etnik sembolleri logoların tasarımından büyük ölçüde kullanarak başarıya ulaşmışlardır. Bu bağlamda, çağdaş reklamcılık alanında markaların farklı görülmesine neden olan püf noktalarından biri kültürel-etnik görsel kimliklerin logolarda kullanılmasıdır. Bu konuyu bu yönde değerlendirmek için, bir markanın görsel kimliğini oluştururken sembollerin kullanımı özellikle önemlidir. Ama çoğu zaman grafik tasarımcılar sembol seçimini sadece zevk üzerinden iyimser bir şekilde ve yalnızca formalist bir yaklaşımla ele almaları sorun teşkil edebilmektedir. Bu bilgilerden hareketle bu araştırmada, bu eksikliği gidermek için kültürel-etnik sembolleri kullanarak kültür temelli bir logo oluşturmak için çözüm önerisine gidilmiştir. Ayrıca kültür odaklı bir logo tasarımında sembolün doğru yönde nasıl kullanılacağı sorusuna cevap aranmıştır. Bu araştırmanın amacı, araştırmanın doğası gereği uygulamalı bir araştırmadır. Hedeflenen uluslararası örnekleri incelemek ve analiz etmek için tanımlayıcı-analitik örnek çalışması yapılmıştır. Araştırmada kütüphane yöntemi ve örnek analizi incelenmesi yapılmıştır. Diğer yandan Uluslararası örnek logo çalışmalarının analizi ve incelemesinden ortaya çıkan sonuçlara göre kurumlar kendi logoların tasarımında yer alan sembolların birincil ve örtük anlamsal çıkarımları kaleye alınmadan kurumsal çıkarlar doğrultusunda kullanıldığı tesbit edilmiş olup ayrıca çoğu örneklerde, sembolün örtük anlamına daha fazla dikkat edildiği tespit edilmiştir. Bu nedenle sembollerin bu tür uygunsuz kullanımı, kültürel değerler üzerinde olumsuz etkisi dışında markanın kimlik ve imaj konusunda da negatif etkisi olabilmektedir. Halbuki logoları simgeleyen sembolların orijinal ve örtük anlamlarına eşit derecede dikkat etmek ve marka kimliği ile uyumlu hale getirmek, kültür temelli logoları yaratmak için uygun bir çözüm olarak düşünülmesi yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sembol, sembolün düz ve örtük anlamı, marka kimliği, kültür temelli logo

METAEVRENDE MARKA VARLIĞI VE GÖRSELLİĞİ

Aynur Karagöl
Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, Grafik Tasarım Bölümü
aynurkaragol@topkapi.edu.tr

Metaevren (metaverse) evren ötesi anlamıyla insan yapımı bir gerçeklik dünyası sağlamaktadır. Bu dünyanın sınırları, ortamı oluşturan kişiler, şirketler, ülkeler tarafından belirlenmektedir. Çoğu zaman gerçek dünya ile benzerlikleri bulunan metaevren, bazı zamanlarda da gerçek dünyada yapılamayacak senaryoları barındırmakta ve içerik üreticisinin hayal gücünün sınırlarında dolaşmaktadır. Bu alanların inşa edilmesi için farklı donanım ve yazılım sağlayıcıları bulunmaktadır. Platformlar üretici ve geliştirici teknoloji şirketleri tarafından şekillendirilirken içerik profesyonel kullanıcılar ve amatörler tarafından oluşturulmaktadır. Metaevren, sanal gerçeklik (VR), artırılmış gerçeklik (AR), bu ikisinin bileşimi karma gerçeklik (MR) ve hepsinin beraber kullanılacağı şemsiye kavram genişletilmiş gerçeklik (XR)'ten ibarettir. Ayrıca kullanıcılar; üç boyutlu modelleme avatarları veya hologram olarak kendi kopyalarıyla sanal ortama taşınmaktadır. Metaevrende kullanıcı, orada olma hali (presence) ve sarmalama (immersive) ile sanal ortamı bir tür gerçeklik olarak kabul etmektedir. Kişiler arası etkileşimle ortam daha da gerçekçi bir hal almaktadır. Oyun, iş dünyası, eğitim, sosyalleşme ana etkileşim ortamları oluşturmaktadır.

Birer tüzel kişilik olarak kabul edilen markalar da gerçek dünyada, hedef kitlesiyle bağlantı kurduğu gibi metaevrende de gerçek dünyada kişiliği olan avatarlar ve hologramlarla etkileşim ve satış ortamı aramaktadır. Bu çalışma, metaevrende, gerçek dünyadan taşınan markaların dünyasını incelemeyi amaçlamaktadır. Bir nitelik analiz yöntemi olarak gözlem ile içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Markalar, metaevrende varlık göstermek için çeşitli metaevren oluşumlarıyla iş birliğine başvurmuştur. Spor giyim markası Nike ile RTFKT ile sanal ortamda NFT karşılığı satış yapmaktadır. İçecek markası Coca Cola oyun ve kutlama etkinlikleriyle avatarlara kola içme deneyimi yaşatmaktadır. Araba markası Hundai, metamobilite ile yapılabilecek sosyal deneyim senaryosu üzerine çalışmalar -video örneğinde Mars'a yolculuk işlenmiştir- gerçekleştirmektedir. Sonuç olarak insanların en temel ihtiyaçlarından yeme-içme, giyim ve ulaşım gibi farklı sektörlerin metaevren örneklerinde görüldüğü üzere; avatarlar veya hologramların metaevrende sanal fiziksel yansımaları ile marka ürünlerinin pazarının dijitalleşerek varlığının sürdürülmesi beklenmektedir. Çünkü insanın gereksinimlerinin sanal dünyaya taşınacağı düşünülmektedir. Örneklerde de görüldüğü üzere markaların, gerçek dünyada fiziksel nesnelerle deneyim sağlayan ürünlerinin metaevrende de işlevlerini ve sınırlarını keşfetmeye çalıştığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Metaevren ve marka, metaevren görselliği, metaevrenin tasarımı.

METAVERSE'DE SANATIN MERKEZ'İYETİZ'LİK PARADOKSU

Derya Aydoğan
Dr.
derya_aydgn@hotmail.com

Metaforik anlamda örümcek ağlarındaymış gibi belli merkezlerde tutunan, belli merkezlerin çevresinde konumlanan insan ve şey'ler, -ki bu kapsama Dünyada kendiliğinden var olan ya da insan yapımı olan her şey dahil- internet ağ'larına dolandığından beri fiziksel olarak bulunduğu merkezden soyutlanamasa bile algısal olarak merkez ötesine yolculuk edebilme şansına kavuşmuştur. İnternet, belli bir zamana ve mekâna ait olanı, zamanın ve mekânın dışında bir alana taşıyabilmiştir. Bu alan, bir anlamda öteden beri süregelen tekellerden bağımsızlaşma olanağını getirmiştir. Üretim, sunum, paylaşım, tüketim gücünü elinde bulundurarak ortamı istediği gibi şekillendirme yetisine sahip merkezi üst yönetimlerden tek bir kişinin bile kendi iradesi ile gerçekleştirebileceği fırsatlar sunan bir mekanizma oluşmuştur. Eskiden birtakım sergilere kabul edilmeyen sanatçılardan internet medyası ile sanal küresellikte kendi ortamlarını kurarak yeni olanaklar yakalayabilen sanatçılara doğru bir ilerleme olmuştur. Dolayısıyla sanatçı, kendi kendisinin üst yönetimi haline gelebilmiştir. Merkeziyetsiz olma halinin öne çıktığı teknolojiler, özellikle son dönemlerde daha hızlı eşik atlamaya başlamıştır. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre merkez; "bir bölgenin veya kuruluşun yönetim yeri, bir işin öğretildiği yer, bir işin yoğun olarak yapıldığı yer, belirli bir yerin ortası" anlamlarına gelmektedir. Konu her ne olursa olsun merkez, iktidarı barındırır. İktidar söz konusu ise TDK'daki açıklamanın dördüncü maddesine göre "yetkiyi elinde bulunduran kişi ve kuruluşlar"dan söz edilebilir. Bu açıklama da "tekel" kavramına götürür. TDK'daki açıklamada "tekel"in mecazi anlamı "bir kişi veya kuruluşun herhangi bir alanda kazandığı büyük güç"tür. Son yılların söylem olarak akım haline gelmiş ama aslında kendisini tam olarak gerçekleştirememiş kavramı "Metaverse", "merkeziyetsiz yapı" olarak vurgulanmaktadır. Metaverse'ün işaret ettiği "merkeziyetsizlik" aslında veri işlem ve dağıtım yönünden kapsamlı bir anlama gelse de sadece yönetim tarafından bakılacak olursa; bu yapıda yeniden eskiye gidiş de görülmektedir. Yönetim anlamında merkeziyetsiz olan bu alan içerisinde merkezi temsil eden inşalar gerçekleşmektedir. Metaverse haline gelecek ama şu an onun ön aşaması gibi olan platformlarda fiziksel sanat mekanlarının ikiz versiyonlarının klonlanması ya da doğrudan sanal olarak sanat kurumlarının üretilmesi, sanatın görücüye çıktığı ortamları yeniden tekelleştirmeye götürmektedir. Merkeziyetsiz ortamlarda konumlanan bu yapılar, yeniden merkezileşmeyi getirerek tekellerini güçlendirmektedir. Örümcek ağlarının yerini balık ağları alacak gibi gözükmektedir. Ortam merkeziyetsiz olsa da içerisindeki yapıların "merkez"i temsil etmesi bir paradoks ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metaverse ve sanat, merkez ve sanat, sanat tarihi, sanat mekânı, sanat sergisi

MOBİL HARİTALAR VE BESLENME

Sinem Ünal
Arş. Gör. ,Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarımı
sinem.unal@yildiz.edu.tr

Kader Sürmeli
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarımı
ksurmeli@yildiz.edu.tr

Bireylerin beslenme şekilleri çeşitli sebeplere göre farklılık göstermektedir. Kimi zaman bu durum felsefi bir tercihe, fikir ve düşüncelere, kimi zaman da sağlık, iş ve yaşam koşullarına dayanmaktadır. Tamamen kendi seçimleri doğrultusunda et ve/veya hayvansal ürünleri hayatından çıkararak vejetaryen ya da vegan beslenme tercih edebilmektedir. Sağlık problemleri de bireyin tercihi dışındaki beslenme alışkanlıklarında büyük rol oynamaktadır. Alerji, hassasiyet, diğer hastalıkları tetiklemesi, bireyin sağlık problemleri sebebiyle uyması gereken diyetler gibi nedenlerden dolayı, beslenme tercihleri değişiklik göstermektedir. Düşünsel ve bedensel sınırları dışında, yoğun iş ve yaşam temposu da kişilere her zaman vaktinde beslenme ve hatta tam olarak istediği yemeği yeme hakkını tanımayabilmektedir. Ayrıca sosyal çevre ve sosyal medya kullanımının da beslenme tercihlerini etkilediği ifade edilebilir. Günümüzde birçok sosyal medya fenomeni, farklı sosyal medya kanalları üzerinden online yemek siparişine yönlendiren projelerde yer almakta ve böylece kullanıcıların beslenmeleri üzerinde etkili olabilmektedir. Yakın zamana kadar telefon aracılığı ile restoranlardan yemek siparişi verilirken, son yıllarda teknolojinin gelişmesi, mobil cihazların yaygınlaşması ile yeni yöntemler ortaya çıkmıştır. Günümüzde, bulunulan konuma bağlı olarak, cep telefonlarındaki mobil uygulamalar ve bilgisayarlardaki web siteleri üzerinden yemek siparişi vermek teknolojik altyapısı gelişmiş ülke ve şehirlerde yaygınlık göstermektedir. Bu ulaşım GPS (Global Konumlandırma Sistemi) üzerinden bir haritadan faydalanılarak, mobil uygulamalar aracılığı ile sağlanmaktadır. Bu araştırmada; beslenme ve mobil haritaların ilişkisi ele alınarak, mobil haritaların arayüzleri incelenerek karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Mobil haritalardan faydalanan belirli uygulamalarda (Yandex, Google Maps, Yemek Sepeti, Zomato) restoranların nasıl konumlandırıldığı, kullanıcıları nasıl yönlendirdiği ve onları bir konuma ulaştırmanın haricinde ne gibi imkanlar sundukları ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Dijital Haritalar, Mobil Arayüz Tasarımı

MÜZİK TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİNİN KOMPRESÖR DUYUMUNA ETKİSİ

Burç Kaytanlı
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
burckaytanli@gmail.com

Arda Eden
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
ardaeden@yildiz.edu.tr

Müzik teknolojileri lisans eğitim programları günümüzde müzik üretim sürecinin bütünleşik bir parçası haline gelmiştir. Profesyonel müzik üretim sürecinde, insan faktörünün yanı sıra temel birçok analog ve dijital araçtan faydalanılır. Bu araçların önde gelen alt gruplarından dinamik alan işlemcilerinden biri olan ve giriş sinyalindeki dinamik alanı kontrol altında tutmaya yarayan kompresör, müzik üretimi ve müzik teknolojisi eğitiminde önemli bir yer tutar. Buna karşılık, akademik müzik teknolojileri eğitiminin, kompresörün uygulamadaki duyum, algı ve kullanımına ne derece katkı sağladığını kontrollü bir biçimde inceleyen bir çalışmaya şu ana kadar rastlanmamıştır. Literatürdeki bu eksikliğe ışık tutmak amacıyla, bu çalışma, müzik teknolojileri eğitimi seviyesindeki kademeli artışın, kompresör duyumu ve algılanması üzerindeki etkilerinin dinleme testi aracılığıyla belirlenmesini amaçlamaktadır. Çalışma, akademik müzik teknolojileri eğitiminin profesyonel müzik üretim sürecine katkısını değerlendirmek amacıyla, kompresör kapsamında yapılmış ilk çalışmalardan biri olarak alana yeni bilimsel ve nicel veri sağlama açısından önem taşımaktadır.

Bu amaçla, trampet, bas gitar ve vokalden oluşan ve geniş bir dinamik aralığı kapsayan üç farklı ses kaynağı, hızlı/yavaş olmak üzere iki farklı atak ve bırakma (release) süresi kombinasyonu ve yüksek/düşük olmak üzere iki ayrı oranda sıkıştırıldıktan sonra müzik teknolojileri eğitimi almamış sektör profesyonelleri (6 kişi), müzik teknolojileri lisans öğrenci (13 kişi) ve mezunlarından (7 kişi) oluşan üç farklı gruba dinletilmiş, katılımcıların cevapları kaydedilmiştir. Çalışma ikiden fazla bağımsız grup içerdiği için, verilerin incelenmesinde her bir değişken için tek yönlü ANOVA analizi kullanılmış olup gruplar arasındaki farklılığın analizi için Games Howell Post-Hoc testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda lisans öğrencileri grubu ve mezun grubu arasında kompresör duyumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kompresör, dinamik alan, müzik teknolojileri, müzik teknolojileri eğitimi

PASTEL BOYA ESERLERİN DEPOLAMA VE SERGİLEME SORUNLARI İRHM KOLEKSİYONU ÖRNEKLERİ

Elis Akay Özakdağ
Araştırma Görevlisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi , Sanat Eserleri Konservasyonu ve Restorasyonu
elis.akay@msgsu.edu.tr

Buket Özdemir
Restoratör, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi
buket.ozdemir@msgsu.edu.tr

Genellikle çubuk şeklinde olan pastel, bir bağlayıcı ile birleştirilmiş saf toz pigmentten oluşur. Arap zamkı, kitre ve hayvansal yağ gibi bağlayıcılar kullanılarak kuru pastel ve yağlı pastel olarak iki çeşit bulunmaktadır. Pigmentlerle çizim, en eski insanlara kadar uzanır. Fransa'nın Lascaux kentinde 15.000 yıldan daha eskiye dayanan mağara resimlerinde, mağaraların çatılarında hayvan resimleri oluşturmak için kömür ve hem ıslak hem de kuru pigmentler kullanılmıştır. Pastel boya ile üretilmiş sanat eserlerinde en önemli sorun, boyanın yüzeye tutunma gücüdür. Pastel boya içerisindeki bağlayıcı yüzdesinden dolayı yeterli miktarda tutunamamaktadır. 19. yüzyıldan itibaren doğal sabitleyici maddelerin kullanıldığı bilinmektedir, ancak genellikle antik pastel ve tebeşirlerin koruyucu tabakası yoktur. Günümüzde pastel boyanın sabitlenmesi için çeşitli malzemeler kullanılmaktadır. Fakat kullanılan sabitleyicilerin yüzeyde yarattığı farklılıklar ve sabitleme gücü görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. Bu nedenle pastel boya kullanılan eserlerin uzun ömürlü olması için depolama ve sergileme şartları son derece önemlidir. Sergileme ve depolama için kullanılan alanda, sıcaklık ve nemin yanı sıra ışık seviyelerinin de (UV korumalı cam kullanılsa bile) dikkate alınması gerekmektedir. Eserin korunması için belirlenen sıcaklık ve nem seviyesi, kağıdın kuruyup çatlamasına ve pul pul dökülmesine, yüzeyde oluşacak küflenme veya boya dökülmelerinin önlemede en önemli faktörlerdir.Boya yüzeyi göz önünde bulundurularak, hareket, nakliye veya depolama sırasında sanat eseri yüzeyine asla dokunulmaması ve parçanın düz ve yukarı bakacak şekilde konumlandırılması gerekmektedir. Eserin cama veya çevredeki herhangi bir öğeye sürtünmesini önlemek için çerçeveleme esnasında derin bir çerçeveleme yöntemi kullanılmalıdır. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kalıcı Koleksiyon sergisinde bulunan kâğıt üzerine pastel boya eserlerin konservasyon uygulamaları gerçekleştirildikten sonra sergileme için gerekli önlemler alınmıştır. Eserlerin korunması için müze camı ve müze camından uzak tutulması için asitsiz paspartu ya da iç kasımda destek bantlar kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pastel boya, sergileme, koruma, kâğıt eser.

POSTMODERNİZM DÖNEMİNDE FOTOĞRAFIN GRAFİK TASARIMA ETKİSİ

Cansu Çıtak
Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans Programı
cansucitakk@gmail.com

İsmail Erim Gülaçtı
Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi
egulacti@yildiz.edu.tr

Fotoğraf ışık aracılığı ile zemin üzerine aktarılan görüntülerdir. Fotoğraf sözcüğü ilk kez 1839 yılında "Vossiche Zeitung" dergisinde yayınlanan bir makalede kullanılmıştır ve fotoğraf ışık anlamındaki photos ve çizmek anlamındaki graphe'den oluşmaktadır. İnsan tarih boyunca resmetme ve kaydetme içgüdüsü ile sudaki izlerden, gölgelere, duvarlara çizdiği figürlere kadar görüntü arayışı içinde olmuştur. Bu arayış tarih ilerledikçe gelişerek fotoğraf ve fotoğraf makinesine kadar uzanmıştır. Tarihteki ilk kamera ise basit bir karanlık oda sistemi olan Camera Obscura'dır. Rönesans döneminde Camera Obscura ressam ve heykeltıraşlar tarafından perspektif aracı olarak kullanılmıştır. Fotoğraf da sonraki dönemlerde gelişerek ve resim, heykel, tasarım gibi sanatın birçok alanında malzeme olarak farklı konum ve amaçla kullanılmıştır. Sanat tarihi ise birçok kültür ve döneme yayılmıştır. İlk çağdan bu yana insanlık imgeler yaratıyor ve bu imgelerle bir hikâye anlatma amacı gütmüştür. Tasarımın merkezinde yer alan problem çözme olgusu da tam bu noktada aynı heyecan ve içgüdüden doğan bir ihtiyaç olduğunun belirtisidir. Endüstri devriminin sağladığı imkanlar sonrası el sanatlarının işlevini yitirmesi ve üretimlerin tek düze ilerlemesi sonrası sanatçılar estetiği ortaya koymanın yollarını aramaya başlamıştır. Bu dönemde sanatçı kimliği ikiye ayrılarak oluşmuştur. Gelenekselci ve yenilikçi şeklinde iki ayrı ana damara bölünmüştür. 20.yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde ise postmodernizm tasarımcıların tarzına yön vermiştir. Bu dönemde tasarım algısı sezgisel, bireysel ve özgür olma inancı ile ilerlemiştir. Bu dönem birçok tasarımcının özgün ve farklı tarzları oluşmuştur. Kolaj teknikleri, farklı tipografi yorumları, elle müdahale edilmiş resim kullanımları ile sanatçı ve tasarımcılar modernizm sonrası özgür bir dil oluşturmalarını sağlamıştır. Endüstri dönemi sonrasında gelen elektronik imkanlarla birleşim ise postmodernizmin getirdiği araçlarla birleşince farklı dokular elde edilmeye başlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı postmodern dönemde fotoğrafın bir grafik tasarım malzemesi olarak yorumlanmasını sorgulamaktır. Bu kapsamda April Greiman, Michael Vanderbyl ve Wolfgang Weingart gibi grafik tasarım sanatçılarının çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Böylece fotoğrafın grafik tasarımı hem bir araç hem bir metod olarak nasıl etkilediğinin aydınlatılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, Grafik Tasarım, Fotoğraf

SANAT PRATİKLERİNDE BEDEN OLGUSUNUN MICHEL FOUCAULT'UN "İKTİDAR TEMSİLİ" BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ezgi Ararat Cüceoğlu
Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
ezgiac@yildiz.edu.tr

Bu araştırmada sanat pratikleri, Michel Foucault'nun "özne", "beden" ve "iktidar" kavramlarına ilişkin görüşleri kapsamında incelenmiştir. Foucault'nun "iktidar temsili"ne ilişkin varılan genel bir yargı; iktidarın, baskı temasını da arzuyu da yönlendiren bir tür güç ilişkileri bütünü olduğudur. Bedenin tarihsel süreç içinde özne ve iktidar arasında sıkışıp kaldığı görüşü çerçevesinde sanatçıların, beden olgusunu derinlemesine sorgulama nedenleri önem kazanmaktadır. Buna ek olarak sanatçıların bedene yönelik gerçekleştirdikleri müdahaleler, sanatta bedenin temsiliyetine ilişkin yeni anlamları da literatüre katmaktadır. Araştırmada bu bağlamda incelenen sanat pratikleri, Foucault'nun; olumsuz bağıntı, kural düzlemi, yasak döngüsü, sansür mantığı, tertibatın birliği gibi başlıklar halinde incelediği 'iktidar temsili'ne ilişkin görüşleri doğrultusunda çözümlenmiştir. "Özne tarihsel süreç içinde nasıl kurulmuştur?" sorusuna yanıtlar arayan, bu doğrultuda akıl hastalığının, tıbbın ve hapishanenin tarihi üzerine araştırmalar yapan Foucault, modern iktidar rejiminin ürünü olan, modern bireyleşme sürecine ait bir özne olgusundan söz eder. Foucault'cu yaklaşımda "ben", tarihsi-sosyal bir özne olarak belirmektedir. Bu bağlamda Foucault, özne nosyonuna bir alternatif olarak "ben nosyonu"nu geliştirmiştir. Burada ben, insanın sonluluğunun kaynağı, biyolojik beden ile olan bağı çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda sanatsal düzlemde ben'in oluşumuna ilişkin öznellik stratejilerinin beden ile olan ilişkisi, Foucault'un ben nosyonu ile birlikte değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, sanatçıların kendi bedenlerini sanatın nesnesi olarak ortaya koyma eğilimi detaylandırılmıştır. Sanatçının bedenini doğrudan işin içine kattığı otobiyografik eserler; benlik, kimlik, cinsiyet gibi varoluşsal göstergeleri açığa çıkarmaktadır. Bu düşünceden hareketle sanatın, Foucault'nun ben nosyonuna benzer bir kendini yaratma sürecine yanıt verdiğini söylemek mümkündür. Ek olarak, sanatçıların beden üzerine yaptıkları sorgulamalar, iktidar olgusunun denetleyen ve sınır koyan yapısına karşın, bedeni özgürleştirmeye yönelik girişimlere de dönüşmektedir. Nitekim bu kapsamda ortaya konan tasarıların çeşitliliği, sanatçıların beden olgusuna çizilen sınırları zorlama arzusu ile buluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Michel Foucault, sanat, beden, iktidar, özne, ben

SÜRREALİZMDE MİNYATÜR ETKİLERİ

Esra Bostan
Araştırma Görevlisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Grafik Tasarımı
esrabostan@arel.edu.tr

Siamak Egharloo
Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Geleneksel Türk Sanatları
siamak.eagle@gmail.com

Minyatür, Doğu'da Osmanlı, İran, Hindistan, Çin gibi ülkelerde doğmuş köklü bir sanat dalıdır. Bununla birlikte tarihi olayları belgeleme aracı olma niteliği ile yüz yıllar boyunca varlığını korumuştur. Minyatürün kaynağı el yazması kitapları süslemeye, konusu ise edebiyata ve şiire dayanmaktadır. Özellikle Fars şiirleri, hikâyeleri, destanları, efsaneleri vb. konular zengin bir kaynak olarak ele alınmış, minyatür sanatçıları tarafından ilham alınarak küçük boyutlarda eserler meydana getirilmiştir. Zira İran edebiyatı manzumeleri içeriğinde görsellik barındıran anlatılardır. Minyatürler de genel olarak bakıldığında, güçlü görselliği ve incelikli içeriği ile Batı sanatı eserlerinden farklı şekilde gerçeklikten uzak bir yapıya sahiptir. Gerek perspektif açısı, gerekse figüratif unsurları ve hareket vurgusu ile gerçek dışı görünümü oldukça dikkat çekicidir. Bu özellikleri ile birlikte, minyatürlerin sürrealizm akımı ile ortak yönlerinin olduğu düşünülmektedir.

Avrupa'da 20. yüzyılda ortaya çıkan modern sanat akımlarından gerçeküstücülük ya da sürrealizm; bilinç ile bilinç dışını birleştiren, iz düşüme ve rüyalara dayalı olan bir sanat akımıdır. Tıpkı Sürrealizm'de olduğu gibi minyatür sanatında da sanatçı kendi hissettiklerini ve hayal ettiklerini kâğıdın üzerine döker. Bu ortak özellik dışında bazı sanat eserlerinde de iki sanat arasında benzerlikler mevcuttur. Hayal gücü temelinde tasarlanan minyatür eserlerin izi, Sürrealizm akımının yanılsama ve hayale bağlı unsurlarında hissedilir.

Araştırmanın amacı, "Siavoş ve Efrasiyab'ın avcılık sahnesi, II. Şah İsmail MS 1576, Hamse-i Nizami MS 1536, Baysonkor Şehnamesi, Arcasb'ın Afrasyab tarafından Roiyin Dej'de öldürülmesi MS 1429" konulu minyatür eserlerin, sürrealist resimler ile benzer özelliklerini yorumlamak, göstergebilimsel analiz yöntemiyle inceleme yapmaktır. Bununla birlikte iki sanat kavramı arasında nasıl bir bağlantı olduğunu sorgulamak, ortak ve farklı yönlerini tespit etmektir. Çalışmanın problemi ise sürrealizmde minyatür etkilerinin göstergebilimsel analizinin benzer ve farklı özelliklerinin ne olduğu ile ilgilidir.

Anahtar Kelimeler: Minyatür, Sürrealizm, İran minyatürleri

THE EXPERIMENTAL SOUNDSCAPES OF K. PENDERECKI IN HORROR MOVIES

Filiz Karapınar
Doktora Öğrencisi, İstanbul Teknik Üniversitesi,
Müzik İleri Araştırmalar Merkezi
karapinarfiliz@gmail.com

Manolis Ekmektsoglou
Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Teknik Üniversitesi,
Müzik İleri Araştırmalar Merkezi
ekmektsoglou@itu.edu.tr

Krzysztof Penderecki (1933 –2020), a Polish composer and conductor, was regarded as a master of sound both in the world of classical and contemporary music and in the film industry. As an avant-garde composer, Penderecki's notion that music should always be experimental is reflected in works characterized by striking new sounds and timbres. In the 1960s Penderecki was a familiar face at the Polish Radio Experimental Studio, where he was intrigued by the potential contributions that various technologies could make to his musical ideas. The compositions that were written during these experimental years, such as Polymorphia (1961) and Fluorescences (1962), avoided conventional tonal or rhythmic language, instead exploring dense clusters, sound masses, microtones, and glissandi. In these often unsettling works Penderecki intended to liberate sound from musical conventions by challenging the distinction between music and noise. In this regard his music was well-suited for the horror movies such as The Exorcist (1973) by William Friedkin, and Stanley Kubrik's The Shining (1980). Penderecki did not initially compose these works with the intention of using them in films but they became favorites of some filmmakers, perhaps because their emphasis on timbre and sound morphology created an exciting new sonic connection between the conventional hollywood orchestral soundtrack and the rapidly developing sound design practices of the 1950s and 1960s. Thus Penderecki's distinctive soundworld soon came to be associated with horror soundtracks, and his influence can still be heard in many modern horror movies.

The purpose of this research is to investigate how Penderecki's unique compositions, which were originally composed for the concert hall, ended up establishing long standing musical conventions in suspense and horror film scores. In order to better appreciate Penderecki's impact on film music, I will present an analysis of excerpts from Polymorphia for 48 string instruments (1961). In this analysis I will examine how the composer's graphic scores facilitated innovative approaches to scoring for string ensemble, creating the tense, eerie timbres that have become a hallmark of the composer's music of this period. As I will show, these techniques revolutionized film music by creating radical new sounds that filmmakers employed to represent heightened emotional states such as anxiety and fear. This article is extracted from my doctorate dissertation entitled "A Stylistic and Structural Analysis of Flute Concerto by Krzysztof Penderecki" supervised by Dr. Manolis Ekmektsoglou.

Anahtar Kelimeler: Penderecki, avant-garde, sound mass, horror soundtrack, polymorphia

TİYATRO VE MUSİKİ MECMUASINDAKİ MUHSİN ERTUĞRUL YAZILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Hamide Yazer
Doktora Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
yazerhamide@gmail.com

İstibdat Döneminin sona ermesi ve II. Meşrutiyet'in ilanıyla başlayan süreç basın hayatımızın önemli bir dönüm noktasını oluşturur. Otuz üç yıllık baskı rejiminin ardından hürriyetin ilan edilmesi ve sansürün kaldırılmasıyla sosyal yaşam, edebiyat, sosyoloji, kültür, din, siyaset gibi çeşitli konularda mecmular çıkarılmaya başlanır. Basın hayatımızdaki bu zenginlik, yüzyıl başında siyasi hayattaki kaotik süreç ve savaşlarla sekteye uğrasa da Cumhuriyet devrine kadar ulaşmayı başarır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında da pek çok farklı konuda mecmualar çıkarılır. Bu mecmualardan kimileri uzun ömürlü olmayı başarırken kimileri yayımlanan birkaç sayının ardından yayın hayatı sona erer. Bu dönemde kısa bir dönem yayımlanan dergilerden biri de Tiyatro ve Musiki mecmuasıdır. Mazhar Fevzi tarafından İstanbul'da, 19 Ocak 1928 ile 5 Nisan 1928 tarihleri arasında 11 sayı çıkarılan Tiyatro ve Musiki, döneminin sahne sanatları, sinema ve musikisi üzerine gelişmeleri ve bu sanatlar üzerine vuku bulan tartışmaları takip edebildiğimiz bir kaynaktır. Yazar kadrosunda Ahmet Refik Altınay, Hakkı Süha Gezgin, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Rauf Yekta gibi isimlerin yanı sıra, Suflör müstear adıyla Türk tiyatro ve sinemasının önemli ismi Muhsin Ertuğrul da yer almaktadır.

Muhsin Ertuğrul, Tiyatro ve Musiki için kaleme aldığı yedi yazısında; tiyatro, operet ve sinema üzerinde durmuş ve bu sanatlar üzerine döneminin sorunlarına dikkat çekmiştir. Yazılarında sahne sanatları ve sinema üzerine Batı'daki gelişmeleri takip ederken, aynı zamanda Cumhuriyet Türkiye'sindeki durum ile karşılaştırmalar yapmaktadır. Ayrıca, bu yazılarında Türk sineması üzerine düşüncelerini dile getiren Muhsin Ertuğrul, imkansızlıklarla tamamlamaya çalıştıkları filmlerden ve ortaya koydukları çabaya rağmen ülke sinemasının yeterli desteği görmemesinden yakınır. Dergide yer alan bir yazısında da ülkeye getirilen yabancı filmlerin çocuklar ve yetişkinler tarafından yaş gözetilmeksizin izlenmesinin sakıncalı olabileceğinden bahseder ve gösterime giren filmler için belirli izleyicilere uygunluk şartını gösteren işaretler koyulması gerektiği fikrini öne sürer. Ertuğrul'un 1928 yılında dile getirdiği bu düşünce, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından 2006 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu durum sinema tarihimizin önemli ismi Muhsin Ertuğrul'un döneminin çok önünde bir isim olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı, Muhsin Ertuğrul'un daha önce gün yüzüne çıkmamış Tiyatro ve Musiki mecmuasındaki yazılarını ortaya çıkarmak ve bu yazıların sahne sanatları ve sinema tarihimiz açısından değerlendirilmesini yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro ve Musiki, Muhsin Ertuğrul, Sahne Sanatları, Sinema

VIRTUAL RECONSTRUCTION OF LOST CULTURAL HERITAGE USING EXTENDED REALITY TECHNOLOGY

Muhammet Necip Şağar
Master's Student, Yildiz Technical University, Interactive Media Design
mohamadshaar5@gmail.com

Bahadır Uçan
Assoc. Prof., Yildiz Technical University, Communication and Design
bucan@yildiz.edu.tr

Heritage literature indicates that heritage forms the foundation of our identities and cultures, its loss threatens the peace and stability of the world and leads to disastrous consequences, such as: the disappearance of historical and ethnographic values, diminished social cohesion, societal mental health issues, along with other numerous issues that effects our daily lives, thus the need for an inventive, fast, low-cost, and sustainable heritage preservation solutions is increasingly growing. Consequently, the field of cultural computing has been rising rapidly which relates to the use of computer technologies to improve and preserve cultural elements and regarded as a modern approach of cultural translation that applies scientific principles to represent the essential aspects of culture. Cultural Computing studies have established that Extended Reality (XR) technology can be an essential contributor to heritage preservation projects. However, there is an overall lack of research regarding the capabilities and impacts of XR practices on the applications of preserving and reconstructing lost cultural heritage sites.

The present research aims to establish and evaluate a framework and application of reconstructing and experiencing lost cultural heritage sites in virtual environments using XR technology.

The structure of Aleppo Hamidiye hospital was selected as a case study for this research due to its historical significance and the deliberate destruction of it during the war. The destruction was observed through satellite images, using CAD programs a detailed study of the plans was conducted, then a model was generated and simulated in virtual environment through 3D design software.

In light of the current findings, XR technology demonstrated its ability to form an effective approach to raising public awareness of the importance and richness of heritage by producing unique, immersive solutions that aren't achievable in the physical world, such as: the ability to observe, experience and support preservation practices lost heritage properties, resulting in better understanding of heritage, and attracting a wider audience.

Approaches such utilizing XR technology in reconstructing and preserving lost heritage sites, highlights the power and importance of integrating such technology in various fields other than entertainment and its ability to produce sustainable, efficient solutions for controversial issues.

Keywords: Extended Reality; heritage; architecture; interdisciplinary; new media.

YENİ TİPOGRAFİ TASARIMINDA BİR UYGULAMA MODELİ OLARAK "DENEYSEL TİPOGRAFİ"ÇALIŞMALARI VE SÜREÇ ODAKLI YARATICI PROJELERİN ANALİZİ

Çağatay Bilsel
Arş. Gör., Yıldız Teknik ÜniversitesiSanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim ve Tasarım
cagatay@yildiz.edu.tr

Esra Bacaksız
Öğretim. Gör., Yıldız Teknik ÜniversitesiSanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim ve Tasarım
bacaksiz@yildiz.edu.tr

Bu çalışmada, iletişim ve tasarım bölümü son sınıf öğrencileri ile bitirme dersi kapsamında bir çalışma gerçekleştirilmiş ve ayrıca iç örnekleme ile seçilmiş öğrenci çalışmaları analiz edilmiştir. Son sınıf öğrencilerinin deneysel tipografi çalışmaları eğitici ve öğretici araçlar haline dönüştürülmesi ve öğrencilerin tasarıma bakış açılarını özgürleştirici, yaratıcılıklarını harekete, geçirici süreç odaklı projeler kavramı çerçevesinde incelenecektir.

Bu araştırma kapsamında ele alınan deneysel tipografi örneklerinin "Belirgin bölümünü, el ile üretilmiş tasarımlardan oluşan eğitici, öğretici araçlardır. Kullanıcıların deneysel tipografi alanında becerilerini artırmak ve yen yaratıcı fikirlerin oluşumunda ilham vermek, görsel ve deneyimsel iletişime yeni bakış açıları kazandırmak" olarak tanımlanabilir.

İletişim ve Tasarım Bölümü son sınıf öğrencileri ile bitirme projesi olarak gerçekleştirilmiş olunan çalışma öğrencilerin kendi seçtikleri kavramları üzerinden tasarım metninin özüne uygun yöntem ve malzemelerle kullanarak eğitici ve öğretici deneysel tipografik ürünlere dönüştürmeleri projenin konusunu oluşturmuştur. Deneysel tipografik ürünlerin eğitici ve öğretici bakış açıları kazandıran araçlar olarak çalışma kapsamında şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır; farkındalık, güncel gereksinimler yol göstericilik, eğitici ve öğretici bakış açıları geliştiren bakış açıları hedeflenmektedir.

İletişim ve tasarım bölümü son sınıf öğrencileri ile bitirme dersi kapsamında gerçekleştirilen ve teslim edilen çalışmaların analizi sonucunda elde edilen bulgular "deneysel tipografi tasarımında eğitici ve öğretici araç geliştirmede yaşanan problemler ve deneyimlere ilişkin bulgular", toplanmış ve sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: deneysel, tipografi, yaratıcı, oyun, süreç

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

1988-1991 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE GERÇEKLEŞEN ZORUNLU KİTLESEL NÜFUS HAREKETLERİNİN TÜRK BASININA YANSIMALARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Sadık Comba
Doktora Adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi
attorneysc1967@hotmail.com

Esra Danacıoğlu Tamur
Prof. Dr., Yıldız TeknikÜniversitesi
edanacioğlu@yahoo.com

Bu bildiri 1988-1991 yılları arasında Türkiye'ye yönelen 3 büyük kitlesel göç/sığınma hareketinin medyada temsilini ele almaktadır. Bu nüfus hareketleri sırasıyla;

1. 16 Mart 1988'de Saddam Hüseyin rejimi tarafından Irak'ın Halepçe kentinde gerçekleştirilen katliamın ardından, 51.000 Irak'lı sığınmacının ülkeye kabul edilmesi,

2. 1989 yaz aylarında yaklaşık 312 bin Bulgaristan Türkünün Jivkov yönetiminin uyguladığı baskı ve zulüm nedeniyle göçü,

3. 1.Körfez Savaşı sonrasında peşmerge kuvvetleri önderliğinde başlatılan geniş katılımlı ayaklanma ve buna mukabil Irak Cumhuriyet Muhafızları'nın şiddetli müdahaleleri sonucunda 5 Nisan 1991 tarihinde Türkiye'nin kapılarını açması ve 450 bin sığınmacının Türkiye'ye geçmesidir.

Araştırma 1988-1991 arasındaki bu göç/sığınma dalgalarının siyasi yelpazede merkez sağ, merkez sol, muhafazakâr İslami ve milliyetçi ana akım medyadaki temsil farklılıklarını numerik değerler üzerinden analiz etme iddiasındadır. Özellikle metin içeriklerinin kod kategorilerine göre tasnifi ve kodlama safhasında yorumlayıcı nitel içerik analizi uygulanmıştır. Bu kapsamda, temel (nicel) içerik analizinde olduğu gibi objektiflik ve hatta nesnellik adına sadece metin içeriklerinde sığ bir frekans sayma yöntemi yerine, bağlama ve örtük anlama odaklanılmış ve çağrışımsal yorumlama, kamusal haklılık ve kabul edilebilirlik ön planda tutulmuştur. Çalışma 1988-1991 dönemi göç/sığınma hareketlerini basın üzerinden karşılaştırmalı olarak inceleyen ilk araştırma olması nedeniyle literatüre katkı sağlama potansiyeline sahiptir.

Çalışmada çarpıcı numerik sonuçlara ulaşılmıştır. Türk Basınında genel olarak, 1988 ve 1991 yılında Irak'tan sığınanlar "Kürt" ve bu nüfus hareketliliği "sığınma", 1989 yılında Bulgaristan'dan göçenler "Türk" ve bu nüfus hareketliliği ise "zulüm" olarak nitelendirilmiştir. 1989 göçüne ve göçenlere dair büyük bir destek ile birlikte hemen hemen hiçbir memnuniyetsizlik Türk Basınına yansımaz iken, diğer iki sığınma olayı ve sığınmacılara ilişkin durumun tam tersi olduğu sonucuna varılmıştır. 1989 göçüne verilen ağırlıklı yer, diğer iki sığınma olayına verilen yerlerin toplamının yaklaşık 1.5 katı olduğu çıkarımında bulunulmuştur. Kod kategorilerine göre, 1988 ve 1991 nüfus hareketleri en fazla merkez sol medyada (Cumhuriyet Gazetesi) yer bulurken, 1989 göçü ağırlıklı olarak muhafazakâr İslami medyada (Milli Gazete) işlenmiştir. 1988 nüfus hareketinde "Sığınmaya Eleştiri", 1989 göçünde "Kaynak Ülke Hükümetine Eleştiri", 1991 nüfus hareketinde ise "Uluslararası Topluma Eleştiri" kod kategorileri diğer kategorilere göre Türk Basınında daha fazla yer bulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Zorunlu Göç, sığınmacı, Türk göçü, soydaş, Türk Basını

AB'NİN BOSNA HERSEK POLİTİKASI ÜZERİNE BİR İNCELEME: ESKİMEYEN BİR GÜVENLİK SORUNU

Gülden Bulut
Doktora Adayı
Marmara Üniversitesi, Avrupa Araştırmaları Enstitüsü
gldenbulut@gmail.com

Yugoslavya'nın dağılış süreci ve ardından bölgede meydana gelen etnik çatışmalarla birlikte başlayan bölge ülkelerinin bağımsızlık mücadeleleri, çok geçmeden dönemin en önemli güvenlik sorunlarından birini oluşturmuştu. 1992 yılında başlayan savaşın ardından, bugün Bosna Hersek'te uluslararası güçlerin gözetiminde kurulmuş kırılgan bir barıştan bahsetmemiz mümkündür. 1995 yılında Dayton Barış Anlaşması ile sıcak çatışmanın son bulduğu Bosna Hersek'te Dayton Anlaşması'nın kurduğu kırılgan ve çarpık devlet modeli, savaştan otuz yıl sonra halen bölgenin Avrupa güvenliği açısından olası bir tehdidi barındırmasına neden olmaktadır. Bosna Hersek içerisinde bulunan Sırp Cumhuriyeti'nin ayrılıkçı tutumu, devlet yapılanması içerisindeki çok unsurlu yapının karar alma süreci üzerinde yarattığı olumsuz etkiler ve ekonomik kalkınma problemleri sebebiyle Avrupa ülkelerine yönelik göç hareketlerinde giderek artış yaşanması Avrupa Birliği (AB) açısından Bosna Hersek'in yeniden bir güvenlik sorunu olarak yükselme olasılığını gündemde tutmaktadır.

AB, Soğuk Savaş'ın gergin ortamının ardından kendi alanına çok yakın bir bölgede yaşanan çatışmalarından korunmak ve küresel bir güç olarak uluslararası toplum içerisinde varlığını güçlendirmek amacıyla Bosna Hersek sorununda aktif rol oynamıştır. Batı Balkanlar'a yönelik politikasını genellikle 'üyelik perspektifi' ve 'ekonomik yardımlar' vasıtasıyla uygulayan AB, Bosna Hersek'te görev yapan EUFOR Althea operasyonu ve AB Polis Misyonu ile bölgede çatışma sonrası barışın yerleştirilmesine ve devlet inşa sürecine katkıda bulunmuş ve böylece Avrupa güvenliğini tehdit edecek olası bir çatışmanın tekrar yaşanmamasını sağlamaya çalışmıştır.

Bu çalışmada, genel olarak AB'nin bölgeye yönelik yürüttüğü yaklaşımlar, kullandığı politika araçları ve bu araçların Bosna Hersek'te devlet inşa etme sürecindeki olumlu ve/veya olumsuz etkileri incelenerek, mevcut durumun hem Avrupa hem de Bosna Hersek'in güvenliği bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. AB'nin Bosna Hersek'e yönelik politikalarının ülke ve bölge üzerindeki etkisi nelerdir? Bosna Hersek'in kırılgan yapısı üzerine inşa edilmeye çalışılmış olan çarpık devlet yapılanmasının günümüz ve ilerleyen dönemlerde hem Bosna Hersek için hem de Avrupa güvenliği açısından oluşturabileceği tehditler nelerdir? AB'nin Bosna Hersek'e yönelik politikasının başarılı ve başarısız yanları nelerdir?

Batı Balkanlarda otuz yıl önce yaşanan sıcak çatışmaların, bölge ülkelerinin yetersiz devlet kapasiteleri, uluslararası aktörlerin sorunlu tutumları ve bölgede devam eden etnik gerilim sebebiyle yakın gelecekte tekrar bir güvenlik sorunu haline gelme potansiyeli bulunmaktadır. Bu bağlamda AB'nin Soğuk Savaş sonrasında Bosna Hersek politikasının incelenmesi, bölgeye yönelik politikaların yarattığı/yaratabileceği sorunların işaret edilmesi anlamında önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bosna Hersek, ODGP, Avrupa Birliği, güvenlik

AŞIRI SAĞIN İKİ TARZ-I SİYASETİ: FRANSA ÖRNEĞİ

Selman Saç
Dr. Araştırma Görevlisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kamu Yönetimi
selman.sac@dpu.edu.tr

Uzun süredir Avrupa siyasetini ve müesses nizamını sarsan aşırı sağ politik aktörlerin en istikrarlı örneğini Fransa sunmaktadır. Le Pen ailesiyle özdeşleşmiş yakın dönem Fransız (popülist) aşırı sağı özellikle 2010'lardan sonra girdiği dönüşüm süreciyle ülkenin de en büyük partilerinden/hareketlerinden biri haline geldi. Geleneksel aşırı sağ parti siyasetini sistem tarafından kabul edilecek ve daha geniş kitlelere ulaşacak şekilde yeniden yapılandıran Marine Le Pen 2017 ve 2022'de ikinci tura kalmayı başardı. Üstelik parlamentoda hiçbir aşırı sağ hareketin Fransa'da ulaşamadığı temsilci sayısına ulaşarak etki alanını da genişletti. Bu 'başarı'sının temel belirleyicileri ise ülke koşullarıyla birlikte etkili şekilde kullandığı popülist strateji ve aşırı sağ ideolojiyi yumuşatacak şekilde eklemlediği cumhuriyetçi dil oldu. Ancak artan etki alanına rağmen 2022 Cumhurbaşkanlığı seçimleri yeni bir aşırı sağ figürün doğumuna tanıklık etti. Eric Zemmour Marine Le Pen'in aşırı sağ pozisyonundan belli açılardan ayrışan bir dil ve program tutturarak uzun zaman sonra ülkede aşırı sağı çeşitlendiren bir olanağı mümkün kıldı. Zemmour, belli açılardan Le Pen'in terk etmeye çalıştığı eski aşırı sağ bagajı sahiplenmesiyle öne çıkmaktadır. Özellikle muhafazakâr ve Katoliklik vurgusu cumhuriyet karşıtı mirasla da temas etmesini mümkün kılmaktadır. Onu özellikle göçmen meselesinin yeterinde gündem oluşturmama ihtimaline ve güvenlikçi devlet aygıtının 'yumuşama' olasılığına karşı bir kontra olarak değerlendirmek mümkündür. Sunum, post hakikat ve göçler çağının yarattığı konjonktürle gücünü arttıran aşırı sağ siyasetin farklı iki anlayışını Fransa örneği üzerinden karşılaştırmalı olarak, daha çok farklarına dikkat çekecek şekilde, ele almayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda özellikle yazdıkları kitaplar, vaatleri, programları ve beyanatlarından öncelikli olarak yararlanacaktır. Böylece aşırı sağ siyasetin günümüzdeki sınırlarına dair genel bir fikir sahibi olunması da sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aşırı sağ, Eric Zemmour, Marine Le Pen.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE GÖÇ VE POPÜLİZM: FRANSA ÖRNEĞİ

Ahmet Gedik
Doktora Adayı, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Programı
Gedik.ahmed@gmail.com

Ceren Ece Göcen
Doktora Adayı, Marmara Üniversitesi, Uluslararası Politik Ekonomi Doktora Programı
Cegocen26@gmail.com

2010 yılı sonunda etkisini gösteren Arap Baharı ile milyonlarca Suriyeli için nihai hedef olarak görülen Batı Avrupa'ya yönelen göç ciddi bir tehdit algısı oluşturmuştur. Artan uluslararası göçün Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde liderlerin popülist söylemleriyle güvenlikleştirme konusu haline gelmesi ve bunun sonuncunda bir tehdit olarak algılanması yıllardır tartışılırken, 2021 yılında ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi ve Afganların, AB'ye yönelik göçünün kamuoyunda dikkat çekici hale bürünmesi popülist söylemlerin ön plana çıkmasına yol açmıştır. AB ülkelerindeki göç politikaları, AB'nin temel normlarından uzaklaşırken ülkeler kendi göç politikaları ve söylemleriyle göç ve göçmen algısını şekillendirmeye başlamıştır. Fransa'nın göç politikalarına bakıldığında, AB içerisinde göç konusuna en tedbirli yaklaşan ülkelerden biri olduğu görülmektedir. Özellikle, Arap Baharı'nın başladığı bölgelerden göç akınını engellemeye çalışan Fransa, mevcut göçmen nüfusunun üzerine çıkmak istememekte ve bunu da AB çatısı altında Frontex gibi kurumların güçlendirilmesiyle sağlamaya çalışmaktadır. Bu bakımdan, göçe ve göçmenliğe ilişkin popülist söylemin siyasete en çok yansıdığı ülke Fransa'dır. Bunun sonucunda da Front National (FN) ve aşırı sağ hareketler siyasal olarak yükselmektedir.

Fransa'da 'Sarı Yelekliler' ile artan toplumsal rahatsızlık ve Emmanuel Macron'un Fransız siyasetinde merkez sağ ve merkez soldan başka ciddi rakip siyasetçilerin çıkamaması, Macron'a karşı olanların daha radikal ya da farklı siyasi alanlara kaymalarına neden olmaktadır. 2000'li yılların başında Chirac'la birlikte ikinci tura kalmasına rağmen Jean-Marie Le Pen'in karşısında bütün Fransızların birleşmesi, aslında aşırı sağın siyaset yelpazesinde bulunan bütün hareketler için istenmediğini göstermekteydi. 2017 ve 2022 seçimlerinde bu durum FN için giderek kırılmış ve Marine Le Pen siyasal yelpazenin farklı noktalarından oyları kendisine çekebilmeyi başarabilmiştir. Bütün bunlar göz alındığında, son yirmi yıllık siyasal değişim ve bunun seçmen davranışlarına yansıması Fransa'da gelecekte sağ popülist hareketlerin ya da liderlerin başkanlık seçimlerini kazanabileceğini göstermektedir. Göç olgusu ve göç karşıtlığı da diğer Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Fransa'da da aşırı sağın daha görünür olmasını sağlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında, göç konusu Fransa özelinde AB'nin, liderlerin aşırı sağcı ve popülist söylemleri ile güvenlikleştirilerek tehdit unsuru olarak görülen göç akınını nasıl etkilediği irdelenmeye çalışılacaktır. Göç karşıtlığı, aşırı sağ hareketlerin daha tercih edilebilir ve seçmen gözünde daha ılımlı görünmelerini mi sağlamaktadır? Bu noktadan hareketle, FN'in aşırı sağdan giderek merkeze yaklaşması ve popülist söylemin etkisi bu çalışmanın ana odak noktası olacaktır.

Anahtar Kelimler: Göç, Popülizm, Güvenlikleştirme, Fransa, Front National.

BÖLGESEL GÜVENLİK KOMPLEKSİ TEORİSİ BAĞLAMINDA 21. YÜZYILDA RUS DIŞ POLİTİKASI

Ömer Çakır
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
cakiromer533@gmail.com

Soğuk Savaş'ın bitmesinin sonucunda uluslararası sistemde çift kutuplu dünya düzeninin sona ermesiyle yeni dönemde küresel ve bölgesel ölçekte değişimlerin gerçekleştiği görülmüştür. Bu yeni dönemde güvenlik çalışmaları ve politikaları alanında derinleşmenin ve genişlemenin yaşanması sonucunda hem uluslararası sistemde hem de ulusal düzende tehdit ve risk tanımlamalarının farklılaşması ve dış politika uygulamalarının değişimi söz konusu olmuştur. Son yarım asırlık tarihsel süreçte resmi aktörlerin dışında gayri resmi aktörler ve uluslararası aktörler, devletlerin ulusal dış politikalarının oluşumuna ve uygulanmasına daha da fazla etki etmeye başlamıştır. Güvenliğin derinleşmesinin yanı sıra genişlemesinin sonucunda güvenlik tanımlamalarının sadece askeri ve ekonomik temelli olmakla sınırlı kalmayıp toplumsal, siyasal ve çevresel vb. başka unsurların da olduğu gözlemlendiği görülmüştür. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra kurulan bağımsız devletlerden birisi olan Rusya Federasyonu, kuruluşunun ilk yıllarında kendi iç politik sorunlarıyla ilgilenirken 21. yüzyılda Putin döneminin başlamasıyla birlikte Rusya Federasyonu devlet yönetimi tarafından dış politika alanında güvenlik tanımlamaları sonucunda bölgesel ve küresel ölçekte politikalar oluşturulmuştur. Bu çalışmada Rusya Federasyonu'nun ulusal güvenlik politikaları ve dış politikasının yapımını ve uygulanmasını bölgesel güvenlik kompleksi teorisi bağlamında incelemek amaçlanmakta olup nitel araştırma yöntemlerinden dokümantasyon taraması ve durum analizi yapılarak genellikle birincil kaynaklara (ulusal doktrinler, stratejiler, belgeler) yer verilecektir. Ancak zaman zaman ikincil kaynaklara da değinilerek literatürde ilgili konu bağlamında yer alan eserler ve yayınlar ele alınarak değerlendirmeler yapılacaktır. Bu noktadan hareketle çalışmanın sınırlılıkları Soğuk Savaş sonrası dönemde 21. yüzyılda yayınlanan Rusya Federasyonu'nun ulusal belgeleri, Rusya'nın da ilişki içerisinde olduğu bölgesel ve küresel ölçekte gerçekleşen temel olaylar, krizler ve çatışmalar değerlendirilerek Rusya dış politikası incelenmesi yapılacak ve ortaya sonuçlar çıkarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Güvenlik Kompleksi, Rusya Federasyonu, Ulusal Güvenlik, Askeri Doktrin, Bölgesel Krizler

DIŞ POLİTİKA KRİZLERİNDE İSTİHBARAT VE KARARLAŞTIRMA İLİŞKİSİ: SANCAK KRİZİ ÖRNEĞİ

Bayali Gezer
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
bayaligezer@gmail.com

Fuat Aksu
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
faksu@yildiz.edu.tr / fuataksu@tfpcrises.org

Dış politika krizleri ile kararlaştırma arasında doğrudan bir ilişki vardır. Kararlaştırma sürecinde bilgiye erişim kritik bir öneme sahiptir. Bilgi çeşitli yöntemlerle sağlanabiliyor olsa da istihbarat kaynaklarından elde edilmesi sıkça rastlanan bir durumdur. Bu açıdan krizin niteliğine bağlı olarak kriz yönetimiyle istihbarat arasında güçlü bir bağ vardır. Aslında istihbaratın tek fonksiyonu bilgi elde etmek ya da üretmek değildir. Bilgiyi hasmın erişiminden korumak (İKK), deforme-empoze etmek (propaganda), korku ile birlikte kullanarak hedef kitle üzerinde psikolojik çöküntü oluşturmak (psikolojik harp) ve gizli bir elle çatışma/çekişme ortamını dost unsurların lehine şekillendirecek eylemler icra etmek (örtülü faaliyetler) istihbarat örgütleri marifetiyle yürütülen faaliyetlerdir. Bu açıdan istihbarat dış politika krizlerinde sanılandan daha etkin bir faktör olarak karşımıza çıkar. İstihbarat fonksiyonlarının örnek bir kriz üzerinden incelenmesi, kriz ve istihbarat arasındaki ilişkiyi somutlaştırmak açısından önemlidir.

Bu çalışmada Türk Dış Politikası Kriz İncelemeleri Grubu'nun dış politika krizlerine ilişkin verilerinden yararlanılarak Cumhuriyet döneminde Türkiye'nin doğrudan tarafı olduğu dış politika krizlerinde istihbarat-iletişim faktörünün kararlaştırmada nasıl bir rolü ve etkisi olduğu tartışılacaktır. Bildirinin sınırlılığı özelinde ise istihbarat fonksiyonlarının Sancak (Hatay) Krizi'nde oynadığı rol incelenerek istihbaratın kriz yönetimine katkısı ortaya konulacaktır.

Kriz yönetimi açısından gelişen kriz özelliği gösteren ve yaklaşık üç yıllık zamana yayılmış olan Sancak Krizi ile ilgili devlet arşivlerinde istihbarat faaliyetlerinden bahseden çok sayıda rapora ulaşılabilmiştir. Yine dönemin tanıklarının anılarını aktaran yayınlar da Sancak'ta gerçekleşmiş olan birtakım istihbarat faaliyetleri ile ilgili önemli ipuçları verdiği görülmüştür. İstihbaratın gizliliği nedeniyle araştırmalarda kaynaklara erişimin zor ve sınırlı olduğu dikkate alındığında, Sancak Krizi'nin ele alınması istihbarat faaliyetlerinin ve etkilerinin ortaya konması bakımından yöntemsel açıdan da özgün bir örnektir. Araştırmada ulaşılan bulgular her bir istihbarat fonksiyonu için ayrı ayrı tasnif edilerek istihbarat fonksiyonlarının krizlerdeki işlevleri gerçek olaylar üzerinden irdelenmektedir. Sonuçta elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde istihbarat-kararlaştırma ilişkisinin Sancak Krizi'nde karar birimi açısından başarıyla kullanıldığı ve bunun da krizin Türkiye'nin hedef ve beklentileri doğrultusunda sonuçlanmasına katkı sağladığı görülmektedir.

Anahtar Kelimler: Dış politika krizleri, kriz yönetimi, Sancak (Hatay) Krizi, istihbarat, istihbarat fonksiyonları

ERMENİ KÖKENLİ AMERİKAN VATANDAŞLARIN TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ VE KURUMLARINA AÇMIŞ OLDUKLARI TAZMİNAT DAVALARI

Abdurrahim Enes Çalık
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans
calikenes@hotmail.com.tr , acalik@havelsan.com.tr

Mehmet Akif Okur
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Mehmetakifo@yahoo.com

"Ermenilerin Tazminat İddiaları" başlıklı tez çalışmasının ışığında Amerika'da bulunan Ermeni kökenli vatandaşların Amerikan Mahkemelerinde Türkiye Cumhuriyeti Kurumlarına karşı açmış oldukları davalar; tarihsel ve uluslararası hukuka yönelik yeni incelemelerin önünü açacak olup Türkiye'nin uluslararası ortamda sürekli karşısına çıkacak sorunlara ilişkin yanıtlar oluşturması ihtiyacını beraberinde getirmektedir. İlk olarak 1933 yılında Ermenilerin Türkiye topraklarında kalan emvali metrukeye (terk edilmiş mallar) ilişkin açmış olduğu dava ve Türkiye- Amerika arasında gerçekleşen tazminat antlaşması diğer açılacak uluslararası hukuka ilişkin davalara emsal teşkil edecektir. Yıllar sonrasında 2000'li yıllarda Ermenilerin tazminat iddiaları yeniden Amerika siyasi yaşamında ve Amerikan mahkemelerinde canlanmaya başladı. 2010 yılında Ermeni kökenli Amerika vatandaşları Amerikan mahkemelerinde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve Merkez Bankası'na yönelik olarak Osmanlı dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan kamulaştırmalara ve insan hakları ihlallerine yönelik tazminat davası girişimlerinde bulunmuştur. Ermeni kökenli Amerikan vatandaşları emellerine ulaşamamış olmasına rağmen Türkiye aleyhinde uluslararası tazminat iddiaları uluslararası hukukun bir konusu olarak akademik alanda araştırmaya ihtiyaç olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu bildiride Amerikan mahkemelerinde ki tazminat iddialarının neler olduğu ve mahkemelerin nasıl sonuçlandığı incelenecektir. Türkiye'nin ileride karşılaşabileceği sorunların neler olabileceği ve bu iddialara karşı nasıl yanıt verilmesi gerektiğine dair tarihsel gerçekler ve uluslararası hukuk perspektifinden bakılarak hazırlanmaya çalışılan akademik bir araştırmanın sonucu bu bildiride sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: uluslararası ilişkiler, tazminat, uluslararası hukuk, Ermeni, Türk-Amerikan ilişkileri

FOREIGN POLICY OF NORDIC COUNTRIES ON RUSSIA-UKRAINE WAR

Melih Dinçer
Dr, Independent Researcher
melihdincerr@gmail.com

Russia-Ukraine War has caused a serious security concern in all European countries. In particular, northern European countries, which are militarily weak, experience a strong security dilemma. The purpose of this study is to analyse the approach of northern European countries to Russia-Ukraine War. Denmark, Norway, Sweden, Finland and Iceland are the countries selected for the case study. In the study, declarations of Finnish Prime Minister Sanna Marin, Finnish Minister for Foreign Affairs Pekka Haavisto, Swedish Prime Minister Magdalena Andersson, Danish Prime Minister Mette Frederiksen, Norwegian Prime Minister Jonas Gahr Støre and Prime Minister of Iceland Katrín Jakobsdóttir are analysed. Methodologically, Aristotle's theory of persuasion is used to conduct discourse analysis. According to Aristotle's theory of persuasion, people are persuaded by three factors. The first is the speaker's position and character (Ethos). Second, the content of the speech can arouse emotions (Pathos). The third is to make logical explanations by establishing cause-effect relationships (Logos). This study reached five results. First, all northern European countries support Ukraine. Second, the above mentioned politicians of these countries described the Russian occupation of Ukraine as a violation of international law. Third, they argue that the occupation weakens the European security architecture. Fourth, these countries support a response to Russia's occupation through international institutions. They show an approach that emphasises the importance of international institutions. They support the need to respond to Russia's military operation under EU sanctions. In addition, they believe that NATO countries should support Ukraine in solidarity. Fifth, northern European countries, which border Russia and are in a close geography, have national security concerns. These countries are Finland and Sweden. Shortly after the occupation began, Sweden and Finland applied for NATO membership. This foreign policy decision shows that geographic proximity would increase threat perception. At the same time, the fact that Iceland, Norway and Denmark are members of NATO is seen as a factor that provides security against external threats.

Keywords: Russia-Ukraine War, Nordic Countries, Foreign Policy.

GÜVENLİKLEŞTİRME PERSPEKTİFİNDEN FRANSA'DA İKTİDARIN GÖÇ POLİTİKALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ali Nurdoğan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası ilişkiler
alinrdgn@gmail.com

Fulya Memişoğlu
Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası ilişkiler
fulyam@yildiz.edu.tr

Uluslararası göç, etkisini giderek arttıran politik konulardan birisi olarak, siyasi iktidarların, uluslararası sivil toplum aktörlerin ve medyanın gündeminin temel bir bileşeni haline gelmiştir. 1990'ların ilk yarısından itibaren Kopenhag Okulu temsilcileri söylemden hareketle güvenlikleştirme yaklaşımını literatüre kazandırmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrası batı dünyasında güvenlikleştirme politikaları göç bağlamında da etkisini arttırmış; göç politikaları, sıklıkla terör ve güvenlik söylemleriyle birlikte tartışılmıştır. Güvenlikleştirme temelde; iç güvenlik, kültürel kimlik ve sosyal devlet üzerinden üç ana olguya referans vererek söylemini oluşturmaktadır. Göçmen, bu üç olgu için tehdit konumuna yerleştirilmekte, daha radikal siyasi hareketler tarafından sıklıkla terörle ilişkilendirmektedir. Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde göçün giderek daha fazla güvenlikleştirme politikalarıyla ilişkilendirilmesinin yanı sıra, söylemini bu yönde kuran partilerin seçimlerde oy oranını arttırarak ülkesinde ve Avrupa Parlamentosu'nda daha çok temsiliyet kazandığı görülmektedir. Merkez konumdaki siyasi partiler de göçmen politikalarını bu bağlamda yeniden şekillendirmektedir. Bu çalışma, AB'nin en eski göç ülkelerinden, halen göç alma konusunda dünyada yedinci sırada olan ve nüfusunun %10,3'ü göçmen olan Fransa'ya odaklanmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Emmanuel Macron dönemindeki göçmen politikalarının Fransa'nın geleneksel göçmen politikalarıyla süreklilik mi yoksa kopuş içinde mi olduğunu inceleyerek, asimilasyon ve entegrasyon tartışmalarını güvenlikleştirme bağlamında yeniden ele almaktır. Macron'un partisi La République En Marche'ın seçim propagandası için kullandığı dokümanlarda özellikle ikinci dönemde, güvenlikleştirme söylemi öne çıktığından bu dönem dikkate alınmıştır. Çalışmada, Macron'un politikalarına odaklanılarak, tarihsel süreçte Fransa'nın asimilasyon entegrasyon arasında izlediği çelişkili yolun kısıtları, yakın dönemde gerçekleşen siyasal ve toplumsal olayların ışığında ulus ve vatandaşlık anlayışlarında yaşanan değişimler de son dönemin hâkim paradigması olan güvenlikleştirme bağlamında açıklanmaya çalışılmıştır. Macron'un ilk seçim zaferinin radikal sağ sayılan Marine Le Pen'e ve göçmen karşıtlığına karşı bir zafer gibi sunulduğu düşünüldüğünde, Macron'un öne çıkardığı güvenlikleştirme politikalarının olası toplumsal sonuçlarının daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlikleştirme, Fransa Siyasal Yaşamı

HABERMASIAN PUBLIC SPHERE AND ITS CRITICS: A SPATIAL PERSPECTIVE

İlker Yasin Durmaz
Araştırma Görevlisi/Hacettepe Üniversitesi Doktora Öğrencisi, RTEÜ, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
ilkeryasin.durmaz@erdogan.edu.tr

This paper presents a critical reading of the Habermasian public sphere with reference to space theory which allows us to think about the socio-spatial dimension of political and social organization. With the question of 'how the public sphere's spatiality engages Habermas's theoretical concerns, the paper discusses the relationship between the critiques of the public sphere, normative, ideal, exclusionary, and the spatiality of the public sphere. For Jürgen Habermas (1989), the public sphere is an institutionalized realm of rational discursive interaction in which private people assemble to engage in rational civic discussion regardless of any advantage over another. The notion of the public sphere premises equality and accessibility to all members of the political sphere without any restrictions which are derived from power relations within the society. The public sphere notion also includes ideal and normative conditions which are criticized among scholars. Nancy Fraser (1990) undermines conception of the bourgeois public sphere by regarding "competing public", Joan Landes (1988) emphasizes the public sphere to be an exclusionary concept in terms of "gender", Geoff Eley (1993) elaborates "counterpublics" with reference to nonbourgeois political sphere, subaltern groups, and social classes such as peasantry and working class. A number of exclusions are highlighted by combining historical analysis, theoretical reflection, and case studies. The key themes of exclusionary notion of the public sphere about the constituent of 'public' are masculinist ideology, the bourgeois ideal of the public, and ignoring the counterpublics. In addition to the discussion mentioned above, this paper proposes the term 'sphere' as the part of the foundational exclusionary of the public sphere. Habermas asserts that the public sphere is not dependent on its spatiality and public opinion could occur in any place so the 'sphere' is static and passive. This non-spatial aspect of the public sphere creates normative and ideal conditions which ignore the 'difference that space makes' as underlined by Kirsten Simonsen (1996). In conclusion, non-spatial theoretical concern, as Habermas did, provides solid ground to theorize grand narratives which are normative, ideal, universal, and exclusionary.

Keywords: the public sphere, spatiality, socio-spatial dimension, space theory.

HANGİ DEVLET DIŞI SİLAHLI AKTÖRLER TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK ADLANDIRILIR? DEVLETLERİN TERÖR ÖRGÜTÜ TANIMLAMASININ MANTIĞINA İLİŞKİN BİR ANALİZ

Buse Düveroğlu
Doktora Adayı, Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
buse.duveroglu@bilkent.edu.tr

Hükümetler neden terör örgütü listesi yayınlarlar? Devlet dışı silahlı örgütlerin hükümetler tarafından terör örgütü olarak addedilmesi etkili bir terörle mücadele mekanizması mıdır? Bu tür sorular günümüzde terörizm ve terörle mücadele çalışmaları için önemini korusa da ne yazı ki hükümetlerin terör örgütü listeleri yayınlamalarının arkasındaki mantık halen belirsizdir. Ayrıca, literatürdeki çoğu çalışma Batılı ülkelerin terörle mücadele konusundaki davranışlarına odaklanmaktadır. Bu çalışma temel olarak, örgüt ve hedef ülkelerin belirli özelliklerin devletlerin listeleme mekanizmasının nasıl açıklanabileceğine dair argümanlar geliştirmektedir. Çalışmada ampirik yöntemlerle hükümetlerin ve hükümetler arası kuruluşların terör örgütü listelemelerine neden olan farklılıkları ve ortaklıkları ortaya çıkarmak için Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Hindistan, Rusya, Avustralya ve Kanada tarafından listelenen 528 örgütü inceliyorum. Bulgular, saldırıların şiddetinin, operasyonel konumun ve örgüt ideolojisinin örgütün her bir addedici hükümet tarafından terörist olarak etiketlenmesini etkilediğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, farklı örgütlerin farklı hükümetler tarafından listelenmesinin nedeni ise liste yayınlayan hükümetler ile hedef ülkeler arasındaki ekonomik ve diplomatik ilişkilerdir. Ülke listeleri birbirleriyle karşılaştırıldığında ise, çoğunun Amerika Birleşik Devletleri'ni takip ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Dışı Silahlı Örgütler, Terörizm, Terörle Mücadele, Uluslararası Güvenlik

İBRAHİM RUGOVA: BARIŞÇIL DİRENİŞİN SEMBOL İSMİ

Osman Şaşkın
Dr, Balkan çalışmaları
osman_saskn@outlook.com

2 Aralık 1944 tarihinde Kosova'nın İstok kenti Cerrce köyünde dünyaya gelen İbrahim Rugova, lisans eğitimini Priştine Üniversitesi edebiyat bölümünde tamamladı. Daha sonra Paris'e giderek yüksek lisans eğitimine burada devam etti. Kosova'ya döndükten sonra edebiyat alanında etkili olmaya başlayan Rugova, 1988'de Kosova Yazarlar Derneği başkanlığına seçildi. Bu dernek aynı zamanda Sırp baskılarına karşı faaliyet gösteren etnik Arnavut muhalefetinin de merkezi konumundaydı. Tito'nun ölümünden sonra başa geçen Sırp lider Slobodan Miloseviç, Kosovalı Arnavutlara karşı baskıları arttırdı ve Tito döneminde verilen hakları geri almaya başladı. Miloseviç 1989'da ise Kosova'nın özerkliğine son verdiğini ilan etti. Bunun sonucunda Rugova, Aralık 1989'da sadece Sırp baskı ve dayatmalarına değil komünist rejime de meydan okuyan ve bu yönüyle de ilk siyasi parti olan Kosova Demokratik Birliği'ni (LDK) kurdu. Miloseviç'in baskıcı düzenlemeleri ve buna bağlı oluşmaya başlayan Sırp hegemonyasına daha fazla dayanamayan Kosovalı Arnavutlar, 2 Temmuz 1990 tarihinde aldıkları karar ile bağımsızlıklarını ilan etti. Alınan karara tepki gösteren Miloseviç, bunun üzerine Kosova Parlamentosu'nu dağıtma kararı aldı. Bu karar Kosovalı Arnavutları bağımsızlık mücadelelerinden geri döndüremedi. Nitekim 24 Mayıs 1992 tarihinde Kosova'da genel seçimler yapıldı ve cumhurbaşkanlığına Kosova Demokratik Birliği lideri Rugova seçildi. Cumhurbaşkanı seçilen Rugova, içerde eğitim sağlık ve vergilendirme gibi kendi kurumlarını kurmak için çalışmalara başlarken, uluslararası alanda ise Sırpların haksız uygulamalarını ve şiddet eylemlerini anlatma gayreti içindeydi. Rugova, taraflar arasındaki çatışmaların barışçıl ve diyalog ile çözülmesinden yanaydı. Bu nedenle, politikalarını çatışmadan uzak daha çok diyalog ve müzakere üzerine kurmaktaydı. Rugova'nın bu barışçıl tutumu 1995'e kadar Kosovalı Arnavutlar tarafından destek buldu. Fakat 1995'te yapılan Dayton Barış Antlaşması'nda Kosova krizine yer verilmemesi ve uluslararası toplumun söz konusu politikaya yeterli desteği sağlamaması Kosovalı Arnavutların Rugova ve onun barışçıl politikalarına olan desteğini giderek azaltmaya başladı. Nitekim 1998'e gelindiğinde Kosovalı Arnavutlar başta Kosova Kurtuluş Ordusu (KKO) olmak üzere daha çatışmacı ve radikal grupları desteklemeye başlamış oldu. Bu bilgiler ışığında, öncelikle Rugova'nın siyasi hayatı üzerinde durulacak, ardından Kosova krizinde izlemiş olduğu barışçıl ve şiddet içermeyen politikaları mercek altına alınacaktır. Son olarak, KKO ile LDK arasındaki siyasi rekabet ayrıntılı olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İbrahim Rugova, Kosova, KKO

İKİ DEMOKRATİK MEŞRUİYET TARZI KARŞILAŞTIRMASI: MÜZAKERECİLİK VE MÜCADELECİLİK

Aslı Akbaş
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
asli.akbas@ogr.iu.edu.tr

Günümüzde; köklü demokrasi geleneğine sahip ve çoğulculuğu destekleyen yönetimlerde bile, halkın demokratik temsili için seçimlerin tek başına yeterli olmadığı zamanlarda meşruiyet krizleri ortaya çıkmaktadır. Birçok siyaset bilimci, bu krizlere yönelik hem sosyal çeşitliliği ve bireysel özgürlükleri koruyabilecek, hem de toplumsal birliktelik ve siyasal istikrarı sağlayabilecek yönetim modelleri arayışına girmiştir.

Çağdaş siyaset felsefesinin yaşayan ve önde gelen kuramcılarından J. Habermas ve P. Pettit, bu meşruiyet sorununun çözümü için, müzakere (deliberation) ve mücadele (contestation) olarak iki farklı söylemsel modele işaret etmişlerdir. Habermas; müzakereci modelini, zayıf devlet-birey-toplum bağlarından oluşan prosedürel liberal model ile güçlü yurttaşlık söylemlerinin yer aldığı etiksel cumhuriyetçi model arasında denge kuran üçüncü bir sosyo-politik yol olarak önermiştir. Müzakereci modele göre, demokratik meşruiyet, sosyo-politik uzlaşmayı gerçekleştirecek iletişimsel söylem odaklı bir rasyonaliteye dayanır. Pettit ise, "negatif" bireysel özgürlük ve "pozitif" toplumsalcı özgürlük kavramlarına karşılık ortaya attığı "tahakkümsüzlük olarak özgürlük" kavramıyla birlikte mücadeleci yöntemi karma bir demokratik söylemsel tarz olarak sunar. Bu cumhuriyetçi özgürlüğün gerektirdiği "mücadeleci yurttaşlık" (contestatory citizenship) Pettit'e göre, demokratik yönetimi meşru kılacak sosyo-politik alanda aktif bir söylemsel mücadeleyi önceler. Böylelikle; her iki düşünür de teklif ettikleri demokratik meşruiyet modellerinde, sosyo-politik yapıya dair "nedir?" yerine "ne olmalıdır?" sorusuna cevap vererek iki ayrı normatif yönetim tarzı ortaya koyar.

Bu çalışmanın amacı; aslında liberal düşünce ile melezleşmiş yeni-cumhuriyetçilik yaklaşımları birbirine yakın olan Habermas ve Pettit'in, aynı demokratik meşruiyet amacına ulaşabilmek için neden temel farklılıklara sahip "müzakerecilik" ve "mücadelecilik" tarzlarını benimsedikleri sorusuna cevap aramaktır. Karşılaştırmalı kavramsal analiz metodunun kullanılacağı inceleme, bu iki tarz yöntemin benzerlik ve farklılıklarını açığa çıkarmasının yanı sıra, genel olarak söylemsel demokrasi tarzının günümüz siyasi yönetimlerinde imkanının sorgulanması açısından da önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: demokratik meşruiyet, müzakerecilik, mücadelecilik

İLLİBERAL DEMOKRASİ, GERİLLA BÜROKRASİ

F. Burak Yerlikaya
Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi,SBKY
burakyerlikaya@sdu.edu.tr

Son yıllarda dünya genelinde rastlanan illiberal demokrasi, birçok ülkede popülist partilerin yükselişiyle sonuçlanan küresel otokratikleşme hareketi olarak ifade edilebilir. Bu dönem, Batı demokrasilerinde artan zenofobi, islamofobi, liberalizm karşıtlığı ile belirgin hale gelirken; Uzakdoğu'da genel olarak hali hazırda kısıtlı olan vatandaş haklarının daha da baskılanması ile sonuçlanmıştır. Bir yandan dünya ticari sisteminde çok taraflı anlaşmaların son bularak uluslararası üst kurumların erozyona uğramasıyla ulus devletin güçlenmesi, diğer yandan COVID-19 pandemisi koşullarında vatandaşa karşı devletin sahip olduğu zorlayıcı gücün genişlemesi bu otokratikleşme sürecini hızlandıran faktörler olarak sıralanabilir. Bu sürecin sonuçlarından biri de otokratik rejimlerin kamu faydasına ve etik değerlere olan bağlılığının azalmasıdır.

Ortaya çıkan bu yeni durum, siyasi-idari sistemlerin temel kurumlarından olan siyaset ve bürokrasi arasında gerilimlere yol açmaktadır. Geleneksel olarak aktif kamu politikası süreçlerinde yer alan bürokratların bu durumu 80'li yıllardan itibaren sorgulanmaya başlamış ve kamu yönetimi alanının en eski sorunlarından biri olan siyaset-yönetim dikotomisindeki denge siyaset lehine yeniden kurulmuştur. Ancak kimi durumlarda bürokrasinin kendisi için çizilen bu kısıtlı çerçeveye uymadığı görülmektedir. Özellikle mevzu bahis demokratik geri çekiliş sonucunda popülist partilerin egemen olduğu ülkelerde bu durum ilgi uyandırıcı bir hale gelmektedir. Yapılan araştırmalar A.B.D ve Brezilya'da bürokratların liyakatsiz olduklarını düşündükleri siyasi otoriteye karşı çıkmakta olduğunu, dahası, bazı kamu politikalarını yetkileri dahilinde sabote ettiklerini göstermektedir. Gerilla bürokrasi olarak adlandırılan bu olgu kamu hizmeti motivasyonu ve kamu politikası kuramı açısından ilgi çekici sorular ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışma gerilla bürokrasi olarak tanımlanan vakaların incelenmesi ile değişen motivasyon teorilerine yönelik ortaya çıkması beklenen sorunları tartışmaya açmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla vaka ve literatür incelemeleri yapılarak kamu hizmeti motivasyonunun kamusal fayda ile ilişkisi ele alınacak ve Yeni Kamu İşletmeciliği ekseninde ortaya çıkan motivasyon kuramının değerlendirilmesine uğraşılacaktır. Bu çalışma ile özel sektör ve kamu sektörü yönetimleri arasında önemli bir fark olmadığını iddia eden YKİ kuramının motivasyon anlayışına yönelik önem arz eden bulgulara ulaşılacağı düşünülmektedir.

Kamu hizmeti motivasyonu, kamu faydası ve demokrasi arasındaki ilişkinin çalkantılı seyrinde önemli bir noktayı işgal edecek bu konu, ilerleyen dönemlerde kamu yönetiminin temel felsefesine yönelik yeni sorgulamaların yapılacağını düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlliberal demokrasi, popülizm, gerilla bürokrasi, kamu hizmeti motivasyonu

KRİMİNAL YÖNETİŞİM KAVRAMI VE UYGULAMALARI: MEKSİKA'DA COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE İKTİDAR OLARAK UYUŞTURUCU TRAFİĞİ ŞEBEKELERİ

Onur Ağkaya
Dr.
onuragkaya@gmail.com

Tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgını boyunca, Meksika, süreçten en çok etkilenen ülkelerden biri olmuş, 7 milyondan fazla kişi enfekte olmuş ve 330.000 kişi hayatını kaybetmiştir (Worldometers, 2022). Bunlara ek olarak, Meksikalılar, salgının yalnızca sağlık boyutundan değil, ekonomik ve politik etkilerine de maruz kalmıştır. 2000'li yılların başından beri, kurumların ve topyekûn devletin kapasitesinin tartışıldığı ülkede, 2020 ve 2021 yıllarında, uyuşturucu trafiği şebekeleri farklı birer aktör olarak, birçok şehir ve eyalette sosyal yardımlarda bulunmuş, adaletin ve güvenliğin sağlanması rollerini icra etmişlerdir (EuroNews, 2020). Söz konusu konjonktürde, 2018'de göreve gelen Başkan Andrés Manuel López Obrador, Nisan 2020'de bu oluşumlara hitap ederek, halka yardımlarını bitirme çağrısında bulunmuştur (NTV, 2020).

Bu çalışmada, Meksika'da kapasitesi tartışmalı olan devletin yerine uyuşturucu trafiği şebekelerinin fiilen iktidar uygulamaları "kriminal yönetişim" (Arias, 2006) kavramı ile ele alınmakta ve analize tabi tutulmaktadır. Söz konusu kavram, yönetişim yaklaşımını yeniden yorumlamakta, kriminal örgütlerin "yalnızca zora başvurarak kendi kanunlarını dayatmadığını, aynı zamanda, Weberci anlamda rasyonel-bürokratik marjinler içinde meşruiyet sağlayarak" (Lessing ve Willis, 2019) aktif oldukları bölgelerde, etki ettikleri nüfusların rızasını da kazandığını öngörmektedir. Buna göre, kriminal örgütlerin dönemsel ve mekânsal olarak yönetişim sağladığı yerlerde, devlet ve kurumlar etkin olmasa dahi şiddet azalmakta ve buradaki nüfus ekonomik ve sosyal yardımlar ve ayrıca, güven adaletin sağlanması için bu yapılara bazı durumlarda gönüllü olarak yönelmektedir (Velázquez, 2022).

Bu çalışmada, Meksika'da 2020-2022 arası dönem, başta en güçlü ve aktif uyuşturucu trafiği şebekelerinin etkin olduğu Sinaloa gibi örnekler üzerinden ele alınmakta ve kriminal yönetişim kavramının açıklayıcılığı test edilmektedir. Buna göre, başta Latin Amerika ve Brezilya örnekleri için göreceli olarak daha çok uygulanan ve test edilen kavram, Meksika'da devletin kapasitesizliğinin ve aynı zamanda kriminal örgütlerin etkinliğinin anlaşılması ve açıklanması için önemli bir analiz aracı ve model örneği sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kriminal Yönetişim, Devlet Kapasitesi, Uyuşturucu Trafiği Şebekeleri, Meksika, Covid-19 Salgını.

KRİTİK MİNERALLERİN TEMİZ ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ABD-ÇİN REKABETİ

Münevver Yüksel
Yüksek Lisans Öğrencisi,
Milli Savunma Üniversitesi, Güvenlik Araştırmaları
ykslmunewer@gmail.com

Paris İklim Anlaşmasına taraf devletler, iklim değişikliği ile mücadelede küresel sıcaklık artışının (Sanayi Devrimi öncesi döneme kıyasla) 1,5 derece ile sınırlandırılması ve 2050 yılına kadar net sıfır emisyon hedefine ulaşılması yönünde taahhütlerde bulunmaktadır. İklim değişikliği ile mücadelede devletlerin daha kararlı adımlar atması temiz enerji dönüşümü sürecinin lokomotifi haline gelen kritik mineraller ve madenlere olan talebi artırmaktadır. Kritik mineraller elektrikli arabalar, güneş panelleri, rüzgâr türbinleri ve diğer temiz enerji teknolojilerini üretmek için hayati önem taşımaktadırlar. Ancak mevcut madencilik verileri vadedilmiş iklim hedeflerini karşılayacak düzeyde değildir. Temiz enerji yatırımlarının sürdürülebilir bir şekilde devam etmesi için kritik minerallerin kesintisiz ve uygun maliyetlerle temin edilmesi önemlidir.

Kritik mineral ve maden rezervlerinin belirli ülkelerde yoğunlaşması enerji güvenliği üzerindeki endişeleri artırmaktadır. Ancak minerallerin yalnızca bulunduğu yer değil, nerede ve hangi koşullarda işlendiği de önemlidir. Bugün kritik minerallerin üretimi ve işleme sürecinin neredeyse tamamı Çin'de gerçekleşmektedir. Dünya'nın farklı bölgelerinden çıkarılan madenler işlenmek üzere Çin'e ihraç edilir ardından yeniden ithal edilerek kullanılabilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yönetimi, kritik minerallerin tedarik zincirinin tek bir ülke tarafından domine edilmesini ulusal güvenlik ve ekonomik refah açısından tehdit olarak görmektedir. ABD'nin savunma sanayi ve enerji teknolojinin üretiminde potansiyel bir düşmana bağımlı olması endişeleri artırmaktadır. Eski ABD Başkanı Donald Trump'ın iklim inkârcısı olması ABD'nin kritik minerallere olan yaklaşımı üzerinde etkili olmuştur. Donald Trump görev süresi boyunca kritik minerallerin savunma sanayideki rolünü vurgulayarak meselenin ulusal güvenliği doğrudan etkilediğini dile getirmiştir. Joe Biden ise, kritik minerallerin yeşil enerji teknolojilerinde kullanılan temel bileşenlerden biri olduğunun altını çizerek iklim değişikliğinin varoluşsal bir tehdit yarattığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada, temiz enerjiye geçiş sürecinde kritik mineraller ve madenlerin rolü incelenmiş, enerji güvenliği kavramı yeniden ele alınmıştır. Nicel verilerden faydalanılan çalışmada, kritik mineraller ve madenlerin işlenmesi sorununun enerji jeopolitiğine dair paradigmaları nasıl şekillendirdiği açılanmıştır. Kritik mineraller ve madenlerin ABD ve Çin arasındaki rekabette koz (leverage) olarak kullanılmasının iklim değişikliği üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Temiz enerji dönüşümü, iklim değişikliği, enerji güvenliği, ABD-Çin Rekabeti

MAX WEBER VE GİRİŞİMCİ MAFYA İDEAL TİPİ

Evrim Görmüş
Dr. Öğretim Görevlisi, MEF Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
gormuse@mef.edu.tr

Bu sunum, Pino Arlacchi'nin "girişimci mafya" modelini kurarken, Max Weber'in metodolojisinden nasıl faydalandığını inceleyecektir. Arlacchi'nin geleneksel mafya ile günümüz mafyası arasında gördüğü en önemli fark, mafyanın geleneksel arabuluculuk rolünü terk ederek kendisini sermaye birikimine adamasıdır. Mafyanın sermaye birikimine yönelmesi, yeni ekonomik ve siyasi düzenin kendisine verdiği ikincil ve marjinal konuma bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Toplumun dışına itildikçe "para ve birikim" mafyanın gözünde güce ve onura yeniden ulaşmanın bir yolu olmuştur. Arlacchi'nin yaklaşımı, geleneksel mafyaya ilişkin yapılan çalışmalarda var olan önemli eksiklikleri doldurduğu için oldukça önemlidir. Daha önce yapılan çalışmalar geleneksel Sicilya mafyasının egemen olduğu yöreleri mülkiyet ve üretim ilişkileri bakımından- daha özel anlamda feodal ilişkilerin direncini inceleyerek anlamaya çalışmıştır. Arlacchi, geleneksel mafyayı mülkiyet ve üretim ilişkileri üzerinden anlamayı dikey toplumsal hareketliliği dikkate almadığı için yetersiz bulmaktadır. Arlacchi, bireyler ve gruplar arasındaki yatay çatışmaları ve toplumsal dikey hareketliliği vurgulayarak mafyayı sosyo-ekonomik sistemle tanımlamaya çalışmaktadır. Arlacchi'nin Sicilya ve Calabria'da yaptığı alan çalışmalarından çıkan önemli bulgulardan bir tanesi, kapitalist ekonomik yapı ile geleneksel kültür arasında belirgin bir asimetrinin olduğu sürekli geçiş halindeki toplumdur. Bu sunum iki bölümden oluşacaktır: Sunumun ilk bölümünde Weber metodolojisinin ana hatları çizilecektir. Weber'e göre bir davranışın toplumsal eylem olarak adlandırılması için başkalarının davranışları ile ilişkili olması ve bireyin eylemini motive eden öznel anlamın ortaya çıkartılması gerekir. İkinci bölümde ise Arlacchi'nin eylemi motive eden öznel anlamı ortaya çıkarma amacı ile anlayıcı yöntemi kullanarak girişimci mafya ideal tipini nasıl kurduğu analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: girişimci mafya, Max Weber, anlayıcı yöntem

MÜLTECİLERİN MEDYA TEMSİLLERİ VE DUYGU-SÖYLEM İLİŞKİSİ: AYLAN KURDİ ÖRNEĞİ

Çiğdem Kapan
Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans
kapancigdem01@gmail.com

Marella Bodur Ün
Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
mbodur@cu.edu.tr; marbodur@gmail.com

2 Eylül 2015 tarihinde Türkiye'den Yunanistan'a deniz yoluyla geçmek isteyen Suriyeli mültecilerin yolculuk ettiği botun batmasıyla 5'i çocuk 12 mülteci boğularak hayatını kaybetmiştir. Bu kazada cansız bedeni kıyıya vuran üç yaşındaki Aylan Kurdi'nin trajik fotoğrafı sosyal medyalarda dolaşıma girdiği birkaç saat içinde hızla yayılarak milyonlarca kişi tarafından görüntülenmiş ve bu ikonik fotoğraf devletlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin dikkatini mülteci krizine çevirmiştir. Bu çalışma, Tanımlanmış Mağdur Etkisi (TME) yaklaşımı çerçevesinde Aylan Kurdi vakasında tekil, tanımlanmış bir mağdurun görsel temsilinin duyguları harekete geçirme gücüne ve mültecilere yönelik egemen söylemleri dönüştürme rolüne odaklanmaktadır. Araştırmanın amacı medyada mültecilerin temsilinin, egemen mülteci rejimine ve mültecilere yönelik söylemlere olan etkisini Aylan bebek örneği çerçevesinde analiz etmektir. Çalışmada Aylan Kurdi vakasının gerçekleştiği tarihten bir hafta öncesi ve bir hafta sonrasını kapsayan kesitsel medya arşivi analiz edilmiştir. Bu kapsamda 27 Ağustos – 9 Eylül 2015 arasında Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah, Sözcü ve Yenişafak gazetelerinde Suriyeli mültecilerle ilgili yayınlanan 500 adet haber ve köşe yazısından oluşan medya arşivi metinsel ve görsel olarak analiz edilmiştir. Çalışmada Aylan Kurdi'nin ikonik fotoğrafının görsel analizinin yanı sıra ulusal ve uluslararası medyada öne çıkan manşetler ve siyasi liderlerin demeçleri eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu analizler ile Aylan bebek vakasında görüntüler, duygular ve söylemlerin nasıl birbirine bağlandığı gösterilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre mültecileri gayri-insanileştiren görseller ve söylemlerin Aylan Kurdi vakası ile değişim gösterdiği, bu değişimi ise tanımlanmış mağdur etkisine bağlı olarak ortaya çıkan duygusal söylemlerin tetiklediği tespit edilmiştir. Bu çalışma ile Uİ disiplininde hâkim olan güvenlik eksenli yaklaşımlardan farklı olarak Uİ'de görece yeni yaklaşımlar olan görsel temsiller ve duygular çalışmalarına katkı yapmak amaçlanmıştır. Çalışma, duygu, temsil ve söylem literatürlerini içermesi, içerik analizi, eleştirel söylem analizi ve görsel analiz yöntemlerini kullanarak konuyu inter-disipliner bir perspektiften analiz eden bir çalışma olması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Aylan Kurdi, Mülteci Temsili, Görsel Temsil, Duygular, Tanımlanmış Mağdur Etkisi

NIETZSCHE'NİN SİYASET FELSEFESİNDE MODERNİZM ELEŞTİRİSİ

Elif Saracoğlu
Araştırma Görevlisi, Okan Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
elifsaracoglu@outlook.com

Nietzsche bir yaşam filozofu olarak eserlerinde sistematik bir siyaset felsefesi ortaya koymamıştır fakat siyasal olanın dışında da değildir. Nietzsche'nin moderniteye yönelik eleştirileri de siyaset açısından ele alındığında oldukça çarpıcıdır. Batı merkezli modernite siyasal sistemi dramatik bir şekilde değiştirmiştir. Ulus-devlet sisteminin hakim olduğu yeni sistem liberal değerler üzerine kuruludur: serbest ticaret ekonominin temelinde yer almakta, bireyselleşme öne çıkmaktadır. Modernitenin eleştirilerini sunan post-modern düşüncenin ilk örneklerini Nietzsche sunmuştur. Nietzsche'nin öğretisinde yer alan Tanrı'nın ölümünün ilanı, yasa koyucu ve kanun yapıcı olarak bireyin Tanrı'nın yerine geçmesinin ilanıdır. Nietzsche, Hıristiyan ahlakını eleştirir, ahlakın toplum düzeninin merkezinde bulunmasını eleştirir, yaşamı aşağılayan ve değersizleştiren düşünce ve yaklaşımları eleştirir. Fakat bunun yanında modernitenin birey merkezli sisteminin de bir yıkıma neden olacağını ileri sürer: Tanrı'dan, Hıristiyan ahlakından boşalan yeri modernite dolduramamıştır. Sistemin üzerine kurulduğu temel yıkılmış fakat yeri boş kalmıştır. Nietzsche bu durumda kalan bireyin kendisini nihilizm içinde bulacağını ileri sürmektedir. Nietzsche modern bireyin bu durumdan kurtulması için kültürün, toplum düzeninin ve siyasalın merkezine konulması gerektiğini söyler. Nietzsche de bir devrimi gerekli görür fakat bu devrim şiddet içerek siyasetin araçları kullanılarak yapılacak bir devrim değil, kültür ve eğitim devrimidir.

Nietzsche'ye göre kültürün oluşabilmesi için toplumsal ekonomik farkların oluşması gerekir. Modernitenin en büyük aldatmacalarından biri olarak gördüğü eşitlik kavramına bu bağlamda karşı çıkmaktadır: modern değerler aslında köleliği ortadan kaldırmamıştır fakat retorik olarak karşı çıkmaktadır. Maddi değerlerin sistemin merkezinde yer alması ahlaki çöküşle birlikte kültüre de zarar vermektedir. Dünya savaşlarının ortaya çıkma süreçlerine odaklanıldığında Nietzsche'nin moderniteye yönelik yaptığı eleştirilerin bir yansıması görülebilir. Bu çalışma Nietzsche'nin moderniteye yönelik eleştirilerinden yola çıkaran düşünürün siyaset felsefesi içindeki konumunu, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın ortaya çıkma süreçlerine odaklanarak ele almaktadır. Avrupa'nın içine düştüğü bunalımın sebeplerini, Nietzsche'nin modernitede gördüğü sorunlar ışığında analiz etmektedir. Bu bağlamda bireyin toplumdaki yeri sorunu, kendisini gerçekleştirmesi ve kültürle olan ilişkisi de çalışma kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nietzsche, Post-Modernizm, Siyaset Felsefesi

RUSYA'NIN UKRAYNA İŞGALİ VE AVRUPA BİRLİĞİ ENERJİ POLİTİKALARINA ETKİSİ

Özenç Kayalı
Yüksek Lisans Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Avrupa Birliği
kayaliozenc@gmail.com

Enerji konusu şüphesiz tüm ülkelerin en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Sürdürülebilir bir enerji ilişkisi oluşturmak, enerji arz ve güvenliğini sağlamak, enerji kaynaklarının çeşitlendirilerek alternatiflerinin oluşturulması ülkelerin birinci öncelikleri arasındadır. Nitekim dünyada enerji ticareti ve çeşitliliği, ülkelerin alan veya satan konumunda olmasına göre şekillenirken, Rusya ve Avrupa Birliği arasındaki enerji arz-talep ilişkisi bu duruma örnek verilebilir. Bu bağlamda ülkeler, enerji kaynaklarına kesintisiz şekilde ulaşabilmek için yoğun bir diplomasi çalışması yürütmektedirler.

Amerika Birleşik Devletleri ve Çin Halk Cumhuriyeti ile beraber dünyanın en büyük enerji tüketicilerinden biri olan Avrupa Birliği, enerji ihtiyacının %59'nu diğer kaynaklardan ithal etmiştir. İhtiyacı olduğu doğalgazın %43'nü, ham petrolün %25'ni ve kömür ve katı yakıtların %53'nü Rusya'dan ithal etmektedir. Görüldüğü üzere Avrupa Birliği ihtiyaç duyduğu enerjisinin büyük bir bölümünü Rusya'dan karşılamaktadır. Bu bağlamda Avrupa Birliği, Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmaya, dengelemeye ve çeşitlendirmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacın en somut örneği olarak, 24 Şubat 2022'de Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in, "özel bir askeri operasyon" ilan etmesiyle Ukrayna'ya karşı işgal sürecini başlatmasıdır. Avrupa Birliği, Rusya'nın Ukrayna topraklarına girmesiyle başlayan süreçte Rusya'ya karşı bir takım kısıtlama ve yaptırımlar uygulama kararı almıştır. Rusya'da bu yaptırımlara karşılık Avrupa Birliği'ne olan enerji ihracatını önemli ölçüde azaltma yoluna gitmiş ve Birliğin enerji politikalarında radikal değişimler yaratmasına neden olmuştur. Bu bağlamda Azerbaycan ile enerji alanında yapılan stratejik ortaklık mutabakatı, ABD'nin ek olarak LNG sevkiyatı taahhüdü, Avrupa Birliği, Mısır ve İsrail arasında doğalgaz ihracatına yönelik Üçlü Mutabakat Zaptının imzalanması ve Norveç, Azerbaycan, Birleşik Krallık ve Kuzey Afrika'dan yapılan enerji ithalatı arttırılarak, Avrupa Birliği'nin enerji portföyü genişletilmiştir. Bu çalışmada, Avrupa Birliği'nin enerji politikaları, Avrupa Birliği'nin enerji konusunda Rusya'ya ne düzeyde bağımlı olduğu ve Rusya-Ukrayna savaşıyla beraber Avrupa Birliği'nin aldığı aksiyonlara değinilerek, Rusya'nın Avrupa Birliği enerji politikasındaki yeri ve geleceği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Rusya-Ukrayna Savaşı, Enerji

RUSYA'NIN UKRAYNA'DA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ÖZEL ASKERİ OPERASYONUN KUVVET KULLANMA YASAĞI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Selçuk Koca
Arş. Gör. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
koca.selcuk@gmail.com

Birleşmiş Milletler (BM) Şartı'nın 2. maddesinin 4. fıkrasıyla, kuvvet tehdidi ve kullanılması yasaklanmıştır. Bu yasağın kapsamına bir devletin ülke bütünlüğüne, siyasal bağımsızlığına karşı ve BM'nin amaçlarına aykırı olarak kuvvet kullanılması girmektedir. Kuvvet kullanma yasağının istisnası ve bir devlet tarafından başka bir devlete karşı kuvvet kullanılmasının tek haklı gerekçesi meşru müdafaa hakkıdır.

Rusya Federasyonu'nun, 2022 yılının şubat ayında, Ukrayna'ya karşı başlattığı "özel askeri operasyon" günümüzde halen devam etmektedir. Rusya, gerçekleştirdiği askeri operasyonun hukuki dayanağı olarak BM Şartı m. 51'de ve uluslararası örf adet hukukunda yer alan meşru müdafaa hakkını göstermektedir. Söz konusu maddeye göre devletlere tanınan ve doğal bir hak olan meşru müdafaa hakkı, üye devletlerden birinin silahlı saldırıya maruz kalması durumunda ortaya çıkmaktadır. Meşru müdafaa hakkının kullanıldığı, ilgili devlet tarafından, BM Güvenlik Konseyi'ne bildirilmeli ve hakkın kullanımı Güvenlik Konseyi gerekli önlemleri alıncaya dek sürmelidir. Ayrıca meşru müdafaa hakkı, gerekli ve orantılı (saldırıyı bertaraf etme amacına yönelik) olmalı, silahlı saldırı ortaya çıktığında derhal kullanılmalıdır.

Rusya'nın gerçekleştirdiği askeri operasyonun meşru müdafaa hakkının kapsamına girip girmediği, eylemlerinin hukuka uygunluğunun veya aykırılığının tespiti açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda meşru müdafaa hakkının doğmasına ve kullanımına ilişkin şartların varlığına bakılmalıdır. Rusya, BM Güvenlik Konseyi'ne meşru müdafaa hakkını kullandığına dair bildirimde bulunmuş, bildirimin ekinde Vladimir Putin'in askeri operasyonun gerekçesini açıklayan konuşmasına yer verilmiştir. Söz konusu konuşmada, NATO ve Ukrayna tarafından Rusya'ya yöneltilen tehditler sayılmış, Ukrayna'nın soykırım yaptığı iddia edilmiş, Luhansk ve Donetsk Halk Cumhuriyetleri ile imzalanan dostluk ve karşılıklı yardım anlaşmaları çerçevesinde meşru müdafaa hakkının kullanılmasına karar verildiği belirtilmiştir.

Meşru müdafaa hakkının kullanılabilmesi için silahlı saldırının varlığı şarttır. Rusya'nın meşru müdafaa hakkının kullanımına dair dayandığı gerekçeler arasında silahlı saldırı bulunmamakta, sayılan nedenlerden hiç birisi silahlı saldırı teşkil etmemektedir. Dolayısıyla Rusya'nın meşru müdafaa hakkını kullanmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır. Gerçekleştirilen askeri operasyon, Rusya'ya yöneltilen tehditlerle orantılı da değildir. Sonuç olarak Rusya'nın eylemleri, meşru müdafaa hakkının kullanımı kapsamına girmediğinden kuvvet kullanma yasağının ihlalini oluşturmaktadır. Rusya'nın iddialarının aksine, Rusya'nın, başkent Kiev de dahil olmak üzere, kuzey, güney ve doğudan Ukrayna'ya yönelik gerçekleştirdiği işgal girişimi, silahlı saldırı teşkil etmekte ve böylece Ukrayna'nın meşru müdafaa hakkı doğmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kuvvet kullanma yasağı, meşru müdafaa hakkı, Rusya, Ukrayna, silahlı saldırı.

SECURITIZATION OF MIGRATION UNDER THE DONALD TRUMP ADMINISTRATION IN THE U.S.

Gülseven Bektaş
Lecturer, Yıldız Technical University
gbektas@yildiz.edu.tr

Immigration is one of the contested issues in the United States. Despite the differences in immigration policy agendas of different parties, it was largely designated as "overwhelmingly positive for the country and an integral part of its heritage" in the U.S. (Pierce, Bolter and Selee, 2018) until the 9/11 terrorist attacks against the country. After the 9/11 terrorist attacks in the U.S. in 2001, in the context of U.S. 'war on terrorism' discourse, "the management of migration has become a top national security concern in the U.S. and Europe" (Adamson, 2006) and immigration is linked to the issues of border control, drugs, organized crime, and terrorism. In other words, in the U.S., "the 9/11 attacks impacted the reconfiguration of immigration law and policy and immigration became a prominent theme in the political and legal process, and in the articulation of national security policy after 9/11" (Scholastica, 2019). As in the case of European populist radical right parties, immigration was the major theme of candidate Donald Trump´s campaign during the 2016 presidential election campaign. Trump developed a restrictionist migration policy aimed at reducing unauthorized migration and asylum-seeking during his administration (Martin, 2020). The expansive security measures taken by President Trump and his anti-migrant, exceptionalist security discourses raised many concerns and questions about securitizing migration and put the issue in the center of political debates in the U.S. Securitization of migration refers to a process in which migration is constructed as a security threat. Thus, the aim of this paper is to analyze the securitization of migration in the U.S. during the Donald Trump administration and explore whether securitizing migration is a new phenomenon in the U.S. that identify Trump´s presidency. This paper concludes that immigration was constructed as a security threat to American national identity and its national security both through anti-migrant discourses of Donald Trump and non-discursive practices such as tough immigration laws, detentions, and deportations measures implemented during his presidency. It also illustrates that securitization of migration is not a new phenomenon in the U.S. and that Trump´s hardline immigration policies are rooted in the history of former US presidents.

Keywords: Migration, Securitization of migration, Donald Trump, the U.S

SİYASET TEORİSİNDE ALTERNATİF BİR ARAYIŞ OLARAK KARŞILAŞTIRMALI SİYASET TEORİSİ

Aykut Karahan
Dr. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
aykutkarahan@gmail.com

Son yıllarda "Karşılaştırmalı Siyaset Teorisi"nin siyaset bilimi alanındaki görünürlüğünde istikrarlı bir artış olmuştur. Bu başlıkla kastedilen, sınırlı bir coğrafi ve kültürel ortam yerine, farklı dünya kültürlerinde siyasal yaşamın konumu ve anlamı üzerine araştırma yapan bir etkinliktir. Karşılaştırmalı siyaset teorisinden bahsetmek, siyaset teorisinin kültürlerarası bir etkinlik olduğu iddiasında bulunmaktır. Siyaset teorisi, genel olarak, Batı düşünsel geleneği tarafından tanımlanan bir disiplin olarak anlaşılır. İslam veya Konfüçyüsçülük gibi gelenekler tarafından geliştirilen, insanların niçin birlikte yaşaması gerektiği ve nasıl yaşaması gerektiği konusunda sayısız düşünce, siyaset teorisi geleneğinin dışındadır. Buna karşılık, karşılaştırmalı siyaset teorisi, daha geniş bir anlayışa yönelik olarak siyaset teorisinin belirli bir kültürün veya tarihsel bir çağın ürünü olmadığını varsayar.

Halen dünyanın pek çok ülkesinde hâkim olan siyaset teorisine yönelik yaklaşımlar en genel şekilde Batı nitelemesiyle anılan ülkelerdeki tarihsel, siyasal ve toplumsal gelişmelerin ışığında ortaya çıkmıştır. Modern siyasal düşüncenin oluşumu Batı'nın kurumlarının benimsenmesiyle özdeşleşmiştir. Tarihin tüm akışının geri dönülmez bir şekilde Batılı bir yöne doğru sürüklendiği ve Batılı olmayan dünyanın siyasal kültürlerinin bir şekilde amaçlarının gerisinde kalmış yetersiz girişimleri temsil ettiği düşünülmüştür. Tarihsel bir hayal gücü duygusundan son derece yoksun olan gözlemciler, bu kültürleri yok olmaya mahkûm oldukları için göz ardı etmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir. Yakın geçmişin olayları artık bu kadar çarpık bir bakış açısı lüksüne izin vermiyor. Son yıllarda adeta içselleştirilmiş Batı merkezli siyaset teorisi ve dünya tahayyülleri tartışmaya açılmış durumdadır.

Dünya tarihi tahayyüllerinin güncel siyasal yaşamımızın ayrılmaz parçası olmasında şüphesiz dünyada değişen güç dengelerinin rolü büyüktür. 21.yüzyılda artık Batı'nın siyasi gelişme modelinin egemen olduğu bir dünyada yaşamıyoruz. Batı'nın tek gelişim çizgisi olma niteliğini yitirdiği bir dünyada, resmin farklı yüzüne bakıldığında Doğu toplumlarının siyasete bakış açısına değinmek gerekmektedir. Asya ülkelerinin küresel önemi göz önüne alındığında, siyaset teorisinin bu ülkeleri, özellikle Hindistan, İslam ülkeleri ve Çin'i kapsaması yerindedir. Ancak çözüm, yalnız farklı türde değerlerin taşıyıcısı olabilecek Batılı kültür geleneklerine alternatif kültürel gelenekler belirlemek değil, bu farklı kültürel geleneklerde karşılaştırmalı siyaset teorisi için temeller belirlemektir. Bu şekilde karşılaştırmalı siyaset teorisi hem güçlü yerel farklılıklara hem de güçlü evrensel benzerliklere bir alternatif bulmaya çalışır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset teorisi, karşılaştırmalı siyaset teorisi, kültür, medeniyet

SOĞUK SAVAŞ SONRASI RUSYA FEDERASYONU UKRAYNA İLİŞKİLERİNDE TEMEL SORUNLAR

Marziye Memmedli
Dr, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
marziyememmedli@gmail.com

24 Şubat 2022 tarihinde başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı sadece kısa süreli ilişkilerin gerginleşmesinden doğan bir sonuç değildir. Aynı kökenlere sahip iki Güney Slav halkının ilişkilerindeki sorunların tarihi uzun bir geçmişe dayanmaktadır. Bu problemler tarihte ilk Rus Devleti olarak kayıtlara geçen Kiev Rus Devletinin şu anki Ruslara mı yoksa Ukraynalılara mı aittir konulu tartışmalardan başlayarak, Rus şehir devletlerinin 250 yıllık Moğol istilası sonrasında Çar IV. İvan zamanında Moskova Şehir devletinin etrafında merkezîleştirilmiş bir devlet haline gelmesi ve I. Petro hakimiyeti yıllarında İmparatorluğa dönüşmüş Rus devletinin Bolşevik Devrimi sonucunda dağılmasına kadarki süreci kapsamaktadır. Ukrayna, Çar Rusyasıyla Orta Çağ Avrupasının büyük devletlerinden olan Lehistan arasında birkaç kez bölünmüş ve ancak Bolşevik Devrimi sonrasında bağımsız bir devlet olarak varlığını ilan etmiştir. Bolşeviklerin hakimiyetlerini sağlama aldıktan sonra ilk işgal ettikleri ülke Ukrayna'dır. XX. Yüzyılın 30'lu yıllarında Moskova yönetimi tarafından maruz kaldıkları siyaset sonucunda Ukrayna nüfusu %12,5 azalmıştır. Bu yıllar "Golodomor" adıyla Ukrayna tarihine yazılmıştır. II. Dünya Savaşında Almanların ilk işgal ettikleri topraklardan olan Ukrayna, bu savaş zamanı da en fazla tahribata maruz kalan ülke olmuştur. 24 Ağustos 1991 tarihinde SSCB'den ilk ayrılan devletler içerisinde yer alan Ukrayna'da birkaç kez hakimiyet değişikliği yaşanmıştır. Rus yanlısı iktidarların hakimiyetten alınması Moskova tarafından olumlu karşılanmamış ve Rus yanlısı siyasi güçlerin yönetimde olmadıkları dönemde Rusya-Ukrayna ilişkilerinde sorunlar yaşanmıştır. Ukrayna'nın Rusya Federasyonu'nun Batısında yer alması ve bu coğrafi konumun bu devleti kısa süre içerisinde hem Avrupa Birliği hem NATO gibi askeri-siyasi örgüte üye devletlere sınır hale getirmesi Rusya için Ukrayna'nın önemini artırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Rusya Ukrayna Savaşı, Kırım Sorunu, NATO Rusya ilişkileri.

SURİYE'NİN ÇATIŞMA SONRASI YENİDEN İNŞASI

İbrahim Akkan
Doktora Adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
ibrahimakkan@outlook.com

Fuat Aksu
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
faksu@yildiz.edu.tr

Çatışma sonrası yeniden yapılandırma (post-conflict reconstruction) kavramı, kurumların ve otoritenin zarar gördüğü/çöktüğü devletlerde, uluslararası bir müdahale aracılığıyla bu kurumların yeniden inşa edilmesi anlamı taşımaktadır. Özellikle 1990 sonrası dönemde yaygınlık kazanan bu kavram zayıf/kırılgan devletlerin kapasitelerinin arttırılması amacıyla hem yerel hem de uluslararası aktörlerin dahil olduğu bir süreci kapsamaktadır.

2011 yılından sonra Suriye'de meydana gelen iç çatışmalar, devlet kurumlarının zarar görmesine ve -hatta- devlet başarısızlığına yol açmıştır. Dolayısıyla çatışmaların sona ermesinden sonra devletin yeniden yapılandırılması, yeniden otorite kurulması ve devlet aygıtının tekrar işlevsel hale getirilmesi temel esas olmuştur. Bu sürecin hangi temel parametreler ve aktörlerle sağlanacağı cevap arayan bir soru konumundadır. Suriye'de mevcut durumda küresel, bölgesel ve devlet dışı aktörlerin sürece dahil olması, yeniden inşa sürecinin bu aktörlerden bağımsız olmayacağının bir işaretidir. Sahada çatışan çok sayıda aktörün bulunması ve bu aktörlerin öncelik ve beklentilerinin farklı olması çatışma sonrası süreci şekillendiren etkenler arasındadır. Örneğin Rusya ve ABD'nin çıkarlarının çatışması, Türkiye'nin muhalif güçlerle birlikte bölgedeki askeri müdahaleleri, İran'ın çatışan unsurlarıyla bölgedeki varlığı, İsrail ve AB'nin nüfuz oluşturma çabaları ve devlet dışı örgütlerin yol açtıkları zararlar göz önüne alındığında çatışma sonrası sürecin bu aktör ve faktörlerden bağımsız olmayacağı açıktır.

Bu çalışmada Suriye'de devam eden çatışmalar ve uluslararası aktörlerin çatışmalara doğrudan veya dolaylı müdahaleleri göz önüne alındığında uluslararası kuruluşların, ulusal devletlerin ve yerel aktörlerin çatışma sonrası süreçte devletin yeniden yapılandırılmasında nasıl rolleri olacağı araştırılacaktır. Başka bir ifadeyle, çatışma sürecine dahil olup Suriye içinde etkinlik kazanan ve çatışmaların güçlendirdiği aktörlerin çatışma sonrası evrede etkilerinin ne olacağı tartışılacaktır. Bu bağlamda 1990 sonrasında uluslararası / bölgesel alt sistemde ortaya çıkan çatışmalarda uygulanan yeniden yapılandırma modelleri göz önüne alınarak Suriye'de çatışma süreci ve sonrasında yeniden yapılandırma modellerinin olası parametreleri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma Sonrası Yeniden Yapılandırma, Suriye, Uluslararası Aktör

TEK PARTİ DÖNEMİNİN BÜTÜNSELLİK İÇİNDE ELE ALINMASINA KARŞI ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM

İlbey C. N. Özdemirci
Dr. Arş. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
ilbeycnozdemirci@gmail.com

Erken Cumhuriyet Dönemi'ne dair yaygın tarih yazımı Kemalist iktidar zümrelerini yekpare bir blok olarak tasavvur etme eğiliminde olmuştur. Bilhassa 1940'lı yıllarda yaşanan politik gelişmeler ve daha erken dönemde alınmış kararlarda görülen değişimler - Türk Tarih Tezi ile Güneş Dil Teorisi'nin terk edilişi, hac yasağının kaldırılması, türbelerin ziyarete açılması, imam-hatip kurslarının açılması, İlahiyat fakültesinin kurulması vs. - ağırlıklı şekilde Demokrat Parti'nin gerçekçi bir alternatif siyasi güç teşkil etmesi bağlamında değerlendirilmektedir. Bu çalışma Kemalist yönetici kadroların tüm tek parti iktidarı dönemi perspektifinde düşünüldüğünde, varsayılandan daha fazla çeşitlilik ve fikirsel ayrışma içeren ve dolayısıyla homojen olmayan bir görünüm ihtiva ettiği fikrini ileri sürmektedir. Bu doğrultuda iktidar kadrolarını oluşturan ve Kemalist habitusun içerisindeki varlıkları üzerine yeniden düşünmeye gereksinim duyulabilecek Fuat Köprülü, Şemsettin Günaltay, Hasan Ali Yücel gibi siyasi şahsiyetlerin etkin konumlarına dikkat çekilmektedir.

Bu noktaya ilaveten 1940'larda hükümet politikalarında değişimin görünürlük kazanmış olması; Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra onun söz konusu görüş farklılıklarını gizleyen ve öteleyen türdeşleştirici kültünün kaçınılmaz olarak etkinliğinin azalması, toplumsal talep ve muhalefetin artması, yerel yayınların ortaya çıkması ve sivil örgütlenmelerin kurulmaya başlaması gibi faktörler göz önünde tutularak izah edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, tüm bu faktörler nedeniyle Erken Cumhuriyet Dönemi'nin son yıllarında görülen politik değişimin sebeplerini, Demokrat Parti'nin kurulması ile güçlü bir alternatif olarak CHP iktidarına tehdit yaratması argümanından başka yerlerde ve daha erken tarihlerde aramak gerektiği savunulmakta olup CHP iktidarının homojen bir blok olarak değerlendirilmesi yönündeki hâkim kanının eleştirisi yapılmadan bu yaklaşımın geliştirilemeyeceği ileri sürülmektedir.

Çalışmada söz konusu eleştirel yaklaşımın temellendirilmesinde iktidar gruplarının fikirsel ve kültürel farklılıklar taşıdığını ortaya koyan arşiv kaynakları ile hükümet politikalarını değişime zorlayan toplumsal talep ve muhalefetin varlığını destekleyen olaylar, hatıratlar ve yerel yayın organlarından faydalanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, Kemalizm, Tek Parti İktidarı, Demokrat Parti, Toplumsal Muhalefet.

TERÖR ÖRGÜTLERİNDE ÇOCUK SAVAŞÇILARIN KULLANILMASI: PKK ÖRNEĞİ

Aslıhan Alkanat
Arş. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,
aslihan.alkanat@medipol.edu.tr

Çocuklar, uzun zamandır savaş ve çatışmalarda aktif olarak kullanılmaktadır. Özellikle yetişkinlere göre itaati koşulsuz sağlayabilmeleri nedeniyle çocuklar, savaş ve çatışmalarda zorla veya gönüllü olarak terör örgütlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Aynı zamanda yalnızca savaşmak için kullanılmamakta aynı zamanda aşçılık, bilgi taşıyıcılığı, temizlik gibi işlerde de kullanılmaktadır. Tüm bunların yanı sıra çocukların terör örgütlerinde "cinsel köle" olarak kullanıldığı da bilinmektedir. Uluslararası hukuk açısından hem devletlerin hem de terör örgütlerinin çocuk savaşçı kullanması yasaklanmıştır. Çocuk savaşçı kavramı, 1997'de UNICEF tarafından kabul edilen Cape Town ilkelerine göre "18 yaşın altında olup herhangi bir silahlı kuvvetin içinde aşçılık, hamallık, elçilik gibi görevlerle sınırlı olmamak üzere başka görevler de yapan kişiler" olarak tanımlanmıştır. Ardından Cape Town ilkelerinin geliştirilmesiyle oluşturulan ve 2007 yılında kabul edilen Paris Prensiplerine göre çocuk savaşçı kavramı ise "18 yaşın altında olup bir silahlı kuvvet veya silahlı grup tarafından savaşçı, aşçı, hamal, haberci, casus veya cinsel amaçlı olarak kullanılan kız veya erkek çocukları" olarak tanımlanmış ve bunun bir savaş suçu olduğu belirtilmiştir. Çalışmada öncelikle "çocuk savaşçı" kavramı hukuki boyutlarıyla ele alınmakta, ardından çocuk savaşçıların terör örgütlerinde tercih edilme sebeplerine değinilerek PKK'nın çocuk savaşçıları ne amaçlarla kullandığı açıklanmaktadır. Çalışmada istatistiki verilerin yanı sıra teslim olan veya yakalanan teröristlerin itiraflarından da faydalanılmaktadır. Çalışmanın ana argümanını ise PKK terör örgütünün çevre terörizmi, uyuşturucu kaçakçılığı, örgüt içerisinde kadınlara yönelik cinsel şiddet gibi suçlarının yanı sıra, savaş suçu olarak kabul edilen çocuk savaşçıları örgüt içerisinde bulundurduğu ve bu çocukların örgüt içerisinde cinsel köle olarak kullanıldığı oluşturmaktadır. Aynı zamanda çocuk savaşçıların kullanılması konusunda literatürde PKK örneği üzerine sınırlı sayıda çalışma olması nedeniyle bu çalışmanın literatüre katkısının bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terör Örgütleri, Çocuk Savaşçılar, PKK

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA SINIR GÜVENLİĞİ: SURİYE ÖRNEĞİ

Aslıhan Elibol
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
aslihan2424@gmail.com

Laçin İdil Öztığ
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
lacinidiltr@yahoo.com

Devletlerin egemenliğini, bağımsızlığını ve ulusal kimliğini simgeleyen sınırlar, tarih boyunca ya diplomasi ya da savaşlarla belirlenmiştir. Doğal, yapay ve antromorfik olarak tanımlanan sınırlar, beraberinde sınır anlaşmazlıklarını da getirmiştir. Türkiye, jeopolitik olarak siyasi dinamiklerin sürekli değiştiği ve ortak tarihe sahip olduğu bir bölgede bulunduğu için sınırlarını muhafaza etmeyi öncelikli hedefleri arasında tutmuştur. Özellikle Suriye sınırı, manda güçleriyle belirlendiği için Türkiye'nin sınır anlaşmazlıkları konusunda ilk sırada yer almaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında toprak bütünlüğünü muhafaza etmek, Türkiye'nin sınır politikalarının temelini oluşturmuştur. Bu durum ise realist bir yaklaşım ile ordunun ön plânda tutulmasına temel oluşturmuştur. 1980'li yıllarda ortaya çıkan ASALA ve PKK terör örgütleri, sınır güvenliği için tehdit oluşturmuş ve sınır politikaları terör ekseninde yine TSK odaklı olmuştur. Rusya'nın Afganistan işgali, Irak Savaşı, ABD'nin Irak işgali sonrası sınırlarda kaçak insan girişleri ve kaçakçılık faaliyetleri artmıştır. Bu durum sınır güvenliğinin sadece terör odaklı olmadığını göstermiştir. Böylelikle terörün yanı sıra diğer tehditlerle de mücadele edecek kurum çeşitliliği artmıştır. 2000'lerin başına kadar sınır güvenliği konusunda tehdit çeşitleriyle öne çıkan sınır, Suriye sınırıdır. Suriye, uzun yıllar haritalarından resmi belgelere kadar her alanda Hatay'ı kendi sınırları içerisinde göstererek alternatif sınır tasavvurunda bulunmuştur. Bunun karşılığında terör örgütlerini beslemiş ve Türkiye'yi hedef göstermiştir. 1998'de imzalanan Adana mutabakatı ve akabinde başa gelen Beşar Esad'ın alternatif sınır tasavvurundan uzaklaşmasıyla Türkiye'nin Suriye sınır politikaları dönüşüme uğramıştır. İki ülke arasında ticareti, turizmi ve ekonomiyi geliştirmek için geçişkenliği arttırmaya yönelik liberal bir sınır politikası izlenmiştir. Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi kurularak vizesiz bir rejim oluşturma konusunda anlaşma sağlanmıştır.

Arap Baharının Suriye'de iç savaş hâlini almasıyla istikrarsızlık artmış, terör tehditleri ve kaçakçılık yeniden yoğunluk kazanmış ve Türkiye sınır politikalarını daha realist bir yaklaşıma çevirmek zorunda kalmıştır. Sığınmacılar için Açık Kapı politikası uygulanırken, yabancı terörist savaşçılar, teröristler ve kaçak geçişler için Sıfır Tolerans politikası uygulanmıştır. Askeri ve fiziki tedbirler arttırılıp sınır ötesine askeri operasyonlar düzenlenmiştir.

Çalışma kapsamında sınır güvenliğinin öneminin daha da arttığı bugünlerde Türk dış politikasında sınır güvenliği Suriye sınırı üzerinden ele alınmaktadır. Türkiye'nin sınır politikalarının nasıl dönüştüğü yine Suriye özelinde irdelenmekte, gelecekte oluşması muhtemel risklere dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Sınır Güvenliği, Suriye Sınırı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ VE UMMAN SULTANLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN 2012-2022 YILLARI ARASINDAKİ GENEL SEYRİ

Gökhan Açıkel
Öğretim Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
gacikel@yildiz.edu.tr

Türkiye Cumhuriyeti-Umman Sultanlığı ilişkilerinin 2012-2022 yılları arasındaki genel seyri hakkında bilgi veren bu çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti ile Umman Sultanlığı arasında son 10 yılda cereyan etmiş gelişmeler hakkında genel bir bilgi vererek Türkiye-Umman ilişkilerinin geleceğinin aslında parlak olduğunu, ilişkilerin çok daha güçlü olması için Türk ve Ummanlı siyaset ve iş insanlarının ellerinden geleni yapmaya kararlı olduklarını ve iki ülke ilişkilerinin gelişmesinin ise tüm bölge için önemli olduğunu göstermektir. Çalışma hazırlanırken veri kaynağı olarak basılı kaynaklardan, yıllık raporlardan fakat daha çok internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Türkler ile Ummanlıların ilişkilerinin 16. asırda Osmanlı Devleti'nin Hint Okyanusu'nda Portekizlilere karşı yapmış olduğu seferlerle başlamış olduğu söylenebilir. Bu mücadeleler sırasında Kanuni Sultan Süleyman da Ummanlılara Portekizli sömürgecilere karşı durabilmeleri için bir çok savaş malzemesi, asker ve mühimmat göndermiştir. Ummanlılar da sonraki asırlarda Osmanlılara İran ve Yemen ile ilgili yaşadıkları sorunlarda çeşitli defalar yardımlarda bulunmuşlardır. Bu ilişkilerle ilgili her iki tarafın arşivlerinde çeşitli belge ve mektuplar bulunmaktadır. Bugünkü Türkiye-Umman ilişkilerinin temeli, 1970-2020 yılları arasında Umman'ı yönetmiş olan Sultan Kabûs bin Said döneminde atılmış ve ilişkiler yine bu dönemde sağlamlaştırılmıştır. Bununla birlikte üç yıllık bir geçmişi olan Sultan Heysem bin Tarık döneminde de ilişkiler, aynı iyi niyet, vizyon ve karşılıklı güvenle gelişmeye devam etmektedir. Son 10 yılda, özellikle inşaat, turizm, yükseköğretim, sağlık, savunma sanayi ve havacılık alanlarında iki ülke arasında büyük ilerlemeler olmuşsa da bunun yeterli olduğu söylenemez. Bununla birlikte Umman, Türkiye'nin birçok alanda tecrübe paylaşımında bulunabileceği dost bir ülkedir. Birçok uluslararası kuruluşta Umman'ın Türkiye'ye olan desteği devam etmekte ve sorunların çözümünde iki ülke beraber hareket etmektedirler. Sultan Kabûs Türkiye'yi en son 1989 yılında ziyaret etmiş; Türkiye'den Umman'a Cumhurbaşkanlığı düzeyinde en son yapılmış resmi ziyaret ise 2010 yılında gerçekleşmiştir. Sultan Heysem döneminde iki ülke arasında en üst düzeyde karşılıklı resmi ziyaretlerin gerçekleştirilmesi artık beklenir olmuştur. Türkiye ile Umman'ın karşılıklı ilişkilerinin ticari ve siyasi alanlarda daha ileriye gitmesi, iki ülkenin daha yakın olması ve birlikte daha çok kazanması için aralarında güven ve iyi niyet fazlasıyla vardır. Bu amaçlara ulaşmak için iki ülkenin yetkilileri gereken gayreti de göstermektedir. O halde, Türkiye-Umman ilişkilerinin yarın çok daha yüksek hedeflere ulaşacağından hiç şüphe edilmemesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Umman İlişkileri, Sultan Kabûs bin Said, Sultan Heysem bin Tarık, Türkiye Cumhuriyeti-Umman Sultanlığı İlişkileri

TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ İSTİKŞAFİ GÖRÜŞMELERİN BİR ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ ARACI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra Dilek
Doktor, İstanbul Politikalar Merkezi, Sabancı Üniversitesi
esra.dilek@sabanciuniv.edu

Türkiye ve Yunanistan Ege'deki anlaşmazlıklarını çözmek amacıyla 2002'den itibaren istikşafi ('keşfe yönelik') görüşmelerde bulunmuşlardır. Bu görüşmeler, Türkiye ve Yunanistan'da ve bazen üçüncü ülkelerde gerçekleştirilen ve üst düzey bürokratların katılımıyla ikinci kulvar diplomasi/arka kapı diplomasisi (second track diplomacy/back channel diplomacy) görüşmeleri şeklini almıştır. Bir güven sağlayıcı mekanizma olarak bu görüşmeler 2002-2016 yılları arasında kesintisiz olarak devam etmiştir. Görüşmelerin içeriğine dair ayrıntılar açıklanmasa da Türkiye ve Yunanistan dışişleri bakanlıkları tarafından katılımcılar ve görüşme yeri gibi bilgiler düzenli olarak paylaşılmış ve Türk ve Yunan medyası görüşmelerde tartışılan temel konuları aktif olarak takip etmiştir. 2002-2016 yılları arasında toplam 60 istikşafi görüşme gerçekleştirilmiştir. 2016-2020 yılları arasında görüşmeler ilk olarak Türkiye'deki iç siyasi gelişmeler sebebiyle, sonrasında ise Doğu Akdeniz'deki gelişmeler sebebiyle sekteye uğramıştır. 2021'de görüşmeler gergin bir siyasi ortamda yeniden başlatılmıştır ve 2021-2022 yılları arasında toplam dört istikşafi görüşme gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma, istikşafi görüşmeleri bir çatışma yönetimi ve çözümü mekanizması olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, çalışma öncelikle arka kapı diplomasisi/ikinci kulvar diplomasiyi bir çatışma çözümü aracı olarak ve özellikle de çatışmaların yönetimi ile ilgili belirsizliklerin aşılmasındaki rolü açısından incelemektedir. Sonrasında, çalışma Türkiye ve Yunanistan arasındaki görüşmelerin 2002 yılında başlamasının temelini hazırlayan gelişmelere odaklanmakta ve 2002-2016 yılları arasında gerçekleştirilen görüşmeleri iki ülkedeki iç ve dış siyasi koşullar çerçevesinde incelemektedir. Son olarak, çalışma kapsamında, bir arka kapı diplomasisi aracı olarak istikşafi görüşmelerin Doğu Akdeniz'de 2019 sonrasında artan gerilimi dindirmek için ne şekilde kullanıldığını tartışmaktadır. Açık kaynaklardan faydalanarak (ağırlıkla medya açıklamaları ve dışişleri bakanlıklarının açıklamaları) bu çalışma, görüşmelerin iki ülke ilişkileri açısından ne gibi somut çıktılar ürettiği inceleyerek istikşafi görüşmelerin önemini, bu görüşmelerin iki ülke arasındaki anlaşmazlık konularına yönelik ne gibi bir etki yarattığını ve iki ülke arasındaki var olan gerginlikleri dindirme aracı olarak ne şekilde kullanılabileceğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Yunanistan, istikşafi, çatışma çözümü

TÜRKİYE'DE MUHALEFET PARTİLERİ KADIN VEKİLLERİNİN PARLAMENTO GÜNDEMLERİ

Duygu Öztürk
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
duyguozturk@medipol.edu.tr

20. yüzyılın ikinci yarısından günümüze itibaren dünya genelinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarının hayata geçirilmesine dair önemli yol kat edilmiştir. Fakat, en ileri ülkelerde dahi kadın erkek eşitliğinin tam olarak sağlandığını söylemek mümkün değildir. Siyasete katılım eşitsizliğin en yüksek olduğu alan olmaya devam etmektedir. Literatürde kadınların nicel ve nitel temsillerine odaklanan teorik ve ampirik önemli sayıda çalışma mevcuttur. Kadınların siyasete neden daha az katıldığı, kadın temsilinin toplumlar için neden önemli soruları hem demokratik temsil perspektifinden hem de toplumsal cinsiyet eşitliği açısından irdelenmektedir. Çalışmalar kadın siyasetçilerin gündemlerinin erkek siyasetçilerinkinden farklılaştığını ve o zamana kadar pek gündeme gelmeyen toplumsal cinsiyet ve kadın meseleleri başta olmak üzere eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, yaşlılar, engelliler ve diğer dezavantajlı gruplara dair meselelerin kadın siyasetçilerle gündeme geldiğini ileri sürmektedir. Bu çalışmalardan yola çıkarak, mevcut çalışma Türkiye'deki kadın siyasetçilerin meclis gündemlerine odaklanmaktadır. Çalışmanın temel araştırma sorusunu, kadın ve toplumsal cinsiyetle ilgili meseleler ne derece Türkiye'deki kadın siyasetçilerin gündemlerinde yer almaktadır oluşturur. Bu bağlamda, 17 Kasım 2015-16 Mayıs 2018 tarihleri arasında parlamentoda yer alan 26. dönem muhalefet partilerinin kadın vekillerinin hükümete yönelttikleri yazılı soru önergeleri incelenmiştir. Kadın vekillerin vermiş oldukları soru önergelerinin toplam sayısı ve mensubu oldukları partiler dikkate alınarak iki Cumhuriyet Halk Partisi'nden, iki Halkların Demokratik Partisi'nden ve bir Milliyetçi Hareket Partisi'nden olmak üzere, beş kadın vekilin vermiş oldukları toplam 1021 yazılı soru önergesi çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklem üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Analizler sonunda, kadın ve toplumsal cinsiyete dair meselelerin kadın vekillerinin gündemlerinde yer aldığı fakat baskın bir durumda olmadığı görülmüştür. Onun yerine, kadınların seçilmiş oldukları partilerin ideolojileri ve hangi bölgelerden/şehirlerden seçildikleri baskın bir şekilde kadın vekillerin hükümete yönelttikleri soru önergelerinin konularını belirleyen temel faktörler olarak öne çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal katılım, kadın, Türkiye.

TÜRKİYE'DEKİ PKK'LI TERÖRÖRİSTLERİN RADİKALLEŞME DİNAMİKLERİ

Burak Özdemir
Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, Güvenlik Araştırmaları Programı
burakozdemirtdu@gmail.com

Türkiye'nin uzun yıllardır mücadele ettiği PKK, gerek gerçekleştirdiği terör eylemleri ile oluşturmaya çalıştığı siyasi ve sosyoekonomik tahribat gerekse de toplum üzerinde oluşturmaya çalıştığı bölücü ve ayrıştırıcı etki ile Türkiye'nin ulusal güvenliğini tehdit eden unsurlardan biridir. Diğer taraftan bireylerin PKK terör örgütü ve ideolojisi ile karşılaşmalarına, şiddet içeren bu ideolojiyi benimsemelerine ve nihayetinde terör eylemlerine dâhil olmalarına neden olan dönüşüm sürecinin incelenmesi Türkiye'nin radikalleşme, şiddete varan aşırıcılık ve terörle mücadele politikalarına katkı sunmak için gerekli bilimsel çalışmaların gelişimine katkı sunması bakımından son derece büyük önem arz etmektedir. Ancak literatürde bireylerin nasıl bir süreçten geçerek PKK'lı terörist haline dönüştükleri ve bu süreçte hangi dinamiklerin etkili olduğu üzerine oldukça az sayıda bilimsel çalışma mevcuttur. Dolayısıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın temel sorularından biri; Türkiye'de PKK'ya katılan teröristlerin nasıl bir radikalleşme sürecinden geçtiği ve bu süreçte hangi dinamiklerin etkili olduğudur. Bu kapsamda gerçekleştirilen literatür taramasında konu hakkında sınırlı sayıda hipotez geliştirildiği ve bu hipotezlerin ise radikalleşmeye yönelik teorik yaklaşımlardan hareketle oluşturulmadığı ya da bir takım metodolojik hatalar barındırdığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu nedenle araştırma konusu hakkında daha önce gerçekleştirilen çalışmalarda PKK'ya katılan bireylerle yapılan görüşmelerden elde edilen katılım hikâyelerine ilişkin veriler, radikalleşme teorileri çerçevesinde yeniden değerlendirilerek hipotez geliştirilmesine yönelik bir araştırma modeli benimsenmiştir. Bu kapsamda araştırma sürecinde PKK'ya katılan bireylere ilişkin katılım hikâyelerinden bir veri seti oluşturulmuş ve toplanan veriler betimleyici analiz yöntemi kullanılarak radikalleşmeye yönelik teorik yaklaşımlar ışığında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öncelikle PKK'nın şiddet içeren radikalleşme olarak incelenmesi gerektiği ve Alex Schmid tarafından ifade edilen aracı ortamların bireylerin PKK'ya ilişkin radikalleşme sürecinde önemli bir rol oynadığı bulgularına ulaşılmıştır. Diğer taraftan bireylerin radikalleşerek PKK'ya katılım sürecinin; bireysel açıklık, aracı ortamlara erişim, içselleştirme-katılaştırma ve dağ kadrosuna katılım olmak üzere dört ana aşamadan oluşan bir radikalleşme modeli çerçevesinde gerçekleştiği hipotezi geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Radikalleşme Teorileri, Radikalleşme Modelleri, PKK

TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKASINA BAKIŞ

Tuncay Altun
Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü, Yozgat, Türkiye
tuncay.altun@bozok.edu.tr

Ranuna İklime Gün Altun
Arş. Gör. Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yozgat, Türkiye
r.iklime.gun@bozok.edu.tr

Petrol ve doğal gazın çıkarıldığı coğrafyaya yakınlığı Türkiye'nin stratejik önemini enerji açısından arttırmaktadır. Bu sebeple enerji ticaretinde merkez ülke olmayı hedeflemektedir. Enerji ticaretinde merkez ülke olma yolunda güvenilir, istikrarlı, etkin, yeniliklere ve işbirliğine açık bir yol izlemektedir. Ülkenin ulusal dağıtım merkezinden Trakya'da öngörülen Rusya'yla görüşmelerin devam ettiği uluslararası gaz dağıtım merkezine dönüştürme planları yapılmaktadır. Bununla birlikte, son yirmi yılda elektrik ve doğal gaz talebinin hızlı artışı nedeniyle enerji ihtiyacının dörtte üçünü ithal eden Türkiye, dış politikada önemli bir yer tutan enerji bağımlılığına da çözümler aramaktadır. İç arzın dışa yansımasının yanında bu yılın başında, İran'la yaşanan 10 günlük enerji kesinti krizi dışarıda enerji bağımlılığının iç politikaya etkisini de göstermektedir. Ülkenin kaynaklarına bakıldığında, fosil rezervlerinin kullanımının yanı sıra hidrolik, rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştirerek Mersin, Sinop ve Trakya'da kurulup faaliyete geçmesi planlanan nükleer enerji santralleriyle kaynakları çeşitlendirerek enerji bağımlılığını azaltma doğrultusunda adımlar atmaktadır. İçeride enerji konusunu odağına koyan Türkiye, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı enstitüleri Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu(TENMAK) adı altında genişleterek enerji çalışmalarında her boyutta uzmanlaşmaya gitmiştir. Dış politikada da Uluslararası Enerji Ajansına, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansına, Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansına üye olmakla beraber Enerji Şartı Anlaşmasına da taraf olmasıyla bölgesel ve uluslararası işbirliklerini arttırmaya çalışmaktadır.

Devletlerin salt askeri, siyasi güvenlikle sert sınırlar çizemediği günümüzde enerji güvenliği adına Türkiye'nin enerji bağımlılığını azaltmaya ve enerji kaynaklarının kullanımını çeşitlendirmeye çalışarak nasıl çok boyutlu bir dış politikası izlediğine/ izlemesi gerektiğine bu çalışmada dikkat çekilmektir. Bu çalışmanın amacı transit enerji ülkesi olmaktan enerji ticaretinde merkez ülke olma yolunda ilerleyen Türkiye'nin enerjinin, iç ve dış politikayı nasıl şekillendirdiğini ve bu doğrultuda ülkenin ulusal uluslararası girişimlerini göstermektir. Bu çalışmada Türkiye'nin enerji politikaları ele alınmakta ve bu politikalarda geliştirilmesi gereken hususlara dair önerilerde bulunulmaktadır. Çalışmanın yöntemi olarak literatür taraması ve veri analiz yöntemi kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Bağımlılığı, Enerji Politikaları, Nükleer Enerji, Yenilenebilir Enerji

ULUS-ÖTESİ KİMLİK İNŞASINDA GÜNCEL TARTIŞMALAR: AK PARTİ DÖNEMİ OLUŞTURULAN PROAKTİF DİASPORA POLİTİKALARI

Ayşenur Kırılmaz
Doktor Adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
aysenurkrlmz@gmail.com

Uluslararası Göç Örgütü'nün her beş yılda bir yayımladığı raporlara bakıldığında 21. yüzyılın en önemli küresel meselelerinden biri insani hareketliliklerdir. Nitekim bu raporlara göre 2000 yılında dünya genelinde yaklaşık 172 milyon göçmen bulunmaktayken, 2020 yılında bu nüfusun 281 milyonu aştığı ifade edilmektedir. Uluslararası sistemde meydana gelen böylesine ani, hızlı ve büyük bir hareketlilik, göç, göçmen, ulus ötesi topluluklar ve diaspora kavramlarının kullanımını da fazlasıyla arttırmıştır. Zira bu duruma diaspora kavramı üzerinden odaklanıldığında bir dönem Yahudilerin, Yunanların ya da Ermenilerin dünyanın çeşitli bölgelerine dağılmasını ifade eden sistematik algılanışından dönüşerek ayrıştığını ve farklı topluluklara olan vurguyu artırarak içeriğinin de farklılaştığını söylemek mümkündür. Bu çalışmanın amacı dönüşen diaspora algısının artık "göçmen", "vatansız", "mülteci", "misafir işçi", "sürgün topluluğu", "yurt dışı topluluğu", "etnik topluluk" gibi birçok terimi içine alan daha geniş bir anlam-bilimsel yapıya bürünmesiyle söz konusu toplulukların siyasal süreçlerdeki etkisini Türkiye örneklemi üzerinden sorgulamaktır. Türkiye'nin 21. Yüzyıl sürecine odaklanma sebebiyse, uluslararası sistemdeki dönüşümlere ek olarak bu dönemin başlangıcıyla Türkiye Cumhuriyeti de siyaseten bir değişim sürecine girmiştir. 2001 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) kurulması, devamında iktidara gelmesi ve aralıksız olarak halen durumunu koruması diaspora politikalarındaki kırılma noktası olan ayrıca tarihsel devamlılıkta dönüşüm sağlayan en önemli hususlardan biridir. Çalışma hazırlanırken yapılan temel varsayım; AK Parti'nin dış politikada diaspora topluluklarını mobilize etmesini ve bu toplulukların Türkiye'nin iç politikasına ya da misafir ülkedeki iç siyasete katılımını yönlendiren bir yaklaşım benimsemesine vurgudur. Tüm bunlardan hareketle 2000'li yıllar itibariyle Türkiye'nin diaspora politikalarının dönüşümündeki ulusal ve uluslararası parametrelerin etkileri sosyal bilimlerdeki araştırma yöntemlerinden biri olan veri toplama tekniği üzerinden incelenmektedir. Bu yöntem geliştirilirken, Türkçe ve İngilizce akademik kaynaklardan, güncel basın ve enformasyon sitelerinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Göç, Diaspora, Diaspora Politikaları, AK Parti.

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE NORMLAR VE 11 EYLÜL SALDIRISI SONRASI İŞKENCE KARŞITLIĞI NORMUNA KARŞI ÇIKILMASI

Özgecan Eskiduman
Doktora Adayı, Hacettepe Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
ozgecaneskiduman@gmail.com

Norm çalışmaları Uluslararası İlişkilere (Uİ) göreceli olarak yeni gelmiş bir konudur. 1980ler ve 90lar sonrası İnşacı yaklaşımın gelişmesi ile neorealist ve neoliberal norm algılayışına bir alternatif olarak gelmiştir. Daha önceleri norm kavramı, çıkar perspektifinden ele alınmış, daha materyal bir anlam atfedilmiştir. Çıkarlar ve sonuçlar mantığı ile bir norm uygulanması algısı oluşmuştur. Ancak inşacı yaklaşımın perspektifi ile yeni bir algılayış ortaya çıkmıştır. Normlar, inşacı yaklaşımdan ele alındığında, devletlerin nasıl davranacaklarını, belirli bir kimlik üzerinden uygunluk mantığı çerçevesinde belirler. Dolayısıyla kimliklerin düzenleyici bir üst kavramı konumundadır. Neyin doğru ve yanlış olduğu üzerine kollektif olarak varılan bir kabuldür. Bu bağlamda normlar hem bölgesel/yerel, hem de uluslararası olabilir. Bu bağlamda normların oluşumu (norm emergence), evrimi (norm evolution), yaşam döngüsü (norm's life cycle) ve karşı çıkılması (norm contestation) üzerine pek çok çalışma olmuştur. Ancak bu konuyu hem işkence karşıtlığı normu üzerinden ele alan hem de 11 Eylül saldırıları sonrası yaşananları norma karşı çıkış bağlamında analiz eden çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu noktada çalışmanın amacı, öncelikli olarak norm çalışmalarına dair detaylı bir literatür taraması yapıp, işkence karşıtlığı normunun bu literatür içindeki yerini ortaya koymak olacaktır. Daha sonra, 11 Eylül terör saldırıları sonrası Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) bu normu göreceli olarak uygulamayışının, norma karşı çıkış olup olmadığını ele alacaktır. Burada amaç, norm çalışmalarındaki eksiklikleri, boşlukları ve uygulamadaki ikilemleri ortaya koymaktır. ABD uluslararası toplumda bir norm girişimcisi (norm entrepreneur) konumundadır ve bu noktada bir norma aykırı eylemlerde bulunması, normatif ağırlığı nedeni ile farklı sonuçlar yaratabilir. Bu noktada çalışmanın varmak istediği nokta, bir norma aykırı davranışın o normu ortadan kaldırıp kaldırmayacağı, ya da ortadan kaldırılmasının başlangıcı olup olmayacağı tartışmasını yaratmaktır.

Anahtar Kelimeler: Norm çalışmaları, işkence karşıtlığı normu, Amerika Birleşik Devletleri, norma karşı çıkılması

ULUSLARARASI POLİTİKADA İMGELER: PUTİN'İN BATI'YA VE ESKİ SOVYET COĞRAFYASINA DAİR İMGELERİ VE DIŞ POLİTİKAYA YANSIMASI

Betül Özyılmaz Kiraz
Dr, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
betul.ozyilmaz@hbv.edu.tr

Bu çalışmanın amacı uluslararası politikada imgelerin etkisini Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve onun dış politika davranışı özelinde ele almaktadır. Dış politikanın psikolojik temelleri üzerine çalışan araştırmacılar, tüm davranışları olduğu gibi dış politika davranışını belirleyenin gerçeklikten ziyade gerçekliğe dair imgeler olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre karar alıcılar çevrelerinde olanlara göre değil, olanların kendilerine ne şekilde göründüğüne, başka bir deyişler zihinlerindeki imgelere göre hareket etmektedir. Richard K. Herrmann ve Michael P. Fischerkeller uluslararası politikada imgeler üzerine yaptıkları çalışmalarında dış politika yapımında sıklıkla etkili olan beş tür imge tanımlamaktadır. Buna göre, karşı tarafın motivasyonuna (iyi ya da kötü), kapasitesine (güçlü ya da zayıf) ve politik kültürüne (aşağı ya da üstün) dair algılar tarafından biçimlenen düşman, müttefik, dejenere, emperyalist ve koloni imgeleri mevcuttur. Bu imgeler dış politika davranışına sırasıyla çevreleme, kurumsal işbirliği, revizyonizm, bağımsız istihkâm ve müdahale olarak yansımaktadır. Bu kavramsallaştırmadan hareketle bu çalışmada, Putin'in zihninde Batı'ya dair dejenere ve eski Sovyet coğrafyasına dair koloni imgesi olduğu ve bu imgelerin onun revizyonist ve müdahaleci dış politika kararlarının ardındaki itici unsurlardan bir tanesi olduğu savunulmaktadır. Aktörler karşı tarafın motivasyonunu kötü, kapasitesini kendisininki ile benzer düzeyde ve politik kültürünü kendi kültüründen daha aşağı görüyorsa dejenere imgesi ortaya çıkmaktadır. Dış politika söylemlerinin analizinin sonucuna göre Putin Batı'yı ABD önderliğinde bir koalisyon olarak görmekte, başta NATO olmak üzere bu koalisyonu kötü amaçlarla hareket eden bir "savaş makinesi" olarak tanımlamakta, Batı'nın Rusya ile benzer kapasitede olduğunu kabul etmekte ve son olarak Batı'nın politik kültürünü aşağı olarak algılamaktadır. Putin'e göre ABD ve onun önderlik ettiği "sözde Batı Bloğu" verdiği sözleri tutmayan, uluslararası hukuka uymayan ve sadece kendi çıkarlarını düşünen bir "yalan imparatorluğu"dur. Bu kombinasyon Putin'in Batı'yı dejenere olarak algılamasına yol açmakta ve dış politikada revizyonist adımlar atmasının önünü açmaktadır. Eski Sovyet coğrafyası ise Putin açısından motivasyonu pek de iyi olmayan ve faydalanmaya müsait, kapasite olarak Rusya'dan zayıf ve politik kültür olarak da Rusya'dan aşağı aktörlere ev sahipliği yapmaktadır. Bu ise söz konusu coğrafyaya dair koloni imgesini ortaya çıkarmakta ve Putin'in müdahaleci davranmasının önünü açmaktadır. Çalışma boyunca dejenere ve koloni imgeleri ile onların dış politika davranışına yansımalarının yanı sıra bu imgelerin oluşmasında etkili olduğu düşünülen tarihi tecrübeler ve psikolojik süreçler de analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimler: İmge, dış politika, Vladimir Putin, dejenere imgesi, koloni imgesi

TARİH
VE
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

CUMHURİYET'İN 10. YIL KUTLAMALARINDA MALÛL GAZİLERİN TEMSİLİYETİ

Yaren Kesim
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri, Tarih
yarenkesim9@gmail.com

Mehmet Beşikçi
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri
mbesikci@yildiz.edu.tr

İki büyük dünya savaşı ile birlikte sayısız savaşın görüldüğü 20. yüzyılın birçok açıdan bir militarizm çağı olduğu söylenebilir. Özellikle Türkiye gibi 20. yüzyılda yeni kurulan ulus-devletlerde militarizm devletin meşruiyetinin sağlanmasında ve ideolojik temellerinin kurulmasında önemli bir araç olmuştur. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde, militarist sembol ve temsillerinin kullanıldığı önemli bir alan Cumhuriyet'e dair tören ve kutlamalar olmuştur. Bunların en önemlisi ise hiç şüphesiz Cumhuriyet'in 10. yıl kutlamalarıdır. Bu bildiride 10. yıl kutlamaları malûl gazi temsilleri üzerinden incelenecektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde, devletin ideolojik olarak inşasında her ferdin 'güçlü' ve 'sağlam' olması gerektiği sıkça vurgulanmıştır. 'Sağlıklı yeni nesiller' yeni rejimin sıkça kullandığı temsiller arasındadır. Ancak malûl gaziler, genç ulus-devletin çizmeye çalıştığı bu portreye zıt bir durum teşkil etmektelerdi. Militarizmin ve devlet ideolojisinin belirgin bir şekilde kullanıldığı 10. yıl kutlamalarında malûl gazilerin temsiliyetleri bu zıtlığın gözler önüne serilmesi açısından oldukça ilgi çekicidir. Ülkenin tüm bölgelerinde günlerce süren bu törenlere katılan pek çok malûl gazinin törenlerdeki yer alma biçimleri bu çalışmanın konusu olacaktır. Literatürdeki ikincil kaynaklar, tören planlamaları, gazete ve devlet arşivi ile birlikte incelenerek erken cumhuriyet döneminin ulus-devlet inşasında önemli bir araç olarak 10. yıl kutlamalarında malûl gazilerin temsiliyeti üzerinden bir yorumlama yapılacaktır.

Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Mehmet Beşikçi danışmanlığında hazırlanmakta olan Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 10. Yıl kutlamaları, malûl gazi, ulus-devlet, militarizm, temsiliyet

GEÇ DÖNEM OSMANLI'DA ISKAT-I CENİN POLİTİKALARI

Büşra Kütük
Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Tarih Yüksek Lisans
bsrktuk@gmail.com
Orcid ID: 0000- 0001- 7434- 797X

Fatma Tunç Yaşar
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
ftyasar@yildiz.edu.tr
Orcid ID: 0000- 0002- 8623- 4822

Osmanlı Devleti on dokuzuncu yüzyıl boyunca uyguladığı pronatalist politikalar çerçevesinde kadınları doğuma teşvik ederek nüfusu artırmayı amaçlamaktaydı. Bu nedenle siyasi otoritelerin denetim altına almaya çalıştığı en önemli konulardan birisi ıskat-ı cenin olmuştur. Nüfusun azalmasında önemli etkenlerden birisi olarak kabul edilen ıskat-ı cenin, Osmanlı belgelerinde iki anlamda kullanılmaktaydı. İlk olarak herhangi bir darp dolayısıyla kadının gebeliğinin sonlandığı durumu ifade etmekteydi. İkinci olarak ise gebeliğin bilerek ve isteyerek sonlandırılması anlamında kullanılmaktaydı. Devletin ıskat-ı cenin politikalarında bu iki durum ayrı ayrı ele alınarak ceza ve yaptırımlar bu minvalde belirlenmiştir. Hamile bir kadınını darp ederek çocuğunu düşürmesine neden olan kişiler yaptıkları eylemin kasıtlı ya da kasıtsız olmasına bakılmaksızın ceza almakta, kasıt tespit edildiğinde ise ceza artmaktadır. Kadının kendi rızasıyla gebeliği sonlandırmasına yardımcı olan doktor, ebe, cerrahlar ile gebeliği sonlandırmaya yarayan ilaç veya ot gibi malzemeleri satan eczacılar için de caydırıcı cezalar belirlenmiştir. Iskat-ı cenin-i engellemeye yönelik bu önlemler arasında dikkat çeken husus ise gebeliğini kendi rızasıyla sonlandıran kadına yönelik bir cezanın belirlenmemiş olmasıdır. Bunun nedeni ise kürtaja başvurmuş olan kadınları sonrasında doğuma teşvik etmektir. Iskat-ı cenini engellemeye yönelik düzenlemeler teorik olarak Osmanlı toplumundaki tüm kadınları kapsıyormuş gibi gözükse de Müslüman nüfusun azaldığı vurgusuyla daha çok Müslüman kadınları hedef almıştır. Bu bildiride on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı siyasi otoritelerinin ıskat-ı cenini kontrol altına alma girişimleri söz konusu dönemin nüfus, toplum sağlığı ve eğitim gibi alanlardaki reform süreçleri ile bağlantılı olarak ele alınacaktır. Bu çerçevede ıskat-ı cenin düzenlemeleri ve bu düzenlemelerin ceza kanunnamelerine nasıl yansıdığı, cezaları belirleyen unsurlar ve değişkenler irdelenecek ve Osmanlı siyasi otoritelerinin ıskat-ı cenine yönelik bakış açısının süreç içerisinde nasıl değiştiği tartışılacaktır. Bu bağlamda, fermanlar, kadı sicilleri, ceza kanunnameleri ve özellikle 1858 Ceza Kanunname-i Hümayunu ve Meclis-i Vala kayıtları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Geç Dönem Osmanlı, Nüfus Politikaları, Iskat-ı Cenin, 1858 Ceza Kanunnamesi, Toplumsal Cinsiyet

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA TÜRKİYE'NİN ALMANYA İLE İLİŞKİLERİNİ KESME KARARI VE TÜRK BASINI

Çağatay Benhür
Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Tarih
cbenhur@selcuk.edu.tr

Metehan Eraslan
Bilim Uzmanı
eraslanmetehan@gmail.com

Almanya'nın 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'ya saldırması ile başlayan İkinci Dünya Savaşı, tüm devletleri ekonomik ve siyasi açıdan oldukça kötü etkilemiştir. Türkiye ise bu savaşın zararlarını en aza indirgeyebilmek için çatışmanın devam ettiği süre boyunca "savaş dışı" durumunu korumak için çabalamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı yıllarda Türkiye'yi sonu bilinmeyen bir savaşa sokmak istemeyen Türk yöneticiler; bir denge politikası izleyerek Türkiye'yi savaşın yıkıcı etkilerinden korumayı başarabilmişse de tüm dünyada olduğu gibi Türkiye ekonomisi de bu savaştan olumsuz etkilenmiştir. Bu süreçte Türkiye savaşan taraflarla ticari ilişkilerini sürdürme kabiliyetini göstermiş hem İngiltere hem de Almanya ile Krom ticareti gerçekleştirerek taraf olmaktan kaçınmıştır.

1943 yılı itibarı ile savaşın Müttefik devletler lehine dönmesi ve Müttefik devletlerin Türkiye'yi savaşa sokmak adına baskılarının artmasına karşın, Türkiye direnç göstermiş ancak savaşın Müttefikler lehine sonuçlanacağının netlik kazanmaya başlaması ile Türkiye de dış politikasında birtakım değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır. Nitekim "savaş dışı" politikasının en önde gelen ismi Dışişleri Bakanı Numan Menemencioğlu istifa etmiş ve 2 Ağustos 1944 tarihinde Türkiye Almanya ile siyasi ve iktisadi ilişkilerini tamamen kesme kararı almıştır. Bu süreçte Türk basını Türkiye'nin durumunun ne olacağını tartışırken diğer yandan bu kararın ne anlama geldiği gazetelerdeki köşe yazılarında değerlendirilmiş ve öngörülerde bulunulmuştur. Türk basını alınan kararı manşetlerine taşırken, Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun bunun bir savaş kararı olmadığı ancak karşı tarafın alacağı tavrın bunda belirleyeceği olacağı yönündeki açıklamasına özellikle yer vermiştir. Cumhuriyet gazetesindeki başmakalesinde Nadir Nadi bu kararın tarihi bir zaruret olduğunu ifade etmiş ve Türkiye'nin kurulduğu günden itibaren hiçbir macera ve fırsatçılık içine girmediğini ancak milli menfaatleri doğrultusunda hareket ettiğini Türk kamuoyu ile paylaşmıştır. Falih Rıfkı Atay ise İngilizlerle 1939 yılında imzalanan ittifak anlaşması gereği Faşizm ve Nasyonal-Sosyalizmin fetihçi ve hegemonyacı tecavüz politikasına kaşı ittifaka bağlı kalınarak doğru bir hamle yapıldığını savunmuş ve alınan kararı desteklemiştir.

Çalışmamızda, 1944 yılında Türk dış politikasında gerçekleşen bu önemli gelişme, dönemin ileri gelen gazeteleri tarafından takip edilerek Türk basınının alınan karar üzerinden yaptığı yorumlar ve Türkiye'nin savaştaki durumu hakkındaki değerlendirmeleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Basın, İkinci Dünya Savaşı, Türkiye, Türk- Alman İlişkileri.

JÖN TÜRKLERİN SİYASÎ FİKİRLERİ VE PROJELERİ ÜZERİNE BAZI NOTLAR

Erdem Sönmez
Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Tarih Bölümü
erdem.sonmez@asbu.edu.tr

Jön Türklerin siyasî fikirlerinin mahiyeti, geç Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi alanlarının önemli ve ihtilaflı bir konusu olagelmiştir. Özellikle Şerif Mardin'in 1960'ların ilk yarısında yayımlanan The Genesis of Young Ottoman Thought ve Jön Türklerin Siyasî Fikirleri (1895-1908) ile Şükrü Hanioğlu'nun Bir Siyasal Düşünür Olarak Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi, Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük (1889-1902), The Young Turks in Opposition ve Preparation for a Revolution: The Young Turks (1902-1908) başlıklı klasikleşen çalışmalarıyla birlikte, Yeni Osmanlı ve sonrasında Jön Türk hareketlerinin ve Jön Türk kuşağına mensup Ahmed Rıza, Mizancı Murat, İsmail Kemal, Abdullah Cevdet ve Prens Sabahaddin gibi figürlerin benimsedikleri ideolojik pozisyon(lar) ve politik projeler üzerine çeşitli tarihçiler/araştırmacılar tarafından farklı okuma ve yorumlar geliştirilmiştir. Dolayısıyla, nihai amaçları Osmanlı İmparatorluğu'nda anayasal ve parlamenter yönetimin yeniden tesisi olan Jön Türklerin muhalefet zihniyetleri; Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi akımlara yaklaşımları; liberalizm, merkeziyetçilik ve pozitivizm üzerine düşünceleri; şiddet araçlarının kullanımına ilişkin tutumları ve meşruti yönetimin Avrupa devletlerinin müdahalesi yoluyla kurulmasına karşı tavırları üzerine mevcut literatürde oldukça ihtilaflı görüşler mevcuttur. Bu çalışmada, Jön Türk hareketinin önde gelen mensuplarının Meşveret, Mizan, Osmanlı, İçtihad ve Şura-yı Ümmet gibi dönemin başlıca Jön Türk yayınlarında çıkan yazılarının kapsamlı bir analiziyle (i) mevcut literatürdeki ihtilaflı görüşler tartışılacak, (ii) çeşitli Jön Türk figürlerinin yukarıda belirtilen tartışma başlıklarında aldıkları farklı tutumlar incelenecek, (iii) söz konusu farklı tutumlara rağmen Jön Türklerin siyasî fikirleri ve projeleri açısından ortak bir hattın olup olmadığı sorgulanacak ve (iv) Jön Türk hareketine ve bu hareketin entelektüel tarihine ilişkin alternatif bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimler: Yeni Osmanlılar, Jön Türkler, İttihad ve Terakki Cemiyeti, II. Abdülhamid Dönemi, II. Meşrutiyet Dönemi

KADINLARIN HAFIZASINDAKİ HARP: MÜSLÜMAN KADINLARIN OTOBİYOGRAFİK ESERLERİNDE BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

Nurcan Demirkıran
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
nrcnfb@gmail.com

Mehmet Beşikçi
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
mbesikci@yildiz.edu.tr

Birinci Dünya Savaşı Osmanlı İmparatorluğu'nda cephe gerisindeki (yurt cephesindeki) insanların da en az cephedekiler kadar etkilendiği bir savaş olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın getirdiği değişimi sadece silah altına alınan erkeklerin yaşamlarının farklılaşması olarak algılamak harbin sosyal tarihini anlamak açısından yetersiz kalacaktır. Toplumsal ve ekonomik hayatta erkeklerden boşalan yerleri kadınların doldurması ve ailelerinin sorumluluğunu da kadınların omuzlarına alması gerekmiştir. Birinci Dünya Savaşı Dönemi, yokluktan ve sefaletten Müslüman kadınlar arasında fuhuşun artmasına, ahlak normlarının değişmesine ve sınırlı da olsa kadınların özgürleşmesine de olanak sağlamıştır.

Bu çalışma Osmanlı Devleti'ndeki Müslüman kadınların otobiyografik eserlerinden yola çıkarak Birinci Dünya Savaşı yıllarında kadınların yaşadığı sıkıntılara ve değişimlere odaklanmaktadır. Kıtlığın korkutucu boyutlara ulaştığı bu yıllarda, özellikle gıda sıkıntısı kadınların otobiyografik eserlerinde yer verdiği önemli konulardan biri olmuş, bu sorun bilhassa orta ve alt sınıf ailelere mensup kadınların en önemli problemlerinden biri haline gelmiştir. Gıda sıkıntısı savaş yıllarında karaborsacılığın artmasına ve "savaş zenginleri" diye bir zümrenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca, temizlik malzemelerine ulaşamama da zamanla salgın hastalıkların ortaya çıkmasına neden olmuş ve bu durum da kadınların hayatını derinden etkilemiştir. Osmanlı Devleti'ndeki Müslüman kadınlar Birinci Dünya Savaşı ile birlikte birçok yeni tecrübeler edinmek zorunda kalmıştır. Yardıma muhtaçlar için derneklerde aktif çalışmak bunlardan biridir. Bu tebliğde, Osmanlı Devleti'ndeki Müslüman kadınların Birinci Dünya Savaşı'nda yaşadıkları, yine bu kadınların otobiyografik eserleri ışığında değerlendirmeye çalışacaktır.

Anahtar Kelimler: Birinci Dünya Savaşı, kadın otobiyografileri, Müslüman Türk Kadınları

LİMANLARA TARİHÎ COĞRAFYA YAKLAŞIMI

Merve Yılmaz
Dr. Bağımsız Araştırmacı
yilmaz.merve@itu.edu.tr

Kıyıların jeomorfolojisi, coğrafi konumu ve topografyasının sunduğu doğal limanlar tarihte stratejik rollere sahip olmuştur. Küreselleşen dünyada değişen sosyo-mekânsal, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-demografik yapılar bu doğal limanların niteliklerinde değişiklikler meydana getirerek doğal olmayan (yapay) limanlara dönüşen yapılara evrilebilmektedir. Bu nedenledir ki geçmişten günümüze farklı hacimlere sahip limanların varlığı ya da yok olması denizaşırı ticaret yollarının etkisi altında gerçekleşmiştir. Uluslararası ticaret yolları, küreselleşen ticaret zinciri içindeki ekonomik ilişkiler kapsamında farklılık göstermektedir.

Kentsel yerleşik alanların doğal limanlar ve yapay olarak planlanmış limanlarla bütünleştirilmesi, sosyo-kültürel ve ekonomik yapıların etkilerini doğrudan ve dolaylı olarak ortaya koymaktadır. Böylece limanların varlığını sürdürebilmesi liman ve kent arasındaki etkileşimlere de bağlanabilmektedir. Liman kentleri, denizaşırı ticaret trafiğinden etkilenen ve aktarma noktaları olmaları nedeniyle diğer şehirlere göre daha hızlı ve derinden etkilenen alanlardır; dolayısıyla küresel ekonomik gelişmelere karşı daha duyarlıdır. Bu bağlamda Türkiye'nin coğrafi konumunun stratejik önemi, askeri ve ekonomik açıdan önemli ticaret rotalarına sahip olması zaman içinde limanların rollerini etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye kıyı limanlarını tarihî coğrafya açısından incelemektir. Bu çalışmadaki bilgiler birincil ve ikincil kaynaklara dayanarak elde edilmiştir. Örneklem alanlar olarak Akdeniz kıyısı, Ege Denizi kıyısı, Karadeniz kıyısı ve Marmara Denizi kıyısını içeren Türkiye'nin güney, batı ve kuzey kıyıları ele alınmıştır. Araştırmalarda görülmektedir ki kıyı coğrafyalarında gerçekleştirilen arkeolojik araştırmalar limanların hangi işlevlerde faaliyet gösterdiğine ilişkin yeni bulgular ve iddialarla desteklenmeye devam etmektedir. Türkiye kıyılarını bütüncül olarak tarihî coğrafya açısından incelemek kıyıların liman coğrafyasını zaman-mekân içerisinde ortaya koyabilecektir. Ayrıca bu araştırma sonucu ile liman ve kent etkileşiminden yola çıkarak, Türkiye kıyılarının tarihî coğrafya gelişimini kapsayan bir liman coğrafya belleği oluşturulması desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarihî coğrafya, liman coğrafyası, kentsel bellek

NAZİZMİ VE KOMÜNİZMİ BİR ARAYA GETİREN "1939 ALMAN-SOVYET PAKTI'NIN" TÜRK BASININDA YANKILARI

Erol Yüksel
Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Tarih
en70yuksel@hotmail.com

Mehmet Taşcı
Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
mtasci99@gmail.com

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte galipler lehine yeni bir düzen ortaya çıkmıştır. Savaşın ardından mağlup olan Almanya ile müttefikler arasında imzalanan Versay Antlaşması Almanya'yı siyasi, askeri ve ekonomik açıdan baskı altına almıştır. 1933'te Almanya'da iktidara gelen Hitler, bu düzeni yıkmak için girişimlere başlamış ve İkinci Dünya Savaşı'nın temelleri atılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcından hemen önce 23 Ağustos 1939 tarihinde Nazi Almanya'sı ile Sovyetler Birliği'ni bir araya getiren Ribbentrop-Molotov Paktı imzalanmıştır. Almanya'nın bu kararı almasında Birinci Dünya Savaşı'nda iki cephede de savaşmak zorunda kalması etkili olmuştur. Hitler, Doğu cephesini garanti altına alıp batı da durumu lehine çevirdikten sonra Sovyetler Birliği ile yüzleşmek istemiştir. Sovyetler Birliği'nde ise Almanya'nın Batı cephesinde savaştıktan sonra güçsüz kalması ve kendi hazırlıklarını bu sürede tamamlamak istemesi etkili olmuştur. İki farklı ideolojiyi bu tarihlerde bir araya getiren bu antlaşma dünya kamuoyu ile birlikte Türk kamuoyunda da büyük yankı uyandırmış ve aynı zamanda savaşın yaklaştığı düşüncesini ortaya çıkarmıştır.

Türk basını da konuya yakından ilgi göstermiş ve antlaşmanın imzalanması için Ribbentrop'un yola çıkışından itibaren manşet ve köşe yazılarına gazetelerinde yer vermiştir. Ayrıca dünya basınında yer alan konuyla ilgili yazıları da sütunlarına taşımışlardır. Gazetelerin tamamında birbirine karşıt iki ideolojinin hangi şartlar altında birleşeceği düşüncesi merak uyandırmış ve köşe yazarları tarafından özellikle üzerinde durulmuştur. Ayrıca Antlaşmanın etkileri üzerine tahminler yürütülmüştür. Özellikle paktın ilk günlerinde mahiyetinin belli olmaması sebebiyle köşe yazarları durumun gelişmesi gerektiğini, henüz yorum yapılamayacağını belirtmişlerdir. Bunun yanında pakt ile ilgili köşe yazarları tarafından farklı görüşler de ortaya atılmıştır. Tan gazetesinden Zekeriya Sertel'e göre pakt, Almanya'nın tecavüzlerini durduracaktır. Çünkü Almanya'nın farklı bir devlete saldırması sonucu pakt geçersiz kalacaktır. Cumhuriyet gazetesinden Yunus Nadi, pakt ile ilgili ilk değerlendirmesinde ise paktın durumu etkilemeyeceğini ve sadece manevi bir etki yaratacağını belirtmiştir. Akşam gazetesinden Necmettin Sadak ise antlaşma sonucu ortaya Polonya'nın taksimi meselesi çıkarsa savaşın kaçınılmaz olacağını ifade etmiş ve görüşünde de yanılmamıştır.

Çalışmamız, dönemin ileri gelen gazetelerinin 1939 yılının Ağustos ve Eylül aylarında çıkan Alman-Sovyet Paktı hakkındaki köşe yazıları, haberler ve telif eserler kullanılarak, olası bir harp durumunu ve siyasi havayı nasıl yorumladıklarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Almanya, İkinci Dünya Savaşı, Sovyetler Birliği, Türk-Alman İlişkileri, Türk Basını.

NORMATİF MEDYA KURAMLARI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE BASIN VE SİYASET İLİŞKİSİ (1924-1960): CUMHURİYET GAZETESİ

Seren Güven
Öğretim Görevlisi,Yıldız Teknik Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
sozel@yildiz.edu.tr

Selim Hilmi Özkan
Prof. Dr.,Yıldız Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitim bölümü
shilmi@yildiz.edu.tr

Basın kavramı, toplumla ve toplumun tüm kurumları ile yakın bir ilişki içerisindedir. Bu Basın kavramı, toplumla ve toplumun tüm kurumları ile yakın bir ilişki içerisindedir. Bu kurumlardan biri de siyaset kurumudur. Basın ve siyaset arasındaki ilişkinin niteliği toplumun birlik ve uyum içerisinde bir bütünlük oluşturması açısından ayrıca önem arz etmektedir. Dolayısıyla toplum tarafından görevlendirilen siyaset ve basın kurumları arasındaki ilişkinin diğer kurumlara nazaran daha yoğun olması ve daha karışık bir yapı da bulunması kaçınılmazdır. Basın sosyal bilimlerin bir dalı olarak diğer tüm alanlarda yapılan çalışmalar gibi kuramsallaştırma çerçevesinde ele alınmaktadır. Basında kurulan siyasi söylemler Siebert ve arkadaşları ile Denis McQuail'in geliştirdikleri normatif medya kuramları üzerinden incelenmektedir. Zira basın ve siyaset ilişkisi hakkında yapılan araştırmalar; siyasi yapının nasıl olduğunu anlamak ya da en azından mevcut siyasi yapı hakkında bir fikre sahip olmak için basında yer alan siyasi söylemlerin incelenmesi doğru bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'nin 1924-1960 yılları arasında basın ve siyaset ilişkisinin normatif medya kuramları bağlamında incelendiği bu bildiride Cumhuriyet gazetesi örneklem olarak seçilmiştir. Bu seçimin en önemli nedeni Cumhuriyet gazetesinin Türkiye'de 1923 yılında değişen siyasi yapı ile hemen hemen aynı tarihlerde kurulmuş olması ve dönemin siyasi kurumlarınca desteklenmesidir. Öyle ki Cumhuriyet gazetesi Atatürk'ün verdiği destek ile Yunus Nadi tarafından kurulmuştur. Gazetenin kurulmasında öncelikli amaç, yeni rejimin halka tanıtılması ve benimsetilmesidir. Atatürk devrimlerinin yerleştirilmesinin öncüsü olan gazete çok partili hayata geçişin önceleri karşısında durmuş, ancak Demokrat Parti kurucularının mevcut iktidar partisi içerisinden ve Atatürk'ün güvendiği isimlerden oluşması ile sonradan destek vermiştir. Hatta Nadir Nadi 1950 seçimlerinde DP'den bağımsız milletvekili seçilmiştir. DP'nin iktidara geçmesi ile 1954 seçimlerinden çok sonra bile demokrat partinin yanında yer alan gazete iktidarın basına uyguladığı mali ve cezai işlemlerden etkilenmemiştir.

Demokrat Partinin basına uyguladığı baskıların artması, ülke ekonomisinin giderek bozulması ve ülke içerisinde kaosun hüküm sürmeye başlaması ile gazete muhalif kanatta yer almaya başlamıştır. Sonuç olarak gazete, katkısı olduğunu ve bunu gururla ifade ettiği 27 Mayıs askeri müdahalesine zemin hazırlamış ve desteğini yeni iktidara yani müdahalecilerden yana kullanmaya başlamıştır. Çalışma ağırlıklı olarak gazete arşivlerine ve hatıratlara dayanmaktadır. Öte yandan dönemin siyasi yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için literatür taraması yapılarak tezler, kitaplar ve dergiler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basın, Siyaset, Cumhuriyet Gazetesi, Normatif Medya Kuramları

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE OKULLARDA VERİLEN DİN EĞİTİMİNE ŞEYHÜLİSLAM ÜRYANİZÂDE AHMED ESAD EFENDİ'NİN KATKISI

Melek Eyigün
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Ü., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
eyigunmelek@gmail.com

Selim Hilmi Özkan
Prof. Dr., Yıldız Teknik Ü., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
selimhilmi@gmail.com

Bu çalışmada, II. Abdülhamid döneminde Şeyhülislamlık yapan Ahmed Esad Efendi'nin okul müfredatlarında din eğitimine nasıl ve ne şekilde yer verilmesi gerektiği konusunda yapmış olduğu çalışma konu edinilecektir.

II. Abdülhamid'in Müslüman okullarındaki ders programının öğrencilerin dini inançlarına göre yeniden düzenlenmesine yönelik isteği üzerine meşihatta toplanan komisyona şeyhülislam Ahmed Esad Efendi başkanlık yapmıştır. Komisyon çalışmaları sonucunda, ders programlarında din derslerinin sayısı artırılırken teorik olanın pratikte de uygulanabilirliğini sağlayacak düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır. Böylece II. Abdülhamid döneminde maarife bağlı okullardaki dini konularla ilgili dersler de meşihatın sorumluluk alanına girmiştir. On dokuzuncu yüzyıldaki Osmanlı Devleti'nde Batı'nın etkisi birçok alanda olduğu gibi çeşitli yayınlar aracılığıyla eğitim alanında da görülmüştür. Bu konuda Üryanizâde Ahmed Esad Efendi, okullarda öğrencilerin dinî inançlarından uzaklaşmasını önleyecek tedbir almak üzere müfredatın yeniden düzenlenmesine çaba sarfetmiş, ders programının yeniden düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapmış, bu dersleri verecek eğitimcilerin yetiştirilmesi konusunda da birtakım uygulamaların yapılmasına karar vermiştir.

Bu çalışmanın amacı XIX. yüzyılda şeyhülislam Esad Efendi başkanlığındaki komisyon tarafından, Osmanlı Devleti modern eğitim kurumlarında din eğitiminin ne şekilde verilmesinin uygun görüldüğüne dikkat çekmektir. Böylece Batı'nın kültürel etkisinin siyasi ve sosyal alanda hızlı bir şekilde yayıldığı bu dönemde, eğitim kurumlarında din derslerinin müfredata nasıl yerleştirildiği ve bu konuda şeyhülislamın belirleyici rolünün ne olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Ayrıca şeyhülislamın hazırladığı din derslerinin modern eğitim müfredatıyla dengeleme çabasının daha sonraki dönemlerde aklî ve naklî ilimlerin derslerinin birlikte verileceği eğitim kurumlarının alt yapısını hazırlamış olabileceğine dair bir araştırma konusunun da kapısının aralanması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada, Üryanizâde Esad Efendi'nin özel arşivi, Osmanlı sicil kayıtları, Osmanlı arşiv belgeleri ve ikincil çalışmalardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: II. Abdülhamid, Üryanizâde Ahmed Esad Efendi, eğitim, din dersi.

RESİMLİ UYANIŞ (SERVET-İ FÛNUN) DERGİSİ BAKIŞ AÇISIYLA 1929 İKTİSADİ KRİZİNİN TÜRK KAMUOYUNA AKTARIMI

Cem Çetin
Dr., Marmara Üniversitesi, İç Denetim Birimi Başkanlığı
cem.cetin@marmara.edu.tr

1929 iktisadi krizi, Dünya tarihinin gördüğü en büyük krizlerin başında gelmektedir. Krizin kamuoylarına aktarımında en etkin yol zamanın koşulları altında yazılı basındır. Resimli Uyanış (Servet-i Fûnun) Dergisi 27 Mart 1891-26 Mayıs 1944 tarihlerini kapsayan yayın hayatıyla Türk kamuoyunu yönlendiren önemli dergiler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Resimli Uyanış'ın 1929 krizine ilişkin haber ve değerlendirmeleri, krizin ülkemizde algılanmasına yön vermesi açısından üzerinde durulacak değerdedir ve çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Uyanış, krizin ABD ekonomisindeki etkilerini borsada işlem gören tahvilatın değerinde yaşanan düşüş üzerinden aktarmış ve ardından "Amerika'da Sefalet" gibi çarpıcı başlıklarla sosyal etkileri üzerinde durmuştur. Krizin Avrupa'daki boyutunu ise yabancı gazetelerden yaptığı ve bazısı oldukça ilginç sahneler sunan çevirilerle okurlarına aktarmıştır. Krizin Almanya'daki gelişimine özel bir önem atfeden Resimli Uyanış; Almanya'nın Türkiye Sefirinin de aralarında olduğu resmi görevlilerin ve akademisyenlerin görüşlerine yer vermiştir. Derginin, Almanya'da Hitlerin yükselişiyle Dünya Savaşı ve ardından gelen kriz ortamı arasında nedensellik bağına işaret edişi önemlidir. Resimli Uyanış, krizin iktisadi yönü olduğu kadar sosyal boyutu ile ilgili de Almanya'da üniversite öğrencilerinin masraflarını karşılamak üzere sokaklarda konser vermeleri ya da İngiltere'de hükümetin maaşlarında indirim yapma kararına direniş gösteren donanmayla ilgili haberlerde olduğu gibi vurucu paylaşımlar yapmıştır. İşsizlik, krizin bir sonucu olarak, her fırsatta ele alınan bir konu olmuştur. Resimli Uyanış, krizin Türkiye'yi henüz sanayileşmenin ve sermaye piyasalarının gelişme aşamasında olmasından dolayı daha az etkilediğini; aynı şekilde zaten mahrumiyet içinde yaşayan milletin fazlaca refah kaybı yaşamadığını öne sürmüştür. Buna karşılık yine de ortaya çıkan etkileri bertaraf etmek üzere "milli iktisat" ve yerli malı kullanma vurgusuna çeşitli yazılar ve ilanlarla başvurulmuştur. Çalışma 1929 krizinin Türk kamuoyuna aktarımını, önde gelen dergilerden Resimli Uyanış'ın bakış açısıyla ele alarak iktisadi hadiselerin aktarımında basının rolüne işaret eden bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 1929 iktisadi krizi, Resimli Uyanış (Servet-i Fûnun), iktisadi haber aktarımı, iktisat tarihi

TÜRKİYE'DE BİR 'HARVARD' KURMAK: YENİ ARŞİV KAYNAKLARIYLA İŞLETME İKTİSADI ENSTİTÜSÜ'NÜN KURULUŞ SÜRECİ

Akansel Yalçınkaya
Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği
akansel.yalcinkaya@medeniyet.edu.tr

Türkiye'de işletme eğitiminin tarihsel kökenleri geç Osmanlı dönemine değin uzanmakla birlikte; modern işletme bilgisinin yerel bağlamda ortaya çıkışını İstanbul Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan İşletme İktisadı Enstitüsü ile birlikte tarihlemek mümkündür. Zira, o tarihlere değin Türkiye'de verilmekte olan işletme eğitimi, özellikle Nazi yönetiminden kaçan Alman asıllı hocaların etkisiyle şekillenen ve ağırlıklı olarak muhasebe ve hukuk derslerine yaslanan işletme iktisadı disiplininden oluşmaktadır. İşletme İktisadı Enstitüsü'nün kuruluşunun, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, ABD'nin Avrupa ülkelerine yönelik ekonomik nitelikteki yardımlarını bu ülkelere yönlendirmesi çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Bu doğrultuda, Harvard Üniversitesi'nin eğitsel, Ford Vakfı'nın ise finansal desteği ile İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı olarak 1954 yılında İşletme İktisadı Enstitüsü kurulmuştur. İşte bu çalışmada, söz konusu enstitünün kuruluşu öncesindeki gelişmeler ve enstitünün kurulmasında rol oynayan aktörlerin eylemlerinin yeni arşiv kaynakları bağlamında analiz edilerek ortaya konulması amaçlanmaktadır. Tarihsel bağlamı anlamak açısından zengin bir bakış açısı sunabileceği düşünülen arşiv belgelerinin, dönemin gazete haberleri ile desteklenmesi de hedeflenmiş; bu amaçla da taramalar yapılacaktır. Bu amaçla, çok geniş kapsamlı ve çoğunlukla yerelde daha önce pek kullanılmamış yabancı arşiv kaynaklarına dayalı bir veri seti derlenecektir. Böylece, farklı ve çok çeşitli malzemelerden oluşan çok geniş, kapsamlı ve çeşitlendirilmiş bir veri setinden yararlanılarak veri nirengilemesi (data triangulation) yapılması da hedeflenmektedir. Başta enstitünün kuruluşunda önemli bir rol oynayan Ford Vakfı'nın arşivi olmak üzere yerli ve yabancı arşiv kaynaklarından bugüne değin pek görgül ilgi görmemiş bir mesele olarak enstitünün kuruluşu öncesine ışık tutmaya çalışan anlamlı bir anlatı inşa edilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın bulgularının, enstitünün kuruluşunun perde arkasını yansıtması ve aktörler arası ilişkileri ortaya koyması bağlamında Türkiye'deki işletme eğitimi tarihine anlamlı ve önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşletme İktisadı Enstitüsü, Harvard Business School, işletme eğitimi tarihi.

Bu çalışma İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenen 1754 no.lu Türkiyede İşletme Eğitimine Yönelik Yükseköğretimin Amerikanizasyonu: Ford Vakfı, Harvard Business School ve İşletme İktisadı Enstitüsü adlı bilimsel araştırma projesinden üretilmiştir.

YENİKAPI 29 BATIĞININ BOZULMA DURUMUNUN ARAŞTIRILMASI

Cem Akgün
Arş. Gör. Yıldız Teknik Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü
cakgun@yildiz.edu.tr

Yenikapı 29 batığı, 2004-2013 yılları arasında İstanbul Arkeoloji Müzeleri tarafından Yenikapı'da gerçekleştirilen arkeolojik kurtarma kazılarında bulunan ve 5. ile 11. yüzyıla tarihlenen 37 adet batık gemi koleksiyonuna ait bir gemi kalıntısıdır. Söz konusu gemi kalıntıları ahşaptan ve bağlantı için kullanılan demir çivilerden oluşmaktadır ve sualtında geçirdikleri süre boyunca fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik bozulmalara uğramaktadırlar. Ahşap, bozulma sürecinde yapısını oluşturan malzemeleri kaybetmektedir ve bu malzemelerin yerini su doldurmaktadır. Böyle ahşaplara suya ahşap denmektedir ve herhangi bir koruma işlemi uygulanmadan atmosfer şartlarına maruz bırakıldıklarında yapılarındaki suyu kaybederek geri dönülemeyen bozulmalara uğramaktadırlar. Ahşap elemanları suya doymuş ahşap olarak nitelendirilen Yenikapı 29 batığı üzerinde gerçekleştirilecek olan koruma uygulamalarının belirlenebilmesi için öncelikle bozulma durumunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle ahşaplar üzerinde maksimum su içeriği (%), yoğunluk (g/cm3), ahşap madde kaybı (%), FTIR, SEM ve XRF analizleri gerçekleştirilmiştir. Suya doymuş ahşapların bünyesindeki su miktarı maksimum su içeriği (%) olarak tanımlanmaktadır ve bozulma durumunun sınıflandırılması maksimum su içeriği (%) değerlerine göre yapılmaktadır. 1. sınıf ahşaplar %400 ve üzerinde; 2. sınıf ahşaplar %400-185 arasında ve 3. sınıflar %185 ve daha az su içermektedirler. Maksimum su içeriği (%) analizi sonrasında bulunan değerleri desteklemek üzere FTIR ve SEM analizleri gerçekleştirilmiştir. FTIR analizi, Yenikapı 29 batığına ait ahşaplara ve bu ahşapların cinslerindeki taze ahşaplara uygulanmıştır. Böylelikle Yenikapı 29 batığının ahşaplarının yapısını oluşturan selüloz, hemiselüloz ve lignindeki bozulmalar spektrumlar halinde karşılaştırılmalı olarak ortaya konmuştur. SEM incelemeleriyle ahşapların hücresel seviyedeki fiziksel bozulmalarını göstermiştir ve maksimum su içeriği (%) değerleriyle örtüşüp örtüşmediği anlaşılmıştır. XRF analizi ile Yenikapı 29 ahşaplarında bulunan elementler ortaya çıkartılmış ve batık ahşaplarına zarar vermekte olan demir ve sülfür miktarı yarı kantitatif olarak belirlenmiştir. Yenikapı 29 batığı ahşaplarının maksimum su içeriği (%) değerleri %164-1275 arasında bulunmuştur. Bu sonuç, Yenikapı 29 batığının her üç sınıftan da ahşap içerdiğini göstermektedir. Yoğunluk değerleri 0,11-0,45 g/cm3 ve ahşap madde kaybı (%) değerleri ise %0-455 arasındadır. Yapılan FTIR ve SEM analizleri bu verileri destekler niteliktedir. XRF analiziyle ahşapların üzerindeki demir çivilerden kaynaklanan korozyonun sonucunda yaşanan demir ve sülfür elementlerinin dağılımının korozyona yakın olan bölgelerde daha yaygın olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yenikapı batıkları, suya doymuş ahşap, konservasyon, maksimum su içeriği, FTIR.

TEMEL EĞİTİM

ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE EĞİTİMİ

Şule Ormancı

Doktora adayı, Çankırı Üniversitesi, Felsefe

suleormanci@gmail.com

Bu çalışmanın amacı çocuklar için felsefe kavramıyla ilgili literatür taraması yapmaktır. Dünyadaki eğitim felsefesi yaklaşımları ve Türkiye'deki tarihsel durum karşılaştırılmıştır. Çocuklar için felsefe kavramını ilk kez kullanan Lipman'la beraber, bu alana katkı sağlayan araştırmacılardan bahsedilmiştir. "Çocuklar için Felsefe" programından bahsedilirken ilk olarak Moncklair Üniversitesi'nde geliştirilen program ele alınmıştır ve Türkiye'de yapılan bir uygulama örneği sunulmuştur. Bu program çocukların düşünme becerilerini geliştirir ve çocukların ne öğrendiklerine değil, nasıl öğrendiklerine odaklanır. Bu programda; çocuklara gruplar halinde tartışma, fikirlerini yansıtma, başkalarını dinleme ve birbirlerinden öğrenme fırsatları sunulmaktadır. P4C; empati, işbirlikçi düşünme, kendine güven, başarısızlıktan korkmama, özdenetim, akademik başarı, okunanı ve dinlenen şeyi anlama, eleştirel ve yaratıcı düşünceyi geliştirmeye yardımcı olduğu için dünyada 50'den fazla ülkede uygulanmıştır. Matthew Lipman ve Ann Sharp 1970'lerde "Çocuklar için Felsefe" yaklaşımını tanıttılar ve aynı adı kullanarak bir düşünme eğitimi programı geliştirdiler. Çocuklar için felsefe eğitiminin temel amacı, çocukların soru sorarak, sorulan sorular üzerinden sorgulayarak, yani hipotezleri deneyerek ve düşüncelerini özgürce birbirleriyle paylaşarak hipotezler üretmelerini sağlamaktır. Bu bağlamda P4C, çocuklara nasıl daha iyi öğrendikleri ve düşündükleri konusunda rehberlik eden ve çocuklara farklı bakış açıları kazandıran bir düşünme eğitim programıdır. Lipman, Montclair Eyalet Üniversitesi'nde Çocuklar için Felsefenin İlerlemesi Enstitüsü'nü kurdu (Lipman, 2003). P4C'nin yaklaşımını geliştirirken, felsefi düşünme, bilgiyi sorgulama ve tartışma çerçevesinde kurulan Sokratik Yöntem olan sorgulamaya dayalı öğrenmeden etkilenmiştir (Marashi, 2008). Bu bağlamda yöntem sorgulama ve tartışmaya dayanmaktadır. Sokratik Yöntemde felsefi tartışmalarla neden-sonuç ilişkisi kurularak belirli bir konu sorgulanmakta ve süreç aşamalı olarak geliştirilmektedir (Stanley ve Bowkett, 2004). Sokratik görüşlerin yanı sıra Lipman ve Sharp P4C'nin yaklaşımını oluştururken, Dewey, Piaget ve Vygotsky'nin eğitim hakkındaki düşüncelerinin de etkisi altındaydı (Matthews; 2000). Lipman, yaklaşımında Piaget tarafından vurgulanmayan iletişim, dil becerileri, sosyal etkileşim ve gelişim konularında oldukça kapsamlı açıklamalar yapmıştır. Vygostky'nin düşünceleri, Çocuklar için Felsefe için uygun bir zemin sağlama bakımından büyük önem taşır. Vygotsky'nin, sosyal öğrenmenin toplumu oluşturan bireylerin koordinasyonu ile gerçekleştiği fikri, Lipman'ın başlangıç noktası olmuştur (Roberts, 2007).

Anahtar Kelimeler: Çocuklar için Felsefe, Çocuklar için Felsefenin İlerlemesi Enstitüsü, Sokratik Yöntem, P4C-Çocuklar için Felsefe Programı

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE OBEZİTE ARASINDAKİ İLİŞKİ

Damla Görgülü
Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
damlagorgulu1@gmail.com

Şerife Gonca Zeren
Doç. Dr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
gonca.zeren@comu.edu.tr

Çocukluk çağı travmaları duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar ve ihmal kavramlarını kapsayan ciddi bir problemdir. Dünyada pek çok çocuk çocukluk çağı travmalarına maruz kalmaktadır. İstismar ve ihmal, organizmada stres düzeyinin yükselmesine sebep olan, zorlayıcı yaşam olaylarıdır. Bireyin bu denli zorlayıcı yaşam olaylarına maruz kalması pek çok psikolojik belirtinin ortaya çıkmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu noktada ruh sağlığının bozulması yaşam doyumunda düşüşünü de beraberinde getirmektedir. Çocukluk çağı travmaları ile beraber kimlik gelişiminin sekteye uğraması, dış dünyayı algılama biçiminde değişimler, sağlıksız bağlanma biçimlerinin geliştirilmesi ayrıca karşımıza çıkan problemlerdendir.

Obezite beden kitle indeksi ile ölçülmektedir. Obezite temelde vücuda alınan kalori ve harcanan kalori arasındaki farkın açılması sebebiyle ortaya çıksa da psikolojik etkilerini göz ardı etmemek gerekmektedir. Erken dönemde yaşanan ihmal ve istismar gibi zorlayıcı yaşam olayları da bu psikolojik etkilerin arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı hem obezite ve yeme bozukluklarının psikolojik yanının daha iyi anlaşılabilmesi hem de çocukluk çağında maruz kalınan ihmal ve istismarın sonuçlarının daha net görülebilmesi adına alanyazını incelemektir. Çocukluk çağı travmalarını psikolojik etkileri ve sonuçları olan obezite bağlamında incelemenin ve belirli bir çerçeve oluşturmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmada obezite ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkiyi ele almış çalışmalar farklı değişkenler açısından kapsamlı şekilde incelenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı travmalarının olumsuz bilişler ve sağlıksız davranış repertuarlarının oluşmasında etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca olumsuz bilişlerin ve sağlıksız davranış repertuarlarının obezite ve yeme bozukluklarında yordayıcı etkisi olduğu ortaya konmuştur. Bununla beraber obezite ve yeme bozukluğu oranı yüksek olan bireyler arasında ihmal, istismar, bakım verenle olumsuz ilişkiler bildirilmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu göze çarpmaktadır. Ülkemizde bu konuları içeren araştırmalar sayıca sınırlıdır, o nedenle böyle bir genel bakışın alanda çalışanlar için yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travmaları, obezite, ihmal, istismar.

ERKEN ÇOCUKLUK STEM ÖĞRETMENİNİN ÖZELİKLERİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Ahmet Erol
Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
ahmete@pau.edu.tr
ORCİD: https://orcid.org/0000-0002-7538-952X

Merve Canbeldek
Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
mcanbeldek@pau.edu.tr
ORCİD: https://orcid.org/0000-0003-3100-2220

Bütünleşik düşünme anlamına gelen STEM eğitiminin erken çocukluk sınıflarına dahil edilmesinde öğretmen özellikleri önemli bir bağlamdır. Öğretmenlerin bir dizi özelliği çocuklar için STEM eğitimini planlama ve uygulama süreçlerini etkilemektedir. Alanyazın öğretmen özelliklerinin çocuklarla yürütülen STEM eğitiminin kalitesi ile de ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada, erken çocukluk (0-6 yaş) STEM öğretmenin özelliklerini belirlemeye yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Türkiye'nin bir kuzeybatı ilinde anaokulları ve anasınıflarında görev yapan 317 erken çocukluk öğretmeni ile yürütülmüştür. Öncelikle öğretenlerin STEM eğitimi sürecini planlama ve uygulamadaki bir dizi özelliği alan yazından belirlenerek madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan 17 maddelik havuza uzman görüşü ile son şekli verilmiştir. Son şekli verilen ölçeği öğretmenler bireysel olarak doldurmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği için eş zaman ölçüt geçerliği ve açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA sonucu ölçeğin 10 madde ve tek faktörden oluştuğunu ve toplam varyansın %51'nin açıklandığını göstermektedir. Ölçek "Erken Çocukluk STEM Öğretmeni Özelikleri" olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin toplam madde korelasyonları .35 ile .69 arasında değişmektedir. Ölçeğin madde yük değerleri .63 ile .90 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .91, eş zaman geçerliğinin .83 ve test tekrar test güvenirliğinin .81 olduğu saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle, ölçeğin erken çocukluk öğretmenlerinin STEM öğretmeni özelliklerini geçerli ve güvenir bir şekilde belirlemek için kullanılabileceği söylenebilir. Ölçeğin yapı geçerliğini doğrulamak için farklı bir örneklem grubu ile doğrulayıcı faktör analizinin (DFA) yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: STEM eğitimi, erken çocuklukta STEM eğitimi, STEM öğretmeni, öğretmen özellikleri, ölçek geliştirme.

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI DENEYİMLERİ

Hatice Uslu Kocabaş
Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü ABD
haticeuslukocabas@gmail.com

İlker Cırık
Doç. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD
ilker.cirik@msgsu.edu.tr

Günümüz öğrenme ortamlarında yaşanan problemlere getirilen çözüm önerilerinden biri de okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme sürecinde kullanımıdır. Sınıf ortamında sağlanması mümkün olmayan zengin öğrenme deneyimleri ile okul dışı öğrenme ortamları, yaşama dair birçok temel bilgi ve becerinin edinildiği ilkokul kademesinde önemli bir yere sahiptir. Konu ile ilgili çalışmaların yurt dışında artan bir ivme kazandığı görülmektedir. Öte yandan ülkemizde, ilkokul öğrencilerinin okul dışı öğrenme deneyimlerini bütünsel olarak ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik deneyimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı ışığında, alanyazında yer alan boşluğun doldurulacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda fenomenolojik desende yürütülen araştırmanın katılımcıları 12 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar devlet ilkokullarına devam eden 4. sınıf öğrencileridir. Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; okul dışı öğrenme ortamları, okul sınırlarında ve okul sınırları dışında olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarındaki deneyimlerin, öğrenmenin bilişsel boyutunu desteklediği; bununla birlikte duyuşsal boyut açısından da etkili olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrenciler; okul dışı öğrenme ortamlarındaki uygulamaların yarattığı olumlu duyguları, bıraktığı olumlu izleri ve sağladığı katkıları dile getirmişlerdir. Temiz hava ve geniş mekân ihtiyacı, yaşantısal öğrenmenin gerçekleşmesi, kalıcılığın artması, doğa ve tarih bilincinin kazanılması, öğrenme sürecinin ilgi çekici ve eğlenceli hale getirilmesi öğrenciler tarafından vurgulanan başlıca konular arasındadır. Ancak okul dışı öğrenme ortamlarının gerek okul sınırları içerisinde gerekse okul sınırları dışında kullanımının oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar; öğrenim sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının nasıl olması gerektiğine yönelik önerilerini, gerekçeleriyle birlikte sunmuşlardır. Elde edilen sonuçlar; ilkokulda kullanılan okul dışı öğrenme ortamlarının neler olduğu, uygulamada nasıl kullanıldığı ve öğrenciler açısından ne anlama geldiğini göstermesi açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğrencileri, okul dışı öğrenme ortamları, yaşantısal öğrenme

OKUL ÖNCESİ VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN FEN EĞİTİMİNDE STEM UYGULAMALARINA YÖNELİK FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ

Filiz Gülhan
Dr., Millî Eğitim Bakanlığı- İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü
flzgulhan@gmail.com

STEM (fen, teknoloji, mühendislik, matematik) eğitimi, fen bilgisi eğitimi alan yazınında çok önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların bilimle ilgili temellerinin okul öncesi ve ilkokul dönemlerinde atıldığı bilindiğinden erken yaşta fen öğretimini gerçekleştiren okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin fen eğitimine ve fen eğitiminin entegre şekilde diğer alanlarla ilişkisini vurgulayan STEM eğitimine yönelik farkındalıkları önem taşımaktadır. Bu araştırmada okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin fen eğitiminde STEM uygulamaları ile ilgili farkındalıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'un farklı ilçelerinde ve farklı sosyo-ekonomik çevrelere sahip olan üç ilkokulda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. "STEM nedir?", "STEM eğitimi ile ilgili hangi uygulamaları gözlemlediniz?", "Bir öğretim uygulamasının STEM uygulaması olabilmesi için hangi özellikleri taşıması gerekir?", "Sınıfınızda hangi STEM uygulamalarını gerçekleştiriyorsunuz?" açık uçlu sorularına yanıtları yazılı olarak alınmıştır. Araştırmada 10 okul öncesi, 70 sınıf öğretmeni olmak üzere toplamda 80 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularının incelenmesi sonucunda öğretmenlerin yarısına yakınının (%43,75) STEM'i bilmediğini ifade ettiği, yine yarısına yakınının (%42,5) STEM'i fen, teknoloji, mühendislik, matematik disiplinlerinin bütünleşmesi olarak açıklayabildikleri görülmüştür. Branşlara göre karşılaştırma yapıldığında STEM'i bilmediğini ifade etme oranının okul öncesi öğretmenlerinde %10 iken, sınıf öğretmenlerinde %48,57 olduğu tespit edilmiştir. STEM'in alternatif tanımlamalarında sınıf öğretmenlerinin STEM'i daha çok problemlere çözüm bulma, teknik ve mühendislik becerileriyle tanımladıkları; okul öncesi öğretmenlerinin ise bilimsel deneyler olarak tanımladıkları görülmüştür. Öğretmenlerin %73,75'i STEM eğitimine yönelik uygulamalarla daha önce karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Daha önce bu tür uygulamaları gözlemleyenler ise STEM'in teknoloji ve mühendislik ağırlıklı yönüne değinerek robotik kodlama çalışmalarından örnek vermişlerdir. Öğretmenlerin %60'ı bir öğretim uygulamasının STEM olarak değerlendirilebilmesi için hangi özellikleri taşıması gerektiğini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Soruya yanıt veren öğretmenlerin %12,5'i STEM uygulamalarını günlük yaşamdaki bir probleme çözüm olmak amaçlı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %81,25'i STEM'i sınıflarında uygulamadıklarını ifade etmişlerdir. STEM etkinliği uyguladığını belirtenler ise en çok deney yapma etkinliklerinden (%7,5) bahsetmişlerdir. Araştırma, öğretmenlerin STEM ile ilgili farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu, belirli düzeyde farkındalık sahibi olanların ise STEM'i çoğunlukla robotik–kodlama çalışmalarıyla ve fen deneyleriyle ilişkilendirdiklerini ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın sonuçları ışığında okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin STEM farkındalıklarının geliştirilmesi ve STEM'i fen derslerinde etkin bir şekilde uygulayabilmelerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: STEM, farkındalık, okul öncesi, ilkokul, sınıf öğretmenleri

ÖZEL EĞİTİM GEREKSİNİMİNE SAHİP ÖĞRENCİLERİN TEMEL EĞİTİMDE YAŞADIKLARI SORUNLAR

Sena Aksoy
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları Tezli Yükseklisans Öğrencisi
senaksoy05@gmail.com

Şerife Gonca Zeren
Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı
gonca.zeren@comu.edu.tr

Temel eğitim okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeylerini içine alan eğitimdir. Temel eğitim kurumlarında verilen eğitim öğrencilere temel okuma, yazma, matematik, öz bakım gibi becerileri öğretmeyi hedefler. Temel eğitim basamaklar şeklinde ilerler. Bir basamakta başarılı olmadan diğer basamaklara geçmek mümkün değildir. Temel eğitim basamağında yaşanan ve çözülemeyen sorunlar öğrencilerin ileriki eğitim öğretim yıllarında sorunlar yaşamasına sebep olur. Özel eğitim kaynaştırma sınıfları okul öncesi dönemden itibaren eğitim öğretim sisteminin içine dâhil edilir. Günümüzde özel eğitim hizmetleri literatürde kendine yeni yer bulmaya başlamış güncel bir konudur. Genel anlamda özel eğitim gözlemlenen yetersizlik durumunun engele dönüşmesi ya da engele dönüşen yetersizlik türünün yetersizliğe sahip kişilerin hayatını en az etkileyecek düzeye gelmesine yardımcı olan bir hizmettir. Özel eğitim hizmetleri ülkemizde ücretsiz bir şekilde sunulmaktadır. Özel gereksinimi olan öğrenciler kendi içlerinde yetersizlik türüne göre 14 başlık altında sınıflandırılır. Oluşan bu başlıklar kendi içinde hafif, orta ve ağır olmak üzere 3 alt başlıkta değerlendirilir. Özel gereksinimi olan öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim öğretim alanı olarak adlandırılan kaynaştırma sınıflarında eğitim alır. Kaynaştırma sınıfları özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin akranları ile birlikte sınıf ortamında, bireyselleştirilmiş eğitim programı dâhilinde hazırlanan programa göre eğitim aldıkları sınıflardır. Yetersizliğe sahip öğrencilerin hepsi için özel eğitim programı vardır. Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde yaşadığı bazı sorunlar vardır. Yaşadıkları bu sorunlara müdahale zamanında yapılmazsa ilerleyen yaşlarda farklı sorunlar olarak ortaya çıkması kaçınılmazdır. Ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçilmesi için okul içi ve okul dışı paydaşların bir arada çalışması gereklidir. Bu çalışmada özel eğitim gereksinimine sahip öğrencilerin temel eğitimdeki yeri, temel eğitimde özel eğitim öğrencileri için yapılabilecek çalışmalar, özel eğitim öğrencilerinin kaynaştırma sınıflarında yaşamış oldukları sorunlar, sorunların çözülmesi için yapılabilecekler öğretmenler, psikolojik danışmanlar ve ailelere yönelik öneriler olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, temel eğitim, özel gereksinimi olan öğrenciler, kaynaştırma faaliyetleri

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİKSEL OYUN KAVRAMI HAKKINDAKİ METAFORİK ALGILARI

Ebru Ergül
Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı
ebru.ergul@selcuk.edu.tr

Oyunların büyük ölçüde matematik içermesi ve matematiğin insan zihindeki bir tür oyun olarak nitelendirilmesi matematik ve oyun kavramlarının birbirleriyle olan ilişkilerine dikkat çekmektedir. Ayrıca oyunun matematik eğitiminde bir yöntem olarak kullanılmasına ait araştırmaların bulguları matematik oyunlarının matematiğe olan kaygıyı ve korkuyu azalttığını, matematiksel konuların ve kavramların öğretilmesinde kolaylık sağladığı yönündedir. Matematik ve oyun kavramlarına yönelik yapılan araştırmaların bazılarında ise matematiksel oyunlara dair öğretmenlerin algılarının ortaya çıkarılması konu edilmektedir. Çünkü öğretmenlerin kavramlara dair sahip oldukları algılar kullandıkları eğitim öğretim yöntemlerinin belirleyicileri olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin matematiksel oyuna ait zihinsel algıları matematiksel oyunlara nasıl baktıklarını ve eğitim öğretim süreçlerinde neden ihtiyaç duyduklarını ortaya çıkarabilecek güçtedir. Buna göre araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin matematiksel oyun kavramına yönelik zihinsel algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma nitel yaklaşımın olgu bilim deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 55 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri "Google forms" üzerinden oluşturulan ve içerisinde "Matematiksel oyun benim için … gibidir. Çünkü …" ifadesini içeren görüşme formu ile toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık bir ay sürmüştür. Araştırmada elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi sonucunda 28 adet metafor imgesine (etkinlik, oyun parkı, araç, materyal, zihin egzersizi vb.) ulaşılmıştır. Ulaşılan metaforlar sınıf öğretmenlerinin matematiksel oyunlara karşı olumlu bir algıya sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerince oluşturulan metaforlar çeşitli kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategorilere göre matematiksel oyunlar sınıf öğretmenlerince çeşitli öğretimsel amaçları gerçekleştirme ile daha fazla ilişkilendirilmiştir. Bu sonuçlar ışığında ilkokul matematik öğretim programında yer alan matematiksel konuların öğretilmesi için matematiksel oyunlara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimler: Matematik, oyun, öğretmen algıları.

SİMÜLASYON DESTEKLİ MATEMATİK ÖĞRETİMİNİN İLKÖĞRETİM 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARISI VE TUTUMUNA ETKİSİ

Buşra Karaduman

Matematik öğretmeni
busrakaraduman2@gmail.com

Mustafa Yeşilyurt
Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Temel Eğitim Bölüm
mustafa.yesilyurt@amasya.edu.

Bu araştırma, ilköğretim 4.sınıf öğrencilerine "Geometrik Cisimler ve Şekiller" konusu öğretiminde simülasyonlarla desteklenmiş öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına ve matematiğe yönelik tutumlarına olan etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'da bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. İstanbul ilinde yer alan bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan 4.sınıf öğrencilerinden 33 öğrenci deney grubuna,33 öğrenci ise kontrol grubuna rastgele, atama yapılmaksızın seçilerek oluşturulmuştur. Çalışma 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılı ikinci döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, matematik dersinde haftalık ders saati 2 saat olmak üzere 5 hafta boyunca yürütülmüştür. Bu süreye, ön test ve son testte uygulanan matematik akademik başarı testi ve matematiğe karşı tutum testi dahildir. Birinci hafta öğrencilere çalışmada kullanılan matematik akademik başarı testi ve matematiğe karşı tutum testi ön test olarak hem deney hem de kontrol grubuna uygulanmıştır. Kontrol grubunda 2022 İlkokul Matematik Dersi öğretim programının ön gördüğü şekilde ders işlenmiş ve ders kitabı temel alınmıştır. Deney grubunda ise simülasyon destekli öğretim yöntemi özellikleri ve örnekleriyle beraber öğrencilere anlatıldıktan sonra öğrencilerin akıllarına takılan soruları sormasına ve araştırmacı ile birebir uygulama yapıp sonuçlarını görmesine olanak verilerek ders işlenmiştir. Dört hafta süresince Geometrik Cisimler ve Şekiller konusu anlatılmaya başlanmıştır. Konu işlenip bittikten sonra deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere son test olarak matematik akademik başarı testi ve matematiğe karşı tutum testi tekrar uygulanmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen sonuçların gerekli istatistiksel analizleri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) uygun teknikler kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubunda öğrenim gören öğrencilerin ön test-son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında; deney ve kontrol grubunda yer alan her iki öğrenci gruplarında son test lehine anlamlı bir fark olduğu ancak simülasyon destekli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısını mevcut öğretime göre daha fazla yükselttiği görülmüştür.

Tutum Ölçeği veri analizleri incelendiğinde ise deney grubunda yer alan öğrencilerin son test puanlarında kontrol grubuna göre matematik dersine karşı tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ve matematik dersine olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, Matematik Eğitimi, Matematiğe Yönelik Tutum, Akademik Başarı

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

"VAR OLMAKTAN BAŞKA BİR KUSUR": TOMRİS UYAR ÖYKÜSÜNDE TOPLUMSAL CİNSİYETİN TAHRİBİ VE TAKİBİ İÇİN BİR ÖRNEK

Okan Yılmaz
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretim Görevlisi, FMV Işık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
okanzilan@gmail.com

Türk edebiyatının önemli kalemlerinden Tomris Uyar (15 Mart 1941- 4 Temmuz 2003), sadece öykücüğüyle değil günlükleriyle, eleştirileriyle, röportajlara verdiği yaratıcı yanıtlarla, yazı üzerine düşünceleriyle ve edebiyat kamusundaki varlık mücadelesiyle de bilinir. Yazın hayatına 1963'te *Varlık*'ta çevirmenlik yaparak başlayan Tomris Uyar, hâlâ önemini koruyan Sait Faik Hikâye Armağanı'nı iki kez kazanarak (Yürekte Bukağı ile 1979'da, Yaza Yolculuk ile 1986'da) sadece kendi zamanı için değil modern Türk edebiyatı tarihi ve kanonunda da rüştünü ispatlamış, kendisinden sonra yazacak diğer kadınlara da ışık olmuştur.

Zamanı ve mekânı anlatının temel meselesi ve dramatik aksiyon için en verimli şekilde kullanan yazarlardan biri olan Tomris Uyar, bilhassa kadın kimliğine, kadının toplumdaki ve yaşamdaki yerine ve hatta yersizliğine/yurtsuzluğuna dair düşüncelerini yazının sınır uçları çerçevesinde yeni anlatım teknikleriyle okura aktarır. Yayımlandığı yılın edebiyat olaylarından biri kabul edilen Yürekte Bukağı (1979) isimli kitabında "sıkı yönetim" insanlarının çıkmazlarına değinen Tomris Uyar, "Dikkat! Kırılacak Eşya" isimli öyküsünde bu devrin insanlarının toplumsal cinsiyet baskısı altında nasıl dönüştüklerini işler. Tomris Uyar, adı geçen öyküde toplumsal cinsiyet baskısının yarattığı tahribatı sadece karakterlerin iç sesleri yahut diyalogları aracığıyla değil, zamana ve mekâna dair göstergelerle, eşyalarla ve yazının girift bir yol izleyen biçimiyle de anlatır.

Bu bildiride öncelikle kısaca Tomris Uyar'ın hayatından ve yazarlığından bahsedilecek, ardından Feminist kuramın temel metinleri aracılığıyla toplumsal cinsiyetin çerçevesi belirlenecek ve Uyar'ın Yürekte Bukağı isimli kitabında yer alan "Dikkat! Kırılacak Eşya" öyküsündeki zaman, mekân unsurları ve biçimsel özellikler aracılığıyla toplumsal cinsiyetin temsiliyetleri ve bu temsiliyetlerin kimlikler üzerinde bir tahribat gibi iz bırakan bunalımları takip edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tomris Uyar, öykü, zaman, mekân, toplumsal cinsiyet.

18. YÜZYILA AİT BİR HACAMAT RİSALESİ

Halil İbrahim Gemici
Öğr. Gör., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Dil Eğitim ve Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi
Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
hibrahimg1996@gmail.com

Sevim Yılmaz Önder
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
sevimyilmazonder.tde@gmail.com

Osmanlı tıbbının klasik dönemi, İslam tıbbının devamı olan devir [1450-1730] ve Batı tıbbını tanıma ve tercüme devri [1730-1827] olmak üzere ikiye ayrılır. Oldukça geniş bir tıp külliyatının ortaya konulduğu bu dönemde hacamatla ilgili birçok eserin yazıldığı da bilinmektedir. Hacamat için sözlüklerde "deriyi çizerek kanatma", "vücudun herhangi bir yerini bu iş için yapılmış bir âletle hafifçe kesip çıkan kanı boynuz, bardak vb. ile çekmek suretiyle kan alma" şeklinde anlamlar verilmiştir. Kan alma uygulaması için fasd sözcüğü de kullanılır. Hacamat, genellikle sırt, omuz ve kafa bölgesine uygulanan, deride bir kesi açılmak suretiyle kanın emilmesinin amaçlandığı bir işlemdir. Tıp ve ilaç yapımı konusunda batıyı örnek alan Osmanlı İmparatorluğunda modern tıbbın gelişmesi ve ilaç tedavisine ağırlık verilmesi sonucu daha az uygulanmaya başlanan hacamat tedavisi, günümüzde tamamlayıcı ve geleneksel tıbbın daha sık tercih edilmeye başlamasıyla birlikte daha çok görülmeye başlanmıştır.

18. yüzyılda hacamat konusunda yazılan eserlerden biri de Muhammed bin Mahmud tarafından yazılan Fasd ve Hacamat Risalesi adlı eserdir. Bu eser her ne kadar Batı tıbbını tanıma ve tercüme dönemi içerisinde kaleme alınmış olsa da İslamî tıp geleneğini izlemektedir. Fasd ve Hacamat Risalesi, Muhammed b. Mahmud tarafından H. 1170 veya 1171 (M. 1756-1758 arası) tarihinde kaleme alınan, fasd ve hacamat konuları hakkında bilgi veren bir risaledir. Bu risale Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Bağdatlı Vehbi Efendi Koleksiyonunda kayıtlıdır. Bunun haricinde eserin iki nüshasının daha olduğu tespit edilmiştir. Bu nüshaların biri Ankara Üniversitesi Yazma Eserler Kataloğunda, diğeri Millet Kütüphanesi, A.E. Tıb Koleksiyonunda kayıtlıdır. Eser dört babdan oluşmaktadır. Birinci babda hacamat ve fasdın insan vücuduna faydaları; ikinci babda hacamat ve fasdın şartları, hacamat ve fasd işleminden önce ve sonra yenilmesi ve içilmesi gerekli olan şeyler; üçüncü babda hacamat ve fasd ettirmenin caiz olduğu ve olmadığı günler; dördüncü babda insan vücudunun hangi bölgelerinden hacamat ve fasd yapılması gerektiği hakkında bilgi verilmektedir. Eser, hacamatla ilgili pek çok hadis ihtiva etmesi yönüyle dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Tıp, Muhammed b. Mahmud, fasd, hacamat

18. YÜZYILDA TERTİP EDİLEN GÜFTE MECMUALARINDA HIFZÎ MAHLASLI ŞİİRLER

Nurseda Öğreten
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı Programı
ogretenn@gmail.com

Ali Emre Özyıldırım
Doktor Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aeozyildirim@yahoo.com

Güfte mecmuaları, yazıldığı döneme ait gütteleri içinde barındıran; tertip eden kişinin kendisi, öğrencileri yahut musiki meşklerindeki dostlarının kullanması için kaleme aldığı mecmua türlerindendir. Cem Behar, güfte mecmualarının Osmanlı-Türk müziğindeki yerini açıklarken söz konusu mecmuaların yalnızca musikiyi icra etmek amacıyla yazıldığını, onların birer antoloji değeri taşımadığını ifade eder. Buna rağmen Klasik Türk edebiyatı için güfte mecmuaları, pek çok şiirin güfte olarak kendine yer bulmasından ötürü antoloji kadar ehemmiyetlidir. Araştırmacılar, bir şair divanının içinde bulunan şiirlerin yanında mürettep divanı bulunmayan şairlerin şiirleri de yer aldığı için mecmuaların kıymet taşıdığını söylemektedir. Güfte mecmualarının da bu değeri taşıyan mecmua türlerinden biri olduğunu düşünmekteyiz.

Bu çalışmada 18. yüzyıl güfte mecmualarında Hıfzî mahlasıyla yer alan güftelerden bahsedilecektir. Çalışmamızda 1734 yılında tertip edildiği düşünülen Hasan Gülşenî Mecmuası, 1729/30 yılları civarı derlendiği düşünülen Ebûbekir Ağa Mecmuası ve 1801 yılında derlendiği sanılan Dûrbînî-zâde Hâfız Mustafa Mecmuası'ndan gütteler bulunmaktadır. Mecmualarda tespit edilen güftelerin toplamı 30 adet olmakla birlikte Eyyûbî Ebûbekir Ağa ve Hasan Gülşenî Mecmuası'ndaki 6 güfte birbirinin aynıdır. Dürbînî-zâde Mecmuası'nda Hıfzî mahlaslı iki, Ebûbekir Ağa Mecmuası'nda on üç, Hasan Gülşenî Mecmuası'nda ise on beş güfte bulunmaktadır. Gazel nazım biçimiyle yazıldığı tahmin edilen sekiz, şarkı biçimiyle altı, murabba ile beş, türkü biçimiyle iki, kıta biçimiyle yazıldığı sanılan bir güfte bulunmaktadır.

18. yüzyılda Hıfzî mahlasıyla şiir yazan üç şair bulunmaktadır. Bahsi geçen şairlerden herhangi birinin mürettep divanı ise henüz tespit edilmemiştir; bu yüzden güfte mecmualarında yer alan bu gütteler, Hıfzî mahlaslı şairlerin eserlerinin gün yüzüne çıkması bakımından dikkate şayandır.

Çalışmamızda Serçin Erden'in İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 2004 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırladığı Hasan Gülşenî Güfte Mecmuası, Kerem Kaan Akhan'ın Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde 2021 yılında yüksek lisans tezi olarak çalıştığı Ebûbekir Ağa Güfte Mecmuası ve son olarak Betül Uysal'ın 2021 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğu Hâfız Mustafa Dûrbînî-zâde'nin Güfte Mecmuası'ndan istifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Güfte, Güfte Mecmuası, Klasik Türk Edebiyatı, Hıfzî

1921'DE İSTİKLAL MARŞI SÖZ YARIŞMASINA KATILAN ŞİİRLER

Mehmet Fatih Akbaba
Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, TÖMER
fatihakbaba@gmail.com

Yakup Çelik
Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
ycelik1234@gmail.com

Bir milletin bağımsızlığını simgeleyen çok farklı unsurlar bulunmaktadır. Bunların en önemlileri bayrak ve istiklal (bağımsızlık) marşıdır. Milli Mücadele döneminde oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yeni bir millet oluşturmak için gösterdiği ilk gayretlerden belki de en önemlisi bir İstiklal Marşı teşebbüsüdür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Mücadelenin ruhunu yansıtacak, Türk milletinin gelecek nesillerine bu mücadele ruhunu verebilecek bir marşın sözlerinin yazılması, devlet olma bilincidir. Bu bakımdan marşın sözleri için bir yarışma düzenlenir. Yarışma için dönemin ünlü şairlerinin, kendi duygularını ve şair birikimlerini aktardığı şiirler gönderilir. Ancak bu şiirlerin hiçbiri, yapılan milli mücadelenin ruhunu yansıtmayı başaramaz. Bir başka deyişle, meclisin beklediği atmosferi vermekten uzak değerlendirilir. Meclisin değerlendirmesi bu yönde tecelli eder. Yarışmaya gelen şiirlerin her biri Türk tarihinin, Milli Mücadele ruhunun, millet olma bilincinin bir başka yönünü yansıtmaktaydı. Ancak Mehmet Akif Ersoy'un Taceddin Dergâhı'na kapanarak kaleme aldığı metin; ilk okunduğu anda herkesi derinden etkilemiş, hem tema, hem de edebî bakımdan çok kıymetli olarak değerlendirilmiştir. Bu bakımdan diğer şiirlerin hemen tümü unutulmuş hatta dönemin önde gelen şairleri yazdıkları şiirleri kitaplarına dahi almamışlardır. Bildirimizde, bu yarışmaya katılan şiirlerin mahiyeti, ele aldıkları temalar ve düşündürdükleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İstiklal Marşı, 1921, Türk edebiyatı, Türk Şiiri, Güfte Yarışması, TBMM

ADALET AĞAOĞLU'NUN YAZSONU ROMANINDA KENDİLİK İNŞÂSI

Fatma Serbes
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
fatmaserbess@gmail.com

Didem Ardalı Büyükarman
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
dbuyuk@yildiz.edu.tr

Bu bildiride Adalet Ağaoğlu'nun *Yazsonu* romanı, Heinz Kohut'un modern psikanaliz kuramı olan kendilik psikolojisi kuramı çerçevesinde incelenecektir. Kohut'un kendilik psikolojisi kuramına göre kendilik, kişiliğin çekirdeğidir. Bireyin doğuştan getirdiği özellikler ve sosyal çevresinde edindiği deneyimlerle bütünlüklü, tutarlı bir hâl alır ve zamanla kişiliğin merkezini oluşturur. Bireyin sağlıklı bir kendilik geliştirmesi, kendiliğin iç uyumunu ve bütünlüğünü koruması, "sahte kendilik" değil "gerçek kendilik" geliştirmesi, ömür boyu ihtiyaç duyduğu kendilik nesnesi ihtiyaçlarının "yeterince iyi" karşılanmasına, yaşadığı travma ve travmatik olayların, hayal kırıklıklarının optimal düzeyde (zarar vermeyecek düzeyde) olmasına bağlıdır. Adalet Ağaoğlu *Yazsonu* anlatısında, Alanya'daki motele yerleşen yazar anlatıcının imgelerine ve motelin yakınında bir evde yaşayan Nevin'in hayatına, ilişkiler ağına odaklanarak iki ayrı hikâye kurgular. Nevin'in hayatı, genç yaşta kaybettiği oğlu Güney, eski eşi Hasan, kardeşi Fuat, dostları Doğan ve Meriç ile olan ilişkisine dair anlatılanlar üzerinden kurgulanır ve karakterlerin kendiliklerini nasıl inşâ edildiği ve kendiliğe dair sorgulamaları yer alır. Yaz sonu tatili için Alanya'da buluşmaları, kendiliğin yitimine ve ölüme karşı bir savunudur âdeta. Nevin'in kendiliği zaman zaman dağılsa da yaşama ve kendiliğe ilişkin sorgulamaları, hesaplaşmaları devam eder. Nevin ve dostlarında canlı, otantik, isteklerini dikkate alan ve olduğu gibi yaşayan, dolayısıyla da yaratıcı olabilen "gerçek kendilik" ve bu "gerçek kendiliği" gizleyen, kendisini başkalarının gözünden görerek yaşayan ve böyle yaşaması olumlanan "sahte kendilik" üzerine derin bir farkındalık vardır. Onlar "hiç kimse" değildir, onlar kendileridir, hepsi "salt kendisi"dir. Zorlu ve acıtıcı olsa da onlar, başkalarının değil "kendilerinin savcısı"dır. Nevin ve Meriç "sahte kendiliğin", cinselliği nasıl başkalarının gözünden ve kalıp yargılarla deneyimlediklerinin farkındadır; takma dişi, takma saçı, korseyi düşünmeden, kendine ket vurmadan bu durumu aşmış ve cinselliği artık kendi kendisinin "gözcüsü" olmadan, yalnız "gerçek kendiliğiyle" tecrübe etmişlerdir. Nevin'in dostlarıyla olan diyalogları açıkça gösterir ki bildiklerinden, farkındalıklarından uzaklaşmak yerine onları aşmak bir sorumluluk gerektirir, acıtır fakat asıl o zaman gerçekten yaşadıklarının, yaratıcılıklarının farkındadırlar.

Sonuç olarak bu bildiride Heinz Kohut'un kendilik psikolojisi, Adalet Ağaoğlu'nun *Yazsonu* romanındaki kahramanlar bağlamında kendiliğin nasıl oluşturulduğu çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimler: Adalet Ağaoğlu, *Yazsonu*, psikanaliz, Heinz Kohut, kendilik

AHMET MİTHAT EFENDİ'NİN ROMANLARINDA RESİM VE HEYKEL SANATI

Yasemin Karataş
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
ayseminkaratas@gmail.com

Yakup Çelik
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
yacelik@yildiz.edu.tr

İnsanoğlunun temel ihtiyaçlarından sonra yaşamında bir gereksinim olarak aradığı estetik kavramı güzel sanatlarla vücut bulur, somutlaşır. Güzel sanatlar kullandıkları farklı malzemelerle birtakım dallara ayrılsa da bütün sanat dalları arasında sürekli bir etkileşim sözkonusudur. Güzel sanatların bir kolu olan edebiyat da doğrudan ya da dolaylı yollarla diğer sanat dallarıyla ilişki içerisindedir. Bu ilişkinin yoğunluğunda üst sıralarda resim de yer alır.

Türk edebiyatında bu etkinin en çok görüldüğü yazarlardan biri de Tanzimat döneminin en verimli romancısı Ahmet Mithat Efendi'dir. Eserlerinde toplum yaşamını da işleyen yazar, güzel sanatlara da sıkça yer verir. O, güzel sanatlara olan ilgisini Osman Hamdi Bey'e borçludur. Yazar, İstanbul'dan Bağdat'a gittiği uzun bir yolculukta, o sıralarda Avrupa'dan yeni dönmüş olan ressam Osman Hamdi Bey'le tanışır ve daha yolculuk esnasında dost olurlar. Osman Hamdi Bey, yol boyunca dikkate değer bulduğu her şeyin resmini yapar. Bu resimler Ahmet Mithat'ı derinden etkiler. Ahmet Mithat Efendi, Bağdat'ta sekiz ay sürecek görevi müddetince, içlerinde Osman Hamdi Bey'in de bulunduğu üç gençle aynı evi paylaşır. Ahmet Midhat Efendi, bu sekiz ayın, edebî faaliyetinde son derece ufuk açıcı tesiri olduğunu önemle vurgular. Ahmet Mithat Efendi, Menfa adlı eserinde Osman Hamdi Bey'i kendisini "irşad" edenlerden biri olarak minnet ve şükranla anar. Bu tesadüf, Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarında uzaktan uzağa Osman Hamdi Bey'i andıran sanatçı tipleri yaratmasına sebep olur. Bu eserlerden biri olan Çingene romanındaki Artin Elviyan İtalya'da öğrenim görmüş Ermeni bir ressamdır. Demir Bey romanında başkahraman, oğlunu Paris'te resim öğrenimi görmesi için teşvik eder. 1895'te yayınladığı Taaffüf romanında yazar, Minerva ile Venüs'ün heykellerine önemli bir yer verir. Bu iki heykel, romanda sadece bir dekor unsuru olarak değil, aynı zamanda zeka ile güzelliği karşılaştırmak için bir sembol görevi de üstlenir. Romanda ayrıca resim unsuru bir konu olarak da yer alır.

Bu çalışmada edebiyatın resim ile ilişkisi ele alınacak, Ahmet Mihat Efendi'nin romanlarında resim ve heykel sanatına ait unsurlar örneklerle açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Mithat Efendi, roman, resim, heykel

ALİ EMİRİ MANZUM KOLEKSİYONUNA KAYITLI BİR KADIN ŞAİRLER MECMUASINDA SOSYAL HAYAT UNSURLARI

Esranur Aşar
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
esraasr@yandex.com

Ali Emre Özyıldırım
Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aeozyildirim@yahoo.com

Yüksek lisans tezimde ve bu bildiride incelediğim mecmua; "Mecmûa-i Müntehabât" başlığıyla, Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Koleksiyonu'nda, AEmnz738 koleksiyon numarasına kayıtlı bir şiir mecmuasıdır. Mecmuadaki şiirlerin çoğunun şairi belirtilmiş olup söz konusu şairlerin tamamı kadındır. Bunlar, divan veya mecmualarda ismi geçen ve tanınan şairler değil, çoğunlukla Klasik şiir ve Halk şiiri özellikleri arasında şiirler meydana getirmiş ve yüksek ihtimalle o dönemde yaşayan çoğu kadın gibi iyi bir eğitim alma olanağına erişememiş halktan kadınlardır. Mecmuanın 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başı arası bir dönemde yazıldığı düşünülmektedir.

Bu bildiride mezkur mecmua, ihtiva ettiği sosyal hayat unsurları bakımından incelenecektir. Özellikle 18. Yüzyıldan itibaren Osmanlı'da meydana gelen siyasi ve sosyal gelişmelerin etkisiyle yeni konular ve toplum hayatına dair unsurlar şiirde kendine daha çok yer bulabilmiştir. Mecmuada da bu durumun devamı olarak çeşitli yerleşim merkezleri, ev ve sokak hayatı, eğlence anlayışı, giyim-kuşam, adet ve gelenekler gibi toplum hayatına dair unsurların sıklıkla yer aldığı görülmektedir.

Bir zamanlar hayal şehir olan İstanbul, bu şiirlerde somutlaşmıştır. Bu somutlaşmanın etkisiyle mecmuada yer alan sosyal hayat unsurları, hem değişen bir şiir anlayışını yansıtması hem de dönemin toplum hayatını birinci ağızdan nakletmesi sebebiyle bizler için büyük bir önem arz etmektedir. Çalışmada amaçlanan da özellikle dönemin şartları sebebiyle edebi birikim ve etkilerin uzağında kalıp şiirlerini kitlelere yayabilme imkanı bulamayan kadın şairlerin, günümüze çok da fazla aktarılamayan yaşayışlarının bir nebze aydınlatılmasıdır.

Mecmuada yer alan sosyal hayat unsurlarının önce tespiti yapılmış, sonrasında bunlar niteliklerine göre tasnif edilerek belirli bölümlere ayrılmıştır. Her bir unsur içinde geçtiği şiir parçası ile verilerek gerekli yerlerde bu unsurlara dair çeşitli açıklamalara da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, sosyal hayat, kadın şairler

EDEB YA HU GAZETESİ

Esra Şahin
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili Edebiyatı
esrasahin1307@gmail.com

Ali Yıldız
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili ve Edebiyatı
yildiz@yildiz.edu.tr

Türk matbuatının geneline bakıldığında İstanbul ve İzmir'de pek çok gazete ve dergi basılmıştır. Özellikle siyasi atmosfere göre değişen yayın hayatında, bazı mecmuaların uzun soluklu olduğu görülürken bazılarının ömrü ise kısa sürmüştür. II. Meşrutiyet'in ardından hızla artan mecmua faaliyetleri arasında dikkate değer olanlardan biri de İzmir'de çıkan Edeb Ya hu'dur.

Bu bildiride amaç, Edeb Ya hu gazetesini genel unsurlarıyla ele almak, gazetenin edebi özelliklerini tanıtmaktır.

Edeb Ya hu 16 Ekim 1908 ile 4 Aralık 1909 tarihleri arasında 57 sayı yayınlanmış mizah gazetesidir. II. Meşrutiyet sonrası yayınlanan mecmualar arasında yer alan gazete, haftada bir defa cuma günleri neşrolunan Osmanlı mizah gazetesi olarak nitelendirilir. Gazetenin başyazarı Şair Eşref'tir. Sorumlu müdür olarak gösterilen Dava Vekili Taşlızade Hasan Rüşdü, aynı zamanda gazetenin idarehanesi olarak da ifade edilen yazıhanenin sahibidir. İmtiyaz sahibi Zeytinoğlu Mehmet Remzi'dir.

Edeb Ya hu ifadesi sadece gazetenin adı değil, eleştirilen her yanlış karşısında bir itiraz, bir "dur işareti" anlamı da taşımaktadır. Mukaddime bölümünde "…halkı birbirine düşüren vaizlere, birbirlerine saldıran gazetecilere, 'Edeb ya hu' denilir" şeklindeki ifade hem gazetenin çıkış amacını hem de sergilediği duruşu anlamak açısından önemlidir.

II. Meşrutiyet sonrası Osmanlı Devleti'nin genel, İzmir'in yerel sorunlarına yer veren Edeb Ya hu'da, Meşrutiyet sonrası siyasi ortam çeşitli yönlerle yansıtılmıştır. Basında sansür, jurnalcilik, İzmir merkezli yerel yönetim sorunları, belediyelerin hizmetleri gibi meseleler ele alınan konular arasındadır.

Edeb Ya hu'nun içeriğinin büyük bölümünü şiirler oluşturur. Gazeller, kasideler, methiye, hiciv ve çeşitli manzumelerin yer aldığı gazetede Şair Eşref, Hafız İsmail, Abdülhalim Memduh, İsmail Safa, Eşme'den Nadire, Ahmet Tahir gibi birçok isim yer almaktadır. Mensur eserler arasında telif ve tercüme hikâyeler, tiyatro hakkında yazılmış yazılar ile pek çok tenkit yazısı mevcuttur.

Edeb Ya hu, İzmir'de basılan gazeteler arasında hem yazar kadrosu hem de içerdiği yazılar açısından dikkat çekicidir. Bünyesindeki manzum, mensur yazılar ile birlikte, hakkında detaylı araştırmaların bulunmadığı bazı yazar ve şairleriyle Edeb Ya hu, Türk edebiyatı araştırmalarında yol gösterici bir niteliğe sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Edeb Ya hu, Türk Basını, Mizah

ENİS BEHİÇ KORYÜREK'İN VARIDAT-I SÜLEYMAN ADLI ESERİNİN OLUŞUMU

Engin Keflioğlu
Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
enginkeflioglu@gmail.com

Edebiyat dünyamızda oluşumu açısından en enteresan eserlerden biri Enis Behiç Koryürek'in Varidat-ı Süleyman adlı eseridir. Eser, muhtevası ile değil meydana gelişi bakımından birçok tartışmayı günümüze kadar taşımıştır. Eseri bu bağlamda tartışmalı yapan olgular ise eserin ruh çağırma olarak adlandırılan seanslar ile oluşmaya başlaması olmuştur. Miladı bu seanslar ile başlayan eser, gaybi diyebileceğimiz bir sesin ve görüntünün ortaya çıkmasıyla daha bir ilginç hal almış, Enis Behiç Koryürek'in gördüğünü iddia ettiği ve ismini söylediği Çedikçi Süleyman Çelebi isimli bir zatın bu şiirleri kendisine yazdırdığını beyan etmesiyle ilginçlik devam etmiştir. Durum bununla da kalmamış Çedikçi'nin hecenin beş ünlü şairinden biri olan Enis Behiç'ten yaklaşık iki yüz elli yıl evvel yaşadığını söylemesi durumu daha da girift bir hale getirmiştir. Salt ruh çağırma veyahut metafizik kavramlarla meydana gelişi açıklanmaya çalışılan eserin Enis Behiç'in şiirindeki üslup, söyleyiş ve imgelerle de farklılık göstermesi Varidat-ı Süleyman'ı daha da merak uyandıran bir hale getirmiştir. Eser, tasavvufi kavramlar etrafında gelişen bir söyleyiş özelliğiyle mesajlar taşıması ve bu mesajların Enis Behiç tarafından izhar edilmesi ile oluşan bir Varidat'ın sunumu olmuştur. Bu bağlamda özellikle rüya, zuhurat ve varidat kavramlarından yola çıkarak eserin oluşumunu incelemek gerekir. Zira Enis Behiç'in yaşadığı dönemde karşılaşması mümkün olmayan bir kişi ile bir eser ortaya koyması rasyonaliteden çok uzak çağrışımları haklı olarak beraberinde getirirken ortada mevcut bulunan Varidat-ı Süleyman'ın nasıl oluştuğunun ifası tatminkâr bir cevap bekleyen bir soru olarak kalmaya devam etmiştir. Çalışmamız, ruh coşkunluğunun ve içselliğin kaba sığmayan taşkınları şeklinde satırlara dökülen eserin mana'yı esas alması, süreklilik arz eden bir kaynağın damlaları şeklindeki mevcudiyeti, oluştuğu kaynağı araştırmayı, araştırırken de oluşumunun nasıl olduğunu bulmaya yönelik olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Enis Behiç Koryürek, Varidat-ı Süleyman, Çedikçi Süleyman Çelebi, Rüya, Zuhurat.

ER SOGOTOH DESTANINDA YER ALAN HAYVANLARIN EKOLOJİK VE KÜLTÜREL AÇIDAN İNCELENMESİ

Ceren Gündüzoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı
cerengunduzoglu0@gmail.com

Meriç Harmancı
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
mericharmanci@yahoo.com

Ekolojik bilinç insanın uzun yıllar boyunca çevreyle kurduğu ilişki biçimidir. Bu ilişki insanın doğadan ayrılamayan bir varlık olmasıyla daha kuvvetli bir temele oturur. İnsan uzun bir süre boyunca doğa ve çevre hakkında bilgiler edinmiş ve bu bilgiler zamanla bir kültür haline gelmiştir. Oluşan bu kültür, insanların inançlarına ve yaşam şekillerine tesir etmiştir. Doğaya bağlı unsurların insan üzerindeki etkisi yadsınamaz. İnsan, zihin dünyasında doğaya ait her türlü unsuru, bitkileri, hayvanları anlamlandırmak ister. Avcı göçebe yaşam tarzını benimsemiş toplumlarda özellikle hayvanların hareket ve davranışları insanların ilgisini çekmiş ve bu hareketler temel alınarak onlara belli değer ve bazen kutsiyet atfedilmiştir. Geleneksel ekolojik bilincin şekillendirdiği toplumsal algı biçiminin incelenebileceği en önemli ürünler destanlardır. Destanlar, doğayı merkeze alan ve geleneksel anlamda insanların bitki ve hayvanlara bakışını aktaran sözlü kültür ürünleridir.

Bu çalışmada Er Sogotoh destanında yer alan hayvanlar, ekolojik ve kültürel açıdan incelenecektir. Sibirya'nın kuzeyinde yer alan Yakut Türklerine ait olan Er Sogotoh destanı yerleşik bir ekolojik bilinçle oluşmuştur. Destanda insan ve doğa birbirini tamamlar. Hayvanlar, insanın kendisiyle eş tuttuğu ya da taklit ettiği varlıklar olarak dikkat çeker. Destanın aktarıldığı dönem itibariyle insanın hayvanlar üzerinden kurduğu çeşitli anlam ve bağlar önem taşır. Yakutların yaşam şekilleri hayvanlar ile ilişkilerini şekillendirmiş, inançları olan Şamanizm çeşitli hayvanların daha önemli bir yer edinmesine sebebiyet vermiştir. Destanda, bahadırların her yerde yardımcısı olan atları ve çeşitli hayvanları görmek mümkündür. Dini zeminde dört ayaklı hayvanların yırtıcı kuş türlerine göre nispeten daha az kutsal görüldüğü tespit edilmiştir. Çalışmada, ekolojik bilincin kuvvetli tesiriyle hayvanlara zarar verilmediği, insanların onlara üstünlük kurmadığı aksine onları taklit ederek onlarla aralarındaki duvarları kaldırdığına dair örnekler verilecektir. Destanda yer alan hayvanların ekolojik, dini ve kültürel anlamda konumu aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Er Sogotoh, hayvanlar, Yakutlar

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL'İN BİR ÖLÜNÜN DEFTERİ ROMANINDA YAS MEKÂNLARI

Buse Turan
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
buseturannn@gmail.com

Didem Ardalı Büyükarman
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
didemardali@gmail.com

Bu bildiride Halit Ziya'nın *Bir Ölünün Defteri* eseri çerçevesinde, ölüm ardından tutulan yas ve kayıpların kahramanlar üzerinde yarattığı travmanın mekân ve hafıza ilişkisi üzerine odaklanılacaktır.

Edebiyat-ı Cedide topluğunun önde gelen yazarlarından Halit Ziya Uşaklıgil, hayatının birçok noktasında sevdiklerini kaybetmiş ve kaybın acısını en derinden yaşarken, bu duyguyla baş etme yöntemi olarak yazıya tutunmuştur. Yazarın ruhsal dünyasında açılan yara, birçok eserine hamisizlik yani bu dünyada bir koruyucudan mahrum olma teması olarak yansımıştır. Anne ya da baba kaybı, karakterlerin kendini gerçekleştirme aşamasında hep bir eksiklik olarak sunulmuştur. Tamamlanamayan bu eksiklik, karakterlerin hayatında travma olarak ortaya çıkarken, kaybın ardından tutulamayan yas ise onların her daim yaralı ve metruk kalmasına neden olur.

Yasın ardından gelen süreçte yastan çıkmayı engelleyen, acıyı canlı tutan nesneler olduğu gibi mekân da kaybın hatırlatıcı bir unsurudur. Bireyin unutmak istemediği, hatırlamak istediği anlarda tekrar tekrar döndüğü yerlerdir. Halit Ziya, yası ev içlerine saklar. İçerinin dışarıya taşmasına müsaade etmediği bu duyguyu, ev içinde duvardan duvara, odadan odaya taşır. Karakterlerin adım adım ölümüne şahitlik eden bu odalarda acı o kadar derin bir yara açar ki pencere kenarlarına, perdelere, kapılara kadar siner. Ev içleri, yaşanan acının saklı kaldığı yerlerdir.

Bir Ölünün Defteri muinsiz yani desteksiz kalan, ölümü kucaklayan bir adamın bedeninde taşıdığı, gün ve gün odalarda gezdirdiği simsiyah bir defterin içinde sakladığı bir yeisin romanıdır. Vecdi, sevdiği kadını arkadaşına teslim ettikten sonra kendi içine mekân olarak da Çamlıca'daki köşke döner. Vecdi'nin çocukluğunun geçtiği köşk hem anne kaybının hem de sevdiği kadının yitiminin ardından ruhsal karmaşalar yaşadığı bir sığınaktır. Yitimin acısını bir içe dökme mekânı olarak siyah kaplı deftere aktaran Vecdi, yastan çıkabilmenin tek çaresini kendini de yasa gömmek de bulur. Bu defter, onun yastan çıkmasına değil yasa saplanmasına neden olur. Bu çalışmada ev içine, eşiklere, odalara sızan hafızada güçlü bir yer tutan yas mekânları ve yas süreci incelenecektir.

Anahtar Kelimler: Yas, Halit Ziya Uşaklıgil, *Bir Ölünün Defteri*, mekân, ev.

HZ. MERYEM'İN SEMBOLÜ OLARAK "ZAMBAK"

Merve Günaltay Başak
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
m.gnlty@gmail.com

Aynur Koçak
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
nurkocak@yildiz.edu.tr

Sevim Yılmaz Önder
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
seyilmaz@yildiz.edu.tr

Kültürel sembol olarak çiçek, eski çağlardan beri tabiatın güzelliğini simgelemenin yanı sıra iletişim kurmanın içten ve nazik bir aracıdır. Dinler tarihinde ise çiçeklerin anlamları daha özel bir boyut kazanır. Birçok inanç sisteminde bir freskte, cami duvarında, dini bir kitap kapağında ya da uygulama ve ritüellerde çiçek sembolüne rastlanır. Bunlar arasında gül, sümbül, yasemin, nergis, karanfil, menekşe, lotus, lale ve zambak gibi çiçek türleri öne çıkar. Semavi dinlerde yazılı ve sözlü anlatılarda çiçeklerle tasvir edilen peygamberler ve anneleri, mitlerde fiziksel özellikleri, kokuları veya dünyaya gelişleri yine çiçekler ile sembolize edilir. Bu çalışmanın konusu olan ve İslam dinin kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'de de adı geçen Hz. İsa'nın annesi Hz. Meryem de bir peygamber annesi olarak birden fazla çiçek ile anılır. Bu çiçekler arasında dikkat çekenlerden biri de "zambak"tır. "Liliaceae" familyasına ait, gösterişli çiçekleri sebebiyle süs bitkisi olarak yetiştirilen zambak dik gövdesi, ince uzun yaprakları ve tek tek veya toplu halde açan huni şeklinde çiçeklere sahiptir. Türk kültüründe zambaklar; mis zambak, ak zambak, bey zambağı ve beyaz zambak olarak çeşitli isimlerle bilinir. Mart-Mayıs aylarında açan ve beyaz, sarı, kırmızı veya pembe renkleri olan bu çiçek, beyaz rengi ile saflığı ve masumiyeti temsil eder; uzun yaprakları ve rengi ile Meryem Ana'nın sembolü olur. Hristiyanlıkta Hz. Meryem'in resmedildiği freskler, tablolar ya da tasvir edildiği anlatılarda bazen elinde bazen de etrafında zambak vardır. Hz. Meryem anlatılarda, beyaz tenli, zayıf ve uzun boylu olarak tasvir edilir. Özellikle parmakları ince ve uzundur. Nitekim parmaklarını ya da gözyaşlarını tasvir etmek üzere de farklı bitkiler sembol olarak kullanılır. Bir anlatıya göre Hz. Meryem oğlu için ağladığında gözyaşlarının düştüğü yerde çiçekler açar. Bu bağlamda, Hz. Meryem ile çiçeklerden zambağı merkeze alan bu bildiride Hristiyanlık ve İslam dini ekseninde çiçeklerin gözle görülebilen güzelliklerinin ötesinde nasıl bir anlam derinliğine sahip oldukları ve sembol dilinin gücüne nasıl etki ettikleri Hz. Meryem özelinden örneklerle sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Meryem Ana, çiçek, zambak, sembol.

II. MEŞRÛTİYET DÖNEMİ MİZAH BASININDA "YENİ GEVEZE" GAZETESİ

Şeyda Açıkgöz
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
seyda.acikgozz1@gmail.com

Ali Yıldız
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
yildiza@yildiz.edu.tr

II. Meşrûtiyet'in ilânıyla birlikte gelişen özgürlük ortamında pek çok gazete ve dergi yayın hayatına başlar. Sansür engeline takılarak düşüncelerini serbestçe ifade edemeyen Osmanlı matbûatı, oluşan özgürlük ortamı içerisinde II. Abdülhamit Dönemi istibdadına tepkisini koyarken mizahtan da oldukça faydalanır. 31 Mart Vakası'ndan kısa bir süre sonra çıkarılan 1909 tarihli Matbûat Kanunu'na kadar aradığı fırsatı yakalayan çok sayıdaki gazete ve dergiler toplumun sözcüleri olurlar.

Bu bildiride de II. Meşrûtiyet Dönemi'nin siyasî içerikli mizah gazetelerinden olan Yeni Geveze'nin umumi özellikleri üzerinde durulmuş ve muhteviyatına dair bilgiler sunularak araştırmacılara tanıtılması amaçlanmıştır.

İsminden de anlaşılacağı üzere bir mizah gazetesi olan Yeni Geveze, 1 Mart 1326 (14 Mart 1910) 'da Kirkor Fâik tarafından çıkarılırken 10 Ağustos 1328 (23 Ağustos 1912) tarihine kadar 233 sayılık bir ömür sürer. Hasan Duman'ın süreli yayınlar kataloğunda belirtilen mevcut sayı bu olsa da eksik olan altı nüshasına erişim sağlanamadığını belirtmek isteriz. İstisnalarına rağmen haftada iki defa yayımlanan gazetenin başyazarlığını Nureddin Rüşdü, A. Sâmi, A. Rıfkı ve Mehmed Tevfik gibi isimler üstlenirken yazıların çoğu imzasız yayımlanır. Gazetede büyük bir yer kaplayan karikatürlerin varlığı da devrin hayatından önemli kesitler sunar. İlk ve son sayfalarını karikatüre ayıran Yeni Geveze'de imzasız karikatürler bulunmakla birlikte birçok tasvirde imzasını gördüğümüz Mehmed Baha ve D. Mazloum bu karikatüristlerin başlıcalarıdır.

II. Abdülhamit ve dönemini mizahi üslûpla eleştiren gazete, hürriyet ve Meşrûtiyet vurgusu yaparken iç ve dış siyasetten bahsetmeyi, toplumsal meselelere değinmeyi de unutmaz. Şirket-i Hayriyye ve tramvay şikâyetleri, cadde ve sokakların kirliliği, hafiye teşkilatı, tensikat sonucu kadro harici bırakılma, belediyenin yetersiz hizmetleri, Donanma Cemiyeti'ne yardım etmeyen hasis zenginler birçok yerde eleştiri konusu olur. Girit meselesi bahsinin büyük önem arz ettiği yazı ve karikatürlerde Yunanlılara geniş yer verilirken bu olumsuz bakış açısına Bulgarlar da dâhil edilir.

Siyasî ve toplumsal meselelere getirdiği mizahi bakışla devrinin eleştirisini yapan Yeni Geveze, yayımlandığı döneme ayna tutmakta ve sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara başvuru kaynağı oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Geveze, Mizah, II. Meşrûtiyet

İHSAN OKTAY ANAR'IN PUSLU KITALAR ATLASI ADLI ROMANINDA BÜNYAMİN'İN YOLCULUĞUNUN SEYR Ü SÜLÛK BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Betül Sinsoysal
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
sinsoysalbetul@gmail.com

Nihayet Arslan
Profesör Doktor Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
nihayet.arslan@gmail.com

Edebiyatta "anlam arayışı", "erginlenme", "kahraman arketipi" veya "yolculuk arketipi" gibi ifadelerle de görülebilen yolculuk teması, tasavvuftaki "seyr ü sülûk" ve "nefis terbiyesi/nefis tezkiyesi" konusuyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmada "seyr ü sülûk" konusunun bir romanda, Joseph Campbell'ın yolculuk arketipi gibi örtülü biçimde yer alabileceğinden hareket edilmiş ve İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası romanındaki Bünyamin adlı kahramanın yolculuğu, "seyr ü sülûk"taki nefis mertebeleri açısından ele alınmıştır. Bu yazıda maksat, tasavvuf terminolojisindeki "seyr ü sülûk" meselesini dinî-tasavvufi çatı altından bir nebze çıkararak, onu evrensel yolculuk temasıyla paralel görebileceğimize örnek göstermektir. Puslu Kıtalar Atlası romanı Bünyamin'in macerasındaki ontolojik meseleyi, hem doğrudan Descartes göndermeleriyle hem de arayış/yolculuk/erginlenme/seyr ü sülûk temalarıyla hikâye etmiştir. "Seyr ü sülûk"ta sâlik/yolcu, öncelikle nefsinin yönlendirmesiyle yaşadığı hayattan artık memnun olmayıp doğru yolu bulmaya koyulur; sonra bu yolu bilen bir mürşidin/rehberin yardımıyla birlikte nefsine karşı mücadele vererek nefsini aşama aşama terbiye eder ve sonunda Hakk'a vasıl olup/aradığına ulaşıp kemale erer, "Mutlak Varlık"ta yok olarak hakiki anlamda varlık kazanır. Romanda bir kimlik krizi ile yola çıkan Bünyamin'in macerası da merakının peşinden gidip babasının şerbetinden içmesiyle başlar. Canlı gömüldüğü mezardan sağ çıkabilen, bu başarısının ardından Vardapet adlı bir lağımcı tarafından görev teklifi alan ve bu görevi tamamlayan Bünyamin, babasını ve sorularının cevaplarını ararken Ebrehe adlı hırslı ve şeytani karakter ile sınanır. Bu süreçte babasının öğüdünden çıkmayıp onun verdiği kitabın rehberliğinde cesaretle ilerleyen Bünyamin'in yolculuğu, sorularına cevap bulup "her şeyi anlaması" sonucu tamamlanır. Bu yolculuğa tasavvuftaki "seyr ü sülûk"un ana hatlarıyla baktığımızda, Bünyamin'in roman boyunca yaşadıklarının -Campbell'ın terimiyle "erginlenme"sinin- bir tür nefis terbiyesi olduğu görülür. Campbell'ın söz ettiği yolculuk arketipinin izlerinin görüldüğü Puslu Kıtalar Atlası romanı aynı zamanda tasavvufi bir yolculuk temasının da ana hatlarını yapısında barındırdığını göstermiş ve ne tasavvufi bir eser ne de bir mutasavvıfın romanı olmasına rağmen "seyr ü sülûk"un izlerinin postmodern bir anlatıda yolculuk teması bağlamında sembolik anlamda görülebileceğine örnek olmuştur.

Anahtar Kelimler: Seyr ü sülûk, Puslu Kıtalar Atlası, yolculuk teması, postmodern roman.

MİRZA KAZIM BEY'İN "TÜRK-TATAR DİLİNİN UMUMİ GRAMERİ" ADLI ESERİ VE JULIUS THEODOR ZENKER'İN ALMANCAYA ÇEVİRİSİ

Osman Ataş
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
1osmanatas@gmail.com

Sevim Yılmaz Önder
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Yeni Türk Dili
sevim.yilmazonder@gmail.com

Asıl adı Muhammed Ali olan Mirza Aleksandr Kazım Bey Reşt şehrinde doğmuştur (1802-1870). Derbend'e küçük yaşlarda gelen Muhammed Ali burada belagat, mantık, kelam, fıkıh, tefsir, hadis alanlarında iyi bir eğitim almıştır. Babası Hacı Kasım Bey Ruslar tarafından siyasi gerekçelerle Alman, İngiliz ve İskoç misyonerlerin yoğun olduğu Astarhan'a sürüldükten sonra dinî tartışmalar yapmıştır. Muhammed Ali bu toplantılar sonucunda Hristiyanlığı kabul etse de kariyeri süresince İslam dini üzerine eserler vermeye devam etmiştir. 19. yüzyıl Rus Şarkiyatçılığı ve Türkolojisi'nin kurucularındandır. Ünlü tarihçi W. Barthold'un deyişiyle "Rus şarkiyat ilminin kurucusu"dur. M. Kazım Bey dil, edebiyat, tarih, İslam dini gibi birçok farklı alanda uzmanlaşmıştır. Türk dillerinin yanında Rusça, Farsça, Arapça, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi dillere tam anlamıyla hâkim olması yönüyle kendi döneminin ender şahsiyetlerindendir. Ardında 50'nin üzerinde eser bırakan M. Kazım Bey'in bazı eserleri şunlardır: Grammatika Turetsko-Tatarskago Yazıka, Muhammediye, Derbendnameh, Müridizm i Şamil, İstoriya İslama, Bab i Babidı.

Bu bildiride incelenen Grammatika Turetsko-Tatarskago Yazıka'nın (Türk-Tatar Dilinin Umumi Grameri) ilk baskısı 1839'da, genişletilmiş ikinci baskısıysa Obshchaya Grammatika Turetsko-Tatarskago Yazıka adıyla 1846'da yayımlanmıştır. Eserin dili Rusça olup Kazan İlimler Akademisi'nde basılmıştır. Dönemin genç kuşak Rus oryantalistleri için kaleme alınan eser İsimler, Fiiller ve Sentaks olmak üzere 3 ana bölüme ayrılmıştır. Mirza Kazım Bey'in bu önemli grameri Alman oryantalist Julius Theodor Zenker tarafından 1848'de "Allgemeine Grammatik der Türkisch-Tatarischen Sprache von Mirza A. Kasem-Beg" ismiyle Almancaya çevrilmiştir. Alman şarkiyatçı, eser üzerinde içindekiler de dâhil olmak üzere çeşitli düzeltme ve ilaveler yapmasına rağmen ön sözünde de belirttiği üzere tercüme yaparken genel olarak eserin aslına bağlı kalmıştır. Zenker tercüme eserinin son bölümüne Kazım Bey'in eserinden farklı olarak okuyucuları için okuma alıştırmaları olması amacıyla metin örnekleri ile el yazısı ile yazılmış bir mektup örneği ilave etmiştir. Bu bildiride Zenker'in yapmış olduğu tercüme eser üzerinde durulacak olup eserin orijinalinden farklı kısımları ortaya koyulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mirza Kazım Bey, Obshchaya Grammatika Turetsko-Tatarskago Yazıka, Julius Theodor Zenker, Allgemeine Grammatik der Türkisch-Tatarischen Sprache, Yabancılara Türkçe öğretimi

MİTOLOJİK TANRI VE TANRIÇALARIN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE MİZAHİ BİR İNCELEME: KARİKATÜR ÖRNEKLERİ

Aynur Koçak
Profesör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aynurnazkocak@hotmail.com

Merve Nesibe Can
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
cnesibem@gmail.com

Mitoloji, dünyanın ve insanın var oluşu hakkında ilksel dönemlere ait düşünme biçimlerini, gelenekleri, ritüelleri, kısaca tüm yaşamı sembollerle kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar ulaştıran dinsel esas ve inançlar sistemidir. Mitolojinin inanç boyutu; semavi dinlerin kabulü, bilgi kaynaklarının artması ve modern hayatın başlaması ile beraber yavaş yavaş kaybolmuş, böylelikle mitler simgesel hikâyeler olarak söylenmeye başlanmıştır.

Arapça 'mezh' kökünden türetilen ve ‘şaka, mizah, espri’ anlamlarına gelen, Batı’daki 'humour' sözcüğünün karşılığı olan mizah ise, TDK' da ‘gülmece’ şeklinde verilir. ‘Malzemesi eğlendirici, felsefesi ciddi’ olan mizahın tarihi insanlık tarihi kadar kadimdir. Büyük düşünürler Aristo, Platon, Descartes, Freud, Bergson mizahı açıklamaya çalışmışlardır. Yapılan mizah tanımlamaları; ‘olayların gülünç taraflarını yansıtarak insanı düşündürme, eğlendirme veya güldürme sanatı’, ‘komik veya eğlendiren hareket ya da söz’, ‘kişinin hoşça vakit geçirmesine katkıda bulunan şey’, ‘gülmeyi oluşturan nesne’, ‘birine kırmadan takılmak amacını güden ince alay’ şeklindedir. Toplumdaki bozukluklara, ayrımcılığa, mantık dışı kurallara karşı bir başkaldırı aracı olan mizahın bilişsel, sosyolojik, psikolojik birçok yararı olduğu bilinmektedir. Mitoloji ile yaşamdaki her şeyin felsefenin, dinin, edebiyat ve antropolojinin nasıl iç içe geçtiğini söylemek mümkün ise mitoloji ve mizahın da son derece bağlantılı olduğunu söylemek gereklidir.

Mizahi bir iletişim aracı olan ve İtalyanca ‘yüklemek veya sorumlu tutmak’ anlamına gelen 'caricare' sözcüğünden türetilen karikatür uzunca bir geçmişe sahip değildir. Ancak karikatürde, hayatın her türlü durumu konu edilerek mizah oluşturulabilir, olağan bir görüntü içinde alakasız görünen kişiler, konular, toplumlar bir araya getirilebilir. Mitolojik kahramanlar, tanrı ve tanrıçalar da karikatür sanatında mesajlar verirler. İşte bu çalışmada, yukarıdaki plan doğrultusunda mitolojide adları geçen tanrı ve tanrıçaların mizahi karikatürler üzerinden nasıl bir dönüşüme uğradığı incelenecek, konu örneklerle analiz edilecektir.

.

Anahtar Kelimeler: Mitoloji, mizah, karikatür, tanrı, tanrıça.

NEV'ÎZÂDE ATÂYÎ'NİN "EL-KAVLÜ'L-HASEN" ADLI ESERİ İÇİN HAZIRLADIĞI MANZUM FİHRİST

Nesibe Kablander
Dr., Türk-İslam Edebiyatı
nesibekablander@gmail.com

Babası Nev'î Yahya Efendi'ye (ö. 1007/1599) nisbetle Nev'îzâde ismiyle tanınan Atâyî Efendi 991/1583 senesinde İstanbul'da dünyaya gelmiş ve gençliğinde iyi bir eğitim almıştır. Atâyî, devrin tanınmış âlimlerinden okuyup medrese tahsilini tamamladıktan sonra önce müderrislik ve daha sonra kadılık mesleğini icra etmiştir. Diğer yandan şiir ve biyografi ile de yakından ilgilenen şair bilhassa Dîvân'ı, içerisinde ulema biyografilerine yer verdiği ve Şakâik-i Nu'mâniyye'ye bir zeyil mahiyetinde olan Hadâiku'l-Hakâik fî Tekmileti'ş-Şakâik adlı eseri yanında mesnevileri ile tanınmıştır. Onun söz konusu çalışmalarından başka fıkıh sahasında kaleme aldığı ve başındaki manzum Türkçe fihristi bu tebliğin konusu olan "el-Kavlü'l-Hasen fî Cevâbi'l-Kavli li-Men" adlı bir eseri daha vardır.

el-Kavlü'l-Hasen, Nev'îzâde Atâyî'nin Câmiü'l-Fusûleyn, Kâdîhân, Hülâsa, Bezzâziyye, Kınye, el-Eşbâh ve'n-Nezâir, Şerhü'l-Hidâye ve tanınmış fetva mecmuaları gibi eserlerden nakiller yapmak suretiyle hazırladığı ve gerekli gördüğü yerlerde kendi görüşlerini dile getirdiği fıkıh-fürû'a ait bir eseridir. Arapça olarak hazırlanan kitabın başına müellif tarafından Türkçe olarak eklenen şiir şeklindeki fihrist ise dikkat çekicidir. Zira Osmanlı sahasında manzum fıkıh eserleri/ilmihâller ve itikadnamelere tesadüf edildiği hâlde eserlerin başında manzum olarak hazırlanmış fihristlere pek sık rastlanmamaktadır.

Eserin muhtelif nüshaları var olmakla birlikte Manisa İl Halk Kütüphanesi 797 numaradaki yazma, müellifin bizzat elinden çıkmış olması bakımından önemlidir. Ferağ kaydına göre Atâyî, eseri Şaban 1038/Mart 1629'da yazmaya başlamış ve Zilhicce 1038/Temmuz 1629'da tamamlamıştır. Yazmanın 1b sayfasından önceki varakta yer alan şiir şeklindeki fihrist "Manzûmetü'l-Fihris li-Muharrihi'l-Fakîr Atā" başlığını taşımaktadır. Aruzun "fâ'ilâtün/mefâ'ilün/fei'lün" vezniyle hazırlanmış olup 18 beyitten oluşmaktadır. Şair fıkıhta kullanılan ıstılâhî tabirlerin (63 adet) altına sayfa numarasını da yazarak hem hangi meselenin hangi sayfada olduğunu belirtmiş hem de kelimeleri tevriyeli kullanarak manzumesini bir nevi nasihatnameye dönüştürmüştür. Örneğin ilk beyitte "Bil tahârâtı kıl salâtı dilâ / Savmı tutup zekâtı eyle edâ" beytiyle (Ey gönül/sevgili! Temizlik hususiyetlerini bil ve namazı kıl. Orucunu tut ve zekâtını ver.) ifadeleriyle muhatabına tavsiyelerde bulunmuş; diğer taraftan da tahârât kelimesi altına rakamla "2", salât ve savmın altına "3" ve zekât kelimesinin altına "4" yazarak başlıkların hangi sayfalarda yer aldığına işaret etmiştir. Bu bildiride söz konusu başlıklar incelenmiş ve Atâyî'nin kelime oyunları yapmak suretiyle bir kitap fihristini mâhirâne şekilde nasıl bir nasihatnameye dönüştürdüğü gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nev'îzâde Atâyî, el-Kavlü'l-Hasen fî Cevâbi'l-Kavli li-Men, manzum fihrist.

OKTAY RİFAT'IN TECELLİ ADLI ŞİİRİNİN GÖSTERGEBİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hüseyin ÖZ
Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi,
Yeni Türk Edebiyatı Programı
hsynoz8585@gmail.com

Göstergebilimsel çözümleme, dil dışındaki anlamlama dizgelerinin işleyişini belirlemeyi; metinlerin çok anlamlı, çok boyutlu yapılarını ortaya çıkarmayı amaçlar. Batılı kuramcıların çalışmaları ile öncelikle anlatı esasına dayalı metinleri çözümlemede kullanılan bu yöntem daha sonra şiir çözümlemelerinde de kullanılmaya başlanır. Ancak şiirde göstergebilimsel inceleme yapmak anlatıya dayalı metinlerde uygulanan çözümlemelerden farklılık gösterir. Göstergebilimsel şiir çözümlemelerinde amaç şiirdeki biçime bağlı gerilme, yayılma noktalarını ve anlamlamanın temel yapısını ortaya çıkarmaktır. Göstergebilimsel şiir incelemelerinde dilbilgisel, biçimsel, ses uyumları ve anlamsal koşutluklar ya da bozulmalar, karşıtlıklar belirlenmeye çalışılır. Böylesi bir çalışmanın uygulama alanı olarak Oktay Rifat'ın Tecelli başlıklı şiirini seçmemizin nedeni şiirdeki sözcükler arasındaki bağıntının okuyucu tarafından kurulan dizgeye göre belirlenmesi, anlam bütünlüğünün buna bağlı oluşması ve şiirin özgün anlamsal düzenlemeye sahip olmasıdır. Şiirin kendine özgü yapısını çözümlemeye ilk olarak yüzey yapıdan başlanır. Şiirdeki tümceler, tamlamalar, ünlü ve ünsüz harflerin dağılımı, tekrar eden ek ve sözcükler, fiillerin zaman çekimi, dizelerdeki hece sayıları tespit edilir. Sonra derin yapı çözümlemesine geçilir. Bu çözümleme yapılırken dilbilgisel, biçimsel, ses uyumuna dönük, anlamsal koşutluk ve bozukluklar incelenir. 4 kesite ayrılan şiir durum, duygu, zaman, eylem ve kişi bağlamında irdelenir. Yüzeyden derin yapıya, biçimden içeriğe gidilerek şiirdeki karşıtlıklar ve koşutluklar aracılığıyla önce tümce düzeyinde sonra şiirin bütünündeki anlam bağıntıları ve ağları ortaya çıkarılır; anlam düğümleri çözümlenir. Yüzey yapıda ve derin yapıda kendi içinde kesitlere ayırarak göstergebilim açısından değerlendirmeye çalıştığımız Tecelli şiirinde, alışılagelmiş tematik kurgulara dayanmadığı ve yeni anlam olasılıkları oluşturulduğu tespit edilir. Şiiri oluşturan tümcelerin her biri aynı çizgide oluşturulsa da şiirin son mısralarının sahip olduğu derin anlam düzeyleri izleği oluşturma kaygı ve çabasını taşır. Şiirin adında kullanılan tecelli sözcüğü şiirde yer alan mısraların bağlantısını oluşturan temel unsurdur. Şiirin tümünde görülen karşıtlığın nedeni bu sözcüğün anlamsal çağrışımlarında gizlidir. Anlamsal çağrışımı en güçlü sözcüğün şiirin başlığında kullanılması okuyucu uyaran bir gösterge olup şiirin bütünlüğü için anahtar görevde kullanılır. Şiir sahip olduğu bu özellikler, metni oluşturan özgün üretim sürecini takip etmek isteyen okuyucuyu dikkatli ve derin okumaya yönlendirir. Halk ve Divan edebiyatında kadere isyan, felekten yakınma şeklinde görülen sitemkâr aşk şiirleri Oktay Rifat ile Modern Türk Şiiri'ne farklı bir üslupta ve yapıda taşınır.

Anahtar Kelimeler: Göstergebilim, yüzey ve derin yapı, Tecelli, Oktay Rifat.

SEVİM BURAK ÖYKÜLERİNİN ANALİTİK PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Hicran Gümüş
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
E-posta Adresi

Türk edebiyatının ayrıksı seslerinden biri olan Sevim Burak, özellikle öykü türünde kendinden söz ettirmiş bir yazardır. Sevim Burak, yeni biçim ve içerik denemeleriyle Türk öykücülüğünü 1950'lerin toplumcu- gerçekçi öykü geleneğinin dışına çıkarır. Aile tarihi, Yahudi kimliği ve renkli yaşamı, bu çizgiden kayışı anlaşılır hale getiren unsurlar arasında sayılabilir. Bilinçdışı verilerinden yararlanan, rüyalardan farklı olmaya bir gerçekliği yansıtan öyküleri psikanalitik okumaya açık metinlerdir. Bu çalışmada amaçlanan Carl Gustav Jung'un Analitik Psikoloji'sini temel alarak Sevim Burak'ın öykü metinlerinin incelenmesidir. Jung'un teorisi edebi metne kısmen ontolojik bir varlık olarak yaklaşır ve onu var eden tüm dışsal öğelerden soyutlayarak metinden elde edilen veriler içinde değerlendirir. Edebi açıdan yapısalcı bir metot kullanan Jung, bu biçimde edebi eserin temel karakterini yaratıcısından bağımsız olarak ortaya koymayı amaçlar. O, aynı zamanda edebi eserin taşıyıcısı olan kahramanlara dair detaylı ruhsal çözümlemenin de yolunu gösterir.

Çalışmada Analitik Psikoloji ve Sevim Burak hakkında temel bilgiler verildikten sonra, Sevim Burak'ın yayınlanmış iki öykü kitabı (Yanık Saraylar ve Afrika Dansı) içinden seçilen 17 öykü incelemeye dâhil edilmiş ve ele alınan öyküler hem arketipsel sembolizm hem de Jung'un diğer teorileri kapsamında incelenmiştir. Sevim Burak'ın ölümünden sonra yayımlanan öyküleri çalışmaya dahil edilmemiştir. Ele alınan öykülerin çözümünde kimi zaman Carl Gustav Jung dışında, Sigmund Freud, Alfred Adler ve Rollo May'in psikanalitik kuramları da yardımcı kaynak olarak kullanılmıştır. Yazarın yaşamı, röportajları, mektupları ve öyküleri üzerine yazdığı yazılar da dahil edilerek bütüncül bir analize çalışılmıştır. Öyküler ayrı ayrı ele alınmıştır. Sonuç bölümünde, ele alınan iki öykü kitabı arasındaki ortaklıklar/ farklar ve yazarın öykülerindeki ortak psikanalitik öğeler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sevim Burak, Jung, arketipsel psikoloji, arketip, analitik psikoloji

TAHKİYELİ MESNEVÎLERDE OLAĞANÜSTÜ UNSURLAR

Hicran Yücel
Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı
hicranyt@yildiz.edu.tr

Talat Aytan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi - Türkçe Eğitimi
taytan@yildiz.edu.tr

Klasik Türk Edebiyatında "hikâye anlatma" yönü ile anılan mesnevî türü, Anadolu sahasında belirgin olarak 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar uzanan bir dönemde varlığını sürdürmüştür. Bu tür içerisinde mevlîd, gazavatnâme, şehrengiz gibi zamanla daha da çeşitlenen konularda eserler verilmiş olmakla beraber, hikâye anlatmayı merkeze alan mesnevîler "tahkiyeli mesnevî" olarak sınıflandırılarak bu çalışmaya konu edilmiştir. Hikâye etme anlamına gelen tahkiye, başka bir deyişle kurmaca; edebî eserin kurgusal yapıda olduğunu belirten bir terimdir. Kurmaca dendiğinde akla ilk gelen roman ve hikâye olsa da destanlar, masallar, halk hikâyeleri ve mesnevîler de tahkiye unsurları içermekte; bu sebeple kurmacaya dâhil edilmeleri gerekmektedir. Çalışma kapsamında ele alınan mesnevî türünde yazılan eserler de roman ve hikâye gibi tahkiye unsurları içerir, kurmaca veya gerçeğe dayalı bir öyküyü anlatır. Tahkiye unsurları kısaca anlatıcı, bakış açısı, hikâye, olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân ve anlatım teknikleri olarak özetlenebilir. Hikâye, eserde çerçeveler içerisinde yer alabilir ve birden fazla olabilir ancak geniş kapsamda bunların bağlı olduğu bir ana çerçeve bulunur. Bu duruma mesnevîlerde sıkça rastlanmaktadır. Bu çerçeveler içerisinde yer yer olağanüstü unsurların kullanımı göze çarpar. Çalışmanın konusu olan olağanüstü unsurlar, soyut veya somut olabilmektedir. Somut olağanüstülükler bir nesne, varlık, mekân olabilmekteyken soyut olağanüstülükler rüya, dua, tesadüf, mucize, keramet, ilahi yardım, sihir, kehanet gibi yollarla ortaya çıkar. Sihir, mucize, keramet, güç gibi unsurlar genellikle karakter pekiştirme maksadıyla kullanılan unsurlardır. Bu özellikler sayesinde karakterin, örneğin; bir fili havaya kaldırabilme, kılıcı kınından çıkarmadan düşmanın boynunu kesme, diğer insanların göremediği varlıkları görebilme, diğer insanlarla konuşmayan canlıların dilini bilme, rüya tabir edebilme gibi yönleri olduğu görülür. Bunlar hikâyenin gerekli bölümlerinde macera başlatır, engeli ortadan kaldırır veya baht dönüşü gerçekleştirir. Bu örüntünün benzer konulu veya benzer kurgu yapısına sahip mesnevîlerde ortak veya özgün şekillerde yer alması, tahkiyeli mesnevîlerde olay örgüsünün zemin aldığı formları oluşturur.

Bu çalışma ile Anadolu sahasında 13-19. yüzyıllar arasında yazılmış mesnevîler arasından seçilen 50 örnek eserden hareketle, mesnevîlerde masalsı bir imaj dünyasından gerçekçi betimlemelere geçiş, dönemlerinin sosyal yapısı da göz önünde bulundularak hikâye kurgusu içerisinde yer alan olağanüstülükler üzerinden incelenmiş; mesnevî türünün, hikâye anlatmada masaldan romana doğru yol alan çizgideki yerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesnevî, tahkiye, olağanüstülük.

TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK ROMAN VE HİKÂYESİNDE TÜRK KİMLİĞİ

Yağmur Eryılmaz Yıldız
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
eryilmazyagmur@gmail.com

Ali Yıldız
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
a.yildiz@msn.com

Milliyet meselesi, Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı önemli meselelerden biridir. Fransız İhtilali'nden sonra Avrupa'da ortaya çıkan milliyetçilik hareketleri Osmanlı Devleti'ne de sirayet etmiş; bunu fırsat bilen Batılı devletler azınlıkları kışkırtmak suretiyle devleti parçalama hevesine düşmüşlerdir. Bu meydan okumaya Osmanlılık kimliğini öne sürerek cevap veren Osmanlı Devleti, bünyesinde barındırdığı her milleti tek çatı altında tutmaya çabalamıştır. Tanzimat Dönemi'nde Osmanlılık fikrinin öne sürülmüş olması, dönemin yazarlarının Türklükten ve Türk kimliğinden habersiz olduğu anlamına gelmemektedir. Osmanlı Devleti'nde hâkim zümrenin Türkler ve hâkim dilin Türkçe olması, bir isim olarak "Türk kimliği"ni öne sürmeyi gerektirmemiştir. Türk kimliği, Osmanlı kimliğinde hâlihazırda mündemiçtir. Bu dönemde Türklük anlayışı, milli bir kimlikten ziyade bir şuur hâlinde vardır. Bu dönemin yazarları aynı zamanda birer devlet adamı ve aydın olmaları hasebiyle eserlerinde toplumsal meselelerden uzaklaşamamışlardır. Onların amacı devletin ve toplumun içinde bulunduğu problemleri, eserleri yoluyla eleştirmek ve bu problemlere çözümler üretmektir. Eserlerde Türk kimliğinin söz konusu edilmesi ve Türklüğe dair çeşitli tasavvurlara yer verilmesi de bu bağlamda olmuştur. Tanzimat Dönemi'nde kaleme alınmış roman ve hikâyeler incelendiğinde kahramanların Türklüklerinden, Avrupalı milletlerle karşılaşma anlarında bahsedildiği görülür. Böyle anlarda Osmanlı kimliğinin yerini Türk kimliği alır; Batılılara Türk tarihinden, Türk dilinden ve edebiyatından, Türk milletinin sahip olduğu üstün özelliklerden bahsedilir. Farklı milletlerle karşılaşmanın söz konusu olmadığı eserlerde ise Türk kimliği, Türk tarihi ile beraber ele alınır. Burada amaç Türklerin Osmanlı Devleti'nden önce de büyük bir tarihe sahip olduğunu göstermektir. Bu çalışmanın amacı, Tanzimat dönemi roman ve hikâyelerinde "Türk" isminin hangi kavramlarla beraber kullanıldığını belirleyerek bunların Türk kimliği için ne ifade ettiğini ortaya koymaktır. Bu anlamda tespit edilen roman ve hikâyeler, yazarlarının siyasi ve toplumsal meselelerle ilgili düşünceleri de göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Milli Kimlik, Osmanlılık, Türklük, Türk Kimliği.

TEORİDEN PRATİĞE: HALİT ZİYA UŞAKLIGİL'İN FRANSIZ EDEBİYATI TARİHİ ÜZERİNE YAZDIĞI ESERLERİN EDEBİYAT ANLAYIŞINI ŞEKİLLENDİRMEDEKİ ROLÜ

Can Şahin
Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
csahin@erzincan.edu.tr

Servet-i Fünûn dönemi roman ve hikâye türünün en önemli yazarı kabul edilen Halit Ziya Uşaklıgil dönemin gazete ve dergilerinde edebiyat teorisi, edebiyat akımları, Batı edebiyatı ve tarihi üzerine çok sayıda bilgilendirici yazı kaleme almıştır. Bu yazılarda Halit Ziya'nın edebiyat anlayışına, hangi edebi akımlara yakın olduğuna, beslenme kaynaklarına ve etkisinde kaldığı yazarlara dair ipuçları bulmamız mümkündür. Bu ipuçları hiç şüphesiz Halit Ziya'nın edebi eserlerine ilişkin daha net tespitler ortaya koymamızı kolaylaştıracaktır.

Bu çalışmada Halit Ziya'nın Fransız edebiyatı tarihi üzerine kaleme aldığı "Garptan Şarka Seyyale-i Edebiye. Fransız Edebiyatının Nümune ve Tarihi", "Tarih-i Edebiyat-ı Garbiyeden Fransa Edebiyatı Dersleri", "Hikâye", "Sanata Dair IV" başlıklı eserlerinde edebiyat teorisi üzerine görüş, değerlendirme ve yaklaşımlarının edebiyat eserlerine yansımaları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Halit Ziya'nın 1885 yılında yayımladığı "Garptan Şarka Seyyale-i Edebiye Fransız Edebiyatının Nümune ve Tarihi" adlı eser yazarın ilk telif eseri olması yanında Türkçede yayımlanan ilk Fransız edebiyatı tarihidir. Eser Fransız edebiyatının başlangıcı kabul edilen VI. yüzyıldan XVI. yüzyılın sonuna kadarki dönemi kapsar. "Garptan Şarka Seyyale-i Edebiye Fransız Edebiyatının Nümune ve Tarihi" adlı eserin genişletilmiş hali olan ve 1913 yılında yayımlanan "Tarih-i Edebiyat-ı Garbiyeden Fransa Edebiyatı Dersleri" adlı eser Halit Ziya'nın Dârülfünûn'da Batı edebiyatı derslerini verirken öğrencilerin yararlanması amacıyla hazırladığı ders notlarından müteşekkil kaynak eserdir. Fransız edebiyatı tarihini XVI. yüzyılın sonuna kadar ele aldığı ilk kitaba karşılık, bu kitaba Fransız edebiyatının en parlak yüzyılı olarak kabul ettiği XVII. yüzyılı ilave etmiştir. Halit Ziya, 1891 yılında yayımlanan ve Türkçede roman teorisi üzerine yazılmış ilk eser olarak kabul edilen "Hikâye" başlıklı eserinde Fransız realist ve natüralist yazarlardan Balzac, Flaubert, Goncourt Kardeşler, Émile Zola, Alphonse Daudet'yi ayrı ayrı tanıtmış, romantik ve realist roman anlayışlarının bir karşılaştırmasını yaparak realizm akımının üstünlüğünü savunmuştur. Son olarak 1963 yılında yayımlanan "Sanata Dair IV" adlı eser, en önemli Fransız edebiyatçılarının edebi kişiliklerinin tanıtıldığı ve eserlerine geniş ölçüde yer verildiği bir eserdir.

Halit Ziya'nın realizm ve natüralizm edebiyat akımlarının sanattaki ilke ve yöntemlerine dair paylaştığı teorik bilgiler kitap sayfalarında kalmamış edebi eserlerinde uygulama alanı bulmuş yani pratiğe geçmiştir. Hakikatin hayalden üstün olduğunu savunarak realizm akımına bağlılığını ortaya koyan Halit Ziya, eserlerini realist ve natüralist edebiyat akımlarının gereği olan nesnel gerçeklik, gözlem ilkesi, nesnel betimleme, çevre-mekân-insan ilişkisi gibi ilke ve nitelikler doğrultusunda kaleme almıştır. Çalışmamızda Halit Ziya'nın edebiyat teorisi üzerine değerlendirmelerinin edebi eserlerine yansımaları ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Halit Ziya Uşaklıgil, Fransız edebiyatı tarihi, edebiyat teorisi

THE IDEA OF 'NEO-HELLENISM' IN THE WORKS OF YAHYA KEMAL AND YAKUP KADRI

Zeynep Çolak

Lecturer, Ege University, Institute of Turkish World Studies,
zeyneptext@gmail.com

In history, the Mediterranean and its culture have influenced the societies, cultures, and literatures of all countries in this basin. Moreover, there are some studies suggesting that this effect emerges as a 'Mediterranean identity', or 'Mediterraneanism'. It is known that this identity is not limited to culture, but has an impact on socio-cultural, literary, and even political fields. In the studies carried out with interdisciplinary approaches under the titles of 'Mediterraneanism' and 'Mediterranean literatures' in world literature, the determining effects of the Mediterranean geography and culture are discussed. It can be said that the reflections of this influence in the field of literature are perhaps the most interesting ones.

In the years when the westernization movement started to be effective and even determined the socio-political field in Ottoman Empire, interesting ideas were put forward within Turkish literature in this context. Moreover, these ideas were expressed under the title of ‘Neo-Hellenism’ (Nev Yunanilik) by the most prominent writers of Turkish Literature, such as Yahya Kemal and Yakup Kadri. The interest in Ancient Greek and Latin culture, which started and developed with the issue of both translations and classics since the Tanzimat period, gains a different dimension with the ‘Neo-Hellenism’ idea.

Taking these facts as starting points, this study will examine the idea of 'Neo-Hellenism' developed within the framework of 'Mediterranean identity' in two influential Turkish literary figures’, Yahya Kemal and Yakup Kadri, works. Within this perspective, this paper will use descriptive methodology and will focus on these writer’s thoughts. This study will also analyse the underlying socio-cultural and political factors that shaped the idea and the thoughts of these writers.

Keywords: Turkish Literature, Mediterranean, 'Neo-Hellenism', Yahya Kemal, Yakup Kadri.

TOPLUMSAL TRAVMANIN SAĞALTIMINDA AĞIT İÇERİKLİ ANLATININ YERİ: GOPALAV DESTANI ÖRNEĞİ

Sümeyya Arıcan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı
sumeyyaarican@gmail.com

Meriç Harmancı
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
mericharmanci@yahoo.com

Destanlar bir ulusun neredeyse tüm halk bilgisini, milletin zaferlerini, coşkularını; yenilgilerini, kayıplarını, acılarını ve felsefesini barındıran zengin metinlerdir. Söz konusu bu metinlerin oluşması için ise toplumu derinden sarsan, halkın ruhunda yer edebilecek savaş, ölüm, salgın, göç, doğal afetler gibi olayların cereyan etmesi gerekmektedir. Millet hafızasında yüzyıllardır yer alan bir destan ayrıca, diğer birçok halk ürününü de bünyesinde muhafaza etmektedir. Bireysel ve toplumsal travmanın bir ürünü olan ağıtlar, birçok destanın içerisinde yer alır. Ağıt; ölüm, felaket gibi başa çıkılması güç, acı olaylar karşısında icra edilen işlevsel boyutu yadsınamayacak bir halk üründür ve travmayla baş etme yollarından biri olarak acının dile dökülmesidir.

Ruh bilimi altında incelenen travma kavramı, insanın ruhu ve bedenini farklı şekillerde tehdit eden, inciten ve yaralayan olayların tümü için kullanılmaktadır. Kolektif hafızanın somut bir yansıması olarak ağıt içerikli destanlar bu araştırmada travma bağlamında incelenmektedir. Toplumu ilgilendiren ortak kayıplar, felaketler, kederler, yıkımlar kolektif travmanın oluşumunda etkilidir. Nitekim insan var olduğu andan itibaren yaşamın olumsuz yönlerine de şahit olmaktadır. Maruz kalınan bu kötü deneyimleri atlatmak isteyen insan, anlatma edimine başvurmaktadır. Böylelikle ağıtlar, destanlar gibi çeşitli halk ürünleri ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma Karaçay-Malkar Türklerinin acılarını ve kayıplarını yansıtan ağıt içerikli destanları neden ürettiklerinin araştırılması amacıyla düzenlenmiştir. Araştırmanın temel metni 19. Yüzyılda halk ozanları tarafından dile getirilen Gapalav Destanı'dır. Çalışmada yetim Gapalav'ın uğradığı haksızlık karşısında ölümünü kabullenemeyen toplumun tepkisi incelenmiştir. Gapalav'ın ölümünün ardından onun hikâyesinin anlatılmasının sebebine ve buradan hareketle anlatma ediminin sağaltım işlevine değinilmiştir. İncelemede travmanın sağaltımında anlatının yeri ve ağıtın toplumsal iyileşmede önemi olmak üzere iç içe geçmiş iki basamak bulunmaktadır. Çalışmada Gapalav'ın ölümünün toplum tarafından dile getirilme isteği ve meydana gelen yahut oluşabilecek olan toplumsal travmanın sağaltımında destanın/ ağıtların işlevi birleştirilmiştir. Nihayetinde Gapalav'ın ölümünün ardından söz konusu destanın ortaya çıkmasıyla halkın travmasını hafiflettiği, ağıtlar düzerek birlik oldukları ve bu sayede iyileşmede bir adım attıkları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gopalav Destanı, ağıt, travma

TÜRK DİLİNİN TARİHİ SÖZVARLIĞINA KATKILAR: AVURDA KELİMESİ ÜZERİNE

Gamzegül Kılıç
Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
gamzegulcitak@gmail.com

Bir dilin sözvarlığı o dili konuşan toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını, maddi ve manevi bütün değerlerini gözler önüne seren önemli bir kaynak alandır. Sözvarlığı çalışmaları ile toplumun tarihsel ve toplumsal gelişme sürecine, yaşama biçimlerine, inançlarına, ilişki kurduğu milletlere ve bunlarla etkileşimlerine ayna tutulur. Türk dilinin yazılı belgelerle tanıklanabilen en eski dönemlerinden itibaren çok zengin bir sözvarlığı vardır.

Bu bildiri kapsamında özellikle Eski Türkçenin sözvarlığında karşımıza çıkan ve Türk dilinin diğer birçok evresinde tanıklanabilen "avurda" sözcüğünün tarihî-karşılaştırmalı yöntem ile kökeni, şekil ve anlama dayalı değişimi incelenecektir. "Avurda" sözcüğü ilk olarak İslam öncesi Uygur metinlerinde tanıklanmıştır. Sözcüğün "ebe ve sütanne" olmak üzere iki anlamı vardır. İlk anlamı Türk dilinin sağlık temel alanıyla ilgili sözvarlığına dâhildir. İkinci anlamı ise akrabalık terimi olmakla birlikte yine sağlık temel alanı ile ilişkilidir.

Tarihî-Karşılaştırmalı incelemede sözcük Türk dilinin Eski Türkçe başta olmak üzere Karahanlı, Harezm, Çağatay, Kıpçak ve Osmanlı Türkçesi alanlarında verilmiş yazılı kaynaklar taranarak incelenecek, sözcüğün yan biçimleri, anlama ve kullanım sahasına yönelik gelişimi tanıklarıyla tespit edilmeye çalışılacaktır. Kaynaklar elverdiği sürece "avurda" sözcüğünün köken bilgisine dair mevcut bilgiler de çalışmada verilecektir. Teknik terim anlamı da bulunan sözcüğün tarihsel Türk dili alanındaki gelişimi dışında bugünkü Modern Türk dili alanındaki durumu da tespit edilerek Türk dili ve kültürü içindeki durumu belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca "avurda" sözcüğünün anlam alanını karşılayan diğer farklı sözcükler de bu çalışma kapsamında karşılaştırma unsuru olarak verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sözvarlığı, Avurda, Eski Türkçe, Ebe, Sütanne.

YAŞAR KEMAL'İN "FIRAT SUYU KAN AKIYOR" VE "KARINCANIN SU İÇTİĞİ" ROMANLARINDA BAZI HAYVANLAR ÜZERİNE SEMBOLİK BİR YAKLAŞIM

Ayşe Emre
Öğretim Görevlisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
ayse.emre@izu.edu.tr

Yaşar Kemal yalnızca Anadolu halk kültürünün harmanlamış olduğu yazarlığıyla değil farklı birçok meslek yapmış olması sebebiyle gözlem yeteneğinin gücü ve kendine has üslubuyla gördüğü her şeyi ustalıkla eserlerinde kaleme alan bir yazardır. Yazarın bu yetkinliklerine Üç Anadolu Efsanesi, Yılanı Öldürseler, Sarı Sıcak, Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana ve Karıncanın Su İçtiği gibi birçok romanında halk kültürü örneklerinden olan; efsane, mitoloji, deyimler, atasözleri ve sembollere sıkça rastlanır. Yukarıda adı geçen eserlerden biri olan "Karıncanın Su İçtiği" romanının ismine bakıldığında dahi yazarın balıkçı folkloruna yani halkın doğrudan kendisine ait bir deyimi eserinin adı olarak kullanacak kadar onlara ait kültür unsurlarına ve sembollere karşı daima ilgiyle yaklaştığı görülür. Semboller yalnızca bir işaretten ibaret değillerdir aynı zamanda kültüre ait olma ve insana has olan her duygunun çağrışımı veya karşıtı olduğu gibi kültürel bellekte de insanın özümsediği her objeyi anlamlı bir hale getirir. Tüm bunların yanı sıra semboller kültürün aktarıcısı rolünü de üstlendiklerinden dolayı söz konusu toplumun kültürü, adetleri, gelenekleri, tarihi, coğrafyası, dini, sosyal yaşamı ve iletişimi gibi unsurları hakkında fikir verir. Sembollerin halk bilim alanında sıklıkla kullanıldığı bilinmekte olduğu gibi modern çağın romanlarında da bu sembollerden çokça istifade edilmiştir. Bu sembollerden bazıları da hayvan sembolleridir. Hayvan sembolleri bu bahsettiğimiz unsurların aynası niteliğindedir. Bu çalışmada Yaşar Kemal'in bu ilgiyle sıkça kullanmış olduğu bazı hayvan sembollerine "Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana" ve "Karıncanın Su İçtiği" eserleri üzerinden sembolik bir inceleme yapılacaktır. Bu bağlamda Yaşar Kemal'in kullanmış olduğu bazı hayvan sembolleri üzerinden anlam çözümlemesine gidilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Kemal, sembol, hayvan, halk kültürü.

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

"YENİ KIRAAT" İSİMLİ TÜRKÇE KIRAAT KİTABINDAKİ METİNLERİN ÇOCUĞA GÖRELİK İLKESİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Gizem Türe
Öğretim Görevlisi
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Bu çalışmada *"Yeni Kıraat"* isimli kitapta yer alan metinler, çocuğa görelik ilkesi bakımından değerlendirilmiştir. Türkçe derslerinde okutturulan *"Yeni Kıraat"* isimli kitabın dönem içerisinde yaşamış olan ilkokul beşinci sınıfa kadar ki yaş grubu için uygun olup olmadığının tespitinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. *"Yeni Kıraat"* isimli kitapta yer alan metinler: konu, tema, karakter, iletilen mesaj, akademik seviyeye uygunluk, pedagojik açıdan uygunluk, değerler eğitimi bakımından uygunluk, millî kültür ve değerler açısından uygunluk gibi farklı ölçütler dikkate alınarak tarama yöntemiyle incelenmiş olup; çocuğa görelik ilkesi bakımından değerlendirilmiştir. Bu ölçütlerin değerlendirilmesi esnasında kitabın var olduğu dönemin özellikleri dikkate alınmıştır. Kitabın içerisinde yer alan metinlerde Millî Mücadele döneminin etkilerinin sürdüğü görülmüştür. Metinler aracılığıyla öğrencilere yakın geçmişte yaşanan savaş dönemini hatırlatmak, millî birlik ve beraberlik duygusunu canlı tutmak amaçlanmıştır. Bu metinler araştırmada kullanılan ölçütlere göre incelendiğinde: *"Çiçeklerin Müsabakası", "Millet Malıdır", "İhtiyar Gönüllü", "Ahmet Ata", "Zafer", "Muharebeyi Kazananlar", "Bir Fırka Kumandanının İntiharı", Çanakkale'de Kanlı Sırttaki Mitralyöz", "Ulubatlı Hasan", "Şıpka", "Kumkale Siperlerinde"* isimli okuma parçalarında yer alan ölüm temasının uzun tasvirlerle anlatıldığı belirlenerek; ilkokul öğrencileri için uygun olmadığı tespit edilmiştir. Kitapta diğer temalara ait olan metinler ilgili ölçütlere göre incelendiğinde: *"Mahalle Mektebinde"* ve *"Muallim"* isimli metinlerde şiddet unsurlarına, *"Gulliver Devler Memleketinde"* isimli metinde güvensizlik duygusuna *"Robinson Crusoe"* isimli metinde ölüm korkusuna ve çaresizlik duygusuna, *"Siyah Elmas", "Gamsızın Ölümü"* ve *"Küçük Arı"* isimli metinlerde hayvana yönelik yapılan şiddete, *"Fukaranın Hazinesi"* isimli metinde çaresizliğe ve muhtaçlığa, *"Küçük Kibritçi Kız"* isimli metinde çaresizliğe, muhtaçlığa ve ölüm gibi konularda uzun tasvirlerle yer verildiği belirlenmiştir. Çıkan bulgulara göre; kitabın içerisinde 41 metin yer almaktadır. Bu metinlerden 20 tanesi yukarıda belirtilen ölçütlere göre incelendiğinde çocuğa görelik ilkesine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu metinler ilkokul öğrencilerinin yaş grubunun üzerinde metinler olduğunun sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe kıraat kitabı, Yeni Kıraat, çocuğa görelik ilkesi

AKADEMİK DİNLEME BECERİSİNE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

Oğuzhan Uzun
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
oguzhan.uzun@std.yildiz.edu.tr

Talat Aytan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
talataytan@gmail.com

Akademik dinleme, bilgi yoğunluğu içeren metinlerin dinlenmesi/izlenmesi ve bunun sonucunda ilgili bilgiye ulaşılabilmesi hususuna dayanmaktadır. Eğitim ortamlarında sıklıkla kullanılan bir beceridir. İlkokuldan itibaren derslerin %47`lik bir kısmı dinleme becerisine dayalı olarak işlenmektedir. Bu oran üniversitelerde %53`leri bulmaktadır. Günlük yaşamda iletişimin %60`ı dinleme becerisi ile gerçekleşmektedir. Akademik dinleme becerisi süreç esnasında bireyin dinleme stratejilerini etkin bir biçimde kullanmasına dayanmaktadır. Süreç temelli dinleme stratejileri temel alındığında bireyin dinleme öncesi, sırası ve sonrasında neler yapması gerektiğini bilmesi ve ona göre dinleme gerçekleştirmesi dinlemeden alınan verimi artıracaktır. Konuşmacının konuşmasını çok iyi bir şekilde yapması ya da dinleme/izleme metninin aynı şekilde iyi bir biçimde hazırlanması tek başına yeterli olmayacaktır. Lisansüstü eğitimde "akademik" kavramını ele alan çalışmalar bulunmaktadır. İlgili araştırmada temel amaç "akademik dinleme becerisi"ne yönelik çalışmaların nitelik ve nicelik başta olmak üzere birçok konu yönüyle analiz edilmesidir. Nitel araştırma desenine göre planlanan çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İlgili yöntem basılı, yazılı, görsel kaynakların çeşitli değişkenler açısından analiz edilerek sonuçların paylaşılmasına dayanmaktadır. Bu bağlamda araştırmada doküman olarak alan yazında yer alan "akademik dinleme" kavramını ele alan çalışmalar seçilmiştir. Çalışmalar; lisansüstü düzey, kullanılan yöntem, konu, çalışma grubu, problem durumu, sonuç ve öneriler gibi birçok başlık altında ele alınmıştır.

Çalışmanın analiz kısmında betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Doküman incelemesi ile elde edilen veriler kodlanarak uygun temalar altında bir bütün haline getirilerek tablolaştırılmıştır. Elde edilen veriler analiz edildiğinde akademik dinleme üzerine gerçekleştirilen çalışmalar içerisinde üç tane lisansüstü çalışma tespit edilmiştir. Bunlardan biri yüksek lisans, ikisi ise doktora düzeyinde çalışmalardır. Araştırma makalesi olarak yerli ve yabancı kaynaklarda birçok çalışma tespit edilmiştir. Genellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine gerçekleştirilen çalışmalardır. Ana dili Türkçe olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen iki ölçek geliştirme çalışma vardır. Çalışmaların sonuç kısımlarında genellikle durum betimlemesi yapılırken öneriler kısmında ise uygulamalı çalışmaların azlığından şikâyet edilmektedir. Derslerde bilgiye ulaşmanın en temel yolu dinleme becerisinden geçmektedir. Bu sebeple akademik dinleme alanındaki çalışmaların nitelik ve nicelik olarak artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ana dili, yabancı dil, akademik dinleme

Doktora tezinden üretilmiştir.

CİZRE'DEKİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ

Yıldız Karaman
Yüksek lisans öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi
yldz.karaman@hotmail.com

Mustafa Sağdıç
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi
msagdic@yildiz.edu.tr

Sosyal bilgiler programlarında coğrafya eğitimi verilmesinin temel amacı öğrencilerin lokasyon becerisini geliştirerek yakından uzağa ilkesiyle çevresini, ülkesini ve dünyayı tanıma yeterliliklerini geliştirmektir. Bu becerilerin kazanılmasında yalnızca coğrafi terimleri bilmek yeterli görülmeyip, coğrafi düşünme becerilerini de geliştirmek esas alınmalıdır. Coğrafya okuryazarlığına sahip olmayan, ülkesini yeteri kadar tanımayan, bulunduğu çevreyi anlamlandıramayan bir birey sahip olduğu kaynaklardan tam anlamıyla faydalanamaz ve ekonomik ve siyasal olarak vatanına gereken faydayı sağlayamaz. Coğrafya okuryazarlığı ile ilgili yapılan çeşitli araştırmalar, tabiat bilgisi ve doğa sevgisi gelişen bireylerin yaşadığı bölgeye ve ülkesine bağlılık hissini arttırdığını ortaya koymaktadır. Mekânsal vatandaş olarak eğitilen bir birey sürdürülebilir bir dünya ve adil yaşam için coğrafyanın hayattaki payını önemser ve kendisinin de dünyadaki yerinin farkına varır. Göçler, küresel krizler, salgınlar, ekosistemlerin işleyişi gibi konularda sorumluluk bilinci gelişir. Kaynakların etkin kullanımında tasarruf bilinci ile hareket eder ve kalkınma süreçlerinde sorumluluk duyarak ülke kalkınmasına katkı sağlar.

Bu çalışmada terör olaylarına bağlı sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı bu nedenle de eğitim öğretimin uzun bir süre aksadığı Şırnak ili Cizre ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Ayrıca coğrafya okuryazarlık düzeylerinin mekânsal vatandaşlık düzeylerine etkisi değerlendirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Çalışma sonucunda ortaokul öğrencilerinin yaşadıkları yere ve Türkiye'ye ilişkin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Coğrafya okuryazarlığı düşük olan öğrencilerin vatandaşlık okuryazarlığı düzeylerinin de yeterince gelişmediği anlaşılmıştır. Irak ve Suriye sınırına yakın bir konumda yer alan Cizre ilçesindeki öğrencilerin çoğunluğunun yaşadıkları ülkeye ilişkin aidiyet düzeylerinin tam gelişmediği ve öğrencilerin komşu ülkelere bağlı bazı illeri kendi ülkesindeki birçok ilden daha iyi tanıdıkları tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin hem coğrafya okuryazarlığı hem de mekânsal vatandaşlık düzeylerinin arttırılması için sosyal bilgiler derslerinde gezi-gözlem yönteminin daha etkin bir şekilde uygulanmasının yanı sıra; sanal müze gezileri, bilgisayar oyunları, atlas, harita, film, resim vb. kullanımının arttırılması ve mekânsal becerileri geliştirecek projelerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya okuryazarlığı, terör, eğitim, mekânsal vatandaşlık

Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanan 'Ortaokul Öğrencilerinin Coğrafya Okuryazarlık Düzeyleri (Şırnak-Cizre örneği)' isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

ÇİZGİ ROMAN UYGULAMASI İLE ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL ROLLERİ İFADE EDİŞ DURUMLARININ İNCELENMESİ

Gözde Çalış
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
gozdecalis1@gmail.com

Genç Osman İlhan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
gosman.ilhan@gmail.com

Her birey, içerisinde bulunduğu toplumda bir konuma sahiptir. Toplum içerisinde bireylerin sahip olduğu konum ya da makam toplumsal statü olarak karşımıza çıkarken bireylerin toplumsal statü doğrultusunda sahip oldukları haklar ve görevler de toplumsal rol adını almaktadır. Bireylerin toplumsal rolleri öğrenebilmesinin yollarından birisi de eğitimdir. Bireyin davranışlarının gelişiminde eğitimin pek çok işlevi bulunmaktadır. Bu işlevlerden birisi de toplumsal işlevdir. Eğitimin toplumsal işlevinde toplumun gelişimini destekleyecek bireylerin yetiştirilmesi, bireylerin toplumsallaşması ve toplumsal sorunları çözme becerilerini kazanması oldukça önemlidir. Bunların gerçekleşebilmesi için de bireylerin toplumsal rolleri öğrenmesi gerekmektedir. Toplumsal rolleri gerek seviye gerekse içerik olarak öğrencilere en uygun şekilde veren, öğreten ders ise Sosyal Bilgiler'dir. Sosyal Bilgiler programında toplumsal rollerin ele alındığı öğrenme alanları, konular ve kazanımlar yer almaktadır. Bunların başında da "Birey ve Toplum" öğrenme alanı gelmektedir. Bu noktada çalışmanın amacı; Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin toplumsal rolleri algılayış biçimleri üzerinde çizgi roman kullanımının nasıl değişimlere sebep olduğunu ortaya koymaktır. Araştırma 2022 güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada "Birey ve Toplum" öğrenme alanına yönelik dijital çizgi roman materyali geliştirilmiştir. Çizgi roman Web 2.0 aracı olan Pixton üzerinden üretilmiştir. Araştırmada nitel desen kullanılmıştır. Çalışma gurubunu 6. Sınıf sosyal bilgiler dersini alan 29 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak iki form kullanılmıştır. Birisi sınıfın geneline uygulama başında ve sonunda uygulanmıştır. Diğeri ise araştırma sonunda katılımcılardan maksimum çeşitlilik yoluyla belirlenen 11 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci sonunda içerik analizi ile sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Sonuçlar ele alındığında, çizgi roman materyalinin öğrencilerin toplumsal rolleri ifade ediş biçimlerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öğrenciler toplumsal rolün ne olduğunu örnekler vererek ifade etmişlerdir ve kullanılan çizgi roman materyali ile ilişki kurarak cevaplar vermişlerdir. Öğrenciler, "toplumsal roller" konusunun öğretiminde çizgi roman materyalinin etkili ve faydalı olduğunu, kalıcılığı sağladığını ifade ederek eğlenceli bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca çizgi romanla konu işlenmeden önce toplumsal rolün ne olduğunu bilmediklerini, kafalarının karıştığını, uygulama sayesinde konuyu iyi kavradıklarını vurgulamışlardır. Araştırma; "çizgi roman", "toplumsal rol" ve "Sosyal Bilgiler Eğitimi" alanlarını birleştirmesi açısından ve de uygulama sonuçları açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal rol, çizgi roman, sosyal bilgiler, Web 2.0

GÖÇMEN ÇOCUKLARIN YAŞADIKLARI ÜLKEYE GENEL AİDİYET DURUMLARININ ÖLÇÜLMESİ ÇERÇEVESİNDE GENEL AİDİYET ÖLÇEĞİ'NİN UYGULANMASI - İSTANBUL ÖRNEKLEMİ

Ömer Memoğlu
YL Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
memoglu.omer@gmail.com

Meryem Hayır Kanat
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
mhayir@yildiz.edu.tr

Tarih boyunca insanoğlu bulundukları, yaşadıkları yeri zorunlu ya da gönüllü olarak değiştirmek durumunda olmuştur. Bu yer değişimine göç, yer değişikliğine konu olan bireylere ise göçmen adı verilmiştir. Zorunlu yer değiştirmelerde insanların yaşadıkları yerde fiziksel ya da ruhsal anlamdaki yaşamını zora sokan nedenler etkili olmuştur. Bunlar; doğal afetler, savaşlar, salgın hastalıklar, kuraklık, kıtlık, siyasi baskılar olabilmektedir. İsteğe bağlı ya da gönüllü gerçekleşen göç etkeninde ise genellikle daha iyi bir hayat yaşamak adına ekonomik nedenler, sosyal imkânlar, kişisel gelişim olanaklarının oluşu vb. bireylerin farklı coğrafyalara göç etmesine neden olmaktadır. Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz Havzaları arasında yarımada olmasından dolayı coğrafi olarak köprü konumundadır. Bu konumu nedeni ile doğusundan ve güneyinden kaynaklanan göçlerin hedefindeki ilk durak konumundadır. Türkiye'nin güneyindeki Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş ile birlikte Türkiye yoğun bir göç hareketliliği ile karşı karşıya kaldı. 2011- 2022 döneminde milyonlarca göçmen Türkiye'ye göç etmek zorunda kaldı. Bunların bir kısmı başka ülkelere göç etti, bir kısmı ise Türkiye'nin oluşturduğu güvenli bölgelere geri döndüler. Türkiye'deki Suriyeli sayısı Ekim 2022 itibarı ile 3.622.486 kişidir. En kalabalık göçmen grubu Suriyeliler olmakla birlikte başka ülkelerden gelip yaşamını Türkiye'de sürdüren çok sayıda farklı ülkeden göçmen de bulunmaktadır. Bu bireyler göçmen olarak bulundukları Türkiye'de çeşitli uyum sorunları yaşamaktadırlar. Bu çalışmanın temel konusu da ortaokul çağındaki göçmen bireylerin yaşamaya başladıkları yeni ülkelerine aidiyet durumlarının tespit edilmesidir. Bu amaçla Malone, Pillow ve Osman (2012) tarafından geliştirilmiş ve Akın ve arkadaşları (2016) tarafından Türkçe'ye çevrilerek yayınlanmış olan Genel Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul'un Maltepe ve Sultanbeyli gibi farklı sosyo-ekonomik yapıdaki iki ilçesinde yer alan ortaokullar, örneklemi ise bu ortaokullarda öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerdir. Çalışmanın veri toplama aracı uygulanacak olan Genel Aidiyet Ölçeğidir. Ölçekten elde edilen nicel veriler SPSS programına aktarılmış K^2 ve ANOVA testi yapılarak yabancı uyruklu öğrencilerin aidiyet durumları ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırmada ilçeler arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Sadece Türkçe biliyor olmak Maltepe ilçesi bağlamında aidiyette Sultanbeyli'ye oranla anlamlı fark yaratmıştır. Öğrencilerin aidiyet durumları orta ve yüksek düzeyde çıkmıştır. Aidiyet düzeyi düşük çıkan öğrenciler katılımcıların sadece %12'sini oluşturmakta ve bunlar da Sultanbeyli ilçesindeki Suriyeli öğrencilerden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Aidiyet, Toplumsal Uyum, Entegrasyon

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERE YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE ETKİN VATANDAŞLIK EĞİTİMİ

Atakan Erebak
Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans
E-posta Adresi :atakanerebak2@gmail.com

Türkiye'ye yönelik özellikle son 10 yıldır yaşanan yoğun göçlerle eğitim çağında olan pek çok kişi geldi ya da Türkiye'de doğdu. Bu öğrencilerin eğitim hayatları 2016 yılına kadar tercihe bırakılmış iken bu tarihten sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullara devam etmeleri yönünde politika uygulanmıştır. Bu öğrencilerin geçici koruma statüsü ile yaşamakta oldukları ve belki de hep yaşayacakları ülkenin düzenine uyum sağlamaları önem arz etmektedir. Bu araştırma ile 6. Sınıfa devam eden bir grup göçmen öğrencinin yeni kültüre uyumu ve etkin vatandaşlık becerilerini kazanması konusunda drama yönteminin etkinliği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Araştırmamız kapsamında göçmen öğrencilere drama yöntemiyle etkin vatandaşlık eğitimi verilmeye çalışılmıştır. Tasarlanan ve uygulanan dramaların etkinliği eylem araştırması yoluyla belirlenmeye çalışıldı. Araştırmamız sınıf ortamında olması hasebiyle gelişimsel eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Projemiz İstanbul Esenler İlçesindeki Ayvalıdere Ortaokulundaki ortaokul öğrencilerine uygulanmıştır. Okulda bulunan iki sosyal bilgiler öğretmeninin konuyla ilgili görüşlerine de başvurulmuştur. Projede bulgular ön test, son test, araştırmacı günlüğü, görüşme formları ile sağlanmıştır. Göçmen öğrencilerin drama yöntemiyle konuları daha iyi anladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen entegrasyonu, etkin vatandaşlık eğitimi, tarih öğretimi, sosyal bilgiler

MEB TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI (2019) VE MAARİF VAKFI YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI (2020) KAZANIMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ STRATEJİLERİ VARLIĞI

Feyza Senem Köylü
Öğretim Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi,
Ortak Dersler Bölümü- Türk Dili
fskoylu@gelisim.edu.tr

Türkçe eğitimi düşünüldüğünde sahip olduğu geniş alanlarıyla birlikte akla gelmektedir. Türkçe eğitimin alanları içinde yer alan ve son zamanlarda önemi daha çok hissedilen, ilgili akademik ve uygulamalı çalışmalarla hızla ilerlemekte olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ise diğer alanlara nazaran alanda dilbilim ve dil öğretimi açısından gelişimiyle uç vermiş durumda olduğu gözlenmektedir. Bu alan ile ilgili yakın zamanda ortaya konulan öğretim programının da tasarlanmasıyla halihazırdaki güncel Türkçe öğretim programı ile bazı konulardaki benzerlik ve farklılıklarının ortaya konulması adına merak konusu olmuştur. Bu sebeple çalışmanın amacı hem yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem de Türkçe eğitiminde oldukça önem arz eden kelime öğretimi konusunun; ilgili öğretim programlarında yer verilen kelime öğretimi stratejilerinin incelenmesi esas alınarak çalışmanın inceleme konusu olan öğretim programlarının kazanımlarında, bu konuda ne sıklıkta hedef cümlesi yer aldığı hakkında bir değerlendirme yapmaktır. Doküman incelemesi yöntemi kullanılan bu çalışmada Türkçe öğretim programında yer alan 1-8.sınıflara ait kazanımlar ve yabancı dil olarak Türkçe öğretim programında yer alan dil seviyelerine ait kazanımlar Kelime Öğretim Stratejileri Ölçeği (KÖSÖ) kullanılarak kelime öğretim stratejileri açısından incelenmiş olup frekans ve yüzdelik bulgularla beraber karşılaştırmalı bir değerlendirmenin yer aldığı sonuca varılmıştır. Çalışmadan elde edilen bu sonuca göre kelime öğretimi konusunun güncel programlardaki yeri değerlendirilmiştir. Türkçe öğretim programında okuma becerisi kazanımlarında daha çok yer verilen kelime öğretim stratejileri , yabancı dil olarak Türkçe öğretim programında ise tüm seviyelerin kazanımlarında değişken değerler göstermekle beraber C1 seviyesine geçildiğinde kazanımlarda daha az kelime öğretim stratejisine yer verildiği görülmektedir. Bu değerlendirmelerle beraber araştırmanın bulguları; söz konusu benzer kelime öğretimi ile ilgili çalışmalarda kullanılabilecek ve ilgili çalışmalara kaynaklık gösterebilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kelime öğretimi, Kelime öğretimi stratejileri, Türkçe öğretim programı, Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı.

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÇEVRE OKURYAZARLIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ayşegül Göksel
Dr., Türkçe Eğitimi
aysegul.goksel@hotmail.com

Teknolojik gelişmeler ışığında hızla değişen yaşam şartlarına bağlı olarak bireyin doğa ile kurduğu ilişki farklılaşmıştır. Geçmişte doğa ile iç içe olma fırsatının yakalanması daha kolayken günümüzde bu durum giderek zorlaşmaktadır. Nüfusun artması, üretim maliyetlerinin azaltılması, konfor arayışı gibi nedenlerden dolayı bilinçsizce doğaya zarar verilmiştir. Ortaya çıkan ekolojik problemler insan yaşamını da tehdit eder boyuta ulaşmaktadır. Doğanın insan ve toplum yaşamı üzerindeki etkisi göz önüne alındığında fertlere çevre bilinci ve duyarlılığı kazandırılabilmesi için küçük yaşlardan itibaren çevre okuryazarlığı farkındalığı eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Çünkü çevre okuryazarlığını edinen kişiler gerçek dünyadaki sorunları inceleyebilir, insan ve doğa arasındaki ilişki hakkında eleştirel düşünebilir ve dünyamızı etkileyen çevre sorunları ile ilgili bilinçli kararlar verebilir. Aynı zamanda önceki nesillerin hatalarını fark ederek bugünün ve geleceğin inşasında lüzumlu bilgi, beceri ve donanıma sahip olarak gerekli adımları atabilir. Bu noktada edebiyatın araçsallık işlevinden faydalanarak çocuklara uygun bir öğrenme atmosferi yakalanabilir. Bu gayeye hizmet edebilecek en önemli araçlardan biri Türkçe ders kitaplarıdır. Çünkü ve en temel öğretim materyali olan ve uygun yazınsal metinleri barındıran Türkçe ders kitapları aracılığıyla çocuklara yaşantı zenginliği ve dünya bilgisi kazandırılabilir. Bu sayede çevre bilinci edinmeleri sağlanabilir.

Bu çalışmanın amacı Türkçe ders kitaplarında yer alan yazınsal metinlerin içeriklerinin çevre okuryazarlığı boyutları ve bileşenleri bağlamında incelenerek çevre okuryazarlığı farkındalığını kazandırma yeterliğini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın problem cümlesi "Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan yazınsal metinlerde çevre okuryazarlığının ele alınışı nasıldır?" olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma kapsamında yer alan çalışma iç içe geçmiş tek durum deseni ile yapılandırılmıştır. Çalışmanın veri toplama sürecinde doküman incelemesi tekniğinden, veri analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın inceleme nesnelerini 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında ortaokul Türkçe ders kitaplarında "Doğa ve Evren Teması"nda yer alan yazılsan metinler incelenerek ilgili metinlerde yer alan içerikler çevre okuryazarlığı boyutları ve bileşenleri bağlamında değerlendirilecektir. Daha sonra ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak gerekli öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre okuryazarlığı, çevre okuryazarlığının boyutları, Türkçe ders kitabı, yazınsal metin

ÖĞRETMEN ADAYLARININ EKOLOJİK VATANDAŞLIK ALGILARI

Mehmet Umut Akbakla
Arş. Gör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
akbakla@yildiz.edu.tr

Mustafa Erol
Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim
merol@yildiz.edu.tr

Tuğçe Cömert
Arş. Gör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
tugce.comert@yildiz.edu.tr

İçinde yaşadığımız dünya son yüzyılda birçok çevre felaketi ile karşı karşıya kalmıştır. Özellikle insan kaynaklı felaketler geri dönülemez çevre sorunlarına neden olmaktadır. Bu açıdan doğanın haklarını koruyan ve doğaya karşı empatik yaklaşan bireylerin yetişmesi önemlidir. Ekolojik vatandaşlar kendi haklarını nasıl koruyorlarsa doğanın haklarını da o şekilde koruyan bireylerdir. Ekolojik vatandaşlar dünya üzerindeki canlıların yaşam hakkını gözeterek kendi davranışlarını düzenlerler. Bu kapsamda araştırmanın amacı öğretmen adaylarının ekolojik vatandaşlığa ilişkin algılarının belirlenmesidir. Bu amaç kapsamında araştırma nitel araştırma desenlerinden karşılaştırmalı durum çalışması ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul'da bir üniversitede öğrenim gören ve kolay ulaşılabilir örneklem seçme yöntemi ile belirlenen öğretmen adayları ile oluşturulmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ana bilim dallarında öğrenim gören öğretmen adayları tercih edilmiştir. Bu durumun temel sebebi çevre eğitimi alan öğretmen adayları ile almayan öğretmen adayları gruplarının ekolojik vatandaşlık algılarının karşılaştırılmasıdır. Araştırmalar çevre eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının ekolojik vatandaşlık düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formunun oluşturulmasında pilot uygulamalar yapılmış, alan yazın taranmış ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Gelen dönütler doğrultusunda forma son hali verilmiş ve araştırmanın verileri elde edilmiştir. Görüşmeler yüz yüze toplanmış olup gönüllülük ve araştırmacı onam formunun imzalanması gibi etik hususlar esas alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Veri kaybını en aza indirme adına veriler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Veri analizi güvenilirliğini sağlama adına oluşturulan temalar farklı uzmanlar tarafından da incelenmiş ve görüş birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının ekolojik vatandaşlık algıları belirlenmiş, konu hakkında bilgi düzeyleri bakımından çevre eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının ekolojik vatandaşlık algılarının daha iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlik programlarına ekoloji ve çevre eğitimi gibi derslerin konulabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik vatandaşlık, vatandaşlık, öğretmen adayları

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN ALGILARI

Mehmet Umut Akbakla
Arş. Gör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
akbakla@yildiz.edu.tr

Günümüzde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti Devletinde de kadına yönelik şiddet önemli bir problemdir. Şiddet insanlık tarihinin başından beri görülen bir olgu olup insanlığın bir gerçeğidir. Hatta yalnız insanlar arasında değil hayvanlar arasında dahi görülmektedir. Arapça kökenli bir kelime olan şiddet katlanılması zor olan şey anlamına gelirken Türkçede aynı görüşte olunmayan kişiye karşı kullanılan ‘’kaba kuvvet’’ anlamına gelmektedir. Şiddet vakalarına baktığımızda genelde fiziksel olarak daha güçlü olanın güçsüz olana uyguladığından şiddete maruz kalanların çoğunlukla kadınlar, çocuklar ve yaşlılar olduğunu görüyoruz. Bu çalışmanın konusu gereği çalışmamızda şiddet olgusunun kadına yönelik boyutları ele alınmıştır. Birleşmiş milletlere göre kadına yönelik şiddet cinsiyet bağlamında kadınlarda fiziksel, cinsel yahut zihinsel zarara veya acıya sebep olan ya da bunlara sebep olması muhtemel olan her türlü şiddet eylemi veya şiddet eylemiyle tehdittir. Dünya Sağlık Örgütü’ne göre dünya üzerindeki kadınların 3’te 1’i fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalırken büyük çoğunlukla bu şiddeti uygulayan kişi bu kadınların kocaları yahut partnerleridir. Buradan yola çıkarak kadına yönelik şiddetin küresel bir problem olduğu yorumu yapılabilir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının kadına yönelik şiddete ilişkin algılarının ne durumda olduğunun ortaya konulmasıdır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının seçilme sebebi Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından birinin de dünyadaki önemli olaylara duyarlı olma olmasıdır. Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırmalarda kullanılan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemleri arasında sayılan tipik durum örnekleme yöntemi seçilmiştir. Türkiye'nin büyük şehirlerinden birinde öğrenim görmekte olan 6 erkek 6 kadın sosyal bilgiler öğretmen adayı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanıp içerik analizi yöntemi ile verilerin analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının kadın olsun erkek olsun kadına yönelik şiddete ilişkin konularda duyarlılık sahibi oldukları söylenebilir. Katılımcıların algıları incelendiğinde Türkiye'nin kadına yönelik şiddete ilişkin durumunu olduğundan daha kötü tasvir ettikleri gözlenmektedir. Oysa dünyadaki verileri incelediğimizde Türkiye nüfusuna oranla dünyada en çok kadına yönelik şiddet görülen ülkelerden biri değildir. Bu algının sebebi son dönemde yaşanan ve kamuya mâl olan olaylardan ötürü konuya ilişkin duyarlılığın artmış olması olabilir. Yine öğretmen adaylarının genel olarak kadına yönelik şiddetin azalması veya ortadan kalkması için daha caydırıcı cezalar olması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu şiddetin sebeplerini eğitimsizliğe bağlarken bir kısmı ise ataerkil toplum yapısına bağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: kadına yönelik şiddet, şiddet, öğretmen adayları.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMINDAKİ YAZMA VE KONUŞMA BECERİSİ KAZANIMLARINDA DİL İŞLEVLERİ

Furkan Sallabaş
Öğr. Gör. Gelişim Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
fsallabas@gelisim.edu.tr

Dilin temel amacı iletişim kurmaktır. Bu kapsamda dilin sahip olduğu işlevler dil öğretiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Gündelik hayattaki temel ihtiyaçları giderebilmek için dili bağlama uygun bir biçimde kullanmak gerekmektedir. Dil işlevleri bireyin konuşma ve yazmalarındaki temel hedef ve bireyin dil ile yaptığı eylemler olarak tanımlanmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin dili etkin bir biçimde kullanabilmesi için dil işlevleri odaklı Türkçe öğretimi önemli bir konudur. Bir dersin temel dayanağı öğretim programıdır. Maarif Vakfı'nın hazırladığı yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı (2020) ile öğrencilerde oluşması beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikler kazanımlar aracılığıyla öğrenciye verilmektedir. Bu çalışmanın amacı öğretim programında yer alan seviyelere göre yazma ve konuşma becerilerine ait kazanımların dil işlevleri açısından incelenmesidir. Öğretim programındaki kazanımlar Avrupa Konseyinde kabul edilen; bilgiyi araştırma ve açıklama, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama, ikna etme, sosyalleşme, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme ve söylemi yapılandırma işlevlerine göre incelenmiştir. Temel altı işlev ise Çekici'nin (2021) "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İçin Güncel Dil İşlevleri Listesi"nde yer alan 180 dil işlevine göre incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımına göre desenlenmiştir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bulgulardan hareketle seviyelere göre dil işlevlerinin dengeli bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Fakat Avrupa Konseyinde kabul edilmiş olan dilin altı temel işlevine göre dağılımların dengeli olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın sonucundan hareketle temel işlevlerin seviyelere göre yeniden yapılandırılması önem arz etmektedir. Araştırmanın gündelik hayatta kullanılabilecek dil işlevlerini yapılandırmada, dil öğreticilerinin derste dil bilgisi yapılarının öğretiminde ve etkinliklerde dil işlevlerini aktif bir biçimde kullanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, öğretim programı, dil işlevleri

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Uğur Can
Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi
Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
ugurcan.igu@gmail.com

Bu çalışmanın amacı, 1998-2022 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine yapılan lisansüstü tezleri incelemektir. İncelenen tezler türüne, yılına, yapıldığı üniversiteye, araştırma yaklaşımına, araştırma yöntemine, veri toplama araçlarına, verilerin analizine, çalışmanın konu edindiği soruna, çalışmanın örneklemine göre sınıflandırarak değerlendirilmiştir. Araştırma için kaynak taramasında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın Ulusal Tez Merkezi kullanılmıştır. Araştırma süresince tez taramaları "yabancı dil olarak Türkçe öğretimi", "karşılaşılan sorunlar" ve "çözüm önerileri" anahtar kelimeleri üzerinde odaklanılmıştır. Taranan lisansüstü tezler, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sorunlarının ele alınmış ve karşılaştırma yapabilmek için tezin içeriğinin, yönteminin, konunun açıkça belirtilmiş olması bakımından çalışmaya dâhil edilmiştir. Yapılan tarama sonucunda 45 lisansüstü tez tespit edilerek incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yöntemi ile yürütülmüştür. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen lisansüstü tezler sonucunda şu bulgular tespit edilmiştir; yapılan çalışmalardan 42'si yüksek lisans, 3'ü doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Konuyla ilgili araştırmalar 2016-2021 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar konusunda en çok Hacettepe Üniversitesi'nde tez hazırlanmıştır. Araştırma yaklaşımlarına göre en fazla nitel yaklaşımın; araştırma yöntemlerine göre ise en çok doküman incelemesi ve tarama yönteminin kullanıldığı görülmüştür. İncelenen tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla anket ve görüşme formlarının; verilerin analizinde ise içerik analizinin kullanıldığı belirlenmiştir. Tezlerin konu edindiği sorunlar bakımından dil bilgisi, dil becerileri, okuma becerisi, yazma becerisi, konuşma becerisi, öğrenci, öğretmen sorunlarının ve genel sorunların ele alındığı tespit edilmiştir. Bu sorunlar arasından dil bilgisi sorunları ve yazma becerisi sorunları yoğun olarak çalışılmıştır. Tezlerin örnekleminin çoğu ana dili Arapça olan öğrencilerden oluşmaktadır. Yapılan lisansüstü tezlerin 19'unun yabancı uyruklu öğrenciler tarafından hazırlandığı görülmüştür. Çalışmanın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik yapılan lisansüstü tezlerin eğilimlerini, eksikliklerini, tezlerin konu edindiği sorunları sınıflandırarak ortaya koyması ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili daha sonraki yapılacak çalışmalara kaynak olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, karşılaşılan sorunlar, çözüm önerileri, tez inceleme

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE WEB 2.0 TEMELLİ ETKİNLİK ÖNERİLERİ

Suna Özcan
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
sozcan@29mayis.edu.tr

Son yıllarda küresel anlamda yaşanan siyası, ekonomik, kültürel, sosyal değişimlerle birlikte toplumlar arasındaki göçler de hızlanmaya başlamıştır. Türkiye de göç alan ülkeler arasında önemli bir konuma gelmekle birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik atılan adımların önemi artmaya başlamıştır. Çünkü Türkiye'de yaşamaya başlayan göçmenlerin sayısı hızla artmış ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik yeni adımların atılması zorunlu hale gelmeye başlamıştır. Göçle gelen nüfus içerisinde çocuk oranının fazla olması Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) yeni bir politika geliştirmesini sağlamıştır. Bu kapsamda Avrupa Birliği iş birliğinde Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PİKTES) geliştirilmiştir. Bu proje ile birlikte Türkçeyi bilmedikleri için eğitim haklarından yararlanamayan çocukların bu haklarına erişebilmelerine olanak sağlanmıştır. Ayrıca sosyal yaşamda kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri, topluma daha rahat bir şekilde entegre olabilmeleri için akademik becerilerin yanı sıra sosyal becerilerin kazandırılmasına yönelik eğitim içerikleri zenginleştirilmiştir. Çağımızda en etkin kullanılan iletişim araçları arasında web 2.0 araçları gelmektedir. Okullaşma çağında olan bu göçmen çocuklarının da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenirken rahat bir şekilde erişebilecekleri web 2.0 araçları ile sürecin zenginleştirilmesi hem akademik hem sosyal becerilerinin gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu araştırmada teknolojik araçların yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde web 2.0 araçlarından nasıl yararlanılabileceğine dair bilgiler verilmiştir. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretimine yönelik web 2.0 araçlarıyla desteklenmiş etkinlikler geliştirilmiştir. Yabancı çocuklara Türkçe öğretimi sırasında istifade edilebilmesi için paydaşlar için önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler doğrultusunda öğrenciler Türkçeyi öğrenirken aynı zamanda günlük hayatta sıklıkla kullandıkları teknolojik araçlarla kendilerini geliştirme imkânına erişeceklerine dair bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, web 2.0 araçları, öğretim materyali

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİL ÖĞRENME AMACININ KAYGI, TUTUM VE ÖZYETERLİLİĞE ETKİSİ HAKKINDA BİR İNCELEME

Onur Doğan

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programıdoganonur.34.06@gmail.com

Hasan Mesud Meral

Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü - Türkçe Öğretmenliği Programıhmeral@yildiz.edu.tr

Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi ve öğretimi meselesi, ülkemizde 1980 yıllarının başından itibaren üzerinde akademik olarak durulan bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna binaen Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi ve öğretimi meselesi, günümüze değin peyderpey ilerleme göstermektedir. Bu ilerlemede en büyük paylardan bir tanesi de elbette son yıllarda Türkiye'ye ve dolayısıyla Türkçeye olan rağbettir. Bu bildirinin konusu "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Dil Öğrenme Amacının Kaygı, Tutum ve Özyeterliliğe Etkisi Hakkında Bir İnceleme/An Examination On The Effect of Language Learning Purpose On Anxiety, Attitudes And Self-Efficiency in Teaching Turkish to Foreigners" ile alakalıdır.

Bu çalışmanın sunulma ve yayınlanma maksadı: Yabancılara Türkçe Öğretimi sürecinde karşı karşıya kalınan birbirinden farklı (muhtelif) Türkçe öğrenme sebebinin; öğrenim esnasındaki öğrenci anksiyete (kaygı), tutum (tavır) ve özyeterliliklerine tesiri noktasında bilgi edindirmektir. Yabancılara Türkçe Öğretimi sürecinde Türkçe öğrenen öğrencilerin sahip oldukları Türkçe öğrenme maksatlarına göre karşı karşıya kalacakları anksiyete (kaygı),tutum (tavır) ve özyeterlilik algısı; akademik camiada yeterince çalışılan bir konu değildir. Ancak bununla birlikte bahsi geçen konu, Türkçe Öğretimi sürecinde hayati derecede mühim bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili hususa istinaden bu çalışmada bahsi geçen durumların öğrenme sürecine etkilerinden bahsedilmiştir. Bahsi geçen etkilerden söz edilirkenanksiyete (kaygı), tutum (tavır) ve özyeterlilik hususlarının; Türkçe öğrenme üzerinde oldukça efektif bir mahiyete sahip olduğu neticesine ulaşılmıştır. Bu merhalede anket gibi bazı ölçme yöntemlerinden dolaylı da olsa istifade edilmiştir.

Öğrencilerin anksiyete (kaygı), tutum (tavır) ve özyeterliliklerinin öğrenme sürecine etkileri üzerinde çalışılırken birçok ilişkisel yöntem kullanılmıştır; kullanılan bu yöntemlere istinaden alınan sonuçlarla alakalı analojik bazı varsayımlara ulaşılmıştır. Bahsi geçen durumların, ilgili öğrenme sürecine olan etkisi ölçülür iken korelasyonel (ilişkisel) araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bu araştırma yöntemleri vasıtasıyla elde edilen neticeler de çalışmada gözler önüne serilmiştir. Çalışmada hedef kitlesine uygulanan şekillerle sunulmuş olunan anket sonuçları yorumlanmıştır. Anketin sonuçları yorumlanır iken öğrencilerin gerek şahsi (kişisel) gerek ise demografik verileri de azami nispette göz önünde bulundurulmuştur. Öğrencilerin, elde bulunan şahsi (kişisel) ve demografik verilerini incelenir iken bütünsel bir perspektiften (bakış açısından) yararlanılmıştır. Sonuç itibariyle ortaya konan çalışma, uzun bir uğraş sonucu ortaya çıkmış olmakla birlikte ilgili çalışmayla gerek Türkçe öğrenen yabancılara gerekse kendisiyle alakalı diğer çalışmalara karınca kararınca fayda sağlaması amaç edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Kaygı, Tutum, Özyeterlik, Korelasyonel Yöntem.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN SÖZLÜK KULLANMA TERCİHLERİ

Yusuf Taşkın
Öğr. Gör., Aksaray Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
y_taskin43@hotmail.com

Yabancılara Türkçe öğretiminde sözlük kullanmak, öğrencilerin kelime öğrenme hızında oldukça önemli bir yere sahiptir. Öğrenciler, anlamını bilmedikleri kelimelere sözlükten bakarak kelimenin anlamını öğrenebilirler. Yabancılara Türkçe öğretiminde kelime, dil öğretim sürecinin anahtarıdır. Dil öğrenme sürecinde kelime bilgisi, dil öğrenme hızını doğrudan etkileyen değişkenlerin başında gelmektedir. Bu araştırmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin sözlük kullanma tercihlerini çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma amacı doğrultusunda bazı alt amaçlar oluşturulmuş ve bu alt amaçlara cevap aranmıştır. Araştırmada, tarama modeli türlerinden kesitsel tarama deseninden faydalanılmıştır. Araştırmaya dahil edilecek katılımcılar amaçlı örneklem yoluyla farklı dil seviyelerinde ve farklı şehirlerde Türkçe öğretim kurslarına devam eden yabancı uyruklu öğrenciler arasından seçilmiştir. Araştırma kapsamında anket formuna cevap veren 165 yabancı uyruklu öğrenci araştırmacının örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında öğrencilerin sözlük kullanım tercihlerini belirlemek için anket formu hazırlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin bireysel farklılıklarını, sözcük kullanıma tercihleriyle karşılaştırabilmek amacıyla kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Hazırlanan bu anket formu ile kişisel bilgi formu, Türkçe öğretimi alanında uzman 5 akademisyene gönderilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak anket ve kişisel bilgi formları uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Verilerin toplanması sürecinde zamandan ve ekonomiden tasarruf etmek amacıyla veriler, öğrencilerden çevrim içi olarak toplanmıştır. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kalıtımcıların büyük bir kısmı mobil ve çevrim içi sözlük kullanmayı tercih ettiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda yabancılara Türkçe öğretiminde basılı sözlük kullandırmak yerine mobil ve çevrim içi sözlük kullandırmanın, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına daha uygun olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrenciler, kelimenin anlamına daha hızlı ulaşabildikleri için mobil ve çevrim içi sözlük kullanmanın avantajlı olduğunu düşünmektedirler. Özellikle başlangıç seviyesi olarak ifade edilen A1 ve A2 seviyelerindeki öğrencilere kelime öğretimi sürecinde mobil ve çevrimiçi sözlük kullandırmanın öğrencilerin dil öğrenme hızını artıracağı söylenebilir. Araştırma kapsamında elde edilen bu sonuçların yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışan öğreticiler ve araştırmacılar arasında kelime öğretimi ve sözlük kullanımı bakımından bir farkındalık yaratacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, sözlük kullanma tercihi, mobil sözlük, çevrim içi sözlük, basılı sözlük.

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ

AN ANALYSIS OF THE OCCUPATIONS IN ENGLISH COURSEBOOKS IN TERMS OF GENDER EQUALITY

Sedanur Demiral
Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi
sedanurdemiral9@gmail.com

Safiyye Ahsen Demirci
Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi
ahsendemirci0@gmail.com

Armağan Korkusuz
Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi
armgn.krksz@gmail.com

Emrah Özcan
Arş. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi
ozcanemrah@gmail.com

Foreign language teaching in general has always been regarded as one of the most important tools in conveying social values to students in different cultures, understandings, customs, and thinking styles specific to that language. Gender roles are among these which are transmitted through foreign language teaching. In the literature, gender is determined by the transmission of the genetic code of the person while it is seen that gender role represents the duties, responsibilities, and perceptions of the individual by the society to which she or he belongs (Üner, 2008). However, with the great economic and technological developments in the world, there have been some changes in the roles attributed to genders by society. Especially with the participation of women in business life more than in the past and the increase in the level of education, the existing social roles labeled on men and women have changed dramatically. From this perspective, gender roles in the coursebooks used in English language teaching at all levels from the 2nd to the 12th grade, which are distributed free of charge by the Ministry of National Education, were examined through the subject of "occupations" in this research. Descriptive data analysis reveals that from 2nd to 7th grade, the pictures related to occupations in the coursebooks are preferred to be pictures of women 104 times and pictures of men 111 times, whereas from 7th to 12th grade, they show pictures of women 32 times and pictures of men 33 times. In terms of vocabulary, it can be seen that from 2nd to 12th grade, the coursebooks use generally gender-neutral words for occupations, but the most frequently used words after gender-neutrals are masculine ones. In a nutshell, when English coursebooks are analyzed in terms of gender roles, gender-neutral words are not preferred to name occupations, and on top of that, there is no equal distribution of picture selection for men and women. This research tries to describe the current situation in the English language coursebooks that are used by the Ministry of National Education.

Anahtar Kelimeler: English Language Teaching, Gender Equality, Occupations, English Coursebooks

EFL TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS GIFTEDNESS AND GIFTED LANGUAGE LEARNERS

Şaziye Karataş
PhDc, Zeytinburnu Şehitler Science and Art Center, English Language Teaching
karatassaziye@hotmail.com

Gifted education is significant for the development of societies. Its importance has just been recognized in Turkey although the studies upon gifted education have reached a good point in some developed counties. Indeed, the opening of Science and Art Centers has contributed a lot to this newly created awareness. These institutions provide education to gifted learners apart from formal education schools. In this respect, teachers' attitudes toward the gifted learners in their classrooms have gained importance since teachers have a role in affecting both the academic performance and personal development of their learners. With the aim of researching EFL teachers' attitudes towards gifted foreign language learners, this research study was conducted. Semi-structured interview form was used to collect the data from 5 EFL teachers having volunteered to take part in the study. Two research questions were formulated for the study and content analysis method was used in analysis of research data. Data analysis revealed three separate semantic themes for both research questions. These emerging themes were supported by the extracts from participating EFL teachers' statements. In this study, it was concluded that participating EFL teachers were found to have favorable attitudes toward the gifted students' language learning process since the participants believe that gifted students' learning ability affect their language ability as well. And, they were seen to attach importance to gifted education in formal schools. Although they were against grade skipping and ability groups, they were in favor of enriched and individualized education programs for these exceptional learners. In the light of the obtained data, this research study gave some recommendations in terms of gifted education in formal schools.

Keywords: gifted education, Science and Art Centers, EFL teachers, attitudes

THE EFFECTIVENESS OF FOUR INSTRUCTIONAL METHODS IN TECHNICAL VOCABULARY LEARNING

İlknur Nurten Bağcı
M.A. Student, Yıldız Technical University
English Language Teaching
ilknurten@gmail.com

H. Gülru Yüksel
Prof. Dr. Yıldız Technical University
English Language Teaching
hayuksel@yildiz.edu.tr

Technical vocabulary is crucial for effective communication in some professions, such as architecture, engineering, and medicine. Despite extensive research on vocabulary acquisition over the years, little is known about the effect of teaching techniques on technical vocabulary learning. This study aims to assess the effectiveness of four instructional techniques in technical vocabulary learning: English explanation, Turkish explanation, visual images, and pick-up. To this end, three research questions were formed: (1) To what extent does each teaching technique improve technical vocabulary knowledge? (2) Are there any differences between groups in technical vocabulary learning? (3) Is vocabulary size related to technical vocabulary knowledge?

The study included 58 university students from the department of Architecture at a private university in Istanbul. The participants were divided into four groups. In each group, the researcher applied one of the four teaching methods. Before the experiment, the groups were given the Vocabulary Size Test (Nation & Beglar, 2007). They were given an immediate and delayed post-test at the end of the intervention. The test results were compared to determine differences between and within groups. The analysis showed that the English explanation and Turkish explanation groups improved in the delayed test, no gain was found in the other two groups. Concerning the relationship between vocabulary size and technical vocabulary knowledge, no statistically significant correlation was found between the two variables. The results indicated that teaching words explicitly with pictures and explanations in both the native and target languages may help students acquire technical vocabulary more effectively.

KEYWORDS**:** technical vocabulary, English for Specific Purposes, vocabulary teaching techniques

THE USE OF INDIRECT CORRECTIVE FEEDBACK IN WRITING ACTIVITIES USING PADLET

Sümeyra Batur
M.A Student, Başkent University
English Language Teaching
sumeyra.batur@gmail.com

Ahmet Remzi Uluşan
Associate Prof. Dr., Başkent University
English Language Teaching
arulusan@baskent.edu.tr

In today's higher education, the process of teaching and learning has undoubtedly transformed because of technological advancements that have improved the ways of producing, acquiring, and sharing knowledge. Students and teachers can now share information outside the walls of a classroom. This study aims to examine Turkish EFL students' perceptions towards the use of indirect corrective feedback using Padlet, a free web-based application that allows users to create a "wall" on which they may publish texts, pictures, and videos that can be viewed by anyone who has the link or URL. There are some studies that investigated various aspects and usages of Padlet in writing classes, but they did not focus on the use of indirect corrective feedback as far as the researcher has observed. To investigate students' perceptions, quantitative research design was used in this study. A treatment (error correction codes) was applied during writing classes and at the end of the six-week session, to explore their perceptions of the process students were given a questionnaire. The questionnaire consisted of 25 questions measuring students' positive and negative attitudes towards using Padlet in the feedback process. The study was conducted with 48 Turkish EFL students at preparatory department of a foundation university. Findings indicate that the use of Padlet facilitated writing process and the understanding of error correction codes for most of the students. It was preferred to traditional writing activities as it was found to be fun and engaging by most of the participants. Students benefited giving and receiving feedback from their peers as well as learning from each other. As a result of the findings, it is suggested that teachers of English may use Padlet and indirect corrective feedback more in their writing classes to enhance students' social learning strategies.

Anahtar Kelimeler : Padlet, Indirect Corrective Feedback, Error Correction Codes, Online Peer Feedback, EFL Learners

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİZİLERİN KULLANIMI

Banu Özer Griffin
Öğretim Görevlisi, ABD Cornell Üniversitesi, Yabancılara Türkçe Öğretimi
bo98@cornell.edu

Sevim Yılmaz Önder
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
sevim.yilmazonder@gmail.com

Gamzegül Kılıç
Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
gamzegulcitak@gmail.com

Sedanur Temel
Öğretim Görevlisi, Nişantaşı Üniversitesi, Yabancılara Türkçe Öğretimi
sedanurtemel594@gmail.com

Aslıhan Büyükşekerci
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aslihanbuyuksekerci@hotmail.com

Ülkemizde 1980'lerden beri akademik olarak çalışılan yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, gerek son yıllarda bu alana olan ilginin artması gerek yabancı dil öğretiminde geliştirilen teknikler nedeniyle araştırmacılar tarafından yeni projelerle beslenen bir alan hâline gelmiştir. Bu bildiri, Cornell Üniversitesinin desteğiyle Banu Özer Griffin'in yürütücülüğünde çalışmakta olduğumuz *Elementary Turkish through TV Series* (Dizilerle Başlangıç Düzeyinde Türkçe) projesi hakkındadır.

Proje, Türk dilini ve kültürünü diziler üzerinden öğretmeyi amaçlamaktadır. Bir dili, o dilin konuşulduğu coğrafyadan ve o dili konuşanların kültüründen ayırmak mümkün değildir. Bu noktada, diziler gerek toplumların kültür ve tarihlerini yansıtması gerek günlük dili tüm doğallığı ile işlemesi yönüyle öğrenciler için eşsiz bir kaynak hâline gelmektedir.

Söz konusu proje, A1-A2 seviyesinde Türkçe öğrenen öğrenciler için tasarlanmıştır. Bu doğrultuda, diyaloglarının bünyesinde ağız özelliği bulundurmayan, hedeflenen kitle tarafından kolaylıkla takip edilebileceği düşünülen, Türk kültürü ve tarihinden izler taşıyan 3 farklı dizi seçilmiştir: Pera Palas'ta Gece Yarısı, Bir Başkadır ve Kulüp. Her bir dizi için 6 farklı ders içeriği ve 2 mini sınav oluşturulmuştur. Ders içerikleri oluşturulurken konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerinin eşit şekilde pekiştirilmesine dikkat edilmiştir. Bunun yanı sıra içeriklerde, öğrencileri izledikleri dizi üzerinden Türk kültürü ve tarihi hakkında araştırmaya sevk edecek soruların olmasına önem verilmiş, böylelikle dersin işlenişi dil edinimindeki dört temel beceriyle beraber kültür ve tarih öğrenme zeminine de oturtulmaya çalışılmıştır. Oluşturulan içerikler Yedi İklim Türkçe ders kitabında işlenen gramer konuları ve temalarıyla eşzamanlılık gösterir. Böylelikle öğrenciler, Türk dizileri, Türk kültür ve tarihi ile günlük konuşma dili hakkında fikir sahibi olurken Yedi İklim ders kitabında öğrendikleri bilgi ve becerileri de pekiştirme imkânı bulur. Mini sınavlar ise her üç dizi bölümünden sonra uygulanacak biçimde hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Diziler, Türk Kültürü ve Tarihi

YTÜ

9

Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi

9. Yıldız International Social Sciences Congress

26 - 27 ARALIK 2022

26 - 27 DECEMBER 2022

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Graduate School of Social Sciences